

Societat Andorrana de Ciències

ANDORRA I ELS SEUS VEÏNS DEL SUD

**16a DIADA ANDORRANA
XXXV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
23 d'agost del 2003
Prada de Conflent**

**PUBLICACIONS
DIADES ANDORRANES A LA UCE
SAC (PRADA DE CONFLENT)**

1988

ANDORRA, ESTAT, INSTITUCIONS,
SOCIETAT (1a)

1989

ELS MOVIMENTS MIGRATORIS A ANDOR-
RA (2a)

1990

LA IDENTITAT NACIONAL (3a)

1991

EL FUTUR D'ANDORRA (4a)

1992

TENDÈNCIES POLÍTIQUES A ANDORRA (5a)

1993

ALTERNATIVES ECONÒMIQUES PER A
ANDORRA (6a)

1994

ANDORRA I LA CATALANITAT (7a)

1995

EL FINANÇAMENT DE L'ESTAT ANDORRÀ
(8a)

1996

ANDORRA EN EL MÓN (9a)

1997

LA INTEGRACIÓ A ANDORRA (10a)

1998

ANDORRA I L'APROFITAMENT DELS RECUR-
SOS NATURALS (11a)

1999

L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI ANDORRÀ
(12a)

2000

FORMACIÓ I ENSENYAMENT A ANDORRA
(13a)

2001

ANDORRA I LA INTEGRACIÓ A LA UNIÓ
EUROPEA (14a)

2002

UNA HISTÒRIA D'ANDORRA, TEMÀTICA
(15a)

Societat Andorrana de Ciències

ANDORRA I ELS SEUS VEÏNS DEL SUD

**16a DIADA ANDORRANA
XXXV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
23 d'agost del 2003
Prada de Conflent**

Diada patrocinada per

Govern d'Andorra
Ministeri de Cultura

© Societat Andorrana de Ciències
Primera edició, gener 2004

Patrocina: Andbanc Grup Agricol Reig

Amb la col·laboració del ministeri de Cultura.

ISBN: 99920-1-503-9
Dipòsit Legal: AND. 771-2003

ÍNDIX

- Salutació del rector de la XXXV UCE, per Joandomènec Ros i Aragonès 5
- Presentació, per Antoni Pol i Solé 7

Ponències

- Josep Gravet i Cases:
Història, evolució i actualitat de Cadí Societat Cooperativa 11
- Ferran Rella i Foro:
El Consell Cultural de les Valls d'Àneu, vint anys al servei de la cultura 17
- Josep Maria Troguet i Ribes:
Divergència i convergència turística entre el Pirineu català i Andorra 25
- Albert Villaró i Boix: *Cabres amunt i dones avall* 33
- Benigne Marquès i Sala: *El Bisbat d'Urgell, aglutinador dels territoris pirinencs, i la seva relació amb altres territoris francesos* 43
- Maria Dolors Entor i Pujol: *Relacions entre el Pallars i Andorra* 53
- Amadeu Gallart i Sort: *Andorra i la Vegueria de l'Alt Pirineu* 63
- Víctor Orrit i Ambrosio: *Pallars i Andorra, a prop i lluny* 75
- Carles Torralba i Massip: *La Comunitat de Treball dels Pirineus i Andorra* 79
- Ventura Roca i Martí: *L'Alt Urgell i Andorra* 83
- Joan Planella i Casasayas: *L'eix Puigcerdà-Andorra* 87
- Isidre Domenjó i Coll: *Andorra, "l'empresa" de l'Alt Urgell* 95
- Jordi Pasques i Canut: *Visions enfrontades, destins comuns* 99
- Miquel Noguer i Alonso: *L'economia andorrana i la dels seus veïns del sud: característiques i evolució, paral·lelismes i diferències* 107
- Joan Pujal i Areny: *Sant Julià de Lòria, frontissa i no frontera* 115
- Agustí López i Pla: *Sort i Andorra* 119
- Joan Ganyet i Solé: *El rol dels Pirineus en l'Europa unida* 123
- Antoni Garrallà i Rossell: *La Massana en les seves relacions amb el Pallars* 127
- Jaume Ramond i Pouquet: *Encamp i els seus veïns del sud* 131
- Lydia Magallon i Font: *Del camí de ferradura al camí de ferro avançant amb els trens* 135
- Joan Pous i Porta: *La Cerdanya i Andorra* 141
- Jordi Ausàs i Coll: *L'Alt Pirineu: identitat i desenvolupament* 145

- Cloenda, per Àngels Mach i Buch 151

Annex

- Participants 155
- Recull fotogràfic 157
- Programa 161
- Recull de premsa 163

SALUTACIÓ

Joandomènec Ros i Aragonès

Moltes gràcies, benvinguts tots a Prada. Em sap greu no haver pogut venir a primera hora quan heu començat a treballar, però aquest és un senyal que teniu feina i jo també estava enfeinat amb altres coses i, per sort, aquest és el tarannà de la Universitat Catalana d'Estiu si no cada dia, gairebé. De manera que per motius diferents ens reunim aquí i intentem posar a l'abast de tothom coneixements, idees, projectes, aspectes del passat, el present i el futur, i enguany em plau especialment que la Societat Andorrana de Ciències hagi plantejat aquesta temàtica d'Andorra i els veïns del sud.

Efectivament perquè som veïns i hi ha moltes coses que ens uneixen, coses que hem fet en el passat, els lligams de tota mena que existeixen actualment i que espero que en el futur encara continuaran.

Aquestes jornades ja tenen una tradició bastant arrelada, aquesta és la setzena edició, de manera que Déu n'hi do. Naturalment, són una ocasió per trobar-nos aquí els estudiosos d'Andorra i el seu entorn, però també, i això ho vull destacar, que us trobeu en aquest marc d'activitats i de debat, de conferències i d'estudi que és la Universitat Catalana d'Estiu. Espero que l'entorn que heu trobat enguany sigui una mica més favorable que el de l'any passat, tant físicament pel canvi de lloc com també pel fet que la Universitat Catalana d'Estiu sembla que té una certa capacitat de convocatòria i que aplega gent interessada en molts diversos temes, i això en bona mesura és també gràcies a vosaltres, els que us trobeu aquí per fer jornades del tipus que siguin, com també les d'agricultura ara mateix.

Bé, com l'altre dia li vaig recordar al Pasqual Maragall, que sembla que no n'era conscient, un dels temes principals de la Universitat Catalana

d'Estiu d'enguany, precisament el que dóna títol a aquestes activitats interdisciplinàries, era a l'entorn de la globalització, les oportunitats, els reptes, i centrat en els Pirineus. I és evident que la vostra activitat aquí lliga perfectament amb això que, ja l'any passat, enguany també i espero que en un futur, n'hauré de seguir parlant, d'aquest eix vertebrador que són els Pirineus i que hem tingut oblidats, vosaltres no, per força, perquè hi esteu immersos, però jo diria que tant des del sud com des del nord els hem tingut bastant oblidats, llevat que sigui per aspectes com l'esport de lleure.

Estic molt content doncs que us aplegueu aquí i que com passa sovint aquesta trobada és només una mostra de l'activitat, de moltes empreses i molts tipus d'activitats que feu en d'altres moments i que ens han de portar en un futur no massa llunyà, a oblidar una mica les fronteres i treballar conjuntament en moltes coses.

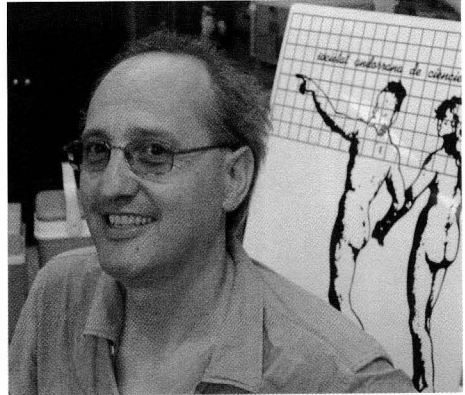
Us desitjo que feu bona feina i espero que com he pogut fer aquests dies fullejant el volum de l'any passat, a part de les notícies directes, en el seu moment tindrà els resultats d'aquesta trobada.

Moltes gràcies a tots.

Joandomènec Ros i Aragonès
Rector de la XXXV Universitat Catalana d'Estiu

PRESENTACIÓ

Antoni Pol i Solé

Benvinguts en nom de la Societat Andorrana de Ciències.

I gràcies a l'esforç i a l'interès del ponents, al suport del Ministeri Educació, Joventut i Esports, del Ministeri de Cultura, d'Andbanc, dels mitjans de comunicació i de tots els assistents.

El tema de la diada s'ha escollit com sempre exigint-li un interès per a tota la societat d'un costat, i de l'altre la seva actualitat, que aquesta vegada es justifica per la seva no actualitat.

Enguany la 16a Diada andorrana, dins la 35a Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, ens convida a tots a repensar-nos, però no aïlladament, sinó amb els nostres veïns immediats. I en aquest cas els del sud perquè ens guardem la relació amb els del nord per d'aquí a dos anys, atès que l'estructura de la diada no permet d'encabir les dues en un sol dia per la riquesa, la pluralitat i les possibilitats de relació.

Amb els pobles i la gent veïna d'Andorra hi ha, ben segur, més factors que ens uneixen que no que ens separen. I això succeïa en el passat, recordeu quan l'any 250 abans J. C. l'historiador grec Polibi en la seva Història menciona l'oposició feta al pas d'Aníbal cap a Roma per les tribus dels bergusis, andosins, arenosis i ilergetes, i succeeix avui encara més perquè l'evolució constant de les formes de vida i de les idees i de l'economia van irrisistiblement cap a la globalització, que no és una altra cosa que l'evolució contínua a partir del factor d'interrelació de tot en lloc del seu aïllament.

Ahir i avui les comunitats de persones i territoris que ocupen aquestes latituds constituïm una ínfima part de la gent i del territori desenvolupat del planeta. Aquest pot fer sense nosaltres, però si ens donem suport mútuament i ens complementem, tots junts podem representar quelcom dins del planeta, encara que sigui ínfim. Sols no som res.

Les diferències, la manera de veure'ns els uns als altres, algunes d'ancestrals com no podia ser altrament, provinents de disputes rivals que es deuen perdre en la nit del temps o no, no ens han de fer oblidar l'objectiu que tots plegats, treballant concertadament en allò que puguem, serem capaços d'aconseguir molt més que no separadament.

Donant-nos suport, associant-nos els uns amb els altres per via del turisme, de la natura, de l'esquí, de les comunicacions, de la formació, del treball, de la sanitat, de l'aprofitament dels recursos naturals, de la cultura, de l'estrenyiment de les relacions socials, de l'afavoriment dels intercanvis econòmics i de les inversions, de la complementarietat en les infraestructures, els serveis i els equipaments, del respecte i de l'admiració i el coneixement respectius, del medi ambient... esbossarem camins de futur.

El lideratge, de qui sigui, no ens ha de fer por si compleix la seva missió, que és obrir camí. I això no implica que s'hagi de renunciar a drets antics o nous ni a cap especificitat o convicció enfront dels veïns, però sí a fer que la reclamació d'aquests no impedeixi col·laborar i treballar per aconseguir fites de desenvolupament noves per a tots i que només es podran aconseguir conjuntament.

Segur que tenim uns espais, àmbits o aspectes de coincidència o de conjunció. És en aquests que ens hem de concentrar i treballar plegats. Cada territori n'ha de saber determinar l'àmbit i proposar què està disposat a fer per un benefici global.

Aquest espai del Pirineu on ens trobem Andorra, l'Alt Pirineu i l'Aran l'hem de saber encaixar dins la regió econòmica de l'arc mediterrani que s'està forjant com la zona més dinàmica del sud d'Europa. I ens hi hem de situar no individualment sinó en conjunt i com a frontissa de relació entre el nord i el sud de la regió aportant-hi un singular espai de reserva natural i especificitat ambiental, de qualitat de vida i de singularitat cultural, lúdica i turística.

La realitat de les relacions econòmiques i socials és evident, tot i que

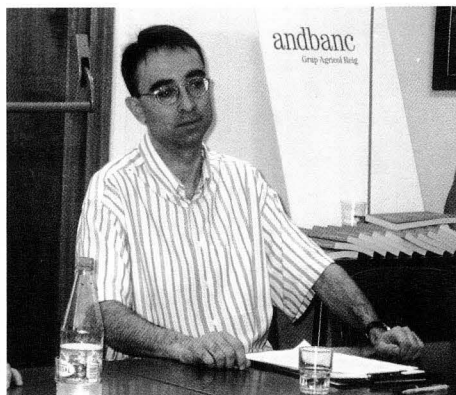
s'han de potenciar per les seves possibilitats amb les degudes concertacions i fixació d'objectius comuns. Les relacions culturals i institucionals són mínimes i precàries i és una obligació històrica, de tots, situar-les on es mereixen. Les noves tecnologies i comunicacions, el benestar econòmic i la capacitat de mobilitat, ens permeten aspirar a més en el reconeixement i la cooperació mutus. Prescindir els uns dels altres és un luxe que ningú ens agrairà.

Ens cal a tots fer un esforç important i decidit per fomentar, estrènyer i consolidar vies conscients de diàleg, cooperació i relació en aquest marc tan immediat que és Andorra, l'Alt Urgell, les Cerdanyes, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà, la Ribagorça i la Vall d'Aran i tots els seus pobles perquè, més enllà de ser veïns, som socis i no competidors, som companys de viatge forçats a fer físicament un mateix trajecte.

Antoni Pol i Solé
*President de la SAC i
representant de la SAC dins l'UCE*

HISTÒRIA, EVOLUCIÓ I ACTUALITAT DE CADÍ SOCIETAT COOPERATIVA LTDA

Josep Gravet i Cases

En realitat, la major part de ponències que es presentaran en aquesta diada tracten de diferents temes relacionats amb el Principat d'Andorra. Pel que fa a la Cooperativa Cadí, pràcticament l'única relació que ha mantingut i manté amb aquest país, tot i la seva proximitat geogràfica, és la purament comercial, és a dir, la venda dels seus productes. Però bé, abans d'entrar a detallar aquest aspecte, voldria presentar-los una visió global, encara que molt resumida, de la Cooperativa i destacar-ne els principis, objectius i tot el que representa.

Història, situació actual i perspectives futures

La Cooperativa Cadí, dintre del sector agroalimentari, ha estat en el darrer segle, i ho segueix sent en l'actualitat, l'empresa més representativa i rellevant de les comarques de l'Alt Urgell i la Cerdanya, les veïnes pròpiament del sud del Principat d'Andorra. Hem de tenir en compte que aquesta entitat té actualment 88 anys de vida. Fundada l'any 1915, va ser la primera cooperativa lletera que es va constituir a Espanya.

La gent s'enganyaria si pensés que Cadí és simplement una empresa més, com qualsevol altra del sector, dedicada a l'elaboració de derivats lactis. En realitat, la creació de la Cooperativa, al principi del segle passat, va significar l'inici d'una profunda transformació de l'estructura socioeconòmica de les comarques esmentades. En aquells temps, sobretot a l'Alt Urgell, la vinya era el recurs agrícola fonamental. La plaga de la fil·loxera, que va

destruir completament aquest cultiu, va representar una autèntica desgràcia per als pagesos de la zona. Era necessari, per tant, trobar altres mitjans per redreçar la seva precària economia. Fou gràcies a la clarividència del Sr. Josep Zulueta, el fundador, que es trobà el camí que portaria a la reestructuració socioeconòmica d'aquest país pirinenc. Les terres de conreu es convertiren en praderies de pastura i la vaca, pràcticament inexistent aleshores, va passar a ser-ne progressivament l'element més significatiu.

La Cooperativa, ja d'entrada, va néixer amb l'objectiu d'assegurar que els pocs pagesos que en un principi en formaven part poguessin comercialitzar cooperativament les petites quantitats de llet que produïen, a fi que el valor obtingut amb el producte repercutís en el mateix pagès i no en cap intermediari. Però no tot va ser un camí de roses, ja que només la fidelitat i el compromís ferm d'uns quants pagesos en aquest projecte cooperatiu va fer possible superar les greus dificultats que es van anar succeint molt aviat: una escissió de socis que van crear una empresa paral·lela de tipus capitalista, les mancances tècniques i de producció i una crisi interna de gestió (situació greu que es va començar a superar el 1930 amb una profunda reorientació i un nou lideratge). Ja en una dinàmica ben encaminada d'avançament, la cruenta guerra civil, la postguerra i la tancada política intervencionista posterior van representar un altre cop dur per a l'entitat. Malgrat totes aquestes enormes dificultats, a partir de l'any 1950 ja es van començar a donar les circumstàncies apropiades per tal que la Cooperativa pogués realitzar la seva consolidació i el seu creixement progressiu fins al dia d'avui.

Durant les dècades següents les coses van anar canviant: desenvolupament en general, mecanització de l'agricultura, despoblació dels petits nuclis de muntanya, desaparició gradual dels petits ramaders i augment en extensió de les explotacions agràries, ampliació de l'àrea de recollida de llet (sempre, però, dintre de les dues comarques), etc. I en aquesta situació va caldre afrontar el repte de les diferents fases de la integració d'Espanya a la Unió Europea, amb la necessitat d'adaptar-se a les successives reglamentacions en matèria de sanitat i qualitat de les produccions i, fonamentalment, al règim de quotes lleteres; i, posteriorment, a les obligacions dels organismes extracomunitaris. Això ha comportat una important obertura de fronteres i un mercat extraordinàriament competitiu que la globalització està accentuant.

En aquest context, ha anat disminuint el nombre de socis: de 1.000 l'any 1950 s'ha passat als 250 aportadors de l'any 2002, dels quals n'hi ha uns 50 en via de desaparició. En canvi, la producció de llet ha seguit un camí invers, és a dir, dels 20.000 litres diaris aportats l'any 1950, s'ha passat als 200.000 litres obtinguts en l'actualitat.

Des de sempre, però de forma especial en els darrers anys, quan la tecnologia i la investigació ho han facilitat, s'han aconseguit uns nivells qualitius molt elevats en totes les etapes del procés productiu: en l'obtenció de la llet, amb la millora genètica del bestiar boví, la modernització de les instal·lacions, la higiene en el munyiment; en la recollida diària de la llet refrigerada i el seu transport fins a la fàbrica amb cisternes isotèrmiques; en la modernització i innovació de les tècniques d'elaboració; en els rigorosos controls sanitaris que s'apliquen en les diferents fases productives; en el seguiment de la traçabilitat, etc. En definitiva, aquests són els pilars on es fonamenta la qualitat dels productes Cadí.

Des del punt de vista de la comercialització hem estès la nostra presència a tot el territori espanyol (en unes zones més que en d'altres), a través, sobretot, de la venda a majoristes i grans superfícies. Quant a l'exportació, hem de destacar que en l'actualitat un 30% de la nostra producció de formatge es ven a França, la qual cosa adquireix molta rellevància si tenim en compte que es tracta del país formatger per excel·lència. En els mercats dels EUA i Alemanya les nostres vendes se centren en el productes d'especialitat, ja que van destinades sobretot a les botigues i supermercats de tipus "gourmet". També s'exporta a Andorra i a Portugal (de manera ascendent a aquest últim país).

Amb vista al demà, Cadí vol mantenir l'equilibri just entre l'expansió necessària, la disponibilitat de llet i l'elaboració de productes, on es conjuga la tradició amb la tecnologia més moderna. I som molt conscients que el futur del mercat passa per apostar per un producte diferenciat i de qualitat reconeguda, atributs que el consumidor valora i exigeix cada vegada més. I la fidelitat a aquests preceptes i el treball constant i eficaç al llarg dels anys ha estat recompensat amb l'obtenció de la Q de qualitat alimentària atorgada per la Generalitat de Catalunya i, essencialment, amb la consecució de dues Denominacions d'Origen Protegides, el màxim distintiu amb què la Unió Europea reconeix un producte agroalimentari: una per al nostre for-

matge Urgèlia l'únic a Catalunya que està avalat amb aquesta distinció i l'altra per a la mantega la primera i única que es concedeix a Espanya, i de les poques que hi ha a Europa. I tot això representa una confiança i una garantia extra per al consumidor.

Com a reflexions finals, voldríem subratllar que l'organització cooperativa ha estat i continua estant especialment útil a l'hora d'evitar la dependència dels industrials compradors que controlen el mercat i n'absorbeixen sempre la part més substancial del rendiment, i això, en un mercat relativament captiu com és el de la llet, sol anar sempre en detriment del ramader, la part més dèbil. L'intermediari desapareix en assumir els pagesos directament la responsabilitat i el risc de totes les etapes de la producció fins a arribar al client, de manera que tots els resultats van al seu compte: els guanys, o les pèrdues, és clar.

I cal destacar, sobretot, que a Cadí sempre s'han mantingut presents dos eixos fonamentals: primerament, l'estructura cooperativista, com acabem de dir, i la fidelitat als seus principis (els pagesos continuen essent els propietaris de la societat i dels seus actius industrial i comercial), i segonament, l'aplicació d'una gestió constant i eficaç en tots els camps. Això s'ha traduït en el fet que el ramader de Cadí ha valorat sempre la llet a un preu substancialment superior al que obtenen els ramaders d'altres indrets de Catalunya i de fora. I així, podem afirmar que aquesta activitat continua essent un recurs econòmic important per a aquest sector, a més de donar vida a altres activitats complementàries que es mouen al seu entorn i, per tant, essencial per mantenir l'equilibri territorial del país.

La relació amb Andorra

Des de ja fa una colla d'anys, Cadí exporta a Andorra, que ha esdevingut un mercat tradicional per als nostres productes. De tota manera, en els darrers anys, amb la desaparició de les restitucions que concedia la Unió Europea per a l'exportació de formatge a aquest país, aquestes vendes han baixat, ja que evidentment el diferencial de preu que existia respecte a Espanya s'ha reduït considerablement. Aquests ajuts encara es mantenen vigents per a la mantega.

Amb Andorra, sempre hi hem treballat a través d'un distribuïdor exclusiu.

L'any 2002 hi vàrem vendre unes 225 tones de producte: principalment formatge, i també mantega i mató. Aquest volum representa aproximadament un 2% de la facturació total de la Cooperativa.

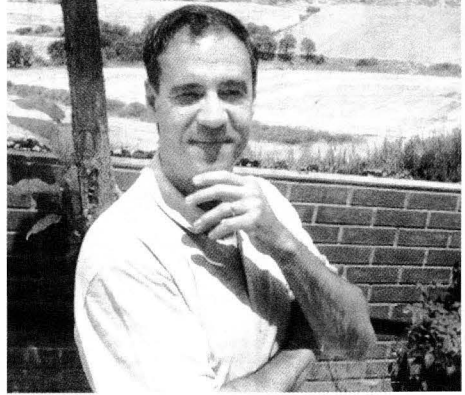
De fet, aquesta relació comercial és pràcticament l'única que ha existit entre Cadí i Andorra, malgrat la seva proximitat. Al Principat, anys enrera, també hi havia pagesos que vivien de la producció de llet. Durant uns quants anys segons tenim entès bona part d'aquesta llet la venien a l'altra empresa lletera que coexistia amb la Cooperativa, ja que a Andorra no hi havia cap indústria per transformar-la. Cadí, regint-se per la Llei de cooperatives, no podia recollir llet a l'estranger.

En realitat, a Andorra, cap als anys 90, només hi quedava algun nostàlgic que es dedicués a la producció de llet. La cabana bovina que existeix en l'actualitat es destina, pràcticament en la seva totalitat, a la producció de vedells de carn, activitat que els deu resultar econòmicament més rendible.

Josep Gravet i Cases
Responsable d'exportació del Cadí Soc. Coop. C. Ltda.

EL CONSELL CULTURAL DE LES VALLS D'ÀNEU 20 ANYS AL SERVEI DE LA CULTURA PIRINENCA

Ferran Rella i Foro

D'entrada voldríem agrair a la Societat Andorrana de Ciències, a la Sra. Àngels Mach i al seu president, Sr. Antoni Pol, que ens permetin presentar el Consell Cultural de les Valls d'Àneu a l'altra banda catalana dels Pirineus, a Prada de Conflent, dins de les comunicacions que organitza aquesta emblemàtica Universitat Catalana d'Estiu l'any, justament, en què celebrem el vintè aniversari de la seua creació.

Fer una anàlisi d'un projecte que ha participat, durant aquests darrers vint anys, en la gestió cultural d'un territori pirinenc i que, sens dubte, ha tingut una clara repercussió econòmica i social necessita un esforç intens de sintetització per tal que s'entenguin amb claredat els seus eixos fonamentals. Hauríem de dir també que ens hauria agradat més que la visió de conjunt l'hagués poguda realitzar una persona aliena a l'obra global perquè hi tindria la saludable i necessària distància sentimental. Així i tot hem procurat de seguir un itinerari tan objectiu com sigui possible.

Intentarem estructurar l'actuació del Consell, un tot terreny cultural com alguns periodistes l'han etiquetat, en tres àmbits diferenciats per bé que les propostes, necessàriament, s'encavalquen i es perllonguen més enllà de la rigorositat cronològica: la consciència de territori i l'arrelament cultural (1983-1986); el patrimoni motor de dinamització cultural (1986-1990); la difusió d'un espai culturalitzat (1990-2003) i relacions culturals en l'entorn pirinenc i de muntanya.

I- Situem-nos

Les valls d'Àneu es troben ubicades a l'alta capçalera de la Noguera Pallaresa, al bell mig de la franja que separa l'actual departament francès de l'Arieja, l'entranyable Coserans occità del Pallars Sobirà. Limita també amb la Vall d'Aran i l'Alta Ribagorça. Es tracta d'un territori ben definit geogràficament i amb una forta personalitat històrica, format pels municipis d'Alt Àneu, Espot, Esterri d'Àneu i la Guingueta d'Àneu. Un total de 23 llogarrets que s'esglaonen entre els 900 i els 1.400 m d'altitud, amb una superfície total de 407 km² i 1.600 persones. Tradicionalment, l'economia de tota la zona s'ha basat principalment en les explotacions agroramaderes de caràcter familiar i, més recentment, en la indústria hidroelèctrica i el turisme. En aquest sentit, però, la zona viu un procés de canvi estructural i de despersonalització iniciat durant els anys 60, que s'incrementa als 80 i que té la seua màxima expressió a finals de la dècada dels noranta quan la megarestació de Baqueira Beret anuncia l'interès per transformar en superfícies esquiables les altes valls d'Àneu. Tot plegat configura un panorama on els sistemes de producció tradicionals s'han anat arraconant per deixar pas a un procés, que sembla indeturable, de creixement lent, progressiu i arrauat de les infraestructures turístiques, aparellat, no podia ser d'una altra manera, a un mercat immobiliari dirigit al sector de la segona residència, en el marc general del creixement de la indústria de l'oci. Aquest desplaçament en les estructures econòmiques no ha comportat, sortosament, la completa desaparició del sistema tradicional agroramader, que tanmateix, en la majoria dels casos ha quedat com un apèndix dins del marc econòmic general, com a font d'ingressos complementària.

II- La consciència de territori i l'arrelament cultural

En aquest territori de l'alt Pallars i en el marc econòmic exposat neix, l'any 1983, el Consell Cultural com a associació sense ànim de lucre, amb el ferm propòsit de dinamitzar socioculturalment la població, treballar en la recuperació, conservació, difusió i restitució del patrimoni cultural de la zona i difondre'n finalment la seua realitat.

Amb aquests plantejaments, l'associació encetava la via en tres direccions paral·leles i simultànies cap a la presa de consciència aneuenca. La

territorial, reviscolant el topònim aglutinador valls d'Àneu, utilitzat en època medieval, com a denominació d'origen i concretant-se en l'edició dels fullets turístics i del joc de les valls d'Àneu. La municipal, amb la proposta de creació de les regidories de cultura i la seua participació al Consell Cultural, la formulació dels escuts municipals, la retolació dels carrers d'Esterrí amb la proposta de la flora d'Àneu i els indicadors del poble de l'Ajuntament de la Guingueta d'Àneu. Finalment la popular, l'adreçada a la població. Inclou una variada oferta d'activitats de dinamització cultural, com ara xerrades, col·loquis, presentacions de llibres, exposicions, teatre, jornades culturals, recuperació de festes populars, etc. i, sobretot, la creació del Grup Escènic i de l'Associació Joventut d'Àneu.

III-El patrimoni, motor de dinamització cultural

A partir de l'any 1985, però, es considerarà prioritària la creació d'infraestructures que actuïn sobre els diferents àmbits del patrimoni cultural de les valls d'Àneu. Comença un procés lent però indeturable de recuperació, de conservació, de restitució i de difusió de l'herència cultural rebuda pels nostres avantpassats que, a través d'una tasca científica i alhora divulgadora, permetés una digna projecció futura del territori aneuenc. L'etapa finalitza amb la inauguració el setembre del 1994 de l'Ecomuseu.

Tres són les infraestructures patrimonials creades en aquest període: l'Arxiu Històric, l'Escola de Natura-Camp d'Aprenentatge i l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu.

Fruit, doncs, d'aquestes directrius naixia, l'any 1985, l'Arxiu Històric de les Valls d'Àneu, primer arxiu de la comarca –avui secció de l'Arxiu Històric Comarcal de Sort–, que aplega la documentació històrica generada pels quatre municipis d'Àneu. L'any 1987, es creava l'Escola de Natura Valls d'Àneu, centrada en l'educació mediambiental, que, des de l'any 1990, pertany a la Xarxa de Camps d'Aprenentatge de la Generalitat de Catalunya, i també, l'any 1987, s'iniciava l'ambiciós i territorial projecte museogràfic que a través d'un espai central: Casa Gassia d'Esterrí d'Àneu –antiga casa pairal– i d'un seguit d'espais testimoni relligats amb itineraris patrimonials, es concretaria en la creació i obertura en fases successives d'un museu viu de l'home anomenat Ecomuseu de les Valls d'Àneu.

A banda de la creació d'aquestes infraestructures socioculturals, el Consell ha iniciat múltiples projectes patrimonials que han contribuït de manera decisiva al coneixement del territori aneuenc i del Pallars Sobirà en general i, també, a la seua dinamització econòmica.

A més de vivificar diverses activitats relacionades amb l'àmbit de la cultura popular com els Veïnats d'Àneu, la Festa dels armats, la promoció de les Falles d'Isil com a Festa d'interès nacional, s'ha treballat intensament en la recuperació del patrimoni arqueològic i s'ha centrat l'activitat en el conjunt arqueològic de València d'Àneu, darrer baluard de la Catalunya comtal. Pel que fa al patrimoni artístic, s'han esmerçat esforços en la recuperació dels retaules parroquials de Son, Sorpe i Jou. L'any 1992 iniciàvem l'activitat Dansàneu, que convertia Àneu en el centre de la dansa popular a Catalunya. Avui l'activitat constitueix un dels eixos fonamentals del FestCat, escola catalana de la festa organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El 1994 començaven les Trobades d'escriptors al Pirineu, cinc anys a les valls d'Àneu i d'altres cinc itinerant per l'Alta Ribagorça, Andorra, les valls de Cardós-Ferrera i la vall Fosca. Aquest any, en què celebrarem la darrera trobada i retornem al Pallars Sobirà en el marc de l'Any Hug Roger III, darrer comte de Pallars, el Pirineu haurà inspirat, a redós de les Trobades, cent autors i haurà produït, finalment, deu llibres.

La col·laboració amb el Departament de Filologia de la Universitat de Lleida, a partir del 1996, ha permès teixir propostes conjuntes de recerca en el camp de l'etnolingüística encarades a la dialectologia i onomàstica del territori aneuenc. Seria imperdonable, per acabar aquest apartat, descuidar-nos de presentar-vos l'Arxiu d'Imatges creat l'any 2000 amb l'objectiu de garantir la conservació dels negatius dipositats durant anys de replega laboriosa en el Consell Cultural. Amb la digitalització global de la documentació gràfica, la incorporació dels darrers fons –l'Arxiu Gavín i l'Estevan-Membrado–, aquest estiu s'ha posat a disposició del públic un servei de cinc mil imatges que contribuiran, sense dubte, a recuperar la memòria fotogràfica col·lectiva.

IV-La difusió d'un espai culturalitzat

Treballar per la cultura portes endins, entre bastidors, permet assolir dignament el plantejament de conscienciació que el Consell va fixar-se d'antu-

vi. Calia, en fases posteriors, emergir per escampar la realitat patrimonial d'un territori. Donar-la a conèixer, fer-la abastable a un públic més ampli, un consumidor cultural que les tendències turístiques acreixien ràpidament amb l'objectiu de mudar-lo en un viatger amatent, comprensiu i interessat que acabés per estimar el seu espai de lleure. S'havia de difondre per consolidar-la i ens hi vam abocar en cos i ànima.

Amb la reedició en format facsímil, l'any 1984, de l'obra cabdal del farmacèutic esterrienc Joaquim Morello *La Vall d'Àneu*, publicada el 1904, es trenca amb vuitanta anys de sequera editora. En aquests primers intents de difusió caldria col·locar-hi el llibre editat conjuntament amb el Centre d'Estudis del Pallars sobre les Falles d'Isil l'any 1987, que es completaria amb l'edició de la memòria fotogràfica de Pere Català i Roca de l'any 1957. De fet, però, l'època daurada de la difusió del patrimoni aneuenc, el Consell Cultural no la iniciarà fins a la dècada dels noranta amb l'aparició d'*Àrnica*, una revista de divulgació cultural pirinenca distingida per la seua trajectòria en els Premis Literaris de Martinet l'any 1998 i amb el Tassis Torrent a la millor publicació de l'any 2000. També alguns dels seus articles han obtingut quatre guardons dels Premis Pica d'Estats. Arribarien tot seguit les col·leccions, d'entrada vinculades al projecte d'Ecomuseu: els *Quaderns de l'Ecomuseu*, 3 volums que concretaren la investigació realitzada sobre la casa aneuenca (*Casa Gassia*) i les seues antenes (*El conjunt monumental de Son i El món de la fusta*) i els catàlegs expositius com *L'Ecomuseu de les valls d'Àneu, la identitat d'un territori*, i *Visions i imatges de les Valls d'Àneu*. Més endavant apareixerien els *Quaderns del Consell Cultural*, col·lecció que compta actualment amb quatre volums dedicats al Capbreu del 1669; al conjunt arqueològic de València d'Àneu; a l'aigua, la cultura i l'economia de les valls d'Àneu; al llibre de privilegis i ordinations del segle XIV i, abans de finalitzar l'any, apareixerà, en coedició amb l'IEI, l'inventari toponímic que aplegarà un corpus de més de quatre mil noms propis. S'encetaria paral·lelament la sèrie dels *Petits Quaderns del Consell*, d'aires més divulgatius, com *El Català d'Àneu*, una reflexió sobre els dialectes contemporanis, i el volum dedicat al món de les campanes i campanars, que ha permès de recuperar la percepció d'un alt valor patrimonial, excepcional a Catalunya. Va valer la pena col·laborar amb Garsineu Edicions en la publicació de les *Respostes de Zamora al qüestionari de les valls d'Àneu del segle XVIII*, un doll d'informació exemplar.

Com un capítol a part s'hauria de considerar la producció del llibre (/ dels llibres) de les Trobades d'escriptors al Pirineu: poesia, teatre, narrativa... Nou llibres ininterromputs, el darrer fruit de la Trobada d'aquest any al Pallars Sobirà, i a propòsit de literatura i història emmarcat en l'Any Hug Roger III s'editarà al 2004. Llibres, al capdavall, que retornen generosament la inspiració dels territoris pirinencs.

I per acabar vull presentar-vos la darrera de les col·leccions engegades. Es tracta de la difusió dels fons de l'Arxiu d'Imatges. Aquest juny apareixerà el segon volum, dedicat al fotògraf Joan Tous, que completa la visió d'Àneu propiciada ja pel Fons Corbera, publicat en el primer de la sèrie. Un corpus d'un miler de fotografies que contribueixen fermament a recuperar identitat.

V-Relacions culturals en l'entorn pirinenc i de muntanya

Malgrat que hem estat des dels inicis una institució permeable a les realitats culturals que ens envolten, el dia a dia, és a dir la tasca quotidiana de projecció dins i fora del territori aneuenc, ha ralentit la necessària i imprescindible vinculació amb totes aquelles propostes culturals que l'entorn de muntanya genera. No obstant això han existit, per bé que puntualment per tal de desenvolupar alguns dels nostres programes.

Ecomuseu de les Valls d'Àneu. La vinculació amb el Museu de la Val d'Aran i amb el seu director l'any 1986, Josèph Maria Boya, es troben en la gestació del projecte ecomuseístic d'Àneu, un nou concepte museològic que els francesos estaven utilitzant com a element de dinamització i reequilibri territorial des de la dècada dels cinquanta guiats per la mà experta del professor Henry Rivière. Després de recórrer uns quants ecomuseus francesos que haurien de servir de base per al nostre projecte —el primer ecomuseu del territori català—, vam emmirallar-nos, doncs, en el de l'Ecomuseu de la Margeride, ubicat en la muntanyesa i occitana zona del Cantal (Alvèrnia). Vegeu, doncs, com una realitat de muntanya inspira el projecte d'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, amb els seus espais del temps (Casa Gassia) i els seus espais testimoni (serradora, conjunts patrimonials), tot ben relligat a través d'itineraris de reconeixement i familiarització amb l'entorn.

Pujada al port de Salau. Aquest any 2003 hem celebrat la XV Pujada al port de Salau, encara amb l'objectiu clar de permetre la recuperació d'aquelles relacions que en època medieval havien mantingut ramaders pallaresos i occitans del Coserans. Un mateix objectiu ha permès, doncs, consolidar una relació cultural i d'amistat entre el Consell Cultural de les Valls d'Àneu, la nostra revista *Àrnica* i l'associació cultural ASPIC (Associations pour la sauvegarde du Patrimoine et les initiatives culturelles transfrontalières de la Vallée du Salat), nascuda el 1994, ubicada a Salau, i el seu butlletí *Vent de Port*. I fou justament amb aquesta Associació, dirigida sàviament per l'Annie Rieu, una salauenca professora a la Universitat Le Mirail de Tolosa, que es va concretar l'exposició Les falles d'Isil, exposada de forma itinerant primer a l'Institut d'Estudis Ilerdencs de Lleida i més endavant a la seu social d'ASPIC i a Isil.

Trobades d'escriptors al Pirineu. Les Trobades d'escriptors al Pirineu han estat, des del seu naixement, una bona iniciativa per convertir el territori en font d'inspiració literària, tal com ja hem apuntat. L'any 2000 la Trobada la vam celebrar a Andorra, cosa que ens va permetre relacionar-nos amb els comuns, el Govern i l'Associació d'Escriptors. Tot plegat va produir-ne el llibre *Set Claus. Relat d'Andorra* i, molt especialment, una relació cultural més sovintejada. No endebades l'Àlvar Valls, que ja havia estat el nostre ambaiador andorrà durant la Trobada, va guanyar el Premi Pica d'Estats 2002, que atorga la Diputació de Lleida per la sèrie d'articles sobre Verdaguer publicats a la revista del Consell: *Àrnica*.

De fet, però, el territori andorrà és sempre ben present per al Consell Cultural d'ençà que el 1986 el dissenyador Raül Valls va maquetar-nos el primer fullet turístic de les valls d'Àneu i la Impremta Principat en féu la impressió, tal com ja havien fet amb un fullet turístic andorrà que va servir-nos de model. Des de llavors fins avui Raül Valls ha estat el nostre dissenyador i maquetador, no només de la revista *Àrnica* sinó també de qualsevol altre projecte cultural d'Àneu i fora d'Àneu que necessités els seus serveis.

VI-Conclusions

Des d'Àneu, vint anys de servei a la cultura pirinenca que han propiciat la recuperació d'identitat, la consciència comunitària de pertànyer a un terri-

tori amb singularitat històrica i cultural, amb personalitat geogràfica. Vint anys d'incansable treball sobre el patrimoni cultural, creant, així ho esperem, un substrat, un fonament imprescindible sobre el qual s'han de bastir els projectes globals de futur d'un territori, del territori, i els pirinencs en són paradigmàtics, ja que tenen en el turisme la seua base econòmica.

Entenem, doncs, que només des del respecte i la coneixença les coses s'acaben estimant. I han de ser els agents públics i privats de casa nostra els primers a creure-hi; altrament la feina del Consell, de les moltes associacions culturals i de totes aquelles institucions que es dediquen a posar en valor els elements patrimonials, haurà estat i serà lamentablement estèril davant la pressió excessiva d'un turisme volgudament especulatiu, depredador i orfe de directrius. Canviar la tendència turística és una feina constant i de tots.

En definitiva, voldríem que el Consell Cultural fos considerat un exemple de com el desenvolupament de projectes culturals al Pirineu contribueix decididament a millorar les expectatives econòmiques d'un territori, procura el benestar de la seua població i facilita, en darrer terme, la imprescindible harmonització entre respecte i progrés. Potser per això, disculpeu la immodèstia, el Consell ha estat doblement guardonat amb el Premi Nacional de Cultura. L'any 1991, el mateix Consell, i l'any 1994, un fill seu, l'Ecomuseu.

Ara la llavor està sembrada, en recollirà Àneu els fruits?

Ferran Rella i Foro
*Professor de secundària i
president del Consell Cultural de les Valls d'Àneu*

DIVERGÈNCIA I CONVERGÈNCIA TURÍSTICA ENTRE EL PIRINEU CATALÀ I ANDORRA

Josep M. Troguet i Ribes

L'amplitud i la complexitat del títol que encapçala aquest treball és de tal magnitud que hauria de ser tractat per un tècnic especialitzat en turisme. Certament, el fet que hagués estat estudiat per un especialista en la matèria hi aportaria algunes dades tècniques apreciables, de les quals malauradament no dispo i que no tinc a l'abast en el moment de redactar aquest treball. Em basaré, doncs, en l'experiència viscuda en el ram de la restauració i el turisme a Andorra, l'agroturisme o turisme rural present en el Pirineu català, i també en el tarannà quotidià que no tan sols jo visc dia a dia, sinó també en l'empirisme de les persones frontereres que durant tot l'any creuen el confi andorrà per treball o per oci, tant se val, sense oblidar el turisme que ens visita i que és avui per avui la base que genera riquesa al Pirineu català i Andorra.

Fa pocs dies, llegia un article d'opinió aparegut al Diari d'Andorra i redactat pel Marc Aleix, on discrepa de la filosofia turística del Govern andorrà. En certa mesura penso que té raó quan diu que les autoritats governamentals, en parlar d'ocupació hotelera al cent per cent, obliden que, a tall d'exemple, la Setmana Santa ja no és una setmana de set dies, sinó que es limita al divendres sant, dissabte sant i diumenge de Pasqua, que són tres, i que a l'agost s'està reduint l'ocupació màxima a les dates del 10 al 20. Tenint en compte l'estudi que ens ha presentat el Marc el percentatge real d'ocupació hotelera el darrer any a Andorra és molt més baix que el presentat oficialment pel Govern.

Si no planifiquem i limitem les futures noves places hoteleres a Andorra podrem viure al mateix nivell que fa anys enrere? Haurem de baixar els preus i malvendre l'oferta turística per salvaguardar la nostra presència en el sector? Quines infraestructures viàries tindrem per encabir tota aquesta futura oferta turística que les administracions planifiquen i que augmenta anualment, si ara en moments puntuals ja no ens podem moure de casa i queden totes les vies de comunicació saturades i obsoletes?

Justament el contrari de tot això és el que passa a la resta del Pirineu català, potser no hi ha tanta diversitat d'oferta turística com a Andorra, certament, però segur que hi regna més la tranquil·litat.

Penso que Andorra ha de promocionar i treure més profit del que té a l'abast, com ara els recursos naturals, la bellesa paisatgística, l'encant de les seves aigües, la cultura museística, els esports de natura i aventura, i per damunt de tot, protegir de la invasió del ciment alguns dels paratges més emblemàtics que actualment encara li queden.

Un dels punts més verds que tenim, tant Andorra com la resta del Pirineu català, és la dubtosa qualitat de l'oferta d'alguns establiments, la manca de personal qualificat en llocs de treball rellevants, la formació de les persones que han d'atendre el turisme, i en general, tot això és un factor fonamental per assegurar la continuïtat d'aquest sector.

Els hotelers andorrans plantegen al Govern una moratòria per al sector amb l'objectiu d'aturar el creixement i estabilitzar l'activitat. Sol·liciten que les autoritats facin un replantejament de futur. Amb el ritme tan accelerat que portem en els últims temps el país duplicarà el nombre de places hoteleres en poc menys d'uns deu anys. Si no ho aturem tindrem greus problemes de manca de mà d'obra, mala retribució dels treballadors i la caiguda dels preus, que ens portarà a una alta rotació massificada amb precaris beneficis.

El portaveu de la Unió Hotelera andorrana, Xavier Palou, comentava que la presència de grups beneficia un sector concret dels equipaments hote-

lers (els de més capacitat i que poden oferir unes condicions econòmiques més atractives). En canvi, el turisme privat, que és el que comporta més riquesa global, no s'acaba de desvetllar per al Pirineu. Potser la desacceleració econòmica als països fronterers amb Andorra també hi ajuda negativament. Hi ha destinacions que han guanyat adeptes (països de l'est d'Europa, creuers...). Els dirigents de la Unió Hotelera andorrana afirmen que en els darrers anys el país ha vist com ha canviat el tipus de turista. Diuen: "Pretenem incrementar el nombre de pernотacions, però per norma general, l'estada es redueix." En aquest sentit podem dir que el client que feia una estada d'un mes sencer pràcticament ha desaparegut i els d'una estada de quinze dies es poden comptar amb els dits de les mans. El que més s'estila ara són els visitants que s'hi estan d'un a tres dies. Sobresurten entre aquests els turistes d'un sol dia provinents de la Cerdanya, l'Alt Urgell, els dos Pallars i algun de la Vall d'Aran. Solen sortir del seu lloc de destí de bon matí per visitar el Centre Termolúdic, fer un dia d'esquí i aprofitar per fer shopping i retornar al vespre. Andorra els representa massa enrenou d'aglomeracions de gent, vehicles, sorolls, etc., coses que ja troben a les ciutats; ells el que en realitat busquen és la bona estada de pau i tranquil·litat i un tracte familiar.

Potser per això i a causa dels canvis d'orientació en política agrària que han dut a terme els països de la Unió Europea els darrers anys, i per tal de salvar, en certa manera, el sector agropecuari i donar la possibilitat de mantenir el conjunt patrimonial existent en els pobles del Pirineu català, ha sorgit aquesta darrera dècada un nou model de turisme, el turisme rural o agroturisme, existent en aquests moments en quasi tots els països europeus, excepte a Andorra.

El fet de gaudir en moments puntuals d'una certa ajuda per part de l'administració ha permès que les persones que viuen de l'agricultura i la ramaderia en petits pobles i masies dels Pirineus puguin viure amb dignitat i condicions acceptables, sense veure's obligats a despoblar les zones rurals atrets pel modus vivendi que avui els ofereix la ciutat.

Això ha permès la transformació de moltes cases rurals en empreses de serveis turístics, que a través de les seves arrels i la seva estratègica situa-

ció atrauen el turisme privat de les ciutats, ansiós per trobar una tranquil·litat, una bona gastronomia i un descans harmoniós que li ofereixen el camp i la natura.

Aquests establiments, petits hotels de muntanya, residències casa de pagès, allotjaments independents, apartaments rurals, agrobotigues, restaurants, fondes i hostals, etc., que hi ha per tot el Pirineu català, s'han transformat en empreses agroturístiques, on el client sent realitzat el somni d'uns dies agradables de descans, envoltat d'un ambient relaxat, distès i familiar, potser això és el que abans trobaven a Andorra i ara supleixen aquesta mancança amb els establiments que troben en la proximitat al territori andorrà.

Per tal de garantir la qualitat d'aquests establiments, a la comarca de l'Alt Urgell ha nascut el TRAU (Turisme Rural Alt Urgell), una associació, de moment única a Catalunya, que regula aquests atributs en espigues i "traus" verds, segons la seva oferta. Cataloga els establiments d'una espiga com a equivalents a un establiment simple, correcte. Els de dos espigues com a establiments confortables. El de tres espigues com a establiments molt confortables, i els de quatre espigues com a establiments excepcionals. Actualment s'està treballant amb un distintiu mediambiental per atorgar la cinquena espiga.

L'èxit d'aquest tipus d'establiments turístics, tan pròxims a les terres andorranes, és un gran desconegut per als nadius i residents en petits pobles andorrans. Potser l'aproximació d'aquesta informació els farà obrir els ulls per tal d'implantar-lo al país. El turisme rural és el conjunt d'activitats de lleure, allotjament i restauració que ofereix el medi rural a partir dels seus recursos naturals, humans, econòmics i culturals.

L'Alt Urgell és una de les comarques per excel·lència per gaudir del turisme rural al Pirineu. Aquí, hi trobareu tot l'any una bona cuina, repòs, activitats de natura i aventura, productes artesans, mostres de cultura popular. Sens dubte i en definitiva, es tracta d'un turisme diferent, ecoturisme, turisme domèstic, turisme verd, turisme alternatiu, activitat turística en un espai rural, activitat turística endògena, paisatge, cultura local, contacte persona-

litzat, natura, tot això a la vegada; i una petita part de tot l'anterior és l'establiment.

Més enllà de tot això, els francesos, amb més de 36.000 allotjaments repartits pels seus 30.000 municipis, tenen la primícia d'aquest tipus de turisme. Van començar en els anys quaranta i han sabut crear més d'una dotzena de categories o classificacions d'allotjaments rurals, conservant el més important, una definició comuna per al que és "rural" –Logis de France–, i una altra per al turisme rural –Gîtes de France–, dins de les quals s'engloben ofertes tan dispars com Gîtes d'Enfants, Gîtes d'Etape, Gîte Equestre, Gîte Comunal... Cal tenir en compte, però, que a diferència de nosaltres, els francesos consideren els agricultors com uns ciutadans de primera classe, molt per sobre d'altres col·lectius.

Els espanyols van començar l'any 1968 amb el Programa de vacances en Casas de Labranza, al mateix temps que el programa dels paradors nacionals. L'any 1974 existia una oferta agroturística amb més de 26.000 places repartides entre 370 pobles de tot el territori espanyol. Actualment hi ha 3.500 allotjaments per tot Espanya. Únicament a les terres de Lleida hi ha 256 cases de pagès dedicades al turisme rural. Segueixen als espanyols Anglaterra, Irlanda, Portugal, Itàlia, Dinamarca, Bèlgica, Alemanya i Grècia.

La Federació de Turisme Rural de les Terres de Lleida, a través d'un extens catàleg de presentació de la seva oferta, expressa aquesta alternativa com un nou estil de fer turisme, una nova manera de gaudir del lleure, un nou concepte per a les nostres vacances: el turisme rural a les residències casa de pagès.

Aquest nou estil és el que ens permet escapar de l'estrès, massa habitual, i poder observar lentament i relaxadament la natura en tota la seva esplendor. A més, l'atenció personalitzada, implícita en aquest model de turisme, contrasta amb la llibertat de poder realitzar, fins i tot d'una manera individual si es vol, allò que més es desitja en cada moment de la nostra estada, des de la simple convivència amb famílies de pagès, fins a participar en cadascuna de les oportunitats de l'àmplia i variada oferta d'oci per al temps de lleure que ens ofereix la diversitat del territori català.

Com a veïns dels Pirineus, en certs moments, també formem part de la divergència i de la convergència turística entre els nostres pobles. Fins ben entrat el segle XX, és ben sabut que el massís pirinenc no era un mercat òptim i variat. L'exigüïtat de les terres de conreu, el rigor del clima, la manca de circulació de diners, constrengien les comunitats pirinenques a produir en les unitats familiars respectives, de vegades col·lectives, tot el que requerien per a la seva subsistència, per tant l'entrada de visitants estrangers atrets pel turisme, en ambdues parts dels Pirineus, era pràcticament nul·la.

Avui, viure i treballar entre muntanyes comporta alguns problemes, el turisme és potser la font d'ingressos més important del Pirineu i també de generació de llocs de treball, els nostres avantpassats eren agricultors i ramaders, malvivien; nosaltres, per sort, gràcies a aquests visitants tenim la possibilitat de viure millor.

De fet al Pirineu també és possible una forma de vida força urbana, a l'interior d'Andorra tots patim les conseqüències de les cues automobilístiques diàriament, i les cues frontereres que també pateixen els que viuen a la Seu d'Urgell i treballen al Principat. Aquest és el preu que andorrans, turistes i veïns del Pirineu hem de pagar per l'atractiu que suposa viure-hi, estar-s'hi o visitar un dels estats més antics i atractius d'Europa on el turisme comercial i el turisme de l'oci es van adaptant a la modernitat. Aquest fet ha suposat un canvi de mentalitat per a la gent d'Andorra, que ha passat ràpidament de ser una comunitat agrícola i ramadera a una societat de consum. Això ha suposat, en certa manera, una pèrdua d'identitat que molt lentament va recuperant la memòria popular.

Ara, andorrans i catalans tenim l'ull posat en els mecanismes de col·laboració entre les autoritats andorranes i nord-catalanes per al futur desenvolupament i la promoció turística dels Pirineus, en la creació, per part de la Generalitat de Catalunya, d'un consell rector de l'Institut de l'Alt Pirineu i l'Aran (IDAPA) amb cooperació transfronterera, que podria establir col·laboracions per tirar endavant alguns projectes comuns. S'ha parlat de la possibilitat que el tren arribés fins a Andorra, de moment només ho fa fins a Puigcerdà i la Tor de Querol, i de la reobertura de l'aeroport de la Seu.

També hi ha el projecte del metro aeri andorrà i altres propostes interessants.

En definitiva, els pirinencs hem de potenciar allò que tenim a l'abast, el que ja existeix, i crear nous productes prou atractius per competir amb un potencial turístic europeu força important.

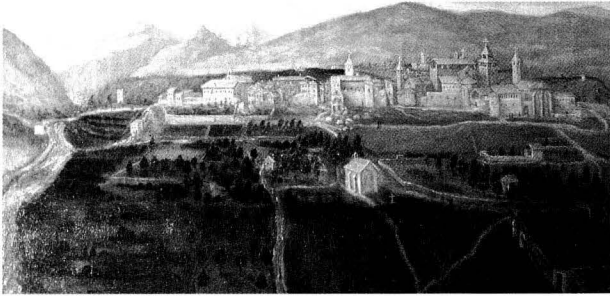
Josep M. Troguet i Ribes

Hoteler i restaurador,

membre de la junta de l'Associació de Turisme de l'Alt Urgell (Trau)

DONES AVALL, CABRES AMUNT

Albert Villaró i Boix

1.-La Seu el 1701, tal i com apareix al quadre d'Hèrcules, conservat a l'ajuntament de la Seu.

El títol d'aquesta insignificant ponència és només això: un títol improvisat, a cop calent, davant de la insistència del benvolgut Antoni Pol, que volia que parlés de les relacions entre la Seu i Andorra. Se'm va acudir aquest com se'm podia acudir qualsevol altre, i no fa sinó que reflectir la meva perplexitat per haver rebut aquest encàrrec enverinat. Però, de fet, el títol fa referència a una antiga pràctica dels contractes matrimonials a muntanya. Abans —abans vol dir fa cent anys, vaja— per a una casa d'Escaldes, per exemple, era una victòria que una de les seves filles aconseguís casar-se més avall, a Andorra, o a Sant Julià, o millor encara, a la Seu. En canvi, com més altes fossin les pastures, millor. Ara, això ja no té massa sentit. De cabres, n'hi ha poques, i només per fer-ne formatges artesans. I les dones —i que se'm perdoni aquesta derivació masculista—, per dir-ho d'una manera més antropològica, el "mercat matrimonial", ja no té en compte els condicionants propis de la latitud i s'ha trastocat del tot.

Però sí que pot servir per fer-nos pensar una mica en les relacions entre la Seu i Andorra, que van molt més enllà d'un simple bon veïnatge. Durant

molts segles, la ciutat d'Urgell ha estat el punt de referència urbana dels andorrans; la seva capital comercial, espiritual i política. I entre les dues s'ha teixit una malla d'interessos comuns que van més enllà de les fronteres administratives per acabar de crear una comunitat que, si bé no és ben vista per tothom, segur que existeix més enllà del pes de la frontera i del desequilibri que comporta el fet de tenir un estat sobirà al costat.

Un exemple, només. Fa un temps, en un dinar amb gent de la meua colla, de catorze que érem, deu o eren andorrans o bé tenien —teníem— vincles familiars molt propers amb Andorra, de padrins cap avall. I a la inversa, igual. Quants andorrans no tenen parents a Arcavell o a Ars, o a la Seu o a Alàs o a Montferrer? Només cal passejar els caps de setmana per qualsevol dels pobles de l'Alt Urgell per veure com s'han convertit en una mena de reserva espiritual, l'accés d'Andorra a una mitja muntanya que no té, el recurs més fàcil per trobar nous horitzons i oxigenar-se, per passejar. I el mercat. Què se n'ha de dir, del mercat? Cada dissabte, el mercat de la Seu s'omple de dotzenes i dotzenes d'andorrans que baixen a comprar verdura i calçotets i que s'hi troben com a casa. I jo diria que fins i tot una mica emocionats pel retrobament, perquè fins fa uns anys, en caure el mercat en divendres, aquestes visites no eren tan fàcils. Josep Espunyes, que va treure la pols als malnoms de l'Alt Urgell, en va redescobrir un que s'aplicava als habitants de la Seu i que era el d'espiabrenars, és a dir, els qui miraven què era el que duïen per menjar els que baixaven a mercat. Avui, tothom pot baixar tranquil, que ningú no farà el tafaner amb les coses de menjar.

Algun dia s'haurà d'estudiar la qüestió amb molta més profunditat, perquè hi ha misteris, incògnites, algunes preguntes en l'aire, que a mi sempre m'han fascinat: quina és la raó profunda de la presència abassegadora d'urgellencs que treballen a la banca andorrana? Algun atavisme genètic? No ho sé pas. Potser si donem un cop d'ull a alguns episodis selectes que il·lustren les relacions entre Urgell i Andorra des del passat en podrem treure alguna conclusió. El més probable és que no en traiem cap, però com a mínim, n'hauré fet una mica l'esforç.

2.-El mercat de la Seu cap al 1925. Francesc Portella, Fons Maravilla, AMSU.

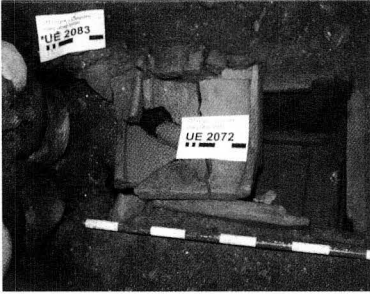
Comencem pel principi. La cosa ja ve de lluny. Quan Andorra era una glacera, només s'hi podia pujar a l'estiu, perquè durant els llarguíssims hiverns glacials no s'hi vivia. Els sàpiens que s'estaven fa 10.000 anys a la balma de la Margineda probablement eren caçadors protourgellencs que només pujaven a Andorra a l'estiu per buscar-hi l'isard —s'hi deuriem quedar uns quants mesos i no com ara, que només s'hi queden una setmaneta de no res— i pescar truites a la Valira (si ara veiessin com baixa el riu, els pobres cromanyons no es recuperarien de la impressió). La balma era un campament estacional, i aquests primers treballadors fronterers s'hi estaven tota la temporada, fins que el fred els tornava a empènyer cap avall.

Anem una mica més endavant, pels pantanosos temps protohistòrics. Els andosins que esmenta Polibi, els mateixos que van plantar cara a Hanníbal i els seus elefants, són els antics andorrans? S'hi inclouen els urgellencs, o els hem de posar al costat dels cerdans? Aquestes preguntes no tenen resposta, però les fonts i la lògica geogràfica fan suposar que hi va haver una certa unitat d'acció davant d'aquells remots esdeveniments.

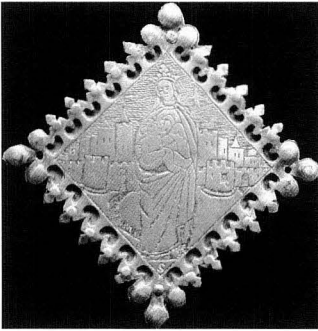
En qualsevol cas, els romans que van colonitzar els Pirineus van venir per la vall del Segre i van muntar la paradeta a Andorra. Durant el baix imperi, dalt del roc d'Enclar, hi havia una guarnició que vigilava el pas dels bàrbars, que començaven a fer trontollar el sistema —i alguns dels soldats que s'hi estaven fent guàrdia, ja n'eren, de bàrbars: una fíbula de bronze que s'hi va trobar procedia d'un dels límits de l'imperi.

Si fa no fa pel mateix moment, a la ciutat d'Urgell ja hi havia bisbes, i als primers els van enterrar en caixes fetes de teules al claustre de la catedral actual, cap allà al segle V. Però ja se n'ha parlat molt documentadament, dels bisbes i de l'evolució de les seves relacions amb Andorra, i no és ara el moment de repetir conceptes que ja s'han exposat mil vegades. Però si ens llegim els dos pariatges, veurem com la qüestió andorrana, tot i ser la principal font del conflicte entre els dos senyors, no és l'única: es van resoldre d'altres contenciosos, com els emprius d'Estamariu, la roca d'Arfa, l'amenaça que suposava l'erecció, per part del bisbe, del castell de Montferrer, i fins i tot la jurisdicció sobre un carrer de la ciutat de la Seu, el que en deien "el carrer Fosc".

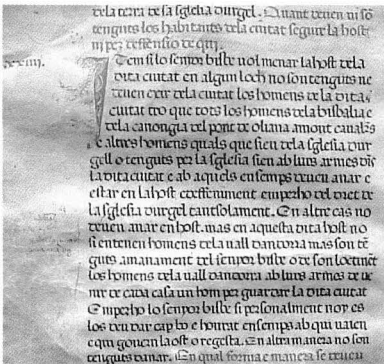
Durant molts segles la Seu va ser, d'alguna manera, la capital política dels andorrans. I això que no era pas un bon lloc per viure-hi, si hem de fer cas de Jaume d'Agramunt, un metge lleidatà que al segle XIV, uns anys abans de l'esclat de la pesta negra, va dir que la Seu, tan envoltada de muntanyes i tan tancada, era un lloc propici per a l'escampament de la pesta, per ser: "lloch offegat [...], car aytal loch no's pot ben eventar, e eventament és una cosa que tol a l'aire putrefacció".

3.-Un dels enterraments en tegul·la del claustre de la catedral de Santa Maria d'Urgell.

4.-L'escut de la ciutat d'Urgell, del Llibre de Privilegis, 1473, AMSU.

5.-El capítol xxiv de les usances velles de la ciutat, copiat al Llibre de Privilegis.

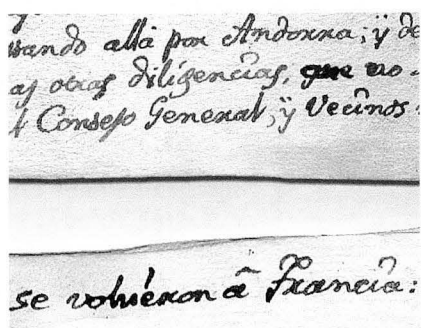
Aquesta apreciació, vista des d'avui, és sorprenent. Precisament l'amplada d'horitzons i la relativa llunyania de les muntanyes són alguns dels valors de l'Urgellet més reconeguts pels andorrans que baixen a la Seu, que senten —i molts no se n'amaquen de dir-ho— una sensació d'alleujament.

Tot i les descoratjadores apreciacions del doctor Agramunt, els andorrans baixmedievals tenien moltes obligacions envers la ciutat d'Urgell, derivades de la seva dependència del poder episcopal, que era, al seu torn, el senyor de la ciutat. D'aquesta manera, en cas que els habitants de la Seu haguessin de deixar la ciutat per anar en host (en servei militar) un home de cada casa andorrana havia de baixar a la Seu amb les seves armes per defensar la ciutat, fins que l'host tornés de la seva expedició, tal com s'estipulava al capítol XXIV de les usances velles de la ciutat d'Urgell del 1430, contingudes a la Sentència Arbitral dictada pel cardenal Pere de Foix per posar fi a les disputes entre el bisbe i els ciutadans d'Urgell. En contrapartida, els andorrans no pagaven peatge a Tres Ponts, ni cap pontatge per travessar el pont de la Palanca, i els urgellencs podien pescar a la Valira "fins al cap dels ports". Relacions de bons veïns.

Però no sempre ha estat així. Amb el creixement dels mecanismes de control de l'estat espanyol modern, la sobirania andorrana s'ha vist qüestio-

nada diverses vegades. En algunes ocasions aquestes amenaces a la independència del país es van organitzar des de les instal·lacions militars de la Seu.

Un exemple poc conegut: el 23 de maig de 1794, en plena Guerra Gran, el Menut de Prullans, cap de miquelets, va robar 453 caps de bestiar als francesos, que havien ocupat les pastures de la Solana al començament de la guerra. El Menut, que va comptar amb la col·laboració inestimable de Julià Lluch, que era caporal de la Ronda Volant, una brigada fronterera de repressió del contraban, va travessar tot Andorra amb el bestiar.

6.-Fragment del Llibre de notes corresponent a l'entrada dels francesos a les valls d'Andorra, 1794, AMSU.

L'endemà, el general Doppet (metge magnetista en la vida civil i autor llibertí que va escriure un assaig eròtic sobre les virtuts dels fuets) va denunciar el robatori al Consell General, per haver permès el pas dels lladres pel seu territori. El Consell, fent un fenomenal exercici d'allò que es coneix com fer-se l'andorrà, es va excusar dient que, com que havien travessat el país de nit, ningú no se n'havia adonat. El general francès, que no es mamava el dit, va ordenar que mil soldats entressin a les parròquies

altes per pressionar el Consell General perquè defensés clarament la neutralitat. El Consell va demanar al general de la Cuesta que tornés el bestiar, i després d'alguns dubtes, els va dir que no, que era botí de guerra. L'entrada dels francesos va fer pensar al senyor bisbe, Josep Boltas, que potser no seria mala idea fer veure que les tropes espanyoles ocupaven Andorra, per evitar futures invasions, i va fer passos perquè el Consell acceptés la idea, amb el benentès que l'ocupació només duraria mentre fos vigent l'amenaça francesa. I sembla que va mig convèncer —o, si més no, així ho va fer veure— Don Guillemet Areny i de Solà, però Don Guillemet devia estar a l'aguait de les veritables intencions dels qui manaven de veritat. Els documents li donen la raó. Així, el general de la Cuesta i el comte de la Unió, capità general que, en un ofici datat el 22 de juliol del 1794, va dir al general de Ciutat que:

"Veo que es fácil y útil ocupar el valle de Andorra. [...] No aventurándose el secreto, es oportuna su aparente resistencia e interesarles después en que defiendan su territorio. Con el tiempo se verá si debe tratarse a sus vecinos como a neutrales o como a vasallos, y en el ínterin conviene contentarlos en cuanto permita el buen orden. El obispo no ha de aumentar su señorío ni regalías, pero se le dejará una esperanza para tiempo oportuno."

Les circumstàncies de la guerra —un parell de batallons de soldats portuguesos que van arribar tard al port de Roses— van fer que el projecte d'invasió d'Andorra quedés ajornat, tot i que cap a la tardor del mateix any, Don Francisco de Zamora, que ja havia vingut abans de visita secreta a la Seu per desplegar-hi una xarxa d'espies, va tornar a reprendre la qüestió.

Aquesta malèfica idea va ser recollida pel capità Antoni Valls, que era fill de la Seu i va publicar el 1820 la *Memoria acerca de la soberanía que corresponde á la nación española en el Valle de Andorra como a parte integrante de la provincia de Cataluña*, on reprèn l'excusa estratègica:

"Los puertos de Fra-Miquel, Saldéu, Fontargén y Siguér son inaccesibles por la parte de España, así como por la del Valle de Andorra son muy practicables. Por ellos puede introducirse con facilidad un ejército en la península, al paso que no puede ser lo contrario por la fácil defensa que ofrecen á favor del cerco del Valle de Andorra."

A més, l'ambició militar urgellenc va observar com l'abundància de mines de ferro i de fargues convertia Andorra en un emplaçament molt interessant per a instal·lar-hi una fàbrica d'armes.

Però el capità Valls no va poder defensar gaire les seves idees, perquè quan el 1822 va entrar a la Seu el Trapense amb els colpistes de la Regència d'Urgell el primer que va ordenar fou que l'afusellessin, i d'aquesta manera tan radical el van fer callar.

Però en aquesta ciutat una mica grisa i tranquil·la, de caràcter levític i militar, la mateixa que Benito Pérez Galdós va qualificar com "sin disputa el pueblo más feo de todo el mundo", els andorrans hi trobaven una obertura al món. És segur que per a la majoria d'andorrans del segle XVII al XIX, amb la visió de la Seu i dels horitzons amplis de la seva ribera se'ls obria el cor, potser aliens a les maquinacions que es coïen a les altes esferes. Com era aquesta ciutat? Hi ha força relats de viatgers vuitcentistes. Un dels més interessants és el de Mister Deverell, un anglès que va fer una visita a les Valls i a la Seu el 1856:

"La vila, o més aviat ciutat, de la Seu d'Urgell, de cap manera no va satisfer les meves expectatives, tractant-se d'un lloc que havia adquirit un grau

de celebritat històrica considerable al si de Catalunya. Les descripcions enlluernadores dels andorrans sobre les seves fortificacions militars m'haurien fet imaginar, si jo hagués correspost amb la meua credulitat, un panorama més impressionant que el que havien esguardat els meus ulls a Gibraltar o a Königstein. La ciutat era, en canvi, envoltada d'un mur baix i ruïnós de pedres informes i fang més informe encara, que un cos de milícia podria haver pres a l'assalt sense l'ajuda d'artilleria. [...] L'aspecte del conjunt igualava, potser, la millor de les ciutats andorranes, i l'indret era, també, bastant més gran."

Cert és que Deverell era un home crític, i la visió que ens va deixar del bisbe Caixal no és allò que en podríem dir encoratjadora, i encara que no vingui a tomb, no puc deixar-la de banda:

"El prelat em va rebre molt educadament; però la seva fesomia era dura, sinistra, i en realitat, del tot diabòlica. No deuria tenir més de cinquanta anys, un cop descomptat l'impacte del sol pirinenc sobre el seu rostre i dels vins del país sobre el seu fetge. La seva mirada tenia una expressió certament catòlica; en altres paraules, d'un parentiu estret amb la de la hiena."

El seminari —el seminari vell— no queda gaire més ben parat:

"Era, en realitat, una fabriqueta de capellans que experimentaven un procés gradual de transformació des d'un estat primigeni de taujans catalans. [...] Hi havia cinc o sis joves d'aire espès i aspecte brut en aquest estat de crisàlide."

Gairebé al mateix temps en què Mister Deverell descrivia la ciutat d'aquesta manera, a la Seu es va congriar una tragèdia que es va abatre sobre un dels prohoms més singulars que hagi donat el país: Don Guillem d'Areny-Plandolit, un fet esbarronador que encara ocupa un lloc notable en l'imaginari del país.

7.-La Casa dels Infants Orfes, residència de la família Areny a la Seu.

A la Seu, al carrer del Carme, hi havia el casal dels Infants Orfes, un gran edifici gòtic que va passar, cap a la fi del segle XVIII, a formar part de les propietats dels Areny d'Ordino. En aquell gran casalot hi havia hagut l'hospici de la ciutat, que era recordat perquè fou el lloc on, el 1635, va caure al buit un capellanet que s'estava al balcó tocant la guitarra barroca i es va matar. Don Guillem, dos segles més tard, va néixer a la mateixa

casa, si fa no fa al mateix temps que els absolutistes de la regència afusellaven el dissortat capità Valls. Hi va viure amb la seva esposa, Donya Maria de Parrella. I fou a la Seu on va conèixer el capità Durana, conegut de Don Guillem. Diuen —jo ho he sentit a dir, perquè em vaig criar al carrer del Carme— que el capità s'enfilava per la reixa de forja que hi havia en un dels finestrals de la planta baixa, per acabar de pujar al balcó del primer pis. Allí un criat els va sorprendre quan el militar donava una potxona a la dona de Don Guillem, que es va enfadar i va fer fora el seu antic company. La resta, ja se sap: el 1855, en un atac de fúria passional, la va matar quan anaven al Liceu, la qual cosa va generar una abundant literatura de cordill.

Però la gent de la Seu ha estat tradicionalment més o menys pacífica, segurament condicionada per la duresa de l'entorn i la cultura de muntanya. Ja ho deia el doctor Ignasi Llorensen la seva *Topografía Médica de Seo de Urgel*, publicada el 1886, en assegurar, amb una certa dosi de cruessa que avui ens sembla especialment injusta, que els urgellencs eren:

"De estatura regular, descuella con carácter general el temperamento linfático, claramente manifestado con el sello de la escrófula y sus mil manifestaciones, como infartos gangliolares, anemia y cloro-anemia, bocio, cretinismo, raquitismo, etc., etc. Los individuos de este temperamento se caracterizan por todos los síntomas propios del mismo: respiración pausada, pulso pequeño, lento y blando, piel descolorida, mucosas pálidas, poca energía muscular, digestiones perezosas, carnes fofas, poca impresionabilidad nerviosa y, por lo tanto, carácter apático."

Però ja se sap que urgellencs i andorrans, cosins germans. Si el doctor Llorens hagués hagut de descriure el caràcter fisiològic andorrà, potser no l'hauria fet molt diferent. La visió que Ramon Violant i Simorra dona del nostre caràcter, tret d'una obra de Marcel Chevalier, és una mica més amable i penso que pot descriure perfectament el nostre caràcter:

"Los habitantes del Urgellet y Andorra son de carácter rudo, como su lenguaje, desconfiados y poco comunicativos, pero, en cambio, son también emprendedores para el trabajo, honestos y hospitalarios. Y si bien con frecuencia usan del alcohol (aguardiente), las borracheras son desconocidas. La criminalidad no se conoce entre ellos."

No es pot dir més amb menys paraules.

Quatre referències bibliogràfiques

DEVERELL, F. H.: Una visita a la república d'Andorra, 1856. Traducció de Xavier Campillo. Tremp: Garsineu, 1994.

ESPAR i TRESSENS, Josep: Coses de la Seu. Barcelona, 1978.

LLORENS i GALLART, Ignasi: Topografía médica de Seo de Urgel. Barcelona, 1878.

PÉREZ GALDÓS, Benito: Los cien mil hijos de san Luis.

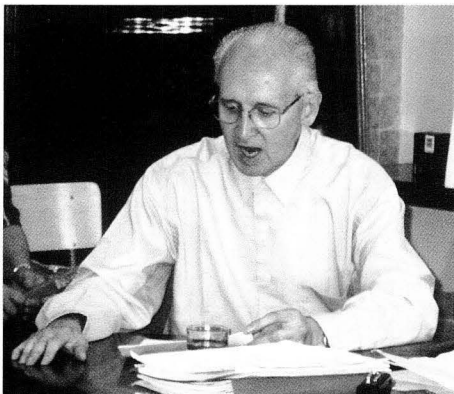
VIOLANT I SIMORRA, Ramon: El Pirineo español. Altafulla, 1986, 2 vol.

ZAMORA, Francisco de: Diari de viatge. Andorra, 1788. Andorra, Ministeri d'Afers Exteriors: Ed. d'Albert Villaró (en premsa).

Albert Villaró i Boix
Historiador i escriptor

EL BISBAT D'URGELL, AGLUTINADOR DELS TERRITORIS PIRINENCOS, I LA SEVA RELACIÓ AMB ALTRES TERRITORIS FRANCESOS

Benigne Marqués i Sala

El bisbat d'Urgell comprèn els territoris dels antics comtats pirinencs, que en la seva majoria són fronterers amb França. En efecte, inclou els territoris de la Cerdanya, l'Urgell i Andorra, el Pallars, la Ribagorça (una part) i la Vall d'Aran. El fet d'ésser el bisbat d'Urgell integrat per aquests territoris produirà una interrelació històrica de tots ells, al llarg del temps, i en aquest sentit podríem parlar d'un element aglutinador històricament. Tots formen part del mateix bisbat i mantenen una estreta vinculació amb el seu bisbe. Per altra banda, aquest bisbat, que comprèn una àmplia franja pirinenca i fronterera amb França, al llarg del segle ha originat també una intensa i qualificada relació amb comarques veïnes de la nació francesa: és el cas de la relació del bisbe Fèlix amb la cort de Carlemany, les relacions amb el comtat de Foix durant l'edat mitjana i l'intercanvi de territori, produït a l'inici del segle XIX, entre la diòcesi d'Urgell i algunes diòcesis franceses. L'Urgell entrega a Carcassona l'Alta Cerdanya, i en compensació, rep de la diòcesi de Comenge la Vall d'Aran.

Aquest ampli i genèric tema històric, que acabem de proposar i que es desenvolupa al llarg de tants segles, naturalment ha d'ésser delimitat aquí en l'exposició només d'alguns temes puntuals.

El territori del Bisbat d'Urgell als seus inicis

El bisbat d'Urgell s'inicia al segle VI amb sant Just (531-546), el primer bisbe plenament identificat i comprovat per la documentació històrica. En

aquell temps ignorem les dimensions reals que assolía el territori d'Urgell. Però ja a les acaballes del segle IX disposem d'un document excepcional que configura l'extensió real del bisbat en aquell moment. És l'acta de consagració i dotació de la catedral carolíngia d'Urgell¹. El bisbat conté els territoris: "omnem episcopatum Hurgellensem atque Cerdaniensem vel Bergitanensem sive Paliarensem atque Ribacurcensem cum omnibus parroecchiis atque ecclesiis". Les parròquies i esglésies comptabilitzades a l'acta són 289. Conté, doncs, una descripció ben detallada dels límits del bisbat i de les seves esglésies.

Però aquest document presenta algunes dificultats diplomàtiques, que porten els estudiosos a dir que es tracta d'un document factici en el sentit que fou redactat uns anys posteriors al fet de la dedicació de la catedral, malgrat que tots els que han estudiat el tema no coincideixen a assenyalar i provar el temps real de la seva redacció. Abans de precisar els termes en els quals els historiadors disputen sobre la confecció d'aquest document, hem d'avançar que el contingut del document és real i autèntic. Efectivament hi hagué una consagració de la catedral d'Urgell durant la primera meitat del segle IX, segons un pergamí que dóna el títol a les relíquies dipositades a l'interior de l'ara de l'altar, i que indica els sants a qui corresponen. Aquest pergamí, sense cap dubte, és del temps abans mencionat. A més la documentació contemporània d'aquest arxiu també parla d'aquesta consagració.

El problema real del document és que els personatges esmentats no tots són ben coincidents en el temps que els situa la data, l'any 819. Per aquest motiu, Cebrià Baraut considera que l'acta fou redactada a finals del segle IX², mentre que altres historiadors la situen a mitjan segle X, i alguns fins i tot l'allarguen fins a l'inici del segle XI, posició aquesta, la més tardana, que ha anat perdent adeptes, perquè no sembla la més probable.

Simplificant molt les proves adduïdes per les dues parts de la disputa: redacció feta a finals del segle IX (C. BARAUT) i al segle X o XI (A. PLA-DEBALL). Baraut basa la seva argumentació afirmant que el fet de la con-

¹ P. PUJOL, L'acta de consagració i dotació de la catedral d'Urgell, de l'any 819 o 839, dins *Obra completa*, p. 87-106; C. BARAUT, *Les actes de consagracions d'esglésies de l'antic bisbat d'Urgell (segles IX-XII)*, la Seu d'Urgell 1986, n. 2, p. 52-56.

² C. BARAUT, La data de l'acta de consagració de la catedral carolíngia de la Seu d'Urgell, "Urgellia", 7 (1984-1985), p. 515-529.

sagració de la catedral a la primera meitat del segle IX està comprovat. En conseqüència, creu que la majoria d'elements que ens presenta l'acta són autèntics. I analitzant el document troba que els noms que empra són tots arcaics i encara ben llatinitzats³, tal com surten en la resta de documentació de l'arxiu d'aquell temps, ben diferents, per cert, dels noms emprats pel capbreu del segle XI, que ja comença a transcriure'ls amb alguns trets de la llengua catalana. Un altre argument, per ell molt valuós, és la lletra del document. Es tracta de la lletra visigòtica en transició ja cap a la carolina, pròpia de finals del segle IX. Es fa molt difícil escriure un document, tan llarg i tan acurat, amb una lletra que no és la pròpia del temps.

La part que contradiu aquesta tesi bàsicament fonamenta la seva posició al·legant que dins de la llista de les parròquies en surt alguna que en aquell temps encara no existia com a parròquia o que l'església apareix en una consagració posterior. I que en algun cas la zona d'alguna parròquia sembla encara no plenament reconquerida del poder musulmà. Pel que fa a la lletra del document han d'admetre que es tracta d'una bona reproducció i molt fidel, perquè és una lletra anterior al temps que ells proposen⁴.

L'evolució posterior del territori del Bisbat d'Urgell

Esmentarem les principals modificacions en els límits territorials que l'Urgell experimentà al llarg dels segles⁵. A mesura que avançava la reconquesta, a partir del segle XI el bisbat s'eixamplà a les terres del sud, fins a

³ C. BARAUT, La intervenció carolíngia antefeliciàna al bisbat d'Urgell i les seves conseqüències religioses i culturals (segles VIII-IX), dins Jornades Internacionals d'estudi sobre el bisbe Feliu d'Urgell (28-30 de setembre de 1999), la Seu d'Urgell, 2000, p. 170. Afirma: "L'examen intern del contingut permet, això no obstant, de comprovar que l'autor per a la seva composició s'ha servit de fonts anteriors, reals i genuïnes, aleshores existents a l'arxiu de la catedral d'Urgell". I tot seguit encara afegeix: "Per a l'inventari de les parròquies del bisbat, el manipulador segurament va poder disposar també d'algun registre preexistent, en què aquestes apareixen distribuïdes per zones geogràfiques, i no per arxiprestats com s'esdevindrà més tard". I en el diàleg posterior a la conferència, reafirma, p. 246-247, que està d'acord amb el Sr. M. Mundó que qualifica l'acta de "més aviat una acta autèntica interpolada", i per això Baraut "considera que és molt adequat emprar la paraula actualitzada i no falsificada per a referir-se a l'acta de consagració".

⁴ A. PLADEVALL, La documentació i l'art medieval, "Discurs d'ingrés a la real Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi", Barcelona 1998. R. ORDEIG, La consagració de les esglésies catalanes en els segles IX-X, dins Symposium internacional sobre els orígens de Catalunya (segles VIII-XI), Barcelona 1992, p. 85-101; Les dotalies de les esglésies de Catalunya, I, primera part, Vic 1993.

⁵ C. BARAUT, L'evolució territorial del bisbat d'Urgell (segles IX-XX), "Església d'Urgell", 67 (juny 1978), p. 17-23.

la màxima extensió que arribà a obtenir. L'any 1593 el papa Climent VIII, a petició de Felip II, creà la nova diòcesi de Solsona, la qual obtingué els seus territoris principalment dels bisbats de Vic i de la Seu d'Urgell. Per aquest motiu foren segregades 114 parròquies del bisbat d'Urgell, situades a la vall de Lillet, al Berguedà, al Solsonès i a una part de la Segarra. L'any 1803 l'Urgell cedia l'Alta Cerdanya a Carcassona i en compensació rebia les 28 parròquies de la Vall d'Aran l'any 1805. L'any 1874 l'Urgell passà a exercir la plena jurisdicció sobre les jurisdiccions particulars fins aleshores exemptes de l'abadiat de Gerri, el pabordat de Mur, el priorat de Santa Maria de Meià i algunes parròquies de la comanda de Sant Joan de Jerusalem, mentre l'abadia d'Àger passava a Lleida. I finalment el 1956 l'Urgell traspassava a Barbastre les parròquies de la vall de Castanesa i entregava a Lleida les restants parròquies de l'arxiprestat d'Areny, mentre rebia de Lleida l'enclavament d'Artesa de Segre.

Les relacions entre el Bisbat d'Urgell i altres territoris i bisbats francesos

Al llarg de la història hi ha hagut alguns moments que aquesta relació entre l'Urgell i altres territoris francesos s'ha fet especial i intensa per alguns fets puntuals que l'han provocada. En temps del bisbe Fèlix (786-799) es produí la crisi antiadopcionista i el bisbe d'Urgell entrà en disputa amb els teòlegs de la cort de Carlemany i finalment fou condemnat a Aquisgrà l'any 799 i depositat de la diòcesi urgellenca. Això provocà una profunda transformació, tant religiosa com política, de manera que la influència carolíngia marcà intensament tot el territori d'Urgell⁶. Entre altres mesures el bisbat d'Urgell juntament amb els altres bisbats catalans passen a formar part de la nova seu metropolitana, que és Narbona, fins que serà reconquerida Tarragona i restaurada la seva seu metropolitana (1154).

Una altra època en la qual sovintejaren les relacions dels bisbes i l'església d'Urgell amb els comtes de Foix (Occitània) fou durant la baixa edat mitjana, especialment durant els segles XIII-XV. No sempre les relacions foren cordials i amables, sinó que a vegades transcorregueren tenses i fins i tot violentes. La qüestió de fons era la determinació del domini senyorial sobre Andorra, fins que varen arribar a un pacte, en fixar-ne un condomini,

⁶ C. BARAUT, La intervenció carolíngia antifelicianiana, op. cit. Vegeu nota 3.

i acceptar i signar els pareatges dels anys 1278 i 1288. Són diversos els autors que amb els seus escrits han cobert, estudiat i publicat la documentació d'aquesta època tan densa i intensa en les relacions dels bisbes amb els esmentats comtes occitans: Ch. Baudon de Mony⁷, Joaquim Miret i Sans⁸ i Cebrià Baraut⁹. Volem retre homenatge, des d'aquí, a l'eminent historiador que acabem d'esmentar, el monjo de Montserrat Cebrià Baraut, que ha mort recentment¹⁰. Ell verament ens ha fornir d'una molt abundosa informació i documentació sobre tots aquests temes que tractem en aquesta comunicació, ja que efectivament ha estudiat amb profunditat i competència la formació de la senyoria andorrana per part dels bisbes d'Urgell, ha publicat la documentació d'Andorra durant els segles IX-XIII, ha estudiat també el tema del vescomtat de Castellbò, i a més a més ha publicat una molt àmplia documentació juntament amb diversos estudis molt puntuals i de cabdal importància sobre la temàtica de l'Església d'Urgell. Sigui, doncs, per a ell el nostre record i agraïment per la gran labor històrica que ens ha legat.

Un altre fet que provocà una situació conflictiva entre els bisbes d'Urgell i els comtes de Foix fou l'aparició a les nostres terres del moviment religiós dels càtars. Provenent de l'Occitània s'estengué al nostre bisbat fronterer, a l'Alt Urgell, especialment al vescomtat de Castellbò, a la Cerdanya i al Berguedà, durant els segles XII-XIII¹¹.

Finalment, hem de fer referència que al mateix inici del segle XIX es produí una molt important modificació dels límits territorials del bisbat d'Urgell. Aquest perdia tota l'Alta Cerdanya i incorporava la Vall d'Aran.

La permuta de l'alta Cerdanya per la Vall d'Aran al segle IXI

Alguns antecedents històrics comencen a remoure la qüestió. Ja a la segona meitat del segle XVI es mogué la qüestió que la Vall d'Aran havia

⁷ Ch. BAUDON DE MONY, *Relations politiques des comtes de Foix avec la Catalogne jusqu'au commencement du XIVe siècle*, 2 volums, París 1896.

⁸ J. MIRET I SANS, *Investigación històrica sobre el vizcondado de Castellbó*, Barcelona 1900.

⁹ C. BARAUT, *Cartulari de la vall d'Andorra, segles IX-XIII*, volum I, Andorra 1988; *Cartulari de la vall d'Andorra, segles X-XIII*, volum II, Andorra 1990.

¹⁰ Moria a Montserrat el 8 de juny del 2003.

¹¹ C. BARAUT, La presència i la repressió del catarisme al bisbat d'Urgell (segles XII-XIII), "Urgellia", 12 (1994-1995), p. 487-524; Els inicis de la inquisició a Catalunya i les seves actuacions al bisbat d'Urgell (segles XII-XIII), "Urgellia", 13 (1996-1997), p. 407-438.

d'ésser separada del bisbat de Comenge i s'havia d'agregar a Urgell. Així el governador de la Vall d'Aran, Gaspar de Mur, en una lletra escrita a Benasc el 31 de desembre del 1565, dóna la notícia que havia arribat un despatx de Sa Santedat el Papa i una ordre de Sa Majestat el Rei perquè la Vall d'Aran fos segregada de Comenge i unida a Urgell. El mateix governador escriu als consellers de la Vall d'Aran, el 5 de febrer del 1570, per tal que enviessin al síndic de Sa Majestat el Rei el plec de causes i raons per les quals el seu territori no havia d'ésser segregat de Comenge per ésser unit a Urgell¹². Encara una altra notícia similar sobre l'intent d'agregació a Urgell sembla produir-se l'any 1770¹³.

Per altra banda, l'Alta Cerdanya pel Tractat dels Pirineus (1659-1660) passà a formar part del territori francès¹⁴. La situació eclesiàstica que des de la pau esmentada es creà i es visqué en aquesta part de la Cerdanya no fou exempta d'un cert conflicte permanent pel que fa a l'exercici del règim i la jurisdicció episcopals. En efecte, els bisbes d'Urgell tingueren algunes dificultats en el moment que volien practicar-hi les seves visites pastorals, no precisament quan només hi anaven per administrar els sagraments de la confirmació o de l'orde. En ser súbdits estrangers, es veien obligats a sol·licitar i obtenir el permís corresponent de les autoritats franceses. En sol·licitar aquest permís, reiteradament aprofitaven per reclamar que el bisbe d'Urgell nomenés un vicari general exclusiu per a la Cerdanya francesa, que fos de nacionalitat francesa, dret aquest que els bisbes negaren sempre per les complicacions que això podria ocasionar, i que també el Govern espanyol refusà rotundament. Sobre aquest afer, s'haurà d'esperar fins vers l'any 1730, quan el bisbe Simeón de Guinda s'avingué a nomenar un oficial per a la Cerdanya francesa, que fos natiu d'allí, i que tenia, però, unes limitacions en l'exercici de la jurisdicció. Solament era competent en els casos ordinaris de la justícia i en els assumptes menors. Se li podia encomanar, però, que hi fes la visita canònica¹⁵.

¹² M. ABIZANDA BROTO, El índice de privilegios del Valle de Aran, comentarios y transcripción, Instituto de Estudios Ilerdenses, Balaguer 1944, núm. 53, 87, 88.

¹³ J. LLADONOSA I PUJOL, Invasions i intents d'integració de la Vall d'Aran a França, Barcelona 2001, p. 51.

¹⁴ Alice MARCET-JUNCOSA, La Cerdanye après le Traité des Pyrénées, "Annales du Midi", t. 93, núm. 152 (abril-juny 1981), reimprès en un recull d'estudis de la mateixa autora, sota el títol Du Roussillon et d'ailleurs, Presses Universitaires, Perpignan 1993, p. 121-139.

¹⁵ E. MOLINÉ, L'autorité de l'évêque d'Urgell en Cerdagne française (1659-1803), comunicació presentada a "Colloque International de Foix", octubre 1993, sobre el tema "Pays Pyrénéens et pouvoirs centraux XVIe-XXe siècles, i publicada dins Pays Pyrénéens et pouvoirs centraux XVIe-XXe siècles, Actes du Colloque International de Foix, 1993, I, p. 415-435.

Malgrat aquest llarg temps d'unes certes dificultats en el règim episcopal, la permuta entre els dos territoris esmentats no es va fer efectiva fins al mateix inici del segle XIX¹⁶. Intentarem de donar només algunes dades més principals que es produïren en tot aquest complicat procés i ho farem de forma sintètica i enunciativa.

A efectes de la constitució civil durant la Revolució Francesa els territoris de l'Alta Cerdanya són adjudicats el 1792 als bisbes de Perpinyà o Elna. Passada aquella Revolució, el papa Pius VII establí amb les noves autoritats un concordat nou, mitjançant la butlla *Ecclesia Christi*, del 15 d'agost del 1801. I, uns mesos després, el 29 de novembre del mateix any, es determinaren les noves circumscripcions territorials, que publicà la butlla *Qui Christi Domini vices*. Posteriorment el cardenal legat Caprara, amb un decret del 9 d'abril de 1802, publicava a París ambdues butlles. Aquestes i el posterior decret estableixen que cap territori francès pot ser regit per un bisbe resident a l'estranger, com tampoc cap bisbe francès pot regir un territori a l'estranger. En virtut d'aquests principis, l'Alta Cerdanya, que fins aleshores era un territori del bisbat d'Urgell, havia d'ésser desmembrada d'aquest bisbat i havia de passar al bisbat de Carcassona, del Departament de l'Aude.

Naturalment la mesura provocà una certa reticència en el bisbe d'Urgell per deixar aquest territori, que tenia des de molts segles abans i que apreciava verament. Es tracta d'un total de 64 poblacions, que suposaven uns 6.000 habitants. Segons diuen, la capital del bisbat d'Urgell es trobava a una jornada de camí per arribar a l'Alta Cerdanya.

El bisbe d'Urgell, al·legant que encara no havia rebut la documentació oficial del papa, reté la seva jurisdicció sobre aquests territoris. Malgrat això, el 10 de febrer del 1803 publica una circular que ad cautelam delega tota la seva jurisdicció al nou bisbe de Carcassona, per tal que hi pugui actuar, i amonesta els fidels que l'acceptin en les seves actuacions. Finalment el bisbe d'Urgell, Francisco Antonio de la Dueña i Cisneros (1797-1817), formalitza la seva renúncia al territori de l'Alta Cerdanya el 18 de novembre de 1803. Per això, Pius VII li envia un breu papal en el qual li fa constar el seu agraïment per la renúncia feta, el 10 de gener de 1804.

¹⁶ ADU, registre episcopal de Fransesc de la Dueña y Cisneros (1797-1817) Andorra, Cerdanya i Vall d'Aran.

Finalment encara trobem una carta pastoral del bisbe d'Urgell, del 26 de febrer de 1804, en la qual s'acomiada amb paraules ben emotives dels seus feligresos de la Cerdanya, i els amonesta que rebin com a únic pastor el nou bisbe que tenen, el bisbe Arnald de la Porte, de Carcassona. El bisbe d'Urgell remeté còpia de tota aquesta documentació al nou bisbe de Carcassona.

La Santa Seu en tot aquest afer disposà de compensar el bisbat d'Urgell amb la nova incorporació de tota la Vall d'Aran, que fins aleshores formava part del bisbat de Comenge. Pel mateix principi invocat en el cas de la Cerdanya, ara tampoc un territori espanyol no podrà ser regit per un bisbe francès. Vegem els passos que se seguiren en la incorporació de la Vall d'Aran al bisbat d'Urgell.

La Vall d'Aran fins aleshores formava part de la diòcesi de Comenge, la seu de la qual també distava aproximadament una jornada d'aquella Vall, la qual es componia d'uns 45 pobles. Durant la Revolució Francesa, el bisbe de Comenge, Antoni Osmond, el 1790 emigrà a Anglaterra. Delegà el règim del seu bisbat al seu vicari general, Carles Vilote. L'any 1801, passada la Revolució, es publicaren les dues butlles papals ja esmentades del concordat i de la nova circumscripció territorial. A causa d'aquesta nova ordenació el bisbat de Comenge fou suprimit i el seu territori fou agregat a Tolosa. L'antic bisbe de Comenge retornà a França i fou nomenat nou bisbe de Nancy, amb l'encàrrec que provisòriament administrés el territori de la Vall d'Aran. En vista de la distància haguda entre la seva nova seu i aquella Vall, subdelegà aquelles funcions de règim eclesiàstic al seu antic vicari general, Carles Vilote.

Posteriorment, el legat pontifici cardenal Caprara, el 15 d'agost de 1803, veient aquesta situació de règim anòmala, nomenà el bisbe d'Urgell administrador provisional de la Vall d'Aran fins que no s'arribés a un arranjament definitiu. És cert que en l'etapa anterior, quan era Nancy que tenia aquella administració, el bisbe d'Urgell ja era sol·licitat per exercir en aquella Vall la potestat d'orde i també en alguns casos era també consultat per a certes qüestions més complicades, originades en l'exercici de jurisdicció.

La Santa Seu i el Govern espanyol signen un acord, el 23 de febrer del 1804, pel qual estableixen, com una compensació del desmembrament de

la Cerdanya, la nova incorporació de la Vall d'Aran. Això es concretà amb la publicació d'un breu pontifici del 23 de juliol del 1804, que decreta aquesta annexió. Malgrat tot, aquest breu trigà a arribar i a conèixer-se oficialment. Per això s'explica que el bisbe no en prengué la possessió oficial fins al 14 de juliol de 1805, que es dugué a terme amb tota solemnitat, i durant aquest acte jurà també l'observança dels seus privilegis, usos i costums antics, continguts en un quadern anomenat Reales Acordatos. El bisbe perllongà aquella visita durant 12 dies i revisà amb el clergat el pla de règim i govern eclesiàstic d'aquella Vall, a causa de les seves difícils comunicacions amb la seu del bisbat, confrontant els antics usos de Comenge amb la nova situació i el dret eclesiàstic vigent. Acordaren establir un nou pla de règim de 30 capítols, que el bisbe aprovà a la Seu d'Urgell el 27 de setembre del mateix any 1805. Entre altres provisions i acords, s'estableix per a la Vall un oficial eclesiàstic (jutge) amb la seva cúria, la qual es reunirà a Viella cada dimecres.

Aquestes foren, a trets molt generals, algunes situacions importants en les quals el bisbat d'Urgell mantingué, al llarg dels segles, unes intenses relacions amb alguns territoris veïns de França.

Benigne Marquès i Sala
Canonge i arxiver diocesà i capitular d'Urgell

RELACIONS ENTRE EL PALLARS I ANDORRA

Dolors Entor i Pujol

Introducció

En la meva exposició he volgut tocar dos temes del dia a dia, per marcar similituds i diferències entre el Pallars i Andorra.

La primera part fa referència a la casa pairal com a institució socioeconòmica d'una època i l'evolució actual que ha deixat aquesta institució pràcticament en desús. La segona part tracta de la llengua, la consciència de la progressiva desaparició, però mentre que per al Pallars les dificultats radiquen a poder conservar el parlar propi, al Principat d'Andorra les dificultats rauen a aconseguir la supervivència del català al carrer, la qual cosa provoca un sentiment d'impotència en veure que una part de la nostra cultura se'ns escapa de les mans, per una manca de sensibilitat social d'una banda i per una actitud excessivament condescendent de les administracions públiques concernides de l'altra.

L'estructura social pairal

Si bé, pel que fa al dret de família, el punt de partida entre el Pallars i Andorra és inicialment similar, no podem pas dir que l'arribada sigui coincident.

Inicialment en ambdues societats calia entendre el concepte de casa molt lligat a la figura de l'hereu. L'element personal i l'econòmic de la famí-

lia, el patrimoni de la casa, es compenetren i perpetuen, gràcies a les lleis i sobretot a una pràctica molt arrelada, els capítols matrimonials, els quals podien ser atorgats abans o durant el matrimoni, i necessàriament en escriptura pública, si bé eren revocables, a l'hora de la veritat podem afirmar que rarament eren revocats pels requisits exigits. La societat els entenia com una realitat permanent que havia de prevaler sobre els individus, es pactava el dot i l'usdefruit universal recíproc, però sobretot l'elecció d'hereu, feta normalment amb prelacions de masculinitat i primogenitura, sense descartar altres casos en què es triava lliurement el fill o la filla que es considerava més apte per tirar la casa endavant; sempre la finalitat dels hereuaments era assegurar la perpetuació del patrimoni familiar, generació rere generació, segons el costum de la terra, mitjançant la lliure ordenació de la successió pactada en capítols matrimonials. El funcionament correcte d'aquest sistema ha estat determinant en les dues cultures per afavorir un progrés econòmic més gran, contràriament al que ha succeït en altres indrets on la tradició i la legislació imposaven un tracte igualitari entre els fills, repartir un patrimoni familiar minso, i això conduïa sovint al fet que cap d'ells pogués viure dignament.

No poden obviar en parlar dels capítols matrimonials que els habitants del Pallars Sobirà, contràriament als seus veïns del sud, gaudien, i continuen conservant-lo, d'un dret local propi que permet al testador instituir hereu aquell dels seus fills que triessin els dos parents més pròxims amb subjecció al que previngués el testador o pel costum i supletòriament d'acord amb les regles següents:

Primera: correspon aquesta facultat d'elecció als dos parents de cosanguinitat d'un o altre sexe, de reconeguda moralitat i bona fama, que al temps d'exercir-la tinguin plena capacitat de disposar, resideixin en territori nacional, no hagin renunciat a la dita facultat i pertanyin un a la línia paterna i l'altre a la materna, i dins de cada una d'elles el parent més pròxim en relació amb els fills o descendents i amb preferència el de més edat, i en igualtat d'edat el baró amb preferència a la dona.

Segona: l'elecció ha de recaure en el fill o descendent legítim del causant que els dos parents consideren més apte per regir la casa, sense que se li

pugui imposar cap gravamen o limitació de cap tipus, llevat que el causant ho hagi estipulat.

L'organització econòmica jurídica, tant del Pallars com d'Andorra, comportava que l'hereu o la pubilla romanguessin a la casa pairal amb l'obligació de fer-se càrrec dels pares. Als fills restants, anomenats cabalers, se'ls orientava cap a la vida eclesiàstica, se'ls intentava casar amb l'hereu o la pubilla d'altres cases, o se'ls iniciava en algun ofici. Rebien el dot, i en alguns casos la llegítima, que era una quarta part del patrimoni familiar a partir entre tots els fills inclòs l'hereu. Els germans que quedaven concos, sovint romaniien a la casa pairal, amb l'obligació de treballar en profit de la casa. La major part de les cases d'ambdues contrades tenien una economia autosuficient i de subsistència, d'autoconsum del seus propis productes, la venda dels excedents s'utilitzava per adquirir productes de les contrades veïnes que ells mateixos no podien produir per la climatologia rigorosa.

Evolució social

De la família pluripersonal i agrària que es descriu en el paràgraf precedent, s'ha passat actualment a una família reduïda amb unes formes de convivència que no tenen res a veure amb les anteriors. De l'economia agrària s'ha passat a una altra d'industrial i de serveis, que ha provocat un abandonament del camp i una urbanització de la societat.

Els canvis més substancials

- La secularització del dret de família
- L'equiparació de la dona amb l'home
- La igualtat dels fills
- Les parelles no casades
- La generalització del dret de propietat

La secularització del dret de família

En el camp del dret de família els canvis s'han produït bàsicament en l'admissió i regulació del matrimoni civil i de la seva eficàcia; la competèn

cia ha passat a la jurisdicció civil en matèria de causes de nul·litat, separació i divorci, i a l'estat en la gestió i conservació dels registres civils.

Aquesta secularització comença a despuntar en els dos indrets amb la promulgació de les constitucions el 1978 i el 1993 respectivament.

L'equiparació de la dona amb l'home

En l'època postconstitucional, la llei no pot admetre tipus de convivència que discriminin un dels cònjuges. Les desigualtats només poden venir per diferències naturals o pactades, mai legals.

La igualtat dels fills

Significa el tractament idèntic entre els fills matrimonials i els extramatrimonials, tant pel que fa als deures del progenitor, com pel que fa a l'herència.

Les parelles no casades

Ambdues societats presenten avui altres formes d'unió de caràcter estable, unes formades per parelles heterosexuales i les altres integrades per persones del mateix sexe que, ara per ara, constitucionalment tenen barrat el pas a la institució del matrimoni.

Si bé Catalunya ha estat pionera en la regulació d'aquesta nova forma de convivència social amb la Llei 10/1998 del 15 de juliol, d'unions estables de parella, Andorra, de moment, únicament ha atribuït alguns drets per a aquestes noves parelles, en l'àmbit de la Caixa Andorra de Seguretat Social i únicament per a parelles heterosexuales.

La generalització del dret de propietat

Els habitatges ja no són béns de patrimoni, producció i inversió, sinó que passen a cobrir un paper que és més aviat propi dels béns de consum duradors. Els patrimonis familiars són petits, no es tracta de patrimonis dinàmics o de producció, sinó de patrimonis estàtics o d'estalvi.

Podem concloure dient que un nou dret de família que vulgui ser modern o senzillament realista no pot preterir una nova realitat que es perfila amb els trets següents: desaparició de la família troncal i predomini de la família nuclear, augment creixent de les parelles de fet, obsolescència absoluta del vell estatut d'empresa familiar agrària i freqüència de les crisis matrimonials.

El parlar propi del Pallars

Els límits dialectals del Pallars

Hem de situar la parla del Pallars dins de la zona lingüística del dialecte nord-occidental o lleidatà. Aquest, a la vegada, és juntament amb el valencià un dels dos grans dialectes del català occidental. Aquesta matisació és important ja que, a tall d'exemple, la parla de Ribera de Cardós té més elements comuns amb la parla valenciana que no pas amb la de Barcelona.

Causes de desaparició del parlar pallarès

Al llarg de la segona meitat del segle XX el parlar del Pallars entra en un procés de retrocés irreversible. Les causes, encara que complexes, poden ser sintetitzades en les següents:

La transformació i mecanització del camp

Els mitjans de comunicació

El despoblament

L'impacte del turisme

La normalització del català

La globalització

La transformació i mecanització del camp

La mecanització agrícola no arriba plenament a la comarca fins al començament dels anys seixanta. Al llarg d'aquesta dècada la Fira de Salas del Pallars comença a decaure d'any en any fins que desapareix definitivament el 1974. El preu del bestiar ha caigut en picat, a causa de la implantació del tractor.

Els mitjans de comunicació

El desenvolupament de les comunicacions ha estat condicionat pel relleu, durant el segle XX ha constituït un revulsiu econòmic important que l'ha tret de l'aïllament que patia, s'han anat vençant les barreres naturals que ofería la geografia pallaresa, aquí s'ha foradat per fer un túnel, allà s'ha aixecat un pont (Terradets, Collegats, Bóixols, el Cantó...).

D'altra banda, hi ha la televisió. Aquesta arriba a la comarca a principi dels seixanta. Avui cal afegir les transmissions via satèl·lit, així com les connexions via Internet, que ens apropen a altres cultures i també a altres idiomes.

Cotxes i televisió sens dubte han contribuït a la modernització, però també al fet que molts pallaresos s'acabessin de decidir i abandonessin les seves contrades. En l'últim segle el Pallars Jussà ha perdut el cinquanta per cent de la seva població i el Pallars Sobirà les tres quartes parts. Podem xifrar la població actual del Pallars en uns vint mil habitants.

L'impacte del turisme

Els Pallars és terra de turisme, en especial en els darrers anys, amb la neu, la natura i els esports d'aventura. Sovint aquests passants són vistos com a punts de referència del que succeeix o de com es viu en altres contrades. Representen un reflex de modernitat i actualitat.

El procés normalitzador

De ben segur que si el català fos des de segles una llengua normalitzada a l'escola, a l'Administració i en altres àmbits, els pallaresos actuals no haurien heretat una parla amb tantes peculiaritats diferenciades, s'hauria pres com a model el català, diguem-ne, oficial. Cal remarcar algunes dates significatives per a la llengua:

- Any 1962: El Concili vaticà II autoritza la traducció de la missa i altres rituals al català. Les lectures religioses van ser, en aquella època, els únics textos de català escrit a l'abast de tothom.

- Any 1978: Decret d'ensenyament obligatori del català a l'ensenyament bàsic i mitjà.
- Any 1984 : Decret 125 del 17 d'abril, pel qual es regula l'ús de la llengua catalana a les escriptures notariales.
- Any 1985: Inauguració del Centre Emissor de TV3 al pic de l'Orrri.

La globalització

Aquesta influència no és específica del Pallars, sinó generalitzada, d'aplicació a totes les zones geogràfiques, ja que actualment som tots molt més vulnerables a les grans cultures que ens envolten, als corrents globalitzadors que avui es fan sentir amb força pertot arreu.

La parla d'Andorra

El català, idioma oficial

A l'hora de parlar del català a Andorra no és possible limitar-se únicament al vessant dialectal, cal abordar un problema més greu, el retrocés de la llengua i de la consegüent identitat com a país.

El segle XXI entra en una Andorra que perd el seu idioma oficial. Al meu entendre, les causes podrien sintetitzar-se, entre altres, en les següents:

La immigració

Els mitjans de comunicació

La normalització del català al país veí

La globalització

El relaxament de l'Administració en aquesta matèria

La immigració

La població del Principat se situa, segons dades publicades en el *Butlletí Mensual de Conjuntura Econòmica* de juny d'enguany, en 67.000 habitants dels quals uns 25.000 habitants són andorrans, 27.000 espanyols, 7.000 portuguesos, uns 4.300 francesos i uns altres 4.500 de nacionalitats diverses.

Molts dels nouvinguts, si es continua amb la tendència actual, no arribaran mai a parlar el català. Per què no ho han de fer? No en tenen cap necessitat. I el que és més trist, els seus fills escolaritzats a Andorra, molts d'ells amb nacionalitat andorrana, no s'expressaran habitualment en català. L'idioma d'unió entre comunitats amb llengües diferents és actualment el castellà, així la comunitat francesa o portuguesa es comunica entre ella en el seu idioma i quan aquest idioma no és comú ho fa en castellà, ja que al carrer és, ara per ara, la llengua predominant i vehicular.

Convé reflexionar en aquest punt i actuar en sentit contrari a la tendència social. Incentivar la parla del català, no solament amb campanyes de sensibilització com s'està fent, cal anar més lluny i premiar les empreses que l'utilitzin i sancionar les que no. Tal vegada seria bo que utilitzar el català fos un plus en el salari de l'empleat. Cal remarcar que no és el mateix conèixer el català que expressar-se en català.

El procés normalitzador a Catalunya

El procés normalitzador a Catalunya ocasiona, al meu entendre, conseqüències també per a Andorra; caldria reflexionar sobre quin és el català més adequat per a Andorra. Sembla que la tendència del carrer el situaria en el català oficial de Catalunya, admetent, però, en la parla oral, peculiaritats pròpies. No obstant això, la majoria de professionals que fan diàriament un ús públic de la llengua –locutors, periodistes, polítics, mestres, professors...– no sembla que apliquin aquest criteri. Els mots peculiars del país s'estan perdent.

Sens dubte, si algun dels assessors que en el seu dia va tenir el Sr. Pompeu Fabra hagués vingut d'Andorra, avui el lèxic d'Andorra gaudiria d'una presència més normal i generosa en l'actual diccionari normatiu de la llengua catalana.

Els mitjans de comunicació

L'aparició de la premsa escrita i de la televisió autòctona forma part, encara, de la història més recent d'Andorra. Al país avui conviuen perfectament la premsa local amb l'espanyola, la francesa i l'anglesa. Igual succe-

eix amb la televisió, que es veu abocada a compartir audiència amb la resta d'emissions dels països veïns i dels no tan pròxims amb les connexions via satèl·lit o per cable.

El relaxament de l'Administració en aquesta matèria

Si bé és cert que periòdicament es fan campanyes de sensibilització pel català, la repercussió al carrer, al dia a dia, és escassa. La població del país creix constantment amb nous residents que cada vegada vénen de llocs més llunyans, i que arriben sense conèixer la llengua i sense sentir la necessitat d'aprendre-la.

Al meu entendre, i en aplicació dels preceptes de la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial, del 16 de desembre de 1999, les administracions públiques haurien d'adoptar una política més activa per aconseguir la normalització del català. Haurien de fer sentir la necessitat col·lectiva de parlar el català, cosa no gens fàcil en aquest moment, en què justament la tendència que es percep al carrer va en sentit contrari.

Ara bé, si les campanyes de sensibilització no funcionen, cal passar a l'aplicació i el desenvolupament de la mencionada Llei. En el si de l'empresa privada convé promoure avantatges econòmics perquè la parla del català sigui un plus. Hauria estat una bona oportunitat introduir en la recentment publicada Llei 08/2003, del 12 de juny d'enguany, sobre el contracte de treball, una pinzellada a favor del català afegint a l'article 64, el qual enumera una sèrie de retribucions salarials complementàries lliurement pactades entre empresari i treballador, la menció expressa de l'idioma, malgrat que l'article no és *numerus clausus*, finalitza amb l'expressió... i altres. Observem que el legislador ni tan sols ha sentit la necessitat d'enumerar, dins de les retribucions voluntàries, una que fes referència a l'idioma.

Si bé a l'empresa privada cal donar, al meu entendre, incentius econòmics, quan parlem de l'empresa pública o parapública, tant per a funcionaris com per a contractuals, cal anar més lluny i cal reglamentar i aplicar les sancions que detalla la ja repetida Llei en els supòsits de no dirigir-se a l'usuari en català.

Conclusió

De tot l'exposat podríem concloure que, si bé originàriament tenim punts

de partida similars, l'evolució que cadascuna de les contrades ha experimentat, basada en la influència econòmica, política, social, cultural d'altres llocs, marca avui divergències importants, i potser ocasiona que, malgrat la proximitat geogràfica, es tingui poc tracte. Els respectius pols atractius que té cadascuna, Tolosa, Perpinyà i Barcelona per una banda, i Lleida i Barcelona pel que fa a l'altra contrada, fan que possiblement ens relacionem i influïm poc els uns en els altres.

Per altra banda, el fet que políticament es pertanyi a dos estats diferents també ha ocasionat que un hagi legislat molt en el camp del dret civil com a dret foral propi. La Generalitat de Catalunya ha dut a terme una política molt activa en aquesta branca del dret, i ha aconseguit que la seva legislació, en algunes matèries, sigui una de les més avançades d'Europa, mentre que Andorra, amb una Constitució més tardana i tenint dos coprínceps, un el president de la República Francesa i l'altre el bisbe d'Urgell, no ha sentit de moment la necessitat de modificar algunes de les branques del dret civil. Això no vol dir que no ho faci en un futur, perquè com tots sabem els canvis socials van sempre per davant dels canvis legislatius.

Dolors Entor i Pujol
Llicenciada en dret i empleada de banca

ANDORRA I LA VEGUERIA DE L'ALT PIRINEU

Amadeu Gallart i Sort

Introducció

Tant el procés constitucionalitzador d'Andorra com els esforços per configurar una unitat administrativa basada en les comarques de l'Alt Pirineu i l'Aran (la Cerdanya, l'Alt Urgell, els Pallars Jussà i Sobirà, la Ribagorça i l'Aran) ens proporcionen una cruïlla històrica clau per al futur comú d'aquesta porció de la serralada pirinenca.

Sembla que hi ha una gran unanimitat a considerar globalment tot el món pirinenc, tot el conjunt de les regions dites franceses, espanyoles i l'Estat andorrà. Aquest enfocament més global no es contradiu amb una anàlisi més reduïda geogràficament. Ben al contrari, opinem que seria molt bo concretar una nova divisió administrativa catalana, l'Alt Pirineu, i debatre a partir d'aquí les necessàries relacions fluïdes i compensades amb l'Estat que envolta.

Històricament, posem que la història en aquest cas acaba els anys quaranta, Andorra s'ha relacionat bàsicament amb l'Alt Urgell, i en especial amb la Seu d'Urgell. Aquesta era la via natural de comunicació dels andorrans amb el món tret de les connexions més sectorials amb l'Arieja via Canillo o amb el Pallars Sobirà via la Massana. El desenvolupament andorrà de les dècades següents canviarà l'esquema i afavorirà un contacte humà i econòmic dels andorrans molt més cosmopolita.

On queda, doncs, avui la connexió interpirinenca no ja només d'Andorra amb la Seu, sinó també d'Andorra amb el conjunt de les comarques pirinenques que l'envolten? Quina importància han de tenir per a Andorra aquestes relacions? Quina importància han de tenir per al conjunt de l'Alt Pirineu les relacions amb Andorra? Podem els pirinencs catalans deixar de preocupar-nos-en com a unitat territorial definida o hem de delegar a les nostres autoritats superiors que ho facin? Poden els andorrans deixar de banda unes potser feixugues converses amb els veïns i limitar-se a tenir en compte només el Govern català, o l'espanyol? Podem els pirinencs o els andorrans prioritzar les relacions individualitzades de cada comarca amb Andorra per damunt de la per ara hipotètica regió de l'Alt Pirineu?

Amb aquestes preguntes i unes reflexions voldria contribuir al debat que ens planteja la Societat Andorrana de Ciències.

Trenta anys vertiginosos: 1973-2003

A l'Alt Pirineu

Fa trenta anys els altpirinencs ens trobàvem en una situació encara de dictadura, esperançats com la gran majoria de catalans i d'espanyols que la figura momificada del dictador toqués el punt final. La predemocràcia ja apuntava en associacions culturals, reivindicacions cíviques i alguns brots de reivindicacions polítiques. Alguns d'aquests moviments sociopoliticoculturals s'emmarcaven en una realitat més àmplia que la mateixa localitat o la mateixa comarca. Podem citar els cineclubs o l'Òmnium Cultural organitzats en el marc de l'Alt Pirineu. La concreció del concepte geogràfic es consagraria pels treballs de l'àmbit d'Ordenació del Territori del Congrés de Cultura Catalana: Assemblea de la Seu el dia 11 de novembre de 1976, i sobretot pels treballs dels Grups de l'Alt Pirineu, ja en etapa de transició a la democràcia, que aplegarien gent de totes les comarques altpirinencs.

L'embranchida va ser tan forta que en relació estreta amb el grup de senadors de l'Entesa dels Catalans s'arribaria a introduir a la Constitució espanyola la redacció d'un article, el 130, apartat 2, on es demanava un tractament diferenciat per a les terres de muntanya, en aquest cas de tot l'Estat

espanyol. També seria important la consecució d'una *Ley de Agricultura de Montaña*. Cal també apuntar com un gran èxit dels GAP l'aprovació al Parlament de Catalunya de la Llei de muntanya amb la consegüent institucionalització dels consells comarcals de muntanya.

És a dir que als anys 80 es va produir un gran desenvolupament institucional democràtic, nous ajuntaments, nous consells comarcals, que feien preveure un gran desvetllament de les nostres comarques, tradicionalment preterides, cues d'unes administracions provincials obsoletes. Els anys 80 van representar per als alpirinencs uns anys plens d'esperances i plens també de noves realitzacions traduïdes en equipaments, nous hospitals, noves carreteres, millores a les escoles etc. Els aiguats del 1982, a part dels irrecuperables accidents mortals, provocaren una reacció molt positiva de les administracions catalanes i també de l'andorrana.

Els anys 90, malgrat alguns casos puntuals com els Jocs Olímpics per a la ciutat de la Seu, van anar caient en un cert estancament i una certa burocratització institucional. Els lobbies provincials van anar guanyant el terreny que havien perdut a finals dels setanta i començaments dels vuitanta i els sectors polítics i socials que defensaven la idea de la vegueria de l'Alt Pirineu veien com des de la mateixa Generalitat s'impulsava una política de culturalització lleidatana o gironina a les comarques alpirinenques. Fins i tot algun dels partits polítics que s'havien organitzat en el marc de l'Alt Pirineu tornaven a reestructurar-se provincialment.

La situació avui potser ha millorat una mica en el camí del reconeixement de la regió de l'Alt Pirineu. La recent constitució de l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran –Llei 28/2002, del 30 de desembre– pot tornar a impulsar la idea alpirinenquista. No cal dir que els defensors d'aquesta vegueria pensem que d'acord amb les exigències del segle XXI no hi ha una sortida adequada a les necessitats de les comarques que no passi per la seva unitat administrativa i per la planificació adequada del seu territori i els seus recursos socioeconòmics.

A Andorra

Els anys 70 ja van significar per al Principat uns anys de gran desenvolupament econòmic basats en el comerç, el turisme i la capacitat financera que anava adquirint el país. La gent de la Seu que ens desplaçàvem regularment a Andorra anàvem percebent els grans salts endavant que feien els nostres veïns. A part del tema econòmic ja esmentat la societat andorrana també vivia una notable efervescència política d'aprofundiment de la democràcia i dels debats sobre el futur polític del país. Personalment encara recordo que estava prenent un cafè en un bar d'Andorra la Vella, el Bar Germanor, quan entraren unes noies eufòriques, cridant que ja s'havia aconseguit el vot femení, és a dir, la igualtat política entre els homes i les dones de nacionalitat andorrana. Cal dir que Andorra representava per a nosaltres un espai de llibertat on podíem expressar més lliurement les nostres opinions o assistir a unes memorables sessions del Cineclub Andorra. I també cal dir que la policia franquista, bé la de la Seu, bé la de la mateixa Vegueria episcopal, eren discretament presents als carrers andorrans.

Anys 80. La transició democràtica espanyola, en contra dels temors d'alguns sectors andorrans, no representà cap trasbals per a l'economia andorrana, que continuà batent uns rècords de creixement que gairebé cap andorrà dels anys cinquanta no hauria pogut imaginar. Molts urgellencs continuàvem anant a treballar a Andorra i també cada vegada més catalans, espanyols, francesos, etc. anaven a Andorra a comprar o practicar esports de neu.

Superades les pors de la transició democràtica varen venir les derivades de l'entrada d'Espanya al Mercat Comú. Molta gent pensava que el diferencial fiscal entre Andorra i els seus veïns seria vist per Europa d'una manera negativa, i que Andorra –i els seus veïns més directes del sud– es veurien abocats a una fortíssima crisi econòmica. Per sort les coses varen anar més bé, i tant les negociacions de les autoritats europees amb les andorranes com el dinamisme dels sectors andorrans implicats, aconseguiren de continuar i superar les xifres econòmiques en unes cotes que ja no haurien imaginat ni els andorrans dels seixanta ni els dels setanta. En el terreny polític la creació de les figures del cap de Govern i el Govern ja marcava clarament un període preconstitucional.

Els anys 90 se signifiquen a Andorra pel manteniment del creixement econòmic i per una apassionada etapa de preparació constitucional. Els anys 90 aporten uns debats molt profunds sobre el futur del país, la consolidació dels partits polítics i l'inici de la sindicalització de la classe treballadora andorrana o resident a Andorra. I finalment l'aprovació de la Constitució amb tot el que això significa per a l'estabilitat política del país i el reconeixement polític per part de tota la comunitat internacional. Els veïns del sud assistim molt interessats a totes les diverses etapes constitutives, ja que aquí s'hi juga no només el futur d'Andorra sinó de bona part dels pirinencs o, per reiterar el nostre plantejament, dels altpirinencs.

La Constitució, en la nostra opinió, ha de permetre de superar no solament les diverses pors que sobre el futur del país han anat sorgint a les darreres dècades sinó també de compatibilitzar l'alta política estatal amb les relacions amb les comarques veïnes, en especial amb l'Alt Pirineu com a unitat. D'altra banda, el desenvolupament legal va bastint el futur proper amb lleis tan importants com la Llei d'ordenació del territori i urbanisme, del 29/12/2000, que atorga als comuns la potestat per qualificar el sòl parroquial i redactar els plans corresponents. També cal destacar les actuacions del Govern andorrà contra la massificació del contraban de tabac a través d'autèntics grups mafiosos així com el desig reiterat de prendre les mesures necessàries per tal que Andorra deixi de ser considerada com a paradís fiscal.

Apunts sobre la situació econòmica andorrana i l'altpirinenca

Quants som?

Andorra, segons l'anuari estadístic 2002, editat pels serveis del Ministeri de Finances, tenia al 2001 un total d'habitants de 66.334, dels quals 24.654 de nacionalitat andorrana.

L'Alt Pirineu, segons les xifres proporcionades per l'Institut Català d'Estadística, tenia al 2002 un total d'habitants de 62.662, distribuïts per comarques de la manera següent:

L'Alt Urgell	19.105
La Cerdanya	14.158
El Pallars Sobirà	6.174
El Pallars Jussà	12.057
L'Alta Ribagorça	3.477
L'Aran	7.691

Apunt econòmic sobre Andorra

Intentant un esbós dels recursos econòmics que nodreixen la vida del Principat trobem una estadística de la Caixa Andorrana de Seguretat Social que ens dóna els percentatges d'ocupació següents per sectors econòmics:

Sector primari: agricultura, ramaderia, etc.	1,98%
Construcció i annexos	16,79%
Indústries	3,18%
Sector serveis	78,06%

Dins del gran sector serveis hi destaca el comerç turístic amb un 19,35% del total de l'ocupació, el sector hotelier amb un 14,25% i un sector d'administració pública que arriba al 12,39%. Que els funcionaris públics tinguin tanta rellevància estadística marca el pes de l'Estat andorrà dins del quadre econòmic general. També és curiós de destacar les grans possibilitats que tenen els andorrans, comparades amb les que tenen els seus veïns immediats, de ser ministres, secretaris d'Estat o càrrecs polítics importants.

Deixaríem d'esbossar un quadre realista si no s'assenyalés la gran capacitat financera que té Andorra. La dinàmica econòmica del país ha generat unes possibilitats de col·locació de capital financer molt importants. Quan el prestigiós equip Bricall, al llibre *L'economia andorrana en el canvi de segle*, descriu l'estructura productiva andorrana, dedica molt espai a parlar del gruix financer del país. Això no es podia reflectir a les dades d'ocupació de la CASS perquè els diners, encara que treballin molt, i tinguin tanta importància, no cotitzen a la seguretat social.

Apunt econòmic sobre l'Alt Pirineu

Anant ara cap a un esbós de la vida econòmica alpirinenca i basant-nos en unes fonts estadístiques de base conceptual diferent –no parteixen de les dades ocupacionals sinó dels productes interiors bruts comarcals, és a dir, d'una estimació científica de la capacitat productiva comarcal. Així ens trobem, per a cada comarca de les sis de l'Alt Pirineu i per a l'any 2001 (Font: Anuari Econòmic Comarcal 2002. Caixa de Catalunya).

COMARCA	PRIMARI	INDÚSTRIA	CONSTRUCCIÓ	SERVEIS
L'Alt Urgell	6,5%	19,1%	12,1%	62,3%
La Cerdanya	3,6%	9,0%	20,9%	66,5%
El Pallars Sobirà	4,6%	28,7%	18,1%	48,6%
El Pallars Jussà	4,1%	36,7%	19,4%	39,7%
L'Alta Ribagorça	2,1%	40,9%	12,7%	44,2%
L'Aran	0,9%	26,3%	11,8%	61,0%

Ens trobem, doncs, amb comarques que se centren o es van centrant en el sector serveis, que sempre és el més important, que veuen com es perd de manera definitiva la importància del sector primari –i encara, en alguns medis polítics i culturals, se les considera comarques "rurals", què vol dir "rural" en qualsevol cas?–, que mantenen un sector construcció important i que curiosament tenen també uns sectors industrials importants per a la comarca, si bé tenen en la seva majoria una producció basada en la naturalesa, l'energia elèctrica, és a dir no en fàbriques tradicionals manufactures com es podrien trobar al Ripollès o a la Garrotxa.

L'homogeneïtat comarcal alpirinenca es basa fonamentalment en dos factors, la minsa demografia i l'orografia accidentada. A partir d'aquí també es pot citar la falta d'una indústria entesa a la manera tradicional, la seva llunyania dels centres provincials, la pèrdua de la importància socioeconòmica de la pagesia i la gran i creixent terciarització.

En general, les comarques de l'Alt Pirineu constitueixen un àmbit territorial amb grans possibilitats de desenvolupament socioeconòmic que en

algun cas puntual –urbanitzacions de segona residència a l'Aran o a la Cerdanya– requereixen mesures de contenció del creixement.

Una opinió sobre el futur imminent per a les relacions entre Andorra i l'Alt Pirineu

La història secular de la nostra porció de Pirineu és una seqüència de misèries fins ben entrat el segle XX. Tant l'Alt Pirineu com Andorra gaudim ara d'un present amb moltes incògnites de futur, com és normal i gairebé reiteratiu, però amb una estabilitat democràtica i econòmica que els nostres avantpassats gens llunyans no podien ni somniar. Progressar és el nostre deure i hi contribuïrem si podem planificar adequadament l'ordenació del nostre territori tant a Andorra com a l'Alt Pirineu.

Imaginem que el desenvolupament legislatiu i la voluntat política dels andorrans els aconduirà a una planificació seriosa del seu país que evitarà de malmetre el seu paisatge amb construccions inadequades, evitarà de crear un excés d'oferta comercial i de places hoteleres planejant una economia homologable per les autoritats de la CEE.

Imaginem que la voluntat política catalana portarà per fi una nova estructuració territorial i permetrà la formació de la Vegueria de l'Alt Pirineu-Aran. La planificació urbanística i de les activitats econòmiques, la necessària xarxa d'equipaments sanitaris i culturals, les infraestructures viàries per superar la incomunicació interpirinenca. Tenim un amic cerdà que manifesta que "a les terres de l'Ebre el riu els uneix i a l'Alt Pirineu les muntanyes ens separen". Crec que caldria afegir que avui el protagonisme d'unir o separar ja no és del coll del Cantó, de Perbes i Viu de Llevata, de la Bonaigua... sinó de la voluntat política.

Tornem a la relació Andorra-Alt Pirineu. Com ens podem ajudar mútuament? Com Andorra pot exercir una certa capacitat de lideratge inversor i com l'Alt Pirineu pot aportar recursos humans, culturals i de plena ubicació a la CEE. En tota la temàtica que segueix caldria una coordinació imaginativa per fer possibles acords comuns entre un territori que és Estat i un altre

que en el millor dels casos arribarà a ser una unitat de descentralització administrativa de la Generalitat de Catalunya.

SECTOR PRIMARI. La reconversió del sector primari ha produït un canvi radical en les perspectives de manteniment del territori. Cal impulsar des d'Andorra i sobretot des de l'Alt Pirineu una política de foment d'explotacions agràries, forestals, de turisme rural, en forma de societat mercantil o de petites cooperatives que afavoreixin la conservació de determinats indrets o pobles.

També s'hauria d'impulsar una política comuna de respecte al medi ambient –cas dels rius-escombraries-deixalles industrials, etc. Si bé hi ha la lògica existència dels convenis amb Espanya o la Generalitat de Catalunya, el tractament complementari a escala "veïnal" podria arribar a ser més operatiu.

SECTOR INDUSTRIAL. El capital andorrà pot aprofitar l'existència de sòl industrial a l'Alt Pirineu per seguir una política selectiva de constitució de petites indústries elaboradores de productes amb alt valor afegit. La ubicació a l'Alt Pirineu comporta la plena ubicació dins del mercat europeu.

SERVEIS PROFESSIONALS. Cal impulsar des d'Andorra i des de l'Alt Pirineu la lliure circulació dels professionals d'ambdues bandes. Cal reglamentar la nova normativa existent sobre la circulació de persones entre, en aquest cas, Espanya i Andorra, i superar el tractament del professional andorrà com a no comunitari.

MOBILITAT LABORAL. A les darreres dècades els altpirinenços han nodrit el mercat laboral andorrà. El tractament de fronterer que ha atorgat l'Administració andorrana als alturgellencs ha estat tradicionalment avantatjós. En la línia de foment de la porositat entre les economies andorranes i altpirinenques seria bo d'ampliar el concepte fronterer per a totes les sis comarques i anar plantejant per al futur un tractament corresponent per als treballadors andorrans que es desplaçessin a l'Alt Pirineu.

EL TURISME. Les riuades humanes que accedeixen al Principat produeixen un efecte positiu a les comarques veïnes. No ha de ser utòpic el plan-

tejament de polítiques turístiques comunes que potenciïn els recursos turístics complementaris dels dos territoris pirinencs.

EQUIPAMENTS SANITARIS. La planificació coordinada de les necessitats sanitàries d'Andorra i de l'Alt Pirineu podria aportar nous equipaments i serveis a la nostra àrea comuna. A part del concepte d'altres tecnologies per curar malalties també cal pensar en les inversions per als tractaments gerontològics, psiquiàtrics o també de polítiques d'higiene per a establiments públics. L'Alt Pirineu té una tradició important de balnearis que podria ser revifada amb aportacions andorranes.

EQUIPAMENTS D'ENSENYAMENT. L'ensenyament universitari és un dels dèficits comuns més clars. Intentar unir esforços i no duplicar ofertes podria ser molt positiu per arribar a tenir una mínima xarxa universitària avui restringida a les Escoles Universitàries d'Andorra (Infermeria i Informàtica, i la UOC) i de la Seu (Joviat i també la important presència de la UNED).

COMUNICACIONS I INFRAESTRUCTURES. Aquest apartat pot provocar una fàcil aliança entre els interessos andorranos i els altpirinencs. Quin dubte hi pot haver en la posada al dia de carreteres com la de la Seu a Lleida? Quin dubte pot suscitar l'exigència de les inversions que els nostres dies exigeixen per a les línies fèrries que acaben a la Pobla de Segur i a Puigcerdà? Podríem dir el mateix de temes com l'eix pirinenc, l'aeroport Andorra-Alt Urgell, la millora de comunicacions viàries entre Andorra i el Pallars o entre Andorra i la Cerdanya, l'estudi seriós i de futur d'ampliació de les línies fèrries tipus Puigcerdà-la Seu-Andorra. Tot el tema de comunicacions i infraestructures pot portar a grans unanimitats i grans progressos per a tots nosaltres. El problema és, evidentment, l'alt cost dels pressupostos corresponents. Queda clar que per tenir la capacitat política per aconseguir aquests objectius s'evidenciaria la urgència d'un Alt Pirineu administrativament unit i ben lligat amb l'Andorra constitucional.

També Andorra té la capacitat suficient per llançar al mercat revistes o emissores de ràdio que compreguin les comarques de l'Alt Pirineu. Seria bo d'influir als mitjans de comunicació existents a Andorra i a l'Alt Pirineu perquè prioritzin aquest marc geogràfic i administratiu. Una bona experiència podria ser l'anàlisi del desconeixement, per dir-ho d'una manera suau,

que determinats mitjans de comunicació tenen de la realitat andorrana i de l'altpirinenca.

EQUIPAMENTS CULTURALS. Una de les qüestions que poden arribar a preocupar més és la de falta de comunicació cultural entre les comarques altpirinenques i entre aquestes i Andorra. Cal superar aquesta situació perquè ens deixa indefensos davant dels plantejaments contraris a la nostra identitat. És magnífic que es pugui participar en fòrums internacionals –cas d'Andorra– o en la vida política catalana –cas de l'Alt Pirineu– però si això comporta per part dels andorrans veure les comarques altpirinenques veïnes només com a terra de pas per anar a Barcelona i els altpirinencs veure només Andorra com un lloc on anar a comprar o anar a buscar feina ens podem arribar a "provincianitzar" tots d'una manera definitiva. Sobretot aquest perill rau en les generacions més joves, que poden passar de les autosatisfaccions del localisme més estret a les manipulacions d'un cosmo-politisme mal entès.

Sense voler caure en cap retòrica seria fonamental coordinar des de les administracions corresponents les relacions entre les associacions culturals, socials i, per què no, polítiques.

L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI. L'ordenació del territori és peça clau del nostre futur perquè emmarca les activitats que voldríem que s'hi desenvolupessin i els paràmetres demogràfics i econòmics que podrien ser els òptims per a un creixement sostenible. En aquest punt la interrelació entre els serveis planificadors d'Andorra i els de l'Alt Pirineu seria importantíssima des de tots els punts de vista.

Avui ja s'està treballant en el Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu –parcial, perquè lamentablement està incardinat en un Pla territorial que comprèn les comarques dites de Ponent– i també s'ha constituït l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu. Per la part andorrana ja hem citat també la nova Llei general d'ordenació del territori. L'edifici es va bastint en ambdues parts, amb dificultats, però es va fent.

LA RELACIÓ ADMINISTRATIVOPOLÍTICA. Aquí potser trobem la mare de totes les temàtiques relacionades. Si bé partim de bases hipotètiques, la

hipòtesi de la necessària formalització d'una regió o vegueria per a l'Alt Pirineu i la hipòtesi que des de l'Estat andorrà es vulgui prioritzar la relació amb els "veïns del sud" –formalitzant-la als més alts nivells, àrees o departaments de l'Administració dedicats a la relació amb la regió de l'Alt Pirineu–, tot depèn de la voluntat política de les nostres institucions.

Defenso, doncs, que aquestes dues hipòtesis es converteixin en realitat com a fruit de l'experiència personal d'haver treballat durant molts anys en una organització com els Grups de l'Alt Pirineu, d'haver tingut càrrecs en l'administració local de la Seu d'Urgell i de viure ben a prop d'Andorra.

Amadeu Gallart i Sort
Economista i exalcalde de l'Ajuntament de La Seu d'Urgell

ANDORRA, TAN A PROP, PERÒ TAN LLUNY

Víctor Orrit i Ambrosio

Tan a prop que ens toquem físicament, compartint serres i valls, vegetació i clima, idioma, costums, velles músiques, gastronomia i bisbe.

Però tanmateix tan lluny, no per una distància en quilòmetres, sinó en temps, fruit de les ancestrals i pèssimes comunicacions entre valls, difícils i costoses. Però volgudament complexes pels homes, pels governs, per les voluntats dels homes i dels governs.

Però no ha estat la distància horària o la mala qualitat de les comunicacions el que fa que siguem lluny. Realment lluny.

Què ha estat Andorra per a nosaltres? I què hem estat nosaltres per a Andorra?

Molts pallaressos del Jussà, em refereixo, d'alguna manera, descobriren Andorra per la guerra. D'altres, molt pocs, s'hi refugien, com ara el Dr. Sastre, alcalde legítim de Tremp, que hi trobà aixopluc i alhora permeté que a casa seva el mestre Pompeu Fabra fes el seu testament, atès que volia fer-lo en un país on el català fos idioma oficial normal d'ús. D'altres, molts més, coneixen Andorra pel contraban, que practiquen de forma artesana i gairebé heroica, traginant a peu i des de la conca de Tremp uns quants quilograms d'oli a canvi de productes bàsics com sucre, cafè, xocolata, medicaments i en, millors moments, tabac, colònia, mitges, etc. Aquest és el cas

d'un dels meus oncles de Vilamitjana, a quatre quilòmetres de Tremp. En grups de quatre o cinc sortien les nits de lluna pels vells camins de carreu, jugant-se el poc (els fardos) i el molt (la vida) per tirar endavant llurs famílies.

Anys després Andorra esdevé un possible lloc on anar a treballar, en molt menys mesura que a Lleida i a gran distància de Barcelona i el seu entorn. I sobretot _i no descobreixo res de nou_ Andorra esdevé una botiga, inicialment enlluernadora per la varietat, l'abundància i els millors preus, i darrerament sospitosa, bàsicament per la qualitat d'alguns dels seus productes.

I què hem estat nosaltres per a Andorra? Doncs el contrari, un petit reflex en el compte de resultats i en la mà d'obra que hi cal emprar.

La realitat de dues terres que es toquen, que comparteixen cultura, idioma, clima, gastronomia i bisbe, entre altres coses, era que el Pallars en general i el Jussà en particular es buidava de gent per l'emigració, s'empobria econòmicament i es desestructurava socialment, mentre que Andorra, país pirinenc, rural i difícil com la resta, creixia en població, en economia i en distància respecte als veïns.

I aquesta distància per moments semblava, i de vegades encara ho sembla, que lluny d'escurçar-la, algú volia augmentar-la encara més. L'increment desordenat i exuberant de persones i la nova economia generen per al Principat problemes que sovint s'han volgut solucionar amagant-los a casa del veí; els grups marginals que apareixen al voltant de la capital són reubicats en municipis propers amb més sensibilitat social. Les deixalles, les runes i tota classe de subproductes del negoci ràpid intenten per dir-ho de forma políticament correcta obviar-se. Us podria ensenyar encara avui unes antigues naus d'una fàbrica de mobles al voltant de Tremp, farcides de milers de pneumàtics usats d'origen andorrà.

Hi ha, però, indicis esperançadors: el canvi de "règim" andorrà i la voluntat d'aquest règim de canvi i d'integració en estructures políticoadministratives internacionals han frenat aquesta actitud, juntament sens dubte amb la queixa i pressió dels afectats.

Però aquest canvi per sobre integració a l'ONU, al Consell d'Europa, etc. , essent com és de positiu i encoratjador, als pallaresos i pirinencs en general ens és clarament insuficient, perquè com a veïns propers i que compartim idioma, cultura, clima, gastronomia i bisbe esperem més molt més de l'únic estat pirinenc.

Els Pirineus són la gran muntanya oblidada d'Europa i, en part, probablement, és culpa dels mateixos pirinencs no tenir una visió conjunta i global, no entendre que els problemes són similars o iguals i les solucions, també. És cert que navarresos, bascs, aragonesos, catalans, francesos de diferent pelatge, però també andorrans, som diversos i diferents, com també és cert que el nivell de conscienciació i responsabilitat pirinenca també ho és.

És per això que molts pallaresos voldríem creure l'eslògan "Andorra, el país dels Pirineus", perquè si Europa no ens té com a prioritat, els estats francès i espanyol tampoc, i les comunitats autònomes o departaments en els quals estan enquadrats encara menys. Llevat d'honroses excepcions, l'únic estat pirinenc, de comú acord amb els seus veïns, hauria de liderar i esdevenir portaveu dels Pirineus al Consell d'Europa, a la Comunitat de Treball dels Pirineus i a qualsevol organisme on hi hagi plataformes per reivindicar la personalitat perduda.

Però com a trempolí, i català, voldria que la distància virtual amb Andorra desaparegués, sobretot quan en moments com l'actual a Catalunya hi ha un debat intens i viu sobre el futur de la seva organització interna, de la seva regionalització. Del resultat de les properes eleccions dependrà, entre altres coses, que el Pirineu català sigui plenament reconegut o no, tingui la seva vegueria, els seus òrgans polítics i administratius o no. Penso que al que hauria de ser el millor veí no hauria de deixar-li indiferent aquest fet. Crec que la seva opinió i sobretot el seu posicionament seria no només important, sinó també decisor en aquest tema transcendent.

Perquè, en definitiva, Andorra ha de definir-se respecte als seus veïns més propers, respecte al Pirineu, del qual, segons l'eslògan abans esmentat, en forma part; ha de dir si vol un Pirineu despoblat, desestructurat i afeblit o un Pirineu més ric, amb més responsabilitat i pes a França, Espanya i Europa i del qual, si vol, en pot esdevenir motor i líder.

I això no és una utopia, ni literatura ni demagògia o no és cert que els Alps, muntanya reconeguda per Europa i els estats dels quals en forma part, no té un estat històricament també atípic com és Suïssa que exerceix i ha exercit de motor i líder.

El distanciament o l'apropament entre Andorra i el Pallars, com deia al principi, no és només una qüestió de quilòmetres o temps, és una qüestió de voluntats dels homes i els seus governs.

Hi ha espais i oportunitats gairebé immediates per manifestar-ho, parlem-ne.

Víctor Orrit i Ambrosio

Funcionari d'Agricultura i exalcalde de l'Ajuntament de Tremp

LA COMUNITAT DE TREBALL DELS PIRINEUS I ANDORRA

Carles Torralba i Massip

Quan l'Antoni Pol –que d'antuvi vull felicitar per la seva tasca fent-ho també extensiu als que fan possible aquesta trobada– em trucà, em va semblar evident i útil, malgrat que aquest organisme no es limiti als nostres veïns del sud, explicar quin és el paper de la Comunitat de Treball dels Pirineus quant al nostre país.

L'entrada dels nostres veïns del sud en la Unió Europea va fer que els Pirineus deixessin d'ésser el començament del sud europeu per esdevenir una zona de pas dins la Unió Europea.

Les relacions tradicionals entre els estats pirinencs, basades en acords pel que fa essencialment a les pastures de muntanya, es veuen trasbalsades; és en aquest context que sorgeix la necessitat de crear una mena d'associació entre regions frontereres: neix la Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP), formada per:

- Quatre comunitats autònomes espanyoles: Aragó, Catalunya, Euskadi i Navarra.

- Tres regions franceses: Aquitània, Llenguadoc-Rosselló i Migdia-Pirineus.

- El sol estat pirinenc: el Principat d'Andorra

La representació l'exerceixen els presidents de les comunitats autònomes espanyoles, els presidents dels consells regionals francesos i un representant del territori andorrà, és a dir dels comuns.

La Comunitat de Treball dels Pirineus, en el moment de la seva creació l'any 1983, suposà una idea innovadora tot i inspirar-se en l'anomenat Arc Alpí i un gran pas endavant en l'establiment de relacions i de les polítiques de cooperació transfronterera, en una Europa en la qual s'albiraven canvis importants.

La CTP en aquests vint anys ha desenvolupat treballs sobre:

- Agricultura, economia forestal i de muntanya.
- Economia hidràulica.
- Promoció del turisme i el termalisme.
- Protecció dels recursos de mitjans naturals, protecció de paratges, del mar, els llacs i els recursos de l'aigua.
- El darrer punt, transport i vies de comunicació, és de bon tros el que mobilitza la part més important dels esforços a causa de la seva importància estratègica per al desenvolupament.

En aquest cas la CTP pot funcionar com a grup de pressió tant prop dels governs dels seus propis estats com pel que fa a la Unió Europea.

Anyalment, els presidents elaboren una declaració conjunta en la qual es fa especial èmfasi en el tema de les infraestructures de comunicació.

Vist que els vuit presidents són sovint de forces polítiques diverses, s'estima que les possibilitats de fer prosperar les demandes conjuntes augmenten de manera considerable.

Ensems, si un programa Interreg de la Unió Europea decideix endegar una via de comunicació que afecti els Pirineus, s'estima des de la CTP que el millor traçat és el que respecti el consens assolit per tots els poders que conformen la serralada.

Aquest positiu clima de cooperació no es limita únicament a l'àmbit polític; en l'aspecte administratiu, les diverses coordinadores de treball que conformen el nucli dur de la CTP afavoreixen l'intercanvi d'informació i de relacions en general entre els directors.

Aquest fet assegura la perennitat de les relacions i alhora facilita qualsevol acció que es vulgui dur a terme.

Podem pensar, per exemple, en la rapidesa i qualitat de resposta que es pot obtenir en un suposat cas de catàstrofe quan els vuit directors respectius d'ordenament territorial es coneixen personalment i tenen l'hàbit de treballar plegats.

Andorra pot obtenir grans beneficis d'aquest organisme en seure en peu d'igualtat amb regions veïnes i treballar per assolir fites comunes.

En l'època de la globalització el que val és sumar esforços i els andorrans tenim una innegable tradició federadora, prova n'és el nostre lema: *virtus unita fortior*.

Hem d'entendre que difícilment podem avançar sense els nostres veïns, el que sigui bo per als Pirineus ho serà també per a Andorra.

Si, a més, podem fer valer el nostre parer, o senzillament accedir a informació estratègica per al nostre país, només per això val la pena treballar en aquest organisme.

Andorra, però, en la seva condició d'Estat en aquest cas associat a regions que se situen en el marc comunitari, no ha resolt encara el problema jurídic plantejat per la signatura d'un consorci que donaria una solidesa i un reconeixement jurídics indispensables per esdevenir l'ens de gestió de referència dels Pirineus en els àmbits local, regional, nacional i europeu.

En les repetides visites que hem tingut amb el senyor ministre d'Afers Exteriors, Juli Minoves, i després d'haver consultat experts, la solució passaria per incloure aquest tema en un futur marc de relacions amb la Unió Europea que permetés resoldre aquestes dificultats, alhora que s'està buscant una solució alternativa per tal de poder participar en els projectes que pugui emprendre el futur consorci de la CTP.

Durant aquestes dues dècades, s'ha treballat perquè la representació d'un espai de 220.000 quilòmetres quadrats, i de més de disset milions d'habitants, es constitueixi en quelcom més que un difós concepte geogràfic.

Les barreres que ens han separat i dividit en certs moments de la nostra història, són avui un repte comú per superar per a tots els que vivim als

Pirineus, respectant sempre les singularitats i els trets culturals identitaris existents al llarg del massís.

D'altra banda, internament, s'han establert lligams, s'han superat moltes dificultats: canvis polítics i institucionals, llengües diferents, muntanyes, fronteres i mentalitats diverses; avui podem dir que s'està superant l'escull més difícil: el de perseverar, el que s'assoleix a través de la notorietat que dóna el temps i que farà realitat sense cap dubte el tan anhelat sentiment d'identitat pirinenca.

Voldria, per finalitzar, recordar el títol del tema que ens reuneix avui aquí: la relació amb els nostres veïns.

Tots, de ben segur, recordem la importància que sempre ha tingut el concepte de bon veïnatge, el veí prenia part en la gran majoria dels moments de la nostra vida: ajudava en els moments difícils i compartia les festes, era sovint el mirall de la nostra vida i la relació de veïnatge donava tot el seu sentit als conceptes de solidaritat, generositat i civisme.

La CTP té com a primera virtut fer-nos veure, com molt bé diu l'amic Antoni Pol en el butlletí de la SAC, que "sols no som ningú", o poca cosa.

Moltes gràcies

Carles Torralba i Massip
*Representant d'Andorra a la CTP i
cònsol menor del Comú Andorra la Vella*

L'ALT URGELL I ANDORRA

Ventura Roca i Martí

L'Alt Urgell, a causa de la seva situació geogràfica, sempre ha tingut una relació especial amb Andorra. Tots tenim una visió general d'aquesta convivència i una altra de més personalitzada, que depèn dels llaços d'amistat, tractes comercials i vincles familiars i laborals.

Tradicionalment eren molt freqüents els casaments entre homes i dones de pobles dels dos costats de la frontera, de manera que, al llarg de la història, s'han anat teixint uns vincles familiars molt arrelats, sorgits de les festes majors o pactats entre les famílies.

No cal dir que la història està també, juntament amb la geografia i les relacions humanes, en la base dels lligams continuats i permanents entre Andorra i l'Alt Urgell. El fet que el bisbe d'Urgell sigui copríncep d'Andorra dóna solidesa al nus establert des de fa segles entre els territoris solcats pel riu Valira i els que drena l'alta conca del Segre.

Antigament, Andorra, per la manca o la insuficiència de determinats serveis, depenia en gran mesura d'allò de què podia proveir-se a l'Alt Urgell. La tradició d'anar a comprar a la Seu els dies de mercat, encara ben vigent avui en dia, ha estat present en la vida quotidiana al llarg de generacions i generacions d'andorrans i d'alturgellencs. També en el passat, Andorra ha fet ús d'alguns serveis bàsics que l'Alt Urgell podia oferir-li, com ara la sanitat o l'ensenyament.

Però la visió de veïnatge ha anat canviant amb el pas del temps. Una pinzellada per damunt:

- Els nostres padrins veien Andorra com un país pobre, de pastors i de gent que vivia de la terra i dels animals. Els andorrans eren coneguts a les comarques veïnes per ser uns grans treballadors i uns mestres a l'hora de fer, per exemple, parets seques a canvi de quatre calerons o alguns bóts de vi.
- Els nostres pares ja van veure Andorra com un país que anava creixent comercialment, amb grans possibilitats perquè tenien productes als quals nosaltres, els veïns del sud, no teníem accés. Era molt freqüent anar a comprar el tabac, les mitges de fibra sintètica, el Duralex, les màquines d'afaitar...
- La percepció actual és molt diferent. Veiem Andorra com un Estat, amb una gran transformació econòmica, però al mateix temps amb algunes incògnites, derivades principalment d'un creixement urbanístic desmesurat i de la dependència de la seva economia del sector de serveis.

Cal parlar també, encara que potser no sigui políticament correcte, del fenomen del contraban, que durant molts anys ha estat un modus vivendi per a un sector de població molt important. Aquest és un tema que no hem d'ignorar, ja que ha representat per a l'economia, tant d'Andorra com de l'Alt Urgell, una font d'ingressos gens menyspreable. Cap estudi de les relacions entre Andorra i l'Alt Urgell, ja sigui des del punt de vista social com des de l'econòmic, no pot obviar l'efecte del contraban per explicar la realitat d'uns pobles i uns territoris de frontera.

Anar a comprar a Andorra, per a nosaltres, els veïns del sud, era una oportunitat d'accedir a un país que tenia de tot comparat amb el que teníem a casa nostra; i, a més a més, a uns preus molt temptadors. A Andorra hi trobàvem totes les novetats comercials que a Catalunya trigarien temps a arribar.

Un altre dels fets diferencials de l'Andorra de fa trenta, quaranta o cinquanta anys era ben visible tot just creuar la frontera: la retolació en català de tot el que es podia distingir des del carrer: senyalització viària, comerços, estaments oficials... Veníem d'un país en què la nostra llengua pròpia era marginada, prohibida i sotmesa i entràvem en un altre país on la seva llengua, que també era la nostra, era present arreu.

Per a la gent de la comarca, als anys que Andorra va despertar econòmicament, veure passar els andorrans amb aquells cotxes grans i luxosos, principalment alemanys i americans, era un símbol evident de prosperitat.

A mesura que Andorra anava creixent en el comerç, el turisme i l'urbanisme, s'iniciava una immigració que va representar un important mercat de treball per a molts urgellencs, que alguns van saber aprofitar. D'una altra manera, haurien hagut d'emigrar a les grans ciutats, lluny de casa.

Turísticament, per a l'Alt Urgell, tenir Andorra com a veïna ha representat un flux molt important de persones per la carretera que travessa la comarca, cosa que ha permès un desenvolupament de serveis (bars, restaurants, hotels...) a tots els pobles de la ruta, principalment la de Barcelona a Andorra.

La comarca de l'Alt Urgell necessita Andorra, però a Andorra també li cal l'Alt Urgell, ja que la seva capacitat territorial és limitada i no pot encabir determinades infraestructures, com ara l'aeroport, que nosaltres, com a comarca veïna, podem acollir.

Amb el temps, Andorra s'ha anat consolidant com un Estat, amb un gran creixement econòmic, però al mateix temps ha anat perdent aquella relació humana que hi havia amb els pobles veïns de l'Alt Urgell. Per a nosaltres, la visió també ha anat canviant, de tal manera que la frontera s'ha anat fent més palesa.

Andorra és el país dels Pirineus. Per això l'Alt Urgell, com a comarca pirinenca, té Andorra com a referent. Caldria refermar els lligams d'amistat i bon veïnatge, tot salvant els protocols d'Estat, a banda i banda de la fron-

tera. Andorra és Andorra i l'Alt Urgell és l'Alt Urgell, però tots dos tenim massa coses en comú per no arribar a entendre'ns.

Ventura Roca i Martí
*Dinamitzador cultural, president del Consell Comarcal de l'Alt Urgell
i alcalde de l'Ajuntament d'Oliana*

L' EIX PUIGCERDÀ- ANDORRA

Joan Planella i Casasayas

D'entrada vull disculpar l'absència en aquest acte de l'alcalde de Puigcerdà, a qui a causa de problemes personals no li ha estat possible assistir-hi, en segon lloc saludar tots els assistents i en tercer lloc felicitar-vos a la Universitat Catalana d'Estiu per la tasca que desenvolupeu des de fa molts anys en pro de la nostra identitat.

Des de Puigcerdà la relació amb Andorra ha estat important, alguns dels nostres habitants són gent originària d'Andorra en alguna de les seves branques familiars (pare o mare), això fa que a banda de la relació econòmica que haguem pogut tenir a través dels anys hi hagi una relació afectiva important per emprendre qualsevol tipus de projecte conjuntament.

Des de Puigcerdà, entenem que cal obrir camins de col·laboració molt més àmplia i intensa, però per això hem de millorar la manera de relacionar-nos; per tant, com que el títol és prou ampli, estructuraré la meva xerrada en dos qüestions:

- Les característiques que crec que haurien de regir la nostra relació.
- Els camins de col·laboració que hem obert i alguns dels que crec que hauríem de treballar.

1. Característiques de la nostra relació

Creo que la relació que hem de tenir ha de ser de lleialtat, cooperació, respecte i coratge.

1.1. Lleialtat

Andorra és un Estat, cosa de la qual ens alegrem, perquè entenem que beneficia i ha beneficiat directament les seves valls, però aquest benefici entenem que hauria de fer-se més extensible a la seva perifèria, a les capitals i comarques del voltant.

Andorra ha d'exercir el paper de germana gran, i per tant hauria de ser capdavantera a l'hora de promoure iniciatives de col·laboració econòmica, social i/o cultural.

Puigcerdà és una ciutat capital de comarca d'una nació sense Estat, per tant això fa que d'entrada la relació no pugui ser entre iguals, pensem que Andorra molt sovint té por que aquesta relació pugui perjudicar-la com a Estat, cosa que entenem que és equivocada, i Puigcerdà a causa de l'aïllament i la criminalització de la relació amb Andorra (bàsicament pel contraban), es debat entre l'admiració a Andorra i la desconfiança, veiem més Andorra com a competidora en turisme, en comerç, que no pas com una oportunitat de creixement, i això fa que la relació no sigui tan intensa com molts voldríem.

La lleialtat l'entenem mútua, de manera que quan Puigcerdà engega un projecte, Andorra l'ha d'ajudar i hi ha de ser, i quan Andorra l'engega cal fer el mateix; aquesta lleialtat l'hem de concebre com a seguiment de projectes raonat, no com una fidelitat cega a qualsevol idea.

1.2. Cooperació

Per això és imprescindible la cooperació, no hem d'oblidar que malgrat tenir Estat, Andorra és petita demogràficament i territorialment, per tant qualsevol projecte necessita espai físic i gent.

Per exemple, quan Andorra engega un projecte com els Jocs Olímpics és necessari que parli amb les comarques del voltant, que ben segur l'acolliran amb moltes ganes, ja que Andorra sola no se'n podrà sortir i les comarques del voltant tampoc, per tant és necessària la col·laboració des de l'inici, no pot ser que ens haguem d'assabentar per la premsa dels projectes que fa Andorra.

Aquesta cooperació no s'ha produït i cadascú ha tirat per la seva banda, de manera que molts projectes que haurien sigut interessats queden aturats, i molt sovint fem veritat aquella dita d'"arrencada de cavall parada de ruc". D'això en sortim perjudicats tots, i els agents exteriors (empresa privada, administracions de l'Estat espanyol i/o de la Generalitat) que ens haurien d'ajudar no ens veuen aptes per engegar projectes d'envergadura, sinó que ens veuen com una colla de valls situades als Pirineus, amb pocs habitants, amb un paisatge molt bonic per anar-hi a gaudir el cap de setmana.

1.3. Coratge

Això ho hem de trencar i hem de ser més agosarats, refiar-nos més els uns dels altres, Andorra ha d'assumir el seu paper com a promotora, ha d'intentar fer-nos sentir còmodes amb ella encapçalant determinades iniciatives i fer-nos partícips del gran avantatge que representa tenir Estat propi, de manera que ha de mantenir una relació molt més fluïda amb els seus veïns.

En aquest aspecte en els darrers quatre anys a Puigcerdà hem avançat, sovint convidem a les nostres festes membres del Govern andorrà; això, que hom pot pensar que és una cosa innocent, sense cap mena de transcendència, és important i fa que tinguem un coneixement molt més gran els uns dels altres.

Andorra també ha convidat Puigcerdà a determinats fòrums esportius, i us asseguro que Puigcerdà se sent molt afalagada quan és convidada per a Andorra a qualsevol de les seves manifestacions esportives o culturals.

Andorra ha d'abandonar la por a Espanya i França, i actuar amb naturalitat, sense grans proclames, però amb eficàcia, establint unes bases de col·laboració sòlides amb els seus veïns.

Dic això perquè sovint des d'Andorra s'actua amb molta prudència, fa la impressió que tenen por de crear algun tipus de conflicte diplomàtic amb els governs d'Espanya i França, i això ens perjudica a tots, ja que perdem oportunitats molt interessants de creixement.

1.4. Respecte

Hem de ser conscients que no formem part d'un mateix Estat però sí que formem part d'una mateixa cultura i d'un territori molt semblant, tots som pirinencs, hem de saber aprofitar-nos del que tenim, per exemple quan parlem del tren de Puigcerdà, que és un tren que hauria d'arribar a Andorra, per això caldria una cooperació transfronterera, de la qual Andorra i Puigcerdà en sortirien beneficiades.

Un model de respecte per mi és el model suís, un model aplicat a una mentalitat semblant a la nostra, ells també són gent de muntanya, i a la gent de muntanya ens agrada anar al nostre aire; allà cada cantó té la seva autonomia pròpia, és una confederació, nosaltres tenim més fàcil aplicar algunes de les receptes d'aquest model, que jo entenc que és un model de relació del qual hauríem d'extreure algunes receptes molt vàlides per a la nostra relació.

En la nostra relació no pot haver-hi cap subordinació, ja que si no sortirien amb molta força les desconfiances i, per tant, no podríem construir res conjuntament.

Aquestes són quatre de les bases que han de fonamentar la nostra relació per poder obrir d'aquesta manera nous camins de col·laboració.

2. Camins de col·laboració

Camins que estan oberts, i que potser on han estat més intensos és en la relació religiosa, tenim el mateix bisbe, copríncep d'Andorra, aprofitem-ho, és català i andorrà, per tant, el model de relació religiosa és un model a seguir en temes de relació transfronterera Puigcerdà-Andorra, observem-lo i traguem-ne algunes lliçons que poden ser aplicables en les nostres relacions.

Citaré quatre temes prou interessants per a ambdues parts i en els quals crec que hauríem d'aprofundir la nostra relació.

2.1. Eix esportiu - Jocs Olímpics d'Andorra (Campionat de cúrling).
Organització de campionats esportius

Puigcerdà va ser la primera ciutat dels Pirineus que públicament va donar suport incondicional a la idea d'uns Jocs Olímpics andorrans, va mostrar-se entusiasta i amb voluntat de participar-hi, ningú va tenir por d'enfrontar-se amb l'Estat espanyol pel fet que Jaca també fos candidata, era i és una oportunitat històrica, vam contactar immediatament amb el Govern andorrà per oferir el nostre suport, vàrem participar en el fòrum olímpic i continuem creient en aquest projecte, malgrat que hi hagi hagut d'altres veus dels Pirineus que n'han volgut diluir el caràcter andorrà. Nosaltres creiem que la promotora ha de ser Andorra, però no ha d'oblidar que Puigcerdà té una pista de gel a la disposició d'aquests Jocs, d'altres zones al costat d'Andorra tindran pistes d'esquí alpi, d'esquí de fons, i per tant crec que hauríem d'haver anat molt més tots a una en aquest tema.

Però per això hauria calgut més informació, ja que d'aquesta manera hauríem pogut anar molt més tots a una, no pot ser que després que Andorra llança la idea saltin d'altres veus apropiant-se-la, però també Andorra hauria d'haver-ho explicat millor, repartint papers per a tothom.

No obstant això, nosaltres hem començat a caminar i el 2007 farem el Campionat d'Europa de cúrling a Andorra i Puigcerdà. És col·laborant que podrem engegar nous projectes.

2.2. Eix d'infraestructures- Tren, carreteres, aeroport

Aquest és un tema que preocupa molt Andorra i Puigcerdà, el que passa és que la nostra idea és diferent, però no n'hem parlat mai de manera oberta; posem-nos a treballar-hi i parlem-ne.

a. Tren

Des de Puigcerdà, la defensa del tren és unànime. Entenc que el tren de Puigcerdà hauria de ser el tren d'Andorra i en el seu pla estratègic hauria d'establir-se com a prioritat, ja que Andorra, a banda de millorar les comunicacions amb les comarques veïnes, com a Estat necessita tenir bones comunicacions amb tots els llocs, per tant aprofitem el tren, que és un transport no contaminant i respectuós amb el medi ambient.

Quan Puigcerdà està lluitant per a inversions en el tren, entenc que a Andorra s'hauria de pressionar perquè funcionés i s'ampliés, però siguem

seriosos, no sortim de tant en tant a la premsa amb temes d'aquesta importància, cal ser més metòdics i estratègics, i posar-nos d'acord per indicar què volem.

b. Carreteres

A Andorra li cal una bona sortida, contínuament s'està parlant de la connexió Pimorent-túnel del Cadí, des de Puigcerdà entenem que no és una via necessària, però no n'hem parlat mai amb Andorra. Crec que s'hauria de dissenyar en comú aquest futur de comunicacions, ja que Andorra sola no ho podrà fer, necessita que s'hi impliqui la gent del voltant.

Amb això el que vull fer-vos veure és que tothom està picant per la seva banda i no ens hem dit les coses a la cara, uns per por, els altres per una desconfiança que cal superar ja que representa una rèmora molt important per tirar endavant.

2.3. Eix de comunicació - Mitjans de comunicació. agència de notícies (El Periódico, Andorra Televisió)

Alguns mitjans de comunicació estan actuant de manera exemplar, i estan concebant Andorra i les comarques del voltant com un espai, i això és bo, de manera que a Puigcerdà sabem què està passant a Andorra i a Andorra haurien de saber què passa a Puigcerdà, hem de conèixer-nos molt més, i això és una iniciativa molt positiva.

A Puigcerdà li interessa un conveni amb la televisió andorrana i hem començat a treballar en aquest tema.

2.4. Eix industrial, turístic i econòmic

Tothom veu que l'estructura econòmica de Puigcerdà és de palla, depenem molt del sector de la construcció, això cal controlar-ho, ja que podríem trobar-nos qualsevol dia amb una crisi que ens ocasionaria problemes gravíssims.

No podem dependre exclusivament de la construcció. Amb això no vull dir que no haguem de fer res més, com propugnen alguns dirigents de comarques del voltant (per beneficiar-se ells del rebuf de la nostra comarca), sinó

que hem de cercar sortides en diferents sectors per als nostres habitants, hem d'incrementar la nostra relació econòmica amb Andorra i veure quines són les necessitats de cadascun, escoltar-nos i veure si podem fer quelcom conjuntament.

Andorra té un poder financer important, i per tant inversors; Puigcerdà pot ser la seva porta a la Comunitat Europea, aquesta és una idea poc elaborada però en la qual caldria treballar més.

2.5. Eix sanitari - Àrea sanitària d'un Estat

Puigcerdà està fent d'hospital transfronterer de manera que estem atenent malalts d'una i altra banda, té un hospital situat a un bon nivell, el que em pregunto és per què Andorra no pot tenir un hospital com correspondria a un estat, possiblement perquè no té prou gent, per què quan ja hi ha malalties greus o severes hem d'enviar els malalts a Manresa o Barcelona, per què no fer-ho a Andorra, ben segur que ambdues parts en sortirien beneficiades, encara que caldria millorar molt més les comunicacions i els serveis urgents d'atenció interestatal.

Aquest és un camí inexplorat, però que podria ser interessant.

3. Conclusions

Andorra ha de ser generosa amb les capitals de comarca del seu entorn, ha d'assumir un paper transestatat que encara no ha assumit de manera clara i contundent, sense complexos i sense por.

Puigcerdà també ha de ser generosa i amatent amb els projectes d'Andorra, entenc que ho hem estat, encara que de vegades no hem sentit una correspondència en aquest sentiment.

És evident que des del nacionalisme català, Andorra és molt ben vista, i això cal aprofitar-ho actualment a Puigcerdà, hi ha un alcalde inequívocament nacionalista, que pertany a un partit que defensa sense embuts una relació directa amb Andorra, lliure de qualsevol encotillament de pactes estatals. A Puigcerdà creiem profundament en aquest eix Puigcerdà-Andorra, i seria una bestiesa no aprofitar aquesta sensibilitat pel fet nacional per part dels andorrans; per tant, posem-nos tots a treballar, amb seny, rigor i seriositat,

sense proclames estèrils que porten a un bon titular periodístic, però que fan un mal servei al ciutadà.

Des de Puigcerdà estem esperançats que aprofundirem molt més aquesta relació, però tot just som al principi.

Moltes gràcies per haver escoltat i espero haver aportat alguna cosa més al debat Andorra-Catalunya.

Joan Planella i Casasayas
*Advocat, vicepresident de la Diputació de Girona
i tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Puigcerdà*

ANDORRA, L'“EMPRESA” DE L'ALT URGELL

Isidre Domenjó i Coll

El desembre de l'any 1991, el president de la Generalitat, Jordi Pujol, va visitar la Seu d'Urgell, aleshores en plena febrada preolímpica. Durant la roda de premsa que va oferir, un periodista li va preguntar: “President, què seria de la Seu si no fos per Andorra?”. “Probablement seria com Tremp o com Solsona”, va ser la resposta, immediata i lògica. Si no fos ciutat fronterera, la Seu tindria, efectivament, unes característiques molt similars a les de qualsevol altra capital de comarca del Pirineu o del Prepirineu. És a dir, que tindria menys població de la que ara té, el preu de l'habitatge seria més baix i el teixit social seria més actiu.

Les estadístiques afirmen que la Seu és una de les poblacions mitjanes de Catalunya amb l'índex d'atur més baix. Aquesta dada és oficial i, per tant, irrefutable. Tanmateix, si la posem en paral·lel amb una altra xifra, la de veïns que s'han de traslladar fora del seu municipi per anar a treballar, la conclusió que en treurem és que la Seu és una de les poblacions catalanes més dependent econòmicament del mercat de treball extern. Andorra maquilla l'índex d'atur de la Seu. Dit d'una altra manera: els empresaris andorranos ens salven la papereta de l'ocupació. Si no fos per ells, la Seu seria com Tremp o Solsona, és a dir, poblacions equilibrades en la relació habitants-llocs de treball.

La Seu viu massa repenjada en Andorra. Andorra és, d'alguna manera, el monocultiu de la Seu, amb tots els riscos que per a una societat comporta el fet de viure, directament o indirecta, d'aquest. I el coixí d'Andorra frena a

la Seu iniciativa i esperit emprenedor. Ens passa, si fa no fa, com a les poblacions on toca la loteria i els bitllets s'escampen per moltes cases. Està comprovat que els diners de la rifa es gasten o es guarden, però no s'inverteixen. I, en conseqüència, el poble, la vila o la ciutat "afortunada" s'estanca. Un exemple: a Isona, al Pallars Jussà, els diners es passegen pels carrers en forma de cotxes nous de trinca o fan becaines a la caixa forta de les centrals dels bancs. Però no fan gran cosa pel poble, del qual es van fent amos i senyors l'individualisme i el conservadorisme més associats.

Alguna cosa d'això ens passa a la Seu, tocats com estem per la vareta màgica de la deessa Fortuna feta frontera. No fa gaire, un lampista urgellenc m'exposava la seva preocupació perquè no troba aprenents. "El primer que pregunten és quant guanyaran; i quan els dius quin és el sou d'un aprenent et contesten que ja t'ho faràs, que per estar rere un taulell del Punt de Trobada guanyaran gairebé el doble". Aquesta anècdota no és pas infreqüent en el mercat laboral urgellenc actual i, alhora, posa de manifest una escala de valors molt pròpia dels nostres temps: el guany immediat o, dit d'una altra manera, els arbres que no ens deixen veure el bosc.

Saber amb exactitud el nombre de treballadors fronterers és impossible. La memòria del Pla Territorial General de Catalunya de l'any 1993, basant-se en dades dels padrons municipals de 1991, els xifrava en 1.050. A ningú no se li escapa que el nombre real és molt superior, sobretot si tenim en compte aspectes com la població flotant o les especials circumstàncies de residència, empadronament i sojorn de molts ciutadans que viuen i treballen a cavall de la frontera. Així, la xifra real de treballadors fronterers podria situar-se entorn del doble de l'oficial: entre les 2.000 i les 2.500 persones, amb una clara tendència a l'alça.

Durant bastants anys, es va donar el fenomen del treballador fronterer que acabava tancant la casa de la Seu i es traslladava a viure a Andorra. El motiu era tan lògic com comprensible. En passar de fronterer a resident, el treballador es despenia de la torba d'anar cada dia amunt i avall per una carretera salpebrada de revolts, de cues i de guàrdies civils i, en conseqüència, guanyava temps d'oci, de descans i de família. I, és clar, estalviava en gasolineres i restaurants. Hi havia encara una altra raó de pes que al treballador fronterer li feia fer el cop de cap. Algunes empreses i determinades administracions públiques "recomanaven" als seus empleats fronterers que busquessin foc i lloc en qualsevol de les set parròquies andorra-

nes. Sembla que l'interès per la qualitat de vida dels obrers es manté encara, potser amb no tant d'èmfasi, entre certs patrons andorrans.

Últimament, el pas de fronterer a resident s'ha alentit; ja no són tants els qui puguen els mobles. El fenomen es dona ara, sobretot, a la inversa. És una valoració absolutament subjectiva, perquè no dispo de dades que puguin confirmar-me-la. Em baso només en els casos que conec en el meu entorn més proper. Tot i així, sembla cert que al treballador fronterer ara li costa molt més decidir-se a traslladar la residència de l'Alt Urgell a Andorra. Per què? Dedueixo que alguna cosa hi tenen a veure les dificultats de trobar pis a Andorra i, un cop obtingut, el preu que se n'ha de pagar. La diferència en el cost de l'habitatge entre Andorra i l'Alt Urgell és encara molt important, tot i que els preus a la Seu estan pujant també com l'escuma.

Hi ha alguns indicadors que corroboren l'augment, progressiu i constant, de treballadors fronterers. Un d'ells és la densificació del trànsit de vehicles a la carretera que uneix la Seu amb Andorra, és a dir, la N-145 espanyola i la seva continuïtat a Andorra, la N-1. En només un any, la situació ha empitjorat ostensiblement. Posem l'exemple -que conec personalment i del qual en puc donar fe-, d'una persona que ha d'entrar a treballar a Santa Coloma a les nou del matí. Fa poc, en tenia prou de sortir a un quart de nou de casa per arribar, amb temps sobrer, a la feina. Actualment, necessita sortir abans de les vuit per no fer-hi tard. Els dies feiners, entre dos quarts de vuit i les nou del matí, la carretera de la Seu a la frontera és gairebé un corrua contínua de cotxes, la majoria dels quals són de treballadors fronterers. Andorra i la Seu s'assemblen cada vegada més, encara que sigui a petita escala, a Barcelona i el seu entorn metropolità: gent que viu lluny d'on treballa i que, per això, es veu obligada a fer ús del seu vehicle particular i que, en conseqüència, bloqueja els accessos a l'urbs. Anem cap a una ciutat-dormitori? Jo no m'atreveixo a dir tant, però el cert és que estem fent massa becaines.

Probablement hi ha una raó encara més poderosa per no marxar de la Seu o per traslladar-s'hi a viure des d'Andorra: la seva millor qualitat de vida. La Seu i l'Alt Urgell guanyen Andorra en horitzons i tranquil·litat, passeig i conversa, olors i colors, fires i mercats, trufes i bledes, aplecs i festes majors, pa i coca, places toves i carrers porticats, contenidors de paper i contenidors de matèria orgànica, jocs olímpics i jugadors de botifarra. Tal vegada, no són gaires avantatges. Andorra, òbviament, guanya en moltes coses més. Però potser, per viure, no són tan importants.

“Andorra és la primera empresa de la Seu”. Aquesta frase li vaig sentir dir, fa més de vint anys, a Amadeu Gallart, aleshores alcalde i, ara, com llavors, economista i ciutadà que trepitja el carrer. Andorra, a principis dels anys vuitanta, era, efectivament, la primera empresa de la Seu. Ara, encetat el segle XXI, aquesta empresa ha augmentat la seva plantilla, potser l’ha doblada. A la Seu li deu semblar que no li’n cal cap més, de gran empresa. Al cap i a la fi, com li passa al president Pujol, ja té tots els fills col·locats. Tal vegada, però, la Seu hauria de començar a pensar ja en el pa dels seus néts. I el millor pa és el que es cou a la Seu. I, si no, que els ho preguntin als andorrans que aquest matí han tornat a envair, com fan cada dissabte, els forns de la Seu.

Isidre Domenjó i Coll

Escriptor i tècnic de cultura del Consell Comarcal de l’Alt Urgell

VISIONS ENFRONTADES, DESTINS COMUNS

Jordi Pasques i Canut

Gràcies, Àngels i Antoni, i gràcies a la Societat Andorrana de Ciències. Bona tarda.

Com que aquest fòrum és prou ple d'amics i hi ha un ambient distès i de conversa, m'agradaria fer un repàs del que s'ha dit aquest matí, perquè òbviament no es pot parlar d'una altra cosa sinó de les relacions entre els veïns d'Andorra i Andorra mateixa, i si ho fem des d'uns àmbits concrets, tenim clar que és un àmbit geogràfic que ens uneix; aquestes valls del Pirineu, si ens les miréssim en una fotografia aèria i no tinguéssim cap referència de nom de poble, ni de riu, ni de comarca, veuríem que hi ha cada vall delimitada per un riu; en aquest cas, Andorra té aquesta forma de y grega que s'acaba a baix a la Seu. Tindríem el Segre que ve de la Cerdanya, tindríem el Pallars i tindríem la Ribagorça, amb les Nogueres que baixen. Aquesta geografia de muntanya ens uneix, però també, és clar, ens separa, perquè les relacions amb el Pallars Sobirà no són les que tenim amb Andorra ni les que tenim amb la Cerdanya, per la banda de l'Alt Urgell, i les relacions que tenim amb la Ribagorça, gairebé són inexistentes; relacions físiques o contactes econòmics, o socials o comercials.

Després hi ha l'àmbit lingüístic i cultural, que també ens uneix, ens uneix una llengua comuna, i la cultural també, no m'estic referint només a aquesta inducció de cultura que són les valls andorranes, que per si soles ens donen una oferta que no la trobem en cap altre lloc del Pirineu, ens hem

de desplaçar a Barcelona o a Tolosa o inclòs fins i tot més amunt, per trobar-lo, o a Madrid: exposicions, art, trobades musicals, concerts, conferències, tantes coses, mitjans de comunicació..., abans l'Amadeu Gallart deia que ens faltava un mitjà de comunicació i algú vingut des de Puigcerdà s'hi ha referit; els mitjans de comunicació, sobretot la premsa d'Andorra, supleixen en part la mancança d'un mitjà de comunicació de l'àmbit del Pirineu català, i això és important. Ja de sempre les relacions culturals hi han estat, no només són –i s'ha apuntat al matí, el Ventura Roca ho deia– dels andorrans que baixaven a fer feixes al pla, quan encara era tot un immens secà; per exemple, l'altre dia mateix, a Peracamps, allà a Solsona, hi ha indrets que li'n diuen les feixes dels andorrans, les veiem totes arreglades, o la importància que va tenir no només la gent d'Andorra, sinó també la gent del Pirineu en el seu conjunt, en la cultura de l'aigua, en l'economia de l'aigua, quan el Canal d'Urgell s'activava, i a baix a l'Urgell començaven a regar però ho inundaven tot, i aleshores van haver de baixar gent d'aquí dalt per ensenyar-los a mesurar l'aigua, a fer anar els estoladors, etc.

Anem a l'àmbit econòmic, que també hi és, sobretot –l'Isidre Domenjó ens ha fet un panegíric de la Seu d'Urgell, que ja està bé– però certament que la relació de la Seu i de l'Alt Urgell amb Andorra, des del punt de vista laboral, és importantíssima. Jo crec que té les seves coses positives i les seves coses negatives, potser a la Seu li treu ganes de fer altres coses, i això pot ser negatiu, però sí que hauríem de mirar, en aquest àmbit econòmic, que no ens quedem només ja a l'Alt Urgell i a la Seu, sinó que aquesta corona ja agafa actualment bona part de la Cerdanya. Penseu que hi ha molta gent que va a treballar al Pas de la Casa, no ens agafa tanta gent del Pallars Sobirà, perquè les comunicacions per Tor són difícils, però molta gent, d'Organyà indubtablement, d'Oliana, de Ponts, algú de Solsona actualment ve a treballar a Andorra; hi ha gent que puja i baixa o es queda tota la setmana, i aquesta corona cada vegada és més important com a dependència laboral. En l'àmbit econòmic també hi ha el tema de l'activitat industrial, que, tot i que Andorra no tingui radicada a dins una indústria de transformació, sí que cada vegada més es veu més clar que si mai necessita espai, haurà d'anar a establir-se a la Seu d'Urgell, una petita, ja no dic gran indústria, però petita i mitjana indústria sí que hi cabria en aquests polígons que acaben d'estar plens de magatzems per a camions, però qui sap si algun dia hi haurà empreses de transformació i ocuparà més llocs de treball. Després hi ha l'àmbit social, que és importantíssim. A vegades no tenim present la relació d'Andorra, i en aquest cas pesaria més la influència

d'Andorra cap avall que d'Andorra cap amunt, a vegades es diu: és que Andorra dóna feina a la gent de la Seu i podrien estar agraïts, d'acord, però és que Andorra també podria estar agraïda de trobar una mà d'obra qualificada, diguem-ho així, de gent com si fos del país, de gent que té la mateixa llengua, que sap tractar de fa molts anys, amb una bona relació. De vegades costa, en segons quins sectors andorrans, per exemple en l'hosteleria, costa de trobar gent fidel, que la puguis fidelitzar a la feina, etc.

En l'àmbit social hi ha una cosa molt destacable, que s'ha de tenir present a totes les comarques veïnes, i és la influència en el manteniment d'activitats, mitjançant l'adquisició de finques agrícoles per part dels andorrans, que podria ser que tinguin vincles familiars o que no els en tinguin, però compren finques i no pas per especular, sinó per fer-les servir, i us estic parlant de finques a la Cerdanya, finques al Baridà, finques a l'Alt Urgell, finques a la Noguera, al Solsonès, al Pallars, amb nom, cognoms, nombre de vaques, quantitat de gra, pomeres, etc. Això és una influència molt important, en aquest àmbit social, que s'ha de tenir com una relació positiva d'equilibri territorial.

I després desemboquem en l'àmbit institucional o àmbit polític, si li en volem dir així, que vindria a ser com un coixí on reposen totes aquestes altres relacions. Al matí s'ha ha estat dit a bastament, per part de representants polítics, expersonatges de dins de la política, com el mateix Amadeu Gallart, de la Seu, que em sembla que té una veu amb prou validesa i experiència per afirmar-ho; s'han dit coses molt interessants. Les relacions amb Andorra des de l'Alt Urgell i des de les altres comarques veïnes, potser a vegades no s'han agafat amb la força amb què s'havien d'agafar. En Planella, el representant de l'Ajuntament de Puigcerdà, ha dit que Andorra era tímida, però per la part catalana a vegades no s'hi ha posat l'incís o les ganes que s'hi podien posar. S'ha parlat de foc d'encenalls i de titulars de diaris, etc. A mi em sembla que realment això és el que ha estat en bona part, com a mínim des d'uns anys ençà, quan les relacions en l'àmbit institucional requerien de bones enteses, per exemple el tema de l'exportació de residus, en temes com l'aeroport, que a tranques i a barranques s'han anat encarrilant, però que segurament si hi hagués hagut, a nivell políticament, i no pas per Andorra..., des d'Andorra potser sí que haurien hagut de picar més sobre la taula, però si des de la Seu d'Urgell s'hagués propiciat una més bona entesa, tant des de l'Ajuntament com des del Consell

Comarcal, s'hauria pogut encaminar d'una manera més efectiva. L'aeroport mateix fa molts anys que estava encallat, i ara, sortosament, i potser encara no del tot, sembla que es desencallarà.

Un altre exemple: en matèria de medi ambient, encara que no ho sembli, poden ser moltes les relacions. La senyora Magallon, la cònsol d'Escaldes, aquest matí ha parlat de l'AMPI i de tot el problema, que ho és, de la gestió dels boscos. Hi ha també el gran bloc de les reserves naturals o dels parcs naturals. El cònsol de la Massana parla de Coma Pedrosa i fa no res, s'ha creat el Parc Natural de l'Alt Pirineu, d'una importància cabdal per al Pallars i per l'Alt Urgell, i una bona entesa política entre Andorra i aquestes comarques sempre serà positiva. Hi ha la reserva de caça de la Cerdanya, el problema dels isards, la gestió de la fauna amenaçada d'extinció, la futura declaració de la vall del Madriu, Perafita i Claror com a reserva natural. Cada vegada més, les visions i les directrius d'Europa tendeixen que les fronteres no es vegin en aquests aspectes de medi ambient. I una bona entesa política i institucional sempre serà una bona base perquè aquests projectes vagin bé.

Hem parlat de la runa, dels residus i de les aigües residuals. Hi ha hagut un debat encès, fa tres o quatre anys, per si l'Alt Urgell podia encabir infraestructures referents a residus. Es va dir des de la Seu, que no, que no, que no, i paradoxalment actualment es baixen els residus domèstics d'Andorra a l'Anoia i el Maresme i ningú no s'immuta, perquè no s'ha d'immutar ningú. És un producte que es recupera o se li fa el tractament necessari i au. Per a l'Alt Urgell seria favorable, i per a Andorra també, poder compartir instal·lacions de tractament de residus, i potser en un futur es pot preveure.

En infraestructures tornem a estar igual. Les pistes d'esquí de la Massana, Pal i Arinsal, si s'amplien cap a la banda de Tor, amb una entesa, no només a nivell de comuns i d'Ajuntament d'Alins, sinó a nivell escala de regió del Pirineu, de vegueria, que després en parlarem una miqueta, o a nivell de consells comarcals, sempre hi ajudaria. Sempre, és clar, que Andorra estigui a l'alçada de les circumstàncies. L'Amadeu Gallart parlava aquest matí del sentit comú d'Andorra, que hi és, i és bo que ho digui, perquè moltes vegades s'ha considerat el Principat com un regne de Taifes on tothom fa la seva i ningú té una mica de visió; i la visió de futur la tenen, hi és però el que passa és que a vegades és molt difícil compaginar el dia a

dia amb uns horitzons a mitjà i llarg termini. Després hi ha el tema del tren, prou complicat, i dels túnels. Perquè evidentment el tren, si mai arriba a la Seu, difícilment pujarà per la Valira fins a Andorra, perquè no sé per on passaria. Si el tren ha d'arribar a Andorra per un túnel, hi arribarà des de la Cerdanya. Ara, és un túnel molt llarg, de molts quilòmetres, i no ho sé, com diu l'Antoni Pol, en cents d'anys potser sí. Després hi ha l'aeroport. Andorra té el turisme de neu. Els esquiadors que actualment arriben en autocar des de l'aeroport de Tolosa o Barcelona, arribarien a la Seu i ho tindrien més a prop, i s'incrementarien les pernотacions. L'aeroport fa uns anys tenia un interès comercial més estratègic que ara no el té, però és una infraestructura que existeix i només s'ha de posar al dia. A la Cerdanya, deia abans el representant de Puigcerdà, no hi ha unanimitat a l'hora de voler ampliar l'aeròdrom d'Alp, que està posat just al pla, i l'aeroport de Montferrer-Ribera d'Urgellet en un altiplà artificial, i el problema que hi ha d'inversió econòmica és la part de muntanya que encara s'ha de fer baixar.

La bona relació institucional ha de venir també a nivell domèstic; és a dir, n'hi ha d'haver entre ajuntaments i comuns, entre comuns i consells comarcals, i hi ha d'haver relació entre el que és la Generalitat i el Govern d'Andorra. Aleshores, a partir d'ara, en aquestes relacions institucionals, i se n'ha parlat aquest matí, apareix l'Institut per al Desenvolupament de l'Alt Pirineu i l'Aran. Ja ens en parlarà l'alcalde de la Seu, en Jordi Ausàs, perquè sap com va, perquè és diputat al Parlament de Catalunya i ens ho pot explicar. A mi em sembla que és una eina —aquella eina que reclama l'Amadeu Gallart—, que resulta imprescindible tenir un cos organitzatiu per poder desenvolupar tota aquesta àrea geogràfica. Ha d'esdevenir una bona plataforma, sempre que tingui una visió de futur oberta, que no caigui —abans parlàvem amb l'Amadeu Gallart, i sento citar-lo tantes vegades, però és un element històric en aquesta reivindicació—, parlàvem, dic, dels errors que hi ha hagut en aquestes relacions, o en el plantejament del tema del Pirineu. Sovint, massa sovint i de forma continuada, s'ha caigut en l'error de la capelleta pròpia, des de la Seu s'hi ha caigut, i ho diuen els polítics de les altres comarques pirinenques, no ho dic només jo. I això ha estat un impediment que ha alentit o fins i tot anul·lat propostes i projectes comuns. Els que a Barcelona prenen decisions polítiques, han dit: "Home, si no us enteneu entre vosaltres, com voleu que us plantejem unes estructures que ultrapassen l'àmbit comarcal". La capitalitat de la Seu d'Urgell, dic jo, pel que fa a l'Alt Urgell, no ha estat visible, senzillament per raons polítiques, o d'entesa política. I suposo i espero, com molts altres pirinenques, que

ben aviat, la persona que des de les recents eleccions municipals té la responsabilitat del govern de la Seu d'Urgell, l'alcalde Ausàs, tindrà un altre tarannà, serà més obert, dialogant i solidari que el seu antecessor, pel bé de l'Alt Urgell i del veí Principat d'Andorra.

S'ha parlat també de refermar els lligams, ho ha dit el president del Consell Comarcal de l'Alt Urgell, el Ventura Roca. Aquests lligams hi són, l'única cosa és que s'han d'afirmar i refermar. S'ha parlat de lleialtat mútua, això des de Puigcerdà. És indubtable que si s'activen iniciatives i no s'està a l'alçada de les circumstàncies, tant per una banda com per l'altra, no es poden fer. S'ha parlat del tema de la sanitat i dels hospitals. Per part de la Seu, cal esmentar la necessitat de poder disposar dels serveis de l'hospital d'Andorra, perquè l'hospital de la Seu no té les condicions que ha de tenir un hospital comarcal lluny de Barcelona, sense poder-hi aterrar helicòpters i amb mancances estructurals que incideixen negativament en la tasca dels professionals i en l'atenció als usuaris. Potser en un futur, de la mateixa manera que ara la població de l'Alt Urgell puja a l'hospital d'Andorra en cas de necessitat, quan la Seu en tingui un de nova planta, Andorra en podrà disposar si mai el necessita.

També s'ha parlat d'oblit. A vegades hi ha d'haver una reflexió, per treure a la llum i reconèixer les postures, les mancances i les realitats de cadascú. Això ho saben més els cònsols i alcaldes que potser les altes instàncies del govern, perquè els cònsols trepitgen més sobre el terreny. Parlo per exemple de la senyora Magallon, que honora la institució que representa amb la seva presència en aquesta i en molts altres fòrums. La cònsol d'Escaldes-Engordany té molt interès a solucionar problemes i a col·laborar fins i tot amb altres administracions de fora de l'àmbit andorrà, i sap que s'ha de ser a la taula i empènyer. S'ha parlat del sentit comú andorrà, com ja hem comentat. Aquest sentit comú existeix i s'ha de fer valdre per compatibilitzar l'alta política amb aquesta altra política domèstica de què parlem.

Per anar acabant, voldria citar la Maria Dolors Entor, que aquest matí ha dit una cosa molt encertada: "Els canvis socials moltes vegades van per davant del legislatius". A mi em sembla que ens trobem en una situació així, al Pirineu, sigui Andorra, sigui el Pirineu en conjunt, siguin les comarques pirinenques, digueu-n'hi com vulgueu, però per tota aquesta regió de 120.000 habitants alguna cosa es mou. (Fins fa pocs anys es parlava des

de les capelletes que deia abans, de 60.000 habitants vivint al Pirineu, oblidant-se d'Andorra. Ara ja hi sumen els habitants del Principat). Alguna cosa es mou, això és indubtable. La profitosa jornada d'avui mateix així ho marca. Per les comunicacions, per la necessitat d'estructurar una economia fortament dependent del sector terciari, s'han de mirar els errors que hi ha hagut, insisteixo, errors de tarannà polític caduc que no hi haurien de ser; no hi haurien de ser perquè afecten unes comunitats fràgils i és prou important el pes d'Andorra com per deixar escapar o no promoure una bona relació, tant en l'àmbit humà com en l' econòmic i polític. I el discurs i la praxis política dels qui ho poden determinar, cal demanar que els facin servir com una eina per treballar, més que no pas com un instrument de manipulació i enaltiment personal. Em sembla que el futur –el Joan Ganyet, en la seva comunicació llegida fa no gaire estona, parla molt dels Alps, de fer bloc conjunt amb els Alps–, a mi em sembla que el futur és esperançador, certament, i cal saber trobar similituds i exemples en altres regions de muntanya. Però abans hem de mirar encara molt el Pirineu, el nostre propi territori, i després cap a Europa ja hi saltarem quan aquest Pirineu estigui ben unit, quan les comarques estiguin unides per dins i entre elles; aleshores saltarem cap a Europa. De moment, tenim prou feina aquí per mirar horitzons més llunyans.

Jordi Pasques i Canut

Escriptor

LES ECONOMIES ANDORRANA I LA DELS SEUS VEÏNS DEL SUD: CARACTERÍSTIQUES I EVOLUCIÓ, PARAL·LELISME I DIFERÈNCIES

Miquel Noguer i Alonso

La meua intervenció intentarà dibuixar de forma breu les principals característiques de l'economia andorrana i de les comarques catalanes que confronten amb Andorra pel sud: l'Alt Urgell, la Cerdanya i el Pallars Sobirà. Establirem quines són les principals diferències i alhora els punts en comú. Repassarem algunes dades econòmiques estàticament i dinàmica dels quatre territoris que ens donaran una certa perspectiva, veurem punts de coincidència i de diferència i acabarem amb unes pinzellades sobre el futur econòmic del territori pirinenc.

Voldria, però, mencionar que no ha estat possible valorar la influència directa d'Andorra sobre les economies de les comarques veïnes, que, sens dubte, i de forma intuïtiva, tots veiem que pot ser significativa. A ningú no se li escapa que sobre la mà d'obra, principalment de l'Alt Urgell, Andorra exerceix un efecte notable, però la manca de dades oficials pel que fa al cas fa impossible de fer-ne una valoració seriosa. Únicament ens limitarem a mencionar que Andorra té un nombre de treballadors fronterers lleugerament superior als 2.000 i que probablement en quasi un 100% provenen de l'Alt Urgell, el que pot representar un 20% de l'ocupació de la comarca. Respecte a les importacions andorranes és interessant destacar que les importacions que provenen de Lleida (uns cinquanta milions d'euros) representen de mitjana un 14,5% de les que provenen de Catalunya i un 8% del total espanyol. Per proximitat i relació històrica és evident que tant l'Alt Urgell com el Pallars participen en un percentatge elevat en aquestes xifres, el que dóna una notable empenta a les seves economies.

Les dades econòmiques

Les especials característiques de l'economia del Principat i de les econo-

mies comarcals fan, com tots sabem, que la informació de tipus macroeconòmic sigui molt limitada. Aquesta situació resulta difícil de corregir, a causa de les restriccions i -per què no dir-ho- les mancances en l'obtenció de dades imprescindibles per a la construcció d'un quadre de magnituds d'aquest tipus.

Les dades de comarques s'han extret de l'Idescat i d'altres estadístiques ofertes per la Generalitat. Les dades andorranes són principalment les facilitades pel Govern d'Andorra i en alguns casos s'han extret d'estudis publicats sobre l'economia andorrana.

Antecedents

Hi ha dos factors per entendre l'actual sistema econòmic andorrà i la seva particular evolució: el fet de ser un microestat (i tenir frontera) i el fet de ser un país de muntanya.

Andorra, el Pallars Sobirà, l'Alt Urgell, i la Cerdanya, territoris del Pirineu, tenen en comú la seva radicació geogràfica, que dóna una indiscutible proximitat en tots els aspectes que cal considerar en la comparació; les similituds morfològiques i culturals són evidents.

El fet de ser un microestat és un factor decisiu per entendre l'economia andorrana i el principal aspecte diferencial respecte a les comarques catalanes.

Principals magnituds socioeconòmiques

	La Cerdanya		Pallars Sobirà		Alt Urgell		Andorra	
Superfície (km²)	546,40		1.355,20		1.446,90		464,00	
Demog. / m.Treball	1996	2001	1996	2001	1996	2001	1996	2001
Població	12.757	14.158	5.815	6.174	19.006	19.105	64.479	66.334
Densitat	23,35	25,91	4,29	4,56	13,14	13,20	138,96	142,96
	1991	1996	1991	1996	1991	1996	1991	1996
Població ocupada	4.938	5.149	2.085	2.387	7.490	7.021	26.231	28.071
Taxa ocupació	n/d	40,36%	n/d	41,05%	n/d	36,94%	44,42%	43,54%
Atur	4%	4%	5%	4%	4%	4%	n/d	n/d
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Parc de vehicles	11.153	11.724	4.164	4.305	12.856	13.418	60.287	61.704
Vehicles / hab.	0,87	0,83	0,72	0,70	0,68	0,70	0,93	0,93
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Empreses	2.044	2.138	787	806	1.813	1.870	6.612	6.894
		1998		1998		1998		1998
Pib Estimat (mil. Eur)		195		76		312		1.214
Pib per càpita (Eur)		14.510		12.678		16.388		18.561

La principal magnitud de comparació de la mida de les economies és el producte interior brut, estimat des del punt de vista de l'oferta, a partir de l'aportació que hi fa cadascuna de les branques de producció.

Les estimacions de producte interior brut per a Andorra el situen en uns 1.214 milions d'euros l'any 1998; per a l'Alt Urgell, en 312 milions d'euros; per a la Cerdanya, en 195 milions d'euros, i per al Pallars Sobirà, en uns 76 milions d'euros.

Encara que les xifres són estimatives, ens donen una idea de la mida de les quatre economies; el que ja no és possible és l'anàlisi dinàmica, ja que les dades no són suficientment precises. Sí podem dir, però, que l'economia andorrana va "explotar" abans que la resta de territoris pel que fa al turisme, el comerç i altres activitats del sector dels serveis. L'economia andorrana és molt més gran i diversificada que la de les comarques pirinenques estudiades.

El total de població el 2001 segueix aproximadament la mateixa proporció de magnitud, amb 66.334 persones que vivien a Andorra l'any 2001, amb un increment del 3% respecte al 1996 (18.233 l'any 1970); 19.105 a l'Alt Urgell, amb un increment de l'1% respecte al 1996 (19.759 l'any 1965); 14.158 a la Cerdanya, amb un increment de l'11% respecte al 1996 (12.465 l'any 1970), i 6.174 al Pallars Sobirà, amb un increment del 6% respecte al 1996 (7.500 l'any 1970). Per l'evolució de la demografia podem extreure les conclusions esmentades anteriorment de creixement molt important a Andorra des de mitjans del segle passat fins al 1993-94, data en què es va establir la població. Per contra, la resta de comarques han anat mantenint la població per efecte de la migració, en anar-se reduint el nombre i l'atractiu de l'ocupació agrícola, que s'ha anat compensant en créixer el sector turístic, excepte el Pallars Sobirà, que no ha recuperat encara els nivells de població dels anys 70 i es troba molt lluny dels nivells dels 60.

El PIB per càpita de l'any 1998 a Andorra era de 18.561 euros anyals; a la Cerdanya, de 14.510 euros anyals; al Pallars Sobirà, de 12.678 euros anyals, i a l'Alt Urgell, de 16.388 euros anyals.

La superfície ocupada per les comarques no es relaciona en absolut amb les mides de les economies: Andorra és la més petita, amb 464 km², seguida de la Cerdanya, amb 546,4 km², el Pallars Sobirà, amb 1.355,2 km², i l'Alt Urgell, amb 1.446,9 km². Les dades macroeconòmiques sempre es refereixen a la riquesa material humana i no fan, doncs, inventari de les riqueses naturals i ambientals, mentre no siguin explotables.

Andorra presenta també un mercat de treball més desenvolupat, amb una població ocupada el 1996 de 36.193 persones, amb una taxa d'ocupació del 43,54%.

Els altres mercats de treball són bastant més petits, amb 5.149 persones a la Cerdanya, 7.021 a l'Alt Urgell i 2.387 al Pallars Sobirà, amb unes taxes d'ocupació que es troben entre el 41% i el 37% en aquestes comarques.

L'atur és inexistent a Andorra (no n'hi ha dades oficials) i a les comarques catalanes estudiades arriba al 4%, un percentatge baix en relació amb l'atur català proper al 10%. Aquest diferencial s'explica per la regulació que fan de l'atur els corrents migratoris, "si no tinc feina a les comarques pirinenques o a Andorra me'n vaig a buscar feina a un altre lloc". Així ho confirmen les taxes de saldos migratoris nets (entrades-sortides) molt superiors a la mitjana catalana, de la Cerdanya i el Pallars Sobirà i menys acusats a l'Alt Urgell, a Andorra les xifres presenten unes taxes de saldo migratori net més reduït per bé que la rotació és important.

Aquest intens moviment migratori s'explicaria intuïtivament per les activitats lligades amb el turisme de muntanya i la progressiva pèrdua de pes del sector agrícola en les seves economies, l'eclosió del turisme ha aturat la reducció demogràfica de totes les comarques.

Anàlisi per sectors productius

VAB SECTORS		Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Pallars Sobirà	2001	6,27%	15,65%	9,50%	68,57%
	1996	14,30%	24,60%	8,19%	52,90%
Cerdanya	2001	5,64%	10,00%	16,86%	67,50%
	1996	8,61%	9,38%	16,86%	65,15%
Alt Urgell	2001	7,94%	19,67%	12,21%	60,18%
	1996	11,11%	23,24%	10,31%	55,34%
Andorra	2001	0,35%	5,50%	12,56%	81,59%
	1997	0,39%	5,69%	12,31%	81,61%

El producte interior brut vist des del punt de vista de l'oferta es compon del valor afegit brut de les diferents branques de producció i els impostos lligats a la producció i a la importació.

De l'anàlisi del valor afegit brut per sectors, n'extraïem importants conclusions: el sector serveis és el que representa un pes majoritari en les quatre economies, més acusat a Andorra, amb un 81,59% del VAB, estable en el període 2001–1997. La terciarització s'ha produït intensament a les comarques catalanes durant aquest període, un camí que ja havia recorregut

anteriorment l'economia andorrana. La proporció dels serveis sobre el total de producció al Pallars Sobirà passa del 53% al 69%; a la Cerdanya, d'un 65% a un 67,5%, i a l'Alt Urgell, del 55% al 60%. La indústria i l'agricultura han estat els sectors que han perdut pes proporcional, mentre que el pes de la construcció s'ha mantingut.

A tot el Pirineu s'ha produït una terciarització, causada per l'eclosió del turisme de muntanya, d'hivern sobretot, encara que s'està desestacionalitzant a poc a poc. A Andorra, on també s'ha viscut aquest procés d'eclosió, s'hi han de sumar factors diferencials: el comerç, el sector financer i el sector públic. Aquests tres sectors no tenen el mateix pes proporcional, ni en valors absoluts, a les tres comarques catalanes que a Andorra. Les raons en són variades, i estan lligades, sobretot: 1) amb la característica andorrana de microestat, que necessita un sector públic que cobreixi les necessitats del país, un sector financer propi que canalitzi l'estalvi i les necessitats de finançament andorranes, i 2) amb les particularitats andorranes fiscals i aranzelàries que han donat lloc a circumstàncies favorables per al desenvolupament del comerç i del sector financer.

De fet, a tot el Pirineu s'ha produït un efecte de substitució de l'agricultura i la ramaderia pel sector serveis, el sector hotelier i el turisme de muntanya, que ha canviat les comarques pirinenques.

Altres zones de muntanya europees han viscut el mateix procés de transformació (amb uns anys d'antelació) i de terciarització centrada en el turisme de muntanya, i en alguns casos també es tracta de microestats o estats que han cercat i trobat vies de diferenciació.

La construcció ha viscut un fenomen important de "secundarització", és a dir, d'habitatges de segona residència o inversió. Al Pallars i a la Cerdanya representen una part molt important del total d'habitatges familiars (al Pallars, el 41,2%, i a la Cerdanya, el 56%) destinats a aquest ús; a l'Alt Urgell la proporció no arriba al 12%, el que fa que el sector de la construcció depengui en algunes comarques d'una doble dinàmica: la del dinamisme intern de la comarca i la de l'atractiu del territori per a segones residències. A Andorra no en tenim indicadors, però potser parlaríem de xifres intermèdies.

El futur

El desenvolupament econòmic dels Pirineus va lligat al sector serveis, sobretot al turisme, i es caracteritza per la necessitat de trobar l'equilibri adequat entre la preservació del valuós patrimoni natural i el creixement econòmic, un equilibri no gens fàcil i molt subjectiu. Aquest equilibri s'haurà

de cercar combinant les diferents disciplines tècniques relacionades amb l'ecologia i l'economia, juntament amb la política, que permetin arribar al punt d'equilibri entre ambdós objectius de desenvolupament econòmic i preservació de la natura.

En la meua opinió, potenciar el creixement del turisme significa la millora de les comunicacions, una mà d'obra més qualificada i estable, i la diferenciació. La diferenciació neix de la imaginació, de la potenciació dels atractius diferencials ja existents, combinant ofertes i oferint-ne de noves, i permet no haver de competir només en el capítol de preus, encara que els costos també són una forma de diferenciar-se. Exemples de diferenciació són: el romànic, el termalisme, els esports d'hivern, els esports d'aigua, les noves ofertes d'oci, les combinacions d'ofertes ja existents, etc. Però per obtenir la diferenciació és imprescindible atreure turistes i obrir-se mercats.

Andorra té un fet diferencial que s'ha d'analitzar per separat. Al llarg de la seva història ha anat trobant el seu camí distintiu; de la imaginació i la perseverança ha de venir l'encaix d'Andorra amb el seu entorn econòmic. Els fets diferencials legítims andorrans sens dubte han de ser preservats, encara que cercant alhora un encaix correcte dins del seu entorn econòmic, per tant, segur que aniran canviant amb el temps, com han anat canviant al llarg de tota la història del Principat. Els sectors del comerç i les finances també hauran de cercar la diferenciació, adaptant-se a circumstàncies noves per potenciar la seva competitivitat dins d'uns mercats cada vegada més competitius. La indústria, a dia d'avui, no sembla que ofereixi oportunitats de creixement molt rellevants, encara que la millora de les comunicacions pot plantejar un entorn més favorable per a la radicació d'indústries (en reduir-se els costos de transport).

La construcció, que ha viscut un fenomen important de "secundarització", dependrà de la dinàmica interna de creixement de les economies i de l'atractiu dels territoris pirinencs com a segones residències i com a inversió immobiliària.

El sector públic a Andorra va incrementant el seu pes en l'economia com a motor de la infraestructura de comunicacions interna i externa, en col·laboració amb altres governs, i també amb els comuns andorrans, com a motors de la iniciativa turística en l'explotació i la millora de les estacions d'esquí. En els últims anys han anat creixent per sobre de la mitjana de sectors, però en arribar a un cert nivell la seva contribució s'estabilitzarà, com ha anat passant en totes les economies desenvolupades.

A les comarques catalanes el sector públic mantindrà el seu pes, en tenir l'estat espanyol un sector públic molt definit, i els consells comarcals i els muni-

cipis han de cooperar amb la iniciativa privada i seguir liderant i impulsant amb els seus recursos el desenvolupament econòmic dels seus territoris.

El sector agrícola i ramader anirà perdent pes en el total de les economies. Hem de tenir en compte que l'agricultura és especialment difícil al Pirineu, en no tenir un terreny adient a cap dels territoris pirinencs, i és possible que la ramaderia hi tingui un cert lloc gràcies a les diferents iniciatives de carn de qualitat, però el pes del sector de l'agricultura i la ramaderia en conjunt serà marginal. El que sí és segur és que el futur hauria de passar per explotacions ramaderes grans, competitives, amb economies d'escala i capacitat de compra, ja que per a l'agricultura les condicions són massa complicades.

Crec, doncs, que els factors clau en el futur per a un creixement saludable passen per la diferenciació, la millora d'infraestructures de comunicacions, la cooperació entre comarques i territoris, entre iniciativa pública i privada, un mercat de treball més especialitzat i estable i la consecució de l'equilibri ecològic (tan subjectiu).

Per a Andorra, afegit als factors anteriors, l'encaix amb els sistemes econòmics internacionals, respectant les particularitats andorranes, ha de dibuixar un bon entorn per als sectors clau en la seva economia.

Cloenda

M'agradaria tancar amb unes paraules extretes del discurs del Sr. Óscar Ribas Reig el 28 de juliol del 1993, dirigit a l'Assemblea General de les Nacions Unides amb motiu de l'admissió d'Andorra com a 184è estat membre de l'Organització:

"Som un país que no té riqueses naturals. No té cap altra força ni riquesa que la seva gent. Som un país del Pirineu, aquesta muntanya d'Europa que no separa, sinó que és un lloc de trobada.

Estimular el desenvolupament econòmic del Pirineu és una prioritat que respon a criteris de benestar, prosperitat i qualitat de vida, però també, a part de consideracions de justícia i solidaritat, a la necessitat de fixar i retenir les poblacions autòctones a la muntanya per raons d'interès general, com les de conservació de la natura. Andorra no és, però, una zona deprimida. Sempre ha estat capaç d'adaptar-se a les noves circumstàncies per aconseguir un elevat nivell de renda."

Miquel Noguer i Alonso
Llicenciat en ciències empresarials
i Sots Director General - Àrea d'Inversions d'Andbanc Grup Agricol Reig

SANT JULIÀ DE LÒRIA: FRONTISSA I NO FRONTERA

Joan Pujal i Areny

L'Alt Urgell abraça Sant Julià de Lòria des de la collada d'Os, a l'oest, fins al Pic de Perafita, a l'est; des de Certers, al nord, fins a Juberrí, més al sud. Sant Julià s'endinsa, amb formes arrodonides, dins un espai que marca la frontera amb Espanya.

El títol del meu text conté el joc de paraules "frontissa i no frontera", perquè penso que les fronteres són demarcacions creades per separar i per marcar uns límits inequívocs.

En l'àmbit occidental, més que en altres zones del món, on les fronteres són línies artificials filles de l'imperialisme vuitcentista, les fronteres separen llengües i cultures i sovint són la causa i/o l'efecte d'històries d'enfrontaments.

Però en el cas de Sant Julià de Lòria la frontera "abraça", com deia abans, gran part del seu territori. Aquest fet ha marcat el caràcter del poble i ha tingut un paper més d'integració i de convivència que de separació.

Sovint s'ha remarcat que la vinculació històrica, i poso de relleu històrica, d'Andorra amb el país veí ha estat amb el Comtat d'Urgell i no amb Catalunya, una remarca que fa referència a les arrels de l'especificitat política de l'Estat andorrà.

Més enllà d'aquestes consideracions absolutament pragmàtiques, la vinculació de Sant Julià amb els pobles veïns ultra la frontera amb Espanya és, però, d'un teixit emocional pels llaços de parentiu i de cooperació econòmica per compartir un mateix espai d'explotació agrícola i ramadera.

Tots sabem que la supervivència a Sant Julià de Lòria, com a la majoria dels pobles pirinencs, va estar lligada a les possibilitats de les explotacions agroramaderes, les quals no eren del tot favorables si tenim en compte el clima i l'orografia d'aquest vessant del Pirineu.

Les aliances matrimonials entre famílies de les valls lauredianes i dels pobles veïns han estat un element clau per al manteniment de moltes cases de la parròquia de Sant Julià de Lòria. Un sistema que també ha funcionat en el sentit contrari, és a dir, afegint per matrimoni fills o filles cabalers a les cases de les contrades veïnes.

A aquesta forma d'intercanvi hem d'afegir un altre aspecte molt important: el pasturatge, la forma de vida més antiga en aquests paratges pirinencs, que ha convertit els boscos i els prats en espais compartits per sobre de les línies frontereres que es dibuixen sobre el paper, no sobre l'herba. Encara avui dia, veïns d'Arcavell i de Bescaran mantenen acords amb el Comú de Sant Julià per tal que el seu bestiar pugui péixer en terres lauredianes.

En aquestes condicions, és natural que els principals trets lingüístics i culturals siguin comuns i s'hagin convertit també en corretges de transmissió de banda a banda de la frontera. Segurament podem trobar més trets lingüístics compartits amb els pobles abans esmentats que amb algunes poblacions del Principat d'Andorra més properes a l'àrea d'influència francesa dels Pirineus.

Encara que fins a l'any 1913 no s'obrí oficialment la carretera que comunicava Sant Julià amb la Seu d'Urgell, els intercanvis comercials a banda i banda de la frontera havien estat una constant en la història de Sant Julià.

Estem parlant de la part més meridional del Principat d'Andorra, l'accés més fàcil al país durant l'any, fet que va contribuir a fer de Sant Julià un centre comercial i menestral destacat amb una àrea d'influència que també es va fer notar en les zones més properes. Durant els segles XVIII i XIX, per exemple, els paquetaires d'origen lauredià o de l'Alt Urgell transportaven mercaderies d'origen francès fins a Espanya i a la inversa, introduïen llumins a França, ja que allà estaven fortament carregats de taxes. Per tant, es pot dir que l'activitat comercial i menestral de Sant Julià beneficiava econòmicament el seu entorn i es beneficiava al seu torn de la cooperació dels seus veïns.

Temps passats plens de dificultats, on qualsevol aportació suplementària als ingressos familiars era benvinguda. Un temps on es pensava en present, en salvar el dia a dia.

Avui, un segle més tard, el Pirineu pensa en termes de futur. I és que, com sempre ha estat, la unió fa la força -no volia fer referència al lema del nostre escut- i els diferents vessants pirinencs es complementen cada cop més en la gran aposta econòmica del turisme. En els darrers 10 o 12 anys hem vist créixer iniciatives de dinamització de l'entorn pirinenc, com ara la Comissió Interpirinenca de Poders Locals, on es plasma l'important paper que han d'acomplir les administracions locals per desenrutar el seu potencial i fer front a competències sòlides i més arrelades en termes turístics.

Un bon exemple n'és l'acord de col·laboració del Parc del Segre de la Seu d'Urgell amb el Camp de Neu de La Rabassa de Sant Julià de Lòria. L'oferta de BTT i senderisme a càrrec del Camp de Neu de La Rabassa i de ràfting o hidrospeed a càrrec del Parc del Segre formen un projecte d'activitats lúdiques i esportives que sense aquest esperit de col·laboració quedarien força empobrides.

Per tant, crec que el futur, el nostre futur, és també el futur dels intercanvis de cooperació i del manteniment de l'amistat que fins ara han presidit les nostres relacions. De tots nosaltres i de les generacions que ens han de rellevar depèn que aquesta relació privilegiada continuï i fructifiqui.

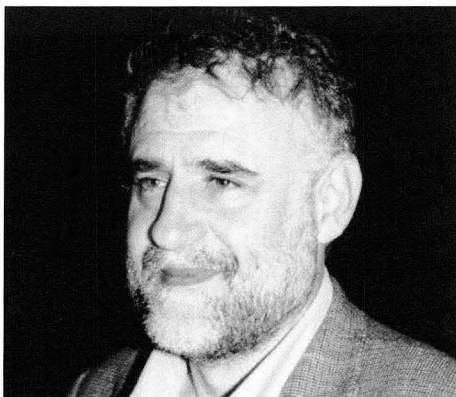
Dins el gran teixit de la globalitat econòmica i cada cop més cultural, neixen també com sabeu les anomenades globalitzacions. Són formes de salvar de la dissolució les diferenciacions que enriqueixen el panorama colorista de les unitats socials i culturals. Siguem, doncs, fermes i demostrem que formem una unitat cultural que no s'ha aturat en una frontera, que Sant Julià és més aviat una frontissa, una porta oberta.

Joan Pujal i Areny

Constructor i cònsol major del Comú de Sant Julià de Lòria

L'IDAPA, UNA EINA ÚTIL PER AL PIRINEU I LA SEVA GENT

Agustí López i Pla

El passat mes de desembre passat, el Parlament de Catalunya va aprovar per unanimitat la creació de l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA), que es va constituir el passat dia 11 de juliol sota la presidència del Conseller en Cap de la Generalitat, l'Hble. Sr. Artur Mas.

És notori que la muntanya catalana ha experimentat una notable evolució durant els darrers 20 anys, gràcies a la iniciativa i l'esforç dels seus habitants, però també per les polítiques desenvolupades per la Generalitat de Catalunya, com són la creació d'infraestructures i la promoció de serveis al territori que han comportat una veritable transformació del nostre Pirineu.

Aquesta acció s'ha complementat amb la creació d'instruments que facilitessin el desenvolupament d'aquesta zona. Així, ja el 1983, amb l'aprovació de la Llei d'Alta Muntanya, Catalunya fou pionera en l'establiment d'un tractament diferenciat a les comarques de muntanya. També cal destacar altres instruments que han estat i són molt útils per al territori, com ara el Consell General de Muntanya, els Plans Comarcals de Muntanya, el Grup Interdepartamental de Muntanya o el Programa de Política General de Muntanya.

Això no significa, però, que tot estigui fet, però el que sí és cert és que la muntanya catalana, i més concretament l'Alt Pirineu, per primer cop en

molts anys, ha pujat al tren del progrés i del desenvolupament que experimenta la resta del país.

Ara, amb la creació de l'IDAPA el que es pretén és reforçar totes aquestes actuacions. Així, l'Institut té com a objectiu el desenvolupament integral i la promoció de l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, la Cerdanya, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i Era Val d'Aran.

En aquest sentit, l'Institut ha de ser capaç de treballar amb una visió transversal que promogui el desenvolupament del Pirineu en tots els àmbits: infraestructures, ramaderia i agricultura, ensenyament, indústria, habitatge, turisme...

Hem d'aconseguir, per exemple, adreçar-nos amb una sola veu a l'Administració estatal exigint la millora substancial de diversos trams de la carretera nacional 260 que passen pel nostre territori i que actualment són indignes de formar part del que anomenem eix transversal. O, en un altre àmbit, hem de promoure la figura del ramader com l'única veritable garantia per a la preservació del paisatge i del nostre entorn natural.

També hem de vetllar per tal que cap racó del Pirineu quedi al marge de les noves tecnologies i per oferir als nostres joves oportunitats professionals de qualitat i habitatges a un preu assequible, per què no hagin d'emigrar de les nostres comarques, com lamentablement ha succeït fins ara.

Conjuntament amb aquest desenvolupament integral, l'Institut ha de contribuir a l'establiment d'una autèntica planificació estratègica del Pirineu. Amb l'elaboració del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran, l'Institut ha de representar la voluntat del territori en el dibuix de quin Pirineu volem d'aquí a 25 anys, i com volem arribar-hi. Ara tenim l'oportunitat de decidir quin model de país volem, i disposem dels instruments per incidir-hi.

L'IDAPA ha de ser un element de concertació de les diferents polítiques que es fan des de i per al Pirineu, col·laborant i interrelacionant-se amb els diferents agents institucionals que incideixen a les nostres comarques, i promovent la concertació de les seves polítiques.

Per acabar, però no menys important, des de l'IDAPA ens fixem com a eix prioritari de la nostra actuació la promoció de la participació ciutadana, per la qual cosa volem que l'Institut estigui present en tots i cadascun dels racons de l'Alt Pirineu, i escolti el conjunt d'agents socials, econòmics i polítics de les nostres contrades. Volem que el futur de l'Alt Pirineu es planifiqui entre tots i, en aquest sentit, l'IDAPA serà un lloc de trobada, on des del consens, tots plegats puguem contribuir al desenvolupament de les nostres comarques.

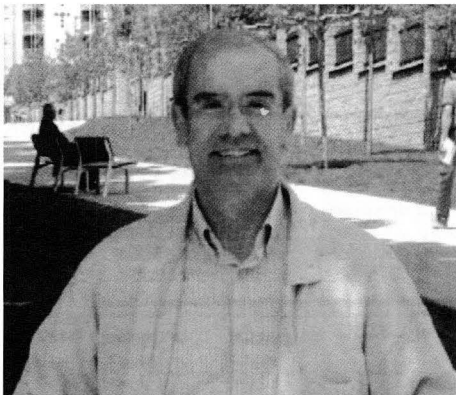
Com a vice-president de l'IDAPA invito a tots els pirinencs i pirinenques a col·laborar amb l'Institut en la definició del model de societat que volem per a aquest àmbit conegut amb el nom de l'Alt Pirineu i Aran i en l'establiment dels instruments que necessitem per dur-lo a terme. D'aquesta forma, estic segur, afrontarem el futur del nostre país amb l'optimisme que no fa tants anys semblava impensable.

Agustí López i Pla

Geòleg, alcalde de l'Ajuntament de Sort i vicepresident de l'IDAPA

EL ROL DEL PIRINEU A L'EUROPA UNIDA

Joan Ganyet i Solé

A la Unió Europea dels quinze, i també a l'Europa ampliada, les àrees de muntanya ocupen prop del 30% de la superfície i constitueixen l'escenari de vida d'un 5% de la població total. Les xifres estadístiques no esgoten, però, la consideració més important: la muntanya europea té un rol essencial en el manteniment dels equilibris mediambientals i en l'escala de valors dels habitants del vell continent. Al Pirineu, segona muntanya d'Europa, li correspon un lloc privilegiat en el rànquing. Quina posició han d'adoptar els pirinencs al principi del segle XXI? Han de mostrar-se passius a l'espera de les decisions dels poders polítics i econòmics veïns sobre el seu propi destí? O, ben al contrari, han de ser agents directes del disseny del seu futur col·lectiu? Les ratlles que hi ha a continuació volen ser una petita aportació al necessari debat que cal fer sobre això.

El Pirineu ocupa l'istme entre el migdia de França i la península Ibèrica en forma de rectangle de 400 km de llarg i 100 km d'ample, on resideixen de forma permanent unes 500.000 persones, que poden doblar-se alguns dies de l'any; són xifres sempre relatives, segons la delimitació que es triï. Es tracta d'una àrea conformada per una miríada de valls, certament diverses entre elles, però que inspiren una sòlida i explícita unitat de segon grau. Unitat, doncs, en la diversitat. Tres estats (França, Espanya i Andorra), set regions, províncies, departaments, comarques i municipis en constitueixen l'entrellat administratiu, que és alhora un complicat garbuix, i la base de representació políticoterritorial dels ciutadans pirinencs. Com es pot donar coherència a la complexitat? Com es pot dotar el conjunt del Pirineu d'una

veu unificada que n'asseguri l'eficàcia més enllà de les veus individuals i dels cants de sirena? Jo sóc moderadament optimista amb vista al futur, sempre que les coses es facin bé i la veu del Pirineu no soni a les oïdes exteriors com una gàbia de grills. El meu optimisme es basa en el fet que un Pirineu viu, jove, segur d'ell mateix, amb idees i projectes clars i ben expressats, és imprescindible per als equilibris del migdia d'Europa, de la mateixa manera que els Alps ho són per a l'Europa central.

Veig el Pirineu com una confederació de valls i no estructurat a partir d'un centre envoltat de perifèries. Veig el Pirineu del futur com una confederació de valls dotades, cadascuna d'elles, d'una certa singularitat i especialització. Seria un error que totes volguessin fer el mateix de la mateixa manera, perquè la repetició ad nauseam no és atractiva. Observo amb molta preocupació els processos en curs d'hiperurbanització de determinades valls en les últimes dècades. Entre molts altres exemples, poden citar-se el Principat d'Andorra, amb una ocupació excessiva dels fons de les valls per l'edificació privada, que genera un agut dèficit infraestructural, i la Vall d'Aran, amb els recents permisos de construcció de 100.000 m² a l'entrada de Ruda, a Vaqueira-Beret, totalment fora d'escala. Crec sincerament que l'acumulació excessiva de formigó i gent no encamina el Pirineu cap a la direcció adequada.

Cal que ens preguntem com es pot encetar el procés que dugui a la formulació d'un projecte clar de futur, unificat i assumit pels pirinencs. Es tracta sens dubte d'una tasca àrdua, però indispensable. Una tasca que no es pot fer en un dia, ni en un any. M'atreveixo a avançar la hipòtesi que, si tot va bé, es podria culminar en cinc anys. La meua proposta és que, a partir d'una ambiciosa recreació de la Comunitat de Treball dels Pirineus, avui dissortadament ineficaç, s'avanci cap a la discussió i l'aprovació d'una Estratègia del Pirineu en el seu conjunt, des de l'Atlàntic fins a la Mediterrània. Cal de forma urgent i imperativa una concertació estratègica bàsica, un primer pas cap a un Pla Estratègic General que els habitants del Pirineu es facin seu i que consensuïn amb les administracions públiques que els representen. La Comunitat de Treball dels Pirineus, que va néixer els dies 25 i 26 de maig de 1981 a la Seu d'Urgell, ha de ser capaç d'implicar a fons en els debats els pirinencs a través del teixit de les seves organitzacions socioeconòmiques, ja que fins ara ha estat excessivament limitada a la relació entre els polítics i els funcionaris de les regions concernides. Hi ha un

precedent que podria servir de referència positiva: organitzant de forma sistemàtica el debat públic a través d'entrevistes personals, de comissions de treball i d'assemblees al llarg de dos anys, 1.000 persones (d'entre els 60.000 pirinencs catalans) varen prendre part directament en la definició de les Bases per al Pla Estratègic de l'Alt Pirineu, document d'alt valor conceptual i simbòlic.

Segons la meua opinió, els dos manaments en què es basa el futur del Pirineu com a àrea útil al conjunt dels europeus són: 1) unitat de projecte i d'acció, a la qual acabem de referir-nos, i 2) aposta per la qualitat. La persecució permanent, volenterosa, insistent, de la qualitat en totes les cares del prisma en què es manifesta la vida en societat contemporània: en la formació professional, en la producció industrial, artesana i agroalimentària, en els establiments i les polítiques turístiques, en l'arquitectura i l'urbanisme, en el transport públic, en l'oferta cultural, en les instal·lacions esportives, en els serveis d'assistència i sanitaris, en la xarxa de museus, en el conreu del paisatge, en la neteja dels rius i el reciclatge, en l'ordenació del territori en general i en la pulcritud dels detalls en particular. La unitat i la qualitat són la força dels pirinencs. I permeteu-me d'afegir-hi la generalització d'un esperit obert, integrador i hospitalari. Que el Pirineu pugui inspirar en els europeus sensibles aquelles admiratives expressions que va dedicar el gran Cervantes en el Quixot a la ciutat de Barcelona: "Arxiu de cortesia, alberg d'estrangers, correspondència grata de fermes amistats, i un lloc i bellesa únics".

Joan Ganyet i Solé
Arquitecte i exalcalde de l'Ajuntament de La Seu d'Urgell

LA MASSANA EN LES SEVES RELACIONS AMB EL PALLARS

Antoni Garrallà i Rossell

La parròquia de la Massana, com totes les parròquies d'Andorra, té una franja important del seu perímetre que és fronterera amb un dels nostres països veïns. Unes franges frontereres, les de les parròquies andorranes, que, excepte en els passos naturals i de la carretera general a la Farga de Moles (al sud) i al Pas de la Casa (al nord), es donen en les crestes i els colls de l'alta muntanya.

Si resseguiu la ratlla divisòria de la nostra parròquia, veureu que, llevat d'una petita zona al sud la que, des de la vall de Setúria, s'aboca a Ós de Civís, poble de l'Alt Urgell i d'una altra petita zona al nord, la que limita amb la vall d'Auzat, al departament francès de l'Ariège, pel port d'Arinsal i pels pics del Pla de l'Estany i de Racofred, tota la resta té per veïnatge el Pallars Sobirà.

Així doncs, des del port de Cabús, a una alçada de 2.300 metres, fins al pic de Medacorba, a 2.914 metres, tota la franja que comprèn la carena de les nostres comarques de Setúria (en la seva part nord), Comallempla, Comapedrosa i el Pla de l'Estany (en la seva part sud), té la seva continuïtat geogràfica a l'altre costat de la ratlla en les capçaleres de les valls d'aquesta comarca catalana.

La ratlla massanencopallaresa discorre, per tant, de sud a nord, pel port de Cabús, el port de l'Ovella, el pic Negre i el port Vell, que enllacen amb

la vall de Tor i d'Alins; i per la Portella i el pic de Santfons, el port de Baiau i el pic de Medacorba, que aboquen al circ pallarès de Baiau. Uns paisatges de muntanya esplèndids a ambdós costats de la carena, que tradicionalment han estat nexes d'unió entre els pobles massanenc i pallarès.

Des de temps immemorial, les relacions de la Massana amb el Pallars han estat intenses, sobretot en dos vessants: en el vessant econòmic, centrat sobretot en la pràctica de la ramaderia, i en el vessant purament humà, a través de múltiples formes d'intercanvi que han fet que, via matrimoni i en el decurs de moltes generacions, una bona part de la població autòctona de la Massana sigui d'origen pallarès. A la nostra parròquia hi ha ben poques cases on no hi hagi algun membre, fins a les generacions més recents, casat amb un pallarès o una pallaresa.

El pasturatge del bestiar i les operacions de transhumància han estat històricament, com hem dit, la forma de relació econòmica més important. Entre Sant Miquel de maig i Sant Miquel de setembre eren milers, en el passat, els caps de bestiar oví que venien a pasturar als prats alpins de la Massana, procedents de les terres baixes de Catalunya i d'Aragó, i que seguien les rutes del Pallars fins a arribar als ports de muntanya esmentats més amunt, a través dels quals passaven a terres andorranes. Molts dels pastors i guies d'aquests ramats eren pallaresos, com ho eren també els que s'ocupaven dels ramats autòctons ovins i bovins de la Massana. I massanencs i pallaresos s'havien intercanviat també, sempre a través dels camins de muntanya: ferrers i manescals, drapaires i trementinaires, basters i boscaters. Unes activitats i uns oficis que avui la societat moderna ha fet decaure i que eren el que donaven vida a les muntanyes i a l'intercanvi humà entre ambdós costats de la ratlla. De tota manera, aquest intercanvi, que actualment es defineix per uns altres paràmetres, no s'ha de donar pas per acabat.

En el present, són dues les rutes que enllacen habitualment la Massana i el Pallars Sobirà. Una és la del port de Cabús, una pista de muntanya apta per a la circulació automobilística que, malgrat no ser un pas fronterer i duaner, es veu freqüentada, quan no és colgada de neu, per totes aquelles persones, massanencs, pallaresos i també turistes d'ambdós vessants que, per anar de la Massana a la Vallferrera i a la resta del Pallars, volen estalviar-se la vuitantena de quilòmetres que haurien de recórrer si hi anessin pel

pas fronterer establert, és a dir, per la Farga de Moles, i després voltant per la Seu d'Urgell, Adrall, el port del Cantó i Sort. La pista del port de Cabús, que enllaça el coll de la Botella amb Tor, és un valor actual que manté l'intercanvi humà. I encara ho seria més si, com s'ha demanat des de la Massana, les administracions andorrana, catalana i espanyola posessin en marxa el vell projecte d'establir un pas fronterer oficial que comportés una rectificació del traçat de la via, suficient perquè la carretera pogués donar servei durant tot l'any. Un projecte que des del Comú de la Massana sempre trobarà tot l'impuls i tot el suport que siguin necessaris.

Un altre nexa d'unió que no es pot menystenir té caràcter excursionista i és el que constitueix el sender de gran recorregut GR-11, el qual, en el seu tram massanenc entre el Cantàbric i la Mediterrània, salta al Pallars justament pel port de Baiau. Són milers, al cap de l'any, els muntanyencs i amants dels bells paratges naturals que recorren per aquesta via, molts dels quals pernocten o bé al nostre refugi de Comapedrosa un refugi que podem qualificar "de luxe", amb restaurant i dutxes d'aigua calenta, gestionat pel comú massanenc, o bé al refugi Josep Maria Montfort de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, ubicat sobre l'estany Superior de Baiau, en territori pallarès. L'excursionisme és, doncs, una forma de turisme que ha anat creixent els últims anys i que avui dia massanencs i pallaresos compartim intensament.

Quines altres formes d'intercanvi es poden preveure per al futur? Des del començament del meu primer mandat com a cònsol major de la parròquia, ara farà vuit anys, el nostre equip ha tingut contactes freqüents amb gent del Pallars, especialment de la vall d'Alins tant amb els edils municipals com amb altres persones de la contrada, a fi de mantenir les relacions de bon veïnatge que sempre han existit i també amb l'objectiu d'intercanviar idees per fer possible un increment d'aquestes relacions, aprofitant les sinèrgies de les activitats de diversa índole que es porten a terme a banda i banda de la ratlla fronterera.

El projecte d'estació de neu i de muntanya la Massana-Alins, avui encara en una fase incipient, és una idea que ha anat prenent cos els últims anys, ja que la seva realització aportaria beneficis a les dues valls i constituïria, indubtablement, el relligament més important de la història dels dos territoris. Per part de la Massana, doncs, aquest projecte es veu amb bons

ulls i estem disposats a posar fil a l'agulla i iniciar un procés que hauria de dissenyar les característiques i les formes d'explotació de la primera estació internacional d'Andorra i també de Catalunya, i definir-ne els límits, marcats per la qualitat i el respecte màxim al medi natural.

Un altre projecte aquest de moment estrictament massanenc que podria contribuir a relligar les dues valls és el del Parc Natural de les valls del Comapedrosa, que aquest any es troba en procés d'implantació. Les valls massanenques del Comapedrosa són un espai natural privilegiat, tant des del punt de vista paisatgístic com per la diversitat d'espècies vegetals i animals que hi viuen. Per aquest motiu, el nostre Comú ha potenciat la creació d'un parc natural en aquesta zona, amb l'objectiu de preservar la riquesa ecològica mitjançant la protecció dels ecosistemes i la conservació de les espècies, i també del patrimoni cultural, com són els orris, els cóms, les parets de pedra seca i les creus de terme que delimitaven els vells emprius. El parc tindrà una extensió de 1.441 hectàrees i un perímetre de 24,8 quilòmetres, i s'hi mantindran les activitats tradicionals del lloc, de tipus ramader, cinegètic, excursionista o d'altres, regulades per un pla de gestió que definirà els usos permesos, els autoritzables i els no permesos. Aquest parc massanenc, basat en la preservació ambiental i en la sostenibilitat ecològica i paisatgística, serà aviat una realitat i constituirà la targeta de visita emblemàtica d'una parròquia abocada a la muntanya i a la natura. I cal dir que podria ser també un futur i important nexa d'unió amb el Pallars si, per part catalana, es portés a terme també un projecte similar a la zona de Baiau, de manera que quedés definida i gestionada o fins i tot cogestionada, com a parc natural una àmplia extensió de muntanya a banda i banda de la carena.

Aquestes són, en síntesi, les relacions passades, presents i presumiblement futures de la parròquia andorrana de la Massana amb la seva veïna comarca catalana del Pallars Sobirà. Unes relacions que, que es recordi, no han sofert mai cap mena d'incident i que als massanencs ens omple de satisfacció.

Antoni Garrallà i Rossell
Hoteler i cònsol major del Comú de La Massana

ENCAMP I ELS NOSTRES VEÏNS DEL SUD

Jaume Ramond i Pouquet

Avui us parlaré de tot i de res, de la mateixa manera que s'estableixen les relacions amb els nostres veïns del sud: d'una forma natural. Els companys que em seguiran segurament us il·lustraran de forma més concreta els que m'han precedit ja ho han fet sobre diferents aspectes específics de les relacions amb els nostres veïns del sud. Jo també us podria donar xifres sobre les relacions de la parròquia d'Encamp amb els veïns del sud: nacionalitats, comunitats d'origen, anys de residència, sistemes d'escolarització, titularitat de comerços o de negocis, propietaris d'apartaments, nombre de matrimonis, i moltes d'altres, però, de què servirien? Serien unes xifres difícils d'interpretar sense una anàlisi acurada i llarga, i que avui almenys per a mi no tindrien gaire interès. Prefereixo fer una anàlisi global, reconèixer la intensitat d'aquestes relacions amb els veïns del sud i constatar on ens han portat. I, sobretot, intentant fer pocs judicis de valor sobre el camí recorregut. L'adagi diu que és fàcil endevinar si l'animal és mascle o femella un cop se li ha vist el senyal. De la mateixa manera, podríem lamentar-nos o exaltar les relacions multiseulars, quan allò que penso hem de fer és reconèixer-les i valorar-les de forma positiva com a allò que són: història.

Ja des de la prehistòria i, evidentment, encara més en períodes més recents, la relació "natural" entre cometes d'Andorra amb l'exterior ha estat amb el sud. Els condicionants geogràfics així ho han marcat, i això ha fet que també a escala cultural les relacions amb el sud fossin cada cop més intenses. I parlo de les relacions d'Andorra amb l'exterior, perquè no crec que puguem diferenciar les relacions d'Encamp amb el sud de les de la

resta d'Andorra. Som massa petits, no seria raonable. Sí que podem valorar, però, en l'àmbit històric, una relació més o menys profunda amb el nord o amb el sud d'acord amb la posició geogràfica interna de cada parròquia. Avui, aquesta realitat pretèrita s'ha diluït i les coses passen d'una altra manera. Queden, però, altres realitats: la de la llengua, la de la cultura, la dels ciutadans estrangers que viuen entre nosaltres, que fan que continuem mirant més cap al sud que cap al nord. No podem fer tàbula rasa del passat ni de l'actualitat. I a més, de què ens serviria? Tots sabem que els pobles, les comunitats, es van fent amb el pas del temps i que no les podem considerar mai, ni en cap moment, com a realitats consolidades de forma definitiva i immutable.

Els nostres veïns del sud... Qui són els nostres veïns del sud? Per a la gent d'Encamp, i d'Andorra en general, aquest concepte ha tingut diferents significats a través del temps. Fa anys, els nostres veïns del sud eren els marxants de bestiar moltes vegades valencians amb els quals es trobaven els caps de casa d'Encamp a la fira de Salàs, o els pagesos de la masia en què feien nit amb el ramat, quan anaven cap a terres de Tarragona per passar-hi l'hivern. Fa més anys encara, els veïns del sud eren els comerciants que els compraven el ferro produït a la farga de Picart o els catalans que lluitaven contra les tropes borbòniques, que rebien de bon grat, i a un preu raonable, unes quantes mules criades a Encamp o arribades d'estrangers des de França.

En aquell temps també eren veïns del sud els parents de la dona o de l'home amb qui, els de casa, havien decidit que t'havies de casar; solien parlar català, però més endavant, quan la decisió ja la prenien els mateixos interessats, també van parlar andalús o gallec. També van ser veïns del sud els picapedrers que tallaven les pedres de granit per fer la central de FHASA els anys trenta del segle passat, i els qui van tenir iniciatives com la construcció del telecabina a Engolasters o l'obertura d'unes pistes d'esquí al Pas de la Casa; també els qui ens han ajudat i ens ajuden a fer créixer el tabac de les terres i els hortalis.

Els nostres veïns del sud han acollit els nostres fills als col·legis dels "hermanos" o a les seves universitats. Els nostres veïns del sud ens han ofert les seves platges per crear-hi petites colònies estiuenques d'andorrans àvids de iode i de bronzejat. També han dibuixat l'edifici del nostre Comú i han

ajudat a fer créixer el Pas de la Casa. Els nostres veïns del sud han estat d'acord amb nosaltres en reconèixer que érem pobles germans: Mojácar i Encamp en són l'exemple i celebren enguany els deu anys d'agermanament.

Ara, els nostres veïns del sud també parlen altres llengües: portuguès, àrab... Els horitzons s'eixamplen cada cop més. Encamp ja no és aquell poble de petits agricultors, ramaders o artesans. Encamp forma part d'un tot més ampli, com ja hem dit, amb el qual estableixen relacions els nostres veïns del sud, i també els del nord i els dels altres punts cardinals. Però està clar que sense els veïns del sud Encamp, i també Andorra, no serien el que són. Ara, doncs, cal que reconeguem aquest nou horitzó i que siguem conscients que la "frontera" del sud cada cop és més avall, molt més avall. Aquesta nova realitat és la que ens ha de guiar i la que, sense oblidar la relació passada amb els primers veïns del sud, hem de tenir present d'ara endavant.

Jaume Ramond i Pouquet

Tècnic en electrònica i cònsol major del Comú d'Encamp

DEL CAMÍ DE FERRADURA AL CAMÍ DE FERRO. AVANÇANT AMB ELS TRENS

Lydia Magallon i Font

La meva simpatia pel tren es remunta a la meva infantesa i els estius a Calafell. Cada any com un ritual repetíem la visita a Sitges. Crec que era el dia més esperat de les vacances. Amb la meva mare anàvem fins a la petita estació de Calafell. Travessant les vies, aquelles dues línies entre les quals anaven i venien sense aturador somnis i desenganys, comiats i retrobaments, arribàvem a la gran porta principal. En travessar-la una sala de sostre altíssim, amb quatre bancs i les mateixes portes a cada banda, n'era el vestíbul i sala d'espera. Uns grans cartells a la paret informaven dels horaris dels trens. Una zona de vidre amb una portella era la guixeta on el cap d'estació, una estona abans que passés el tren que hi feia parada, s'instal·lava per vendre els bitllets.

- Tres d'anada i tornada, si us plau demanava la mare.

Quan la finestra es tancava, el cap d'estació es revestia amb la indumentària d'autoritat: jaqueta, gorra, xiulet i bandera, i sortia a l'andana a rebre el nostre tren mentre un altaveu tronava:

- Señores pasajeros con destino a Barcelona, Sitges, Vilanova, con parada en todas las estaciones...

Havia arribat l'hora tan esperada. Vèiem la locomotora acostar-se imponent. Quan el tren ja era a l'estació deixava anar un fort esbufec, com si estigués cansat, i llavors ja podíem anar cap a les portes del vagó on havíem vist que hi havia lloc per instal·lar-nos. Saludàvem els veïns de seient i procuràvem posar-nos vora la finestra de l'andana per poder veure el cap d'estació donar el senyal amb la bandera al temps que feia sonar el xiulet. El tren, com si hagués recuperat les forces, responia també amb el seu xiulet

i a poc a poc anava reprenent la marxa. S'iniciava la rítmica melodia que ens havia de bressolar fins al nostre destí. L'aventura continuava amb la desfilada de paisatges que reconeixíem i d'altres que vèiem canviats: boscos, pobles, platges, mar, gent treballant o esperant un altre tren...

Segurament aquests records en faran reviure alguns d'ensopits que molts de vosaltres podeu tenir. Com veureu a través d'aquestes imatges de la meua història, i malgrat el títol, potser una mica pompós, avui no pretenc de cap manera donar-vos una lliçó magistral sobre comunicacions, ni desenvolupar un estudi històric aprofundit. Crec que, entre els qui el tindreu a les mans, hi haurà persones molt més versades que jo, tant en matèria de comunicacions i d'infraestructures com de coneixements històrics. Amb aquesta intervenció envoltada d'amics, simplement busco còmplices amb qui compartir pensaments i reflexions que jo m'he anat fent en aquests anys de responsabilitat política, al front de l'administració comunal escaldenca.

En aquests vuit anys he tingut ocasió de participar, com a representant dels comuns, en diferents fòrums internacionals, en àmbits molt variats, i en tots m'he adonat que els muntanyencs som una mena de raça a part, discriminada arreu i gens compresa. Per això, i perquè avui ens trobem entre muntanyencs, penso que aquests mots no cauran en sac foradat i algun serà llavor d'altres pensaments de futur.

Començaré a debanar-vos el que us vull exposar amb una cançó de La Trinca que de ben segur tots deveu haver sentit. És aquella de "la tribu d'indis a l'oest americà" que segons diuen "té alguna retirada amb el poble català". Jo per assimilació canvio català per pirinenc i ja tenim la tribu d'indis que té una gran semblança amb el poble pirinenc. I parlant d'indis, no sé si teniu presents les pel·lícules de l'oest; sí, aquelles del John Wayne, amb ramats de vaques i cavalls i caravanes de colons avançant cap a la conquesta del salvatge oest. Un espai per descobrir i guanyar a les rústegues tribus de pellroges originàries d'aquell indret. Jo les tinc ben fresques, perquè fa pocs dies, al canal 9 de la televisió valenciana, molt afeccionada al gènere, en vaig poder veure una. Aquest telefilm em va fer plantejar el que ara us diré: si bé és cert que els primers colons van arribar amb el carro estirat per un parell de mules, els que van venir al darrere ja ho van fer amb una diligència proveïda de sis cavalls. I un cop els governants dels nous territoris van haver signat convenis de pacificació amb els caps de les tribus pellroges i els van haver creat les reserves, van començar a tirar milles de rail per tal de comunicar de manera més àgil els nous territoris conquerits a

la costa est. Els pobres pellrogos sempre acaben malament: a mans dels colons que en totes les pel·lícules se surten amb la seva! I en la tranquil·litat de les vacances, tot meditant sobre el tema que ens ocupa, em va venir a la ment una altra pel·lícula, apareguda a les pantalles fa tres o quatre anys, que contava la terrible història de dos lleons assassins que van delmar les brigades de treballadors hindús que, sota les ordres d'un capità de l'imperi britànic, eren les encarregades de construir la línia fèrria cap a l'interior del continent africà. Perseverants, el britànics!; perquè malgrat totes les baixes i el pànic que van crear aquells dos animals, els rails es van posar fins al final i el tren va poder arribar al seu destí.

I us demanareu, segurament, a què ens porten tantes pel·lícules si de fet el tema no és el cinema. El cinema no, però com us deia al principi els muntanyencs som una tribu especial i potser en algun moment de la nostra història ens va tocar estar en un bàndol que no era el més idoni per als nostres interessos.

Per tractar de nosaltres com a tribu originària de la zona pirinenca que ens ocupa empraré homes d'aram, agafant el títol de la novel·la d'Isabelle Sandy. Ja sabeu que els homes d'aram vivien pacíficament en un bast territori, agrest i rude, però al qual estaven avesats. Bescanviaven productes amb tribus veïnes de cap a la plana i anaven perdurant en aquest marc tranquil. Però arribaren conqueridors del sud i després en vingueren del nord per, suposadament, alliberar-nos dels del sud, i llavors se'ns començaren a repartir. I després hi hagueren càtars, dels quals vam ser alliberats pels exèrcits del Papa de Roma i els seus aliats. I allà se'ns van tornar a repartir una mica més. La tribu dels homes d'aram estava fragmentada i dividida. Però com que estava acostumada a la muntanya i a les inclemències, va buscar la millor manera que els seus membres dispersos es poguessin seguir comunicant entre ells. Senders i corriols trenaven l'orografia pirinenca, cercant els passos més idonis i a recer, per poder mantenir els contactes que els homes d'aram havien tingut sempre: Corrues de mules amb els traginers portant mena de ferro a les fargues. Un cavall ben guarnit i un ase per traslladar la núvia i la seva caixa de dot de cal seu pare cap a la seva nova llar. Els camins de ferradura van ser els protagonistes d'un llarg període de pau. Els homes i les dones anaven d'una vall a una altra, més per la facilitat del camí que hi menava que pel sentit d'estar en un país o en una comarca o regió comuna. Però també en temps de guerra serviren de salvavides per als qui havien de fugir dels camins convencionals.

Camins de ferradura preservats fins avui. Però aquí, a diferència del cas de les tribus pellsrogues, els colons no han fet arribar mai el camí de ferro a les nostres terres. I per tant seguim rebent-ne de colons! Com aquells primers que buscaven l'aventura dels territoris indòmits, dels grans espais lliures on poder-se instal·lar, avui també rebem colons urbans que busquen la tranquil·litat, l'aire pur, la bellesa preservada, els camins de ferradura, els grans espais oberts. Aquí també s'han fet reserves, però no per tancar-nos-hi a nosaltres, sinó per preservar-les de nosaltres i conservar-les per als colons que ja han malmès els seus grans espais i ara busquen els nostres. Sembla doncs que la història ha jugat a la nostra tribu, la dels "d'aram", les mateixes males passades que als altres, però s'ha oblidat de portar-nos un element que en els altres territoris va suposar un gran pas endavant en les comunicacions.

I la prova n'és la segona pel·lícula. Si us hi fixeu, al llarg de la història la primera cosa que feien els colonitzadors un cop tenien els autòctons tranquils era fer arribar el tren.

El tren va ser un dels grans avenços de la revolució industrial. Era una manera ràpida de transportar moltes persones a la vegada i mercaderies i matèries primeres. L'imperi britànic ha estat un dels grans constructors de línies fèrries; altres imperis, en concret els que ens han tocat a nosaltres, no han estat segurament tant prolífics en fer via.

Però deixem-nos de pel·lícules i permeteu-me que passi a compartir amb vosaltres un aspecte que m'ha colpit en la meua experiència internacional de què us parlava. En tots els àmbits variats en què he tingut ocasió de participar he viscut sempre un sentiment idèntic en els muntanyencs que hi participaven: la gent de la muntanya se sent sola i mal compresa. Les decisions importants es prenen sempre a la ciutat, que generalment es troba a la plana o a la costa. A més, quan es pren una decisió d'estat, es pren de manera general. Vull dir que es parla d'agricultura, de ramaderia, de boscos, de carreteres, de línies elèctriques, de subvencions...! Però la gent de plana pensa i pren les decisions en funció la seva experiència, que és molt diferent de la que tenim els muntanyencs. I en la mentalitat plana no hi cap la dificultat que suposa fer créixer una col o una trumfa, portar a péixer les bèsties, treure algun profit del bosc, o construir una casa o una carretera en un terreny orogràficament costerut. En un context lineal horitzontal i tou, es fa difícil pensar en els desnivells i en la duresa i la verticalitat de la roca. Aquest fet ha provocat que arreu sorgeixin associacions i col·lectius de muntanyencs que pretenen explicar i fer saber que la muntanya és una realitat diferent de la plana i que la gent que hi viu també té necessitats, sovint

les mateixes o molt semblants a les de la plana i la ciutat, i les ha de cobrir de la mateixa manera, només tenint en compte que el cost d'execució d'allò que es fa a muntanya serà sempre molt més elevat (serà per l'alçada?).

Al Pirineu ens anem convertint a passos de gegant en una societat consagrada al sector terciari. Però hem de ser molt conscients que allò que cal al sector terciari per mantenir el nivell li ve dels altres dos. Però tots anem comprovant a les nostres respectives comunitats la dificultat de fer instal·lar i de mantenir vives les indústries. I què me'n dieu de l'agricultura i la ramaderia? El paisatge pirinenc ha estat dibuixat al llarg de la història pels ramats d'ovelles, vaques i cavalls; per les característiques terrasses de les feixes; per fargues, serradores i molins vora els rius. Però va arribar un dia en què ja no van ser competius i a poc a poc van anar desapareixent. Al lloc d'aquells oficis n'han sorgit de nous, portats pel sector terciari, que s'ha anat desenvolupant. I els vestigis de les activitats primigènies queden restaurats com a museus o malvivint de les subvencions i el recent inventat turisme rural. I nosaltres ens resignem a la nostra sort i anem desenvolupant cada dia més infraestructures dedicades al sector terciari, mentre a ciutat, a Barcelona per exemple que enguany s'ha convertit en el setè destí turístic d'Europa, els responsables polítics, com el senyor Jordi Portabella, asseguren en fòrums com el del "turisme a l'arc mediterrani", que no s'ha d'oblidar que els turistes, quan escullen un destí i sobretot quan es fidelitzen en aquell destí, ho fan per la seva idiosincràsia, per la seva personalitat. I aquestes es configuren gràcies a tots els homes i dones que hi viuen i hi treballen amb la diversitat de condicions i de treballs. Quelcom així com dir "no posem tots els ous al mateix paner". Malgrat voler fer créixer el turisme no es pot oblidar l'activitat portuària i de la zona franca, el cinturó industrial, les oficines de les empreses. Sense ells el turisme perdrà interès, perquè la ciutat es desvirtuarà. I nosaltres no ens hem anat desvirtuant, ens hem anat convertint a poc a poc en una mena de parc temàtic regit per un patró artificial: pletes, museus i subvencions (però no massa!) fins que els que són subvencionats tinguin una oferta millor del sector immobiliari. Si la gent de ciutat ho ha entès i ho practica, per què nosaltres, que hem inventat la dita, estem posant tots els ous al mateix paner?

Això em porta a reivindicar el tren a casa nostra. Però evidentment quan dic casa nostra no em refereixo exclusivament a Andorra. Quin sentit tindria una línia que s'acabés a les nostres fronteres? Certament, cap. Però sí que el tindria si seguís la filosofia dels camins de ferradura, que era la de comunicar millor les valls veïnes per facilitar-ne els intercanvis socials i econòmics. Per què ens hem de tancar a la facilitat de fer arribar les matèries pri-

meres, de fer més fàcil la transhumància, de desplaçar-nos per rebre assistència mèdica, per treballar? Només perquè és car i perquè és una obra d'enginyeria molt important? I quantes obres no s'han fet i s'estan fent als tres estats que comporten grans dificultats d'execució i costos elevadíssims? El tren és la gran assignatura pendent. La Generalitat de Catalunya recentment reconsiderava un vell projecte: fer venir el tren de la Pobla cap a la Seu d'Urgell i el Principat d'Andorra. La regió de Migdia-Pirineus i el Consell General dels Pirineus Orientals han demanat a l'SNCF que reforci la línia París-Cerdanya amb la modernització i l'increment de servei entre Axles-Thermes i la Tour de Carol. Paraules, dossiers o... fets que veurem acompanyats un dia? Crec que és indiferent d'on vingui, i si arriben els dos, millor: un per anar i venir de la costa, i l'altre, cap a l'interior. En tot cas nosaltres, al nostre Pla d'urbanisme, hem traçat una línia que va cap a la Cerdanya. Potser algun dia hi haurà sota la muntanya dues línies, entre les quals també podrem retrobar algunes anelles de la cadena de la història del nostre Pirineu.

Lydia Magallon i Font

Mestra i cònsol major del Comú d'Escaldes-Engordany

LA CERDANYA I ANDORRA

Joan Pous i Porta

Geogràficament i històrica la Cerdanya i Andorra, juntament amb l'Alt Urgell, han conformat una regió europirinenca amb intenses relacions en l'àmbit humà, i que, especialment, durant el segle xx, han assolit gran complexitat, induïdes per l'evolució històrica d'Europa.

Si les relacions humanes són una constant històrica entre ambdues comarques i Andorra (emigració, matrimonis, intercanvis comercials ...), les característiques assolides durant el transcurs del segle xx adquireixen una complexitat que mereixeria un estudi en profunditat.

Molts són els factors que hi han incidit. En primer lloc, i de forma preeminent, l'estatus polític d'Andorra i la seva neutralitat política en l'àmbit internacional, que ha propiciat que Andorra es convertís, en diferents moments de la història, en una esperança de salvació per a molta gent de la Cerdanya: el 1936, per a membres de l'església i gent de dretes; durant els anys 1939 a 1945, per a la gent d'esquerres, tant de la part espanyola com de la part francesa de la Cerdanya.

L'autarquia franquista propicià el desenvolupament, en l'àmbit econòmic, de les relacions heterodoxes entre les comarques cerdana i urgellenca i Andorra; els mateixos passos que utilitzaven els refugiats es convertirien en vies de prosperitat per al traspàs de mercaderies fora dels conductes reglamentaris.

Posteriorment, el desenvolupament econòmic d'Andorra, a partir de la segona meitat del segle xx, esdevingué per als cerdans i els urgellencs un esplèndid mercat de treball, en un moment en què començava la davallada de l'activitat agrària dels seus pobles mil·lenaris.

Tots aquests fets apuntats, així com també molts d'altres, han incidit en el reforçament dels lligams entre les tres parts d'aquesta regió europirinenca a la qual em referia a l'inici de l'exposició.

Actualment se'ns presenten nous reptes per encarar el futur. El primer i més important és la instauració de relacions permanents entre les institucions existents a cada part.

Cal constatar, com a novetat, l'existència d'interlocutors per al tractament dels temes que ens són comuns. Gràcies a l'evolució política de Catalunya, tant la Cerdanya com l'Alt Urgell disposen d'un ens local, de caràcter territorial, de representació política: els consells comarcals. I fins i tot, dins l'administració centralista francesa, els consells generals, que en el cas de la Cerdanya també la representen.

El Govern d'Andorra hauria de trobar la fórmula per establir un diàleg permanent amb els consells comarcals de la Cerdanya i l'Alt Urgell, ja que en el diàleg permanent podem trobar les solucions a molts dels problemes que ens són comuns.

Andorra disposa del reconeixement internacional d'un estat que, juntament amb el seu desenvolupament econòmic, la converteix en un centre de gravetat pirinenc de primer ordre. Però per ser una vall pirinenca està mancada d'espai, per tant, té una forta dependència de l'Alt Urgell i la Cerdanya.

D'altra banda, les dues comarques tenen un magnífic territori i una qualitat de vida de primer nivell, però estan mancades de la projecció exterior que els podria proporcionar Andorra.

La conclusió lògica d'aquesta anàlisi és que ens necessitem els uns als altres; per això és necessari aquest diàleg permanent.

A títol d'exemple: l'expansió de la Televisió d'Andorra té com a primers receptors la Cerdanya i l'Alt Urgell; la necessitat d'un aeroport per a Andorra s'ha de resoldre entre l'Alt Urgell i la Cerdanya, que disposen d'instal·lacions aero-portuàries; els plans viaris d'Andorra no poden prosperar sense les respectives connexions amb les dues comarques; en temes de medi ambient (deixalles, runes, i sobretot, depuració d'aigües), han de ser condicionant estrictes del seu compliment per part andorrana si es vol una col·laboració fluida.

Molts altres temes poden ésser objecte comú d'interès i d'estudi. Amb el diàleg es van trobant fórmules de solució per als problemes i es poden assentar les bases d'una profunda col·laboració que potenciï l'amistat tradicional entre elles. Un per un seguiríem una evolució com fins ara. Junts podem potenciar aquesta Euroregió Pirinenca, i situar-la a primer nivell europeu.

En aquests moments en què Catalunya presideix la "Comunitat de Treball dels Pirineus", la Generalitat s'ha proposat com a fita assolir el reconeixement per al Parlament d'Europa de la Convenció Pirinenca, de forma semblant a la Convenció Alpina, que tenen un reconeixement legal i explícit als Alps. El Pirineu necessita aquest reconeixement dins d'Europa, i nosaltres en serem els més beneficiats, ja que actualment formem -com he dit varies vegades- la regió pirinenca més potent, des de Roses fins a l'Irun. I col·laborant Andorra amb l'Alt Urgell i la Cerdanya, i reconeguts els Pirineus per Europa, podem aspirar a liderar el pròxim futur.

Joan Pous i Porta
*Forner, alcalde de l'Ajuntament de Bellver i
president del Consell Comarcal de la Cerdanya*

L'ALT PIRINEU: IDENTITAT I DESENVOLUPAMENT

Jordi Ausàs i Coll

Les qüestions territorials sempre han estat, a Catalunya, un tema que aixeca polseguera i, que desperta passions, i en els darrers anys encara amb molta més intensitat. Des dels primers anys de la democràcia, els anomenats Grups de l'Alt Pirineu ja havien reivindicat una divisió territorial que reconegués l'àmbit de l'Alt Pirineu, deslligat de les províncies de Girona i Lleida, i la realització de polítiques de muntanya que impulsessin el desenvolupament econòmic i cultural de la zona. Està pendent, però, més enllà dels partits polítics, un debat franc, obert i participatiu entre tota la ciutadania i els sectors socials sobre la creació de la vegueria de l'Alt Pirineu.

Les sis comarques que configuren el que anomenem l'Alt Pirineu i l'Aran (Aran, Alta Ribagorça, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Alt Urgell i Cerdanya) han patit tradicionalment situacions dramàtiques pel que fa al seu desenvolupament integral, i ha estat precisament en aquesta zona del quadrant nord-occidental de Catalunya on s'han produït circumstàncies ben clares de regressió demogràfica, d'envelliment de la població, d'índex de solteria, d'abandonament psicològic i físic i de manca de perspectives individuals i col·lectives. Afortunadament algunes -no totes- d'aquestes circumstàncies s'han anat superant, a vegades com a conseqüència de l'acció dels governs que han invertit -tot i que escadusserament encara- en comunicacions i en prestació de serveis. Però en moltes altres ocasions, gràcies a la tossuderia de la societat civil, la voluntat expressa dels pirinencs i les pirinenques de tirar endavant, sovint amb més dificultats que la resta de catalans i catalanes, però sense renunciar a res.

És cert que a l'Alt Pirineu i l'Aran només hi viu l'u per cent de la població, però també ho és que aquest u per cent ha de gestionar el 20% del territori de Catalunya i que els pirinencs i les pirinenques viuen en unes comarques riques en recursos (aigua, energia, neu, fusta, paisatge), però que sovint aquests recursos són aprofitats i explotats en benefici d'interessos aliens al Pirineu. L'Alt Pirineu i l'Aran és una àrea socioeconòmica força homogènia i amb unes característiques específiques pròpies que la diferencien de la resta del país.

És precisament per donar resposta a aquest marc diferenciat que cal continuar reivindicant una divisió territorial i administrativa del país ben equilibrada i que deixi enrera la divisió provincial. És del tot incompreensible que encara avui, vint-i-un anys després de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, i des del catalanisme polític que representen CiU i PSC, se segueixi reconeixent com a bona la divisió provincial i que els dos partits majoritaris catalans adoptin fins i tot l'estructura provincial en la seva organització interna. El catalanisme polític i la divisió provincial sempre han estat antagonics i el nou model territorial hauria de passar per la creació de set regions o vegueries, les quals a més de les de Lleida, Girona, Barcelona i Tarragona, es completarien amb les de les Comarques Centrals, les Terres de l'Ebre i l'Alt Pirineu i l'Aran.

És en aquest marc regional o de vegueria de l'Alt Pirineu que cal respondre a tot un seguit de necessitats sanitàries, de turisme de muntanya, ramaderes i forestals, de comunicacions, d'ensenyament, de millora de l'hàbitat rural, de telecomunicacions i noves tecnologies, etc. I cal respondre-hi enèrgicament des del Govern de Catalunya amb la creació de delegacions territorials de Sanitat, Ensenyament, Medi Ambient i Agricultura i amb l'aplicació de polítiques específiques i diferenciades de les que s'apliquen a la resta del país, és a dir, polítiques de muntanya, com les que ja fa molts anys que practiquen els països alpins.

Ens convé, per tant, el reconeixement d'un àmbit territorial específic -la vegueria- per a portar a terme un ambiciós pla de reactivació econòmica que faci possible la convivència d'una economia diversificada. Un projecte que permeti la compatibilitat de la ramaderia i l'agricultura amb el turisme d'hivern (esquí) i el d'estiu (esports d'aventura), els quals ja han estat tot un revulsiu per a la zona, perquè fóra un error fer dependre la continuïtat de vida econòmica en una regió, tan sols d'una activitat única, com ara l'esquí

o els serveis per atreure segones residències, només. Un nou model econòmic ha de facilitar un bon veïnatge -i aquí les relacions amb el Principat d'Andorra també són molt importants- entre la creativitat cultural i el respecte a l'entorn natural, amb la creació de petites i mitjanes empreses molt lligades al territori. Les comarques de l'Alt Pirineu no sols han de ser un lloc per ser vist pels visitants de fora, sinó, sobretot, per viure-hi els de dintre, perquè no estem parlant d'una reserva d'indis del segle XIX, amb les portes tancades al desenvolupament, sinó d'una regió on hi viuen catalans i catalanes, en ple segle XXI.

És per tot això que s'imposa la necessitat de planificar i executar un veritable pla de modernització que garanteixi la igualtat d'oportunitats als habitants de l'Alt Pirineu, l'accés a la societat de la informació i la millora de les infraestructures. Aquest Pla de modernització s'hauria de sustentar, d'entrada, en els sis puntals següents:

1. Modificació del Pla Territorial General de Catalunya. El ple del Parlament de Catalunya ha aprovat en aquesta legislatura la modificació del Pla Territorial amb l'objectiu d'incloure les comarques de l'Alt Pirineu i la Vall d'Aran dins un mateix àmbit funcional de planificació com a embrió del que hauria de ser la futura vegueria o regió de l'Alt Pirineu. Ara cal accelerar els treballs d'elaboració i tramitació del Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i la Vall d'Aran.

2. Institut per al Desenvolupament de les comarques de l'Alt Pirineu i Aran. El ple del Parlament ha aprovat finalment en aquesta sisena legislatura la creació d'aquest Institut de Desenvolupament -amb el suport de CiU, que sempre s'hi havia oposat-, i fa poques setmanes va tenir lloc a Sort (Pallars Sobirà) la primera reunió d'aquest nou organisme. Un organisme que, a més de preparar el camí per a la futura vegueria, hauria de coordinar el conjunt d'iniciatives per al desenvolupament integral i la promoció de la zona i hauria de poder-ho fer en col·laboració amb el Principat d'Andorra, l'Aragó, i els departaments pirinencs de l'Estat francès.

3. Garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a la formació i ensenyaments superiors. Els universitaris i les seves famílies, que habiten les comarques de l'Alt Pirineu, i les seves famílies pateixen un greuge comparatiu evident

respecte a la resta del país i han de suportar uns elevats costos econòmics, complementaris als estrictament acadèmics, derivats de la seva residència permanent fora del nucli familiar. Cal adequar la dotació econòmica de les beques a la realitat dels costos i establir uns criteris específics per a l'alumnat, la residència habitual dels quals sigui en zones allunyades de les ciutats -seus dels ensenyaments universitaris i professionals, en el sentit que aquest fet sigui un factor que en determini la quantia i la concessió de les mateixes.

Tradicionalment Catalunya i Andorra han col·laborat estretament i amb resultats molt positius en temes universitaris. La Universitat d'Andorra és avui una realitat molt important per al Principat, però també per a tota la seva zona d'influència pirinenca. La Universitat d'Andorra també ha de ser la Universitat del Pirineu.

4. Noves tecnologies i societat de la informació. Les telecomunicacions avançades ens permeten, i aquest ha de ser un objectiu bàsic de l'acció de govern, posar a disposició dels habitants de l'alta muntanya els mateixos recursos que hi ha per als qui viuen en les àrees metropolitanes. L'acció de govern ha de permetre que les telecomunicacions, essencials per a totes les comarques de Catalunya, però encara més per a les zones d'alta muntanya, hi siguin desplegades abans que en altres indrets, amb una acció decidida i amb les inversions necessàries. Els acords amb Telefònica, per exemple, continuen establint criteris d'inversió en funció dels habitants i no del territori, i el que cal és que el desplegament de les infraestructures no es faci prioritzant els "clients", sinó abastant la totalitat del territori. L'estat actual de les tecnologies (les comunicacions via ràdio, els mòbils de tercera generació, el satèl·lit i l'abaratiment de les infraestructures i els equips relacionats amb les tecnologies) permeten poder abastar tot el territori i a tots els ciutadans, visquin on visquin. Avui no hi ha excuses, ni tècniques ni econòmiques, per continuar deixant de banda a un 7 o un 8 % dels ciutadans i les ciutadanes de Catalunya.

Cal crear un àmbit de treball específic sobre les telecomunicacions i la societat de la informació per a l'Alt Pirineu que, amb la participació de tots els que viuen en el territori, permeti un gran acord per al desplegament de les infraestructures, garanteixi la seva aplicació i, per tant, impulsi la creació de noves oportunitats d'ocupació i arribi a tots els àmbits de la vida quotidiana.

5. Infraestructures. Un dels problemes més greus al qual han de fer front les comarques de l'Alt Pirineu és l'accessibilitat i la falta d'un sistema de comunicacions transversals entre les diferents valls, una circumstància que s'ha vist agreujada per l'injustificable retard de la construcció de l'Eix Pirinenc - especialment del tram de la Pobla de Segur al Pont de Suert i, de Sort a Adrall pel port del Cantó- o bé el túnel de la Bonaigua. És tan important l'accés a unes infraestructures modernes que connectin Catalunya amb el cor d'Europa, com tenir una bona xarxa de carreteres o transport públic que faci estendre l'activitat econòmica i industrial arreu del territori.

El necessari salt qualitatiu en la millora de l'accessibilitat a l'Alt Pirineu hauria de passar necessàriament per la reobertura de l'aeroport de la Seu-Andorra-Pirineus, que ens situaria en els mapes d'Europa, i la potenciació de la línia fèrria europea Barcelona-Puigcerdà-Tolosa, amb la construcció d'un nou ramal de tren lleuger Puigcerdà-la Seu-Andorra.

6. Desenvolupament sostenible. Molt sovint es posa el Pirineu i les àrees de muntanya com a imatge ideal de qualitat de vida -i probablement és així-, però no ens hauríem de confondre: desenvolupament sostenible vol dir clarament desenvolupament, també a les àrees de muntanya. Una altra cosa és afirmar que aquestes àrees reuneixen unes condicions de partida molt més favorables perquè el seu desenvolupament pugui ser sostenible. Ens convé una economia molt més diversificada basada, sens dubte, en l'aprofitament dels recursos turístics que siguin respectuosos amb l'entorn natural, amb la proliferació de petites i mitjanes indústries transformadores, agroalimentàries i artesanals lligades al territori, però també d'altres tipus d'indústries, diguem-ne, més convencionals.

En els processos de reequilibri territorial existeix un "temps d'oportunitat" en el què els seus efectes sobre la creació d'ocupació, el desenvolupament sostenible i la creació de noves oportunitats per als ciutadans i les ciutadanes del territori és inversament proporcional al temps de la seva acció i, per tant, cal emprar-hi accions de forma immediata. La Catalunya de l'Alt Pirineu i l'Aran necessita un altre tracte i una més gran atenció més gran per part de la resta del país i del seu govern. Però, sobretot necessita ser escoltada en la seva opinió, els seus interessos i les seves il·lusions. Aquesta és l'única forma viable d'aplicar projectes integrals en un territori concret.

Jordi Ausàs i Coll
Mestre i alcalde de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell

CLOENDA

Àngels Mach i Buch

En nom de la Societat Andorrana de Ciències i mirant de ser breus passem a tancar aquesta jornada de treball que, com sempre, ha estat densa, molt calorosa i per a la qual tots hem matinat, i passarem a iniciar la cloenda, d'aquesta 16a. Diada andorrana en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu en la seva XXXVa edició.

Per començar hem de manifestar el nostre agraïment als ponents, perquè sense ells no hi hauria Diada; pel seu esforç, doblement per a escriure'n el text, i a més pel seu desplaçament fins a Prada de Conflent per exposar-lo.

Hem d'agrair també l'esforç de dues institucions públiques i una entitat privada d'Andorra, perquè ens permeten poder dur a terme no només aquesta Diada, sinó també la participació d'Andorra a la UCE, i la publicació del llibre que recull la totalitat de les ponències.

Gràcies al ministeri de Cultura, que ens permet l'organització logística de la Diada.

Gràcies a Andbanc, que ens permet poder tenir els textos que han presentat els ponents recopilats en un llibre i així poder transcendir al futur. Els debats no apareixeran al llibre, però el desenvolupament de tota la Diada s'ha enregistrat i les cintes es dipositaran, com és habitual, a l'Arxiu Històric Nacional per si es volen consultar, per a la seva conservació i perquè en quedi constància. Desitgem que la publicació pugui sortir impresa abans de que acabi l'any perquè no se'n perdi la frescor i l'espontaneïtat del moment.

Gràcies en nom de la Fundació UCE al ministeri d'Educació, Joventut i Esports, que concreta la participació del Govern d'Andorra en aquesta universitat.

La SAC, que forma part de la Fundació com a patró, sempre ha procurat que aquesta aportació pugui revertir en benefici dels estudiants d'Andorra mitjançant la utilització de part dels recursos en forma d'ajut per a la inscripció, la matrícula i l'estada dels 10 dies, per a poder assistir als cursos que a cadascú li puguin ser més profitosos, i també a la Diada Andorrana.

Enguany hem estat afortunats: se n'han sobrepassat totes les previsions, i s'han concedit la totalitat dels ajuts a nou estudiants. Els comentaris que els demanem que escriguin al voltant de les seves experiències en els cursos de la UCE seran publicats posteriorment al butlletí El SAC. Tots ells ens han donat un cop de mà en la Diada, i els volem agrair a més la col·laboració que ens han ofert per llegir els textos dels ponents que per diversos motius no han pogut ser-hi presents.

També remerciem als professionals dels mitjans de comunicació la dedicació i l'esforç perquè el desenvolupament de la Jornada surti aquest vespre als mitjans audiovisuals i demà al matí als escrits el desenvolupament de la Jornada, i per fer arribar al públic d'Andorra el que ells han pogut copsar avui. Des de Sidney, en Jordi Robert també ens ajuda amb la difusió de la Diada a través de la pàgina www.andorraweb.com.

En virtut de l'acord que la SAC va signar amb la Universitat d'Andorra, l'assistència i la participació en la Diada Andorrana està acreditada amb 0,6 crèdits de lliure elecció, per tant, als estudiants que ho sol·licitin se'ls lliurarà la certificació corresponent.

Finalment, voldria remarcar que a diferència d'altres anys, en que la major part dels ponents de les diades acostumaven a procedir d'Andorra, enguany hem pogut gaudir d'una millor coneixença amb el nostre veïnat. Cal retrobar el clima que ens permeti una relació més intensa, freqüent i productiva, que permeti la comunicació, el coneixement aprofundit i la cooperació almenys en el terreny de la cultura. Assumim el repte de dur a terme i millorar les relacions culturals, i que les institucions, l'economia i altres sectors i estaments d'Andorra i de les comarques veïnes puguin també incrementar les seves relacions i col·laboracions. És per aquesta raó que prenem el compromís de convocar per a l'octubre del 2004 a Andorra les primeres

Jornades culturals del Pirineu conjuntament amb l'ajut i la complicitat de l'Alt Urgell, en aquest moment, que en prendrà el relleu per a les següents, i desitgem i esperem que també serà compartit per les altres comarques veïnes.

Moltes gràcies a tots, i us convidem i emplacem novament per a la 17a Diada andorrana a l'agost del 2004, en què procurarem que el tema sigui tan interessant i actual com ho ha estat aquest.

Àngels Mach i Buch
Secretària general de la SAC

PARTICIPANTS A LA 16a DIADA ANDORRANA A LA XXXV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

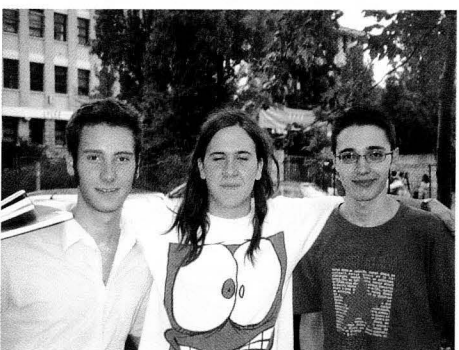
Nom i cognoms	Professió	Lloc de residència
Anna Alaman i Defioc	Periodista	Encamp
Nerea Amigot i Leatxe	Càmera	Anyós
Gerard Amorós	Estudiant	Barcelona
Jordi Ausàs i Coll	Mestre	La Seu d'Urgell
Jesús Babià i Serra	Jubilat	Andorra
Josep Manuel Barea i Gimeno	Farmacèutic	Burjassot
Univers Bertrana	Periodista	Escaldes-Engordany
Natàlia Bollich i Comella	Estudiant	Sant Julià de Lòria
Jordi Bosch i Rodríguez	Delineant	Encamp
Daniel Cunat	Veterinari inspector al servei de Sanitat de Foix	Tarascó d'Arièja
Maria Casanovas		Andorra
Carme Comella i Duró	Mestra	Sant Julià de Lòria
Joan Costa i Riera	Sociòleg	La Garriga
Rosa Duró i Solanelles	D.T. Social	Sant Julià de Lòria
Dolors Entor i Pujol	Banca	Canillo
Maria Teresa Ferrer		Andorra
Diana Figueras	Docent	Escaldes-Engordany
Àlicia Font	Professora	Normandia
Ivona Font	Estudiant	Niça
Noëlle Font	Estudiant	Montpeller
Fernando Galindo	Fotoperiodista	La Seu d'Urgell
Amadeu Gallart i Sort	Economista	La Seu d'Urgell
Lucie Galová	Estudiant	Náchod (República Txeca)
Navàs Gascons	Enginyer	Vidreres
Josep M. Gómez	Tècnic transports	Sant Climent de Llobregat
Josep Gravet i Cases	Administratiu	La Seu d'Urgell
Montse Guitart i Sala	Professora/Viure als Pirineus	Andorra
Jan Hruza	Investigació/professor	Praga (República Txeca)
Maria Teresa Jiménez	Mestressa de casa	Cabestany
Tony Lara	Fotoperiodista	El Periòdic
Àngels Mach i Buch	Farmacèutica	Canillo
Lydia Magallon i Font	Mestra	Escaldes-Engordany
Benigne Marquès i Sala	Mossèn i arxiver	La Seu d'Urgell
Maite Martos		Andorra la Vella
Dolors Marquès i Lluen	Mestra	La Seu d'Urgell
Montse Marquès i Lluen	Administrativa	Oliana
Elena Minguell i Vilana	Diplomat Turisme	Encamp
Antoni Marzo i Usón	Funcionari	La Seu d'Urgell
Lluís Morera i Pascual	Gravador	Encamp
Miquel Noguera i Alonso	Llicenciat Empresarials	Arinsal

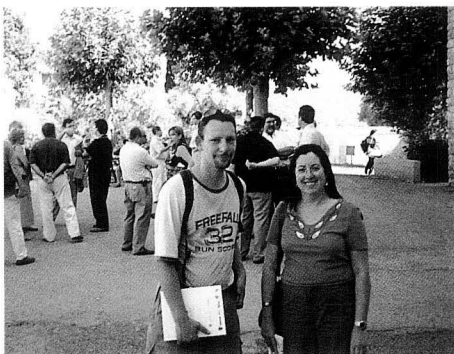
Rosalia Pantebre i Trasfi	Documentalista	Escaldes-Engordany
Carmen Parramon		La Seu d'Urgell
Jordi Pasques i Canut	Escriptor	Oliana
Joan Pizene i Martinench	Enginyer SEARSA	Barcelona
Joan Planella i Casasayas	Tinent d'alcalde	Puigcerdà
Josep David Pol i Pedrós	Administratiu	Andorra la Vella
Julià Pol i Pedrós	Estudiant	Andorra la Vella
Cerní Pol i Rossa	Estudiant	Canillo
Antoni Pol i Solé	Arquitecte	Canillo
Ester Pons i Ricart	Periodista	Andorra
Sílvia Puente i Rodríguez	Pedagoga	Sispony
Maria-Isabel Puigvert i Flotats	Arquitecta	Arinsal
Pilar Rocamora i Ramonet	Aux. Farmàcia	Oliana
Ventura Roca i Martí	President CC Alt Urgell	La Seu d'Urgell
Joan-Carles Rodriguez i Miñana	Notari	Sispony
Maria Teresa Roger		Flaçà
Jaume Sabater i Rovira	Banca	Andorra
Xavi Sánchez	Periodista	Sant Julià de Lòria
Toni Solanelles	Periodista	Santa Coloma
Ramona Solé i Vilella	Docent	Andorra la Vella
M ^a Lluïsa Soler i Solà	Empleada	Andorra
Glòria Tcha-Tokey	Estudiant	Escaldes-Engordany
Rosa Torrent i Masana		Oliana
Albert Torres i Babot	Banca	Canillo
Cristel Torres i Entor	Estudiant	Canillo
Angelina Vilaró i Clotet	Administrativa	Oliana
Albert Villaró i Boix	Arxiver	La Seu d'Urgell
Harry White	Estudiant	Normandia

RECULL FOTOGRÀFIC

PROGRAMA

Programa matí (9.30-13.00 h)

Presentació

Cadí, Societat Cooperativa

Carles Moliné, director gerent de la Cooperativa Lletera.

El Consell Cultural de les Valls d'Àneu, vint anys al servei de la cultura

Ferran Rella, professor de secundària i president del Consell Cultural de les Valls d'Àneu.

Divergència i convergència turística entre el Pirineu català i Andorra

Josep Maria Troguet, hotelier i restaurador, membre de la junta de l'Associació de Turisme de l'Alt Urgell (TRAU).

Cabres amunt i dones avall

Albert Villaró, historiador i escriptor.

El bisbat d'Urgell i els antics comtats pirinencs

Benigne Marquès, mossèn i arxiver capitular d'Urgell.

Salutació del rector de la XXXV UCE

Relació entre el Pallars i Andorra

M. Dolors Entor, llicenciada en dret i empleada de banca.

Andorra i la vegueria de l'Alt Pirineu

Amadeu Gallart, economista i exalcalde de la Seu d'Urgell.

Pallars i Andorra, a prop i lluny

Victor Orrit, funcionari d'Agricultura i exalcalde de Tremp.

La Comunitat de Treball dels Pirineus i Andorra

Carles Torralba, representant d'Andorra a la CTP i cònsol menor d'Andorra la Vella.

L'Alt Urgell i Andorra

Ventura Roca, dinamitzador cultural, president del Consell Comarcal de l'Alt Urgell i alcalde d'Oliana.

L'eix Puigcerdà-Andorra

Joan Carretero, metge i alcalde de Puigcerdà

Debat

Programa tarda (15.00-18.00 h)

Andorra, l'«empresa» de l'Alt Urgell

Isidre Domenjó, escriptor i tècnic de cultura del Consell Comarcal de l'Alt Urgell.

Visions enfrontades, destins comuns

Jordi Pasques, escriptor i empresari divers.

Passat, present i futur d'una relació

Pere Roquet, enginyer forestal i conseller delegat per les relacions locals pirinenques del ministeri d'Afers Exteriors.

Les economies andorrana i la dels seus veïns del sud: característiques i evolució, paral·lelismes i diferències

Miquel Noguer, llicenciat en ciències empresarials i sotsdirector general de finances i planificació estratègica d'Andbanc.

Sant Julià de Lòria, frontissa i no frontera

Joan Pujal, constructor i cònsol major de Sant Julià de Lòria.

Sort i Andorra

Agustí Lòpez, geòleg i alcalde de Sort.

El rol dels Pirineus en l'Europa unida

Joan Ganyet i Solé, arquitecte i exalcalde de la Seu d'Urgell.

La Massana en les seves relacions amb el Pallars

Antoni Garrallà, hotelier i cònsol major de la Massana.

Encamp i els seus veïns del sud

Jaume Ramond, tècnic en electrònica i cònsol major d'Encamp.

Del camí de fèrredura al camí de ferro avançant amb els trens

Lydia Magallón, mestra i cònsol major d'Escaldes-Engordany.

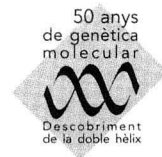
La Cerdanya i Andorra

Joan Pous, pastisser, alcalde de Bellver i president del Consell Comarcal de la Cerdanya.

L'Alt Pirineu: identitat i desenvolupament

Jordi Ausàs, mestre i alcalde de la Seu d'Urgell.

Cloenda

EDUCACIÓ

Pol, Muñoz i Naudi durant la presentació.

DAVID RAMOS

La Diada de Prada analitzarà les relacions econòmiques i socials amb els veïns del sud

T. P.
Escaldes-Engordany

La Diada andorrana en la trenta-cinquena edició de la Universitat catalana d'estiu de Prada de Conflent tractarà les relacions amb els veïns del sud (Catalunya) en els àmbits econòmic i social, així com polític (en l'àmbit institucional) i cultural, segons va anunciar el president de l'entitat organitzadora, la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Antoni Pol, qui va afegir que en un termini de dues o tres edicions la jornada es dedicarà als veïns del nord. A la presentació també hi va assistir la tressorera de l'entitat, Conxita Naudi, i el director general adjunt d'Andbanc grup Agrícola Reig,

José Luis Muñoz, empresa que patrocina conjuntament amb el ministeri de Cultura i el d'Educació, Joventut i Esports la diada. Muñoz va especificar que l'elecció de la temàtica de la SAC corresponia "al gran interès" que tenen aquests lligams pel que fa al desenvolupament socioeconòmic en els dos llocs i per la història conjunta. En la setzena edició de la diada participaran el 23 d'agost representants dels cinc comuns i alcaldes de les zones que limiten, així com experts en les diferents matèries. Pol també va recordar que s'han concedit tres de les deu beques que financen el 90% de la inscripció i que l'assistència a la diada equival a 0,6 crèdits de la Universitat d'Andorra.

28 de juny del 2003

17 d'agost del 2003

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Les relacions amb els veïns del sud centren la Diada andorrana

La cita, que organitza la SAC, tindrà lloc dissabte vinent a Prada

Andorrà
Andorra la Vella

La Societat Andorrana de Ciències (SAC) celebrarà dissabte vinent i per setzè any consecutiu la Diada andorrana en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que té lloc a Prada de Conflent. Enguany el tema central de la jornada serà les relacions entre Andorra i els veïns del sud, i una vintena de ponents seran els encarregats de tractar dels diferents aspectes d'aquesta qüestió.

Entre els conferencians que prendran part en la setzèna edició d'aquesta jornada hi ha els

consells majors d'Escaldes, la Massana i Sant Jaume, Lydia Magallón, Antoni Garrallà i Joan Pujal, respectivament, i el consell menor d'Andorra la Vella, Carles Tortulba, com a representant de la Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP). Per part dels anomenats *veïns del sud* hi participaran Joan Garret i Jordi Ausàs, en tant que alcalde i alcalde actual de la Seu d'Urgell, respectivament; el president del Consell Comarcal de l'Alt Urgell, Ventura Roca, i els escriptors Jordi Pasques i Isidre Domergu, entre d'altres.

Com cada any, el programa de la jornada es distribuirà en

dues sessions, una al matí i una altra a la tarda, després de cadascuna de les quals se celebrarà un debat entre els assistents.

La Universitat Catalana d'Estiu es va inaugurar ahir a Prada de Conflent i enguany la SAC ha atorgat ajudes a nou estudiants procedents del Principat per a la inscripció, fet que significa "la província andorrana més nombrosa des que es van crear aquesta ajuts", segons explica l'entitat en un comunicat de premsa. A partir de dimarts vinent, l'UCE acollirà la roda de premses per a l'Estatut, en què participaran representants de tots els partits polítics catalans.

A Prada, amb els veïns

De la mateixa manera que hi ha una trobada entre la parròquia d'Ordino amb la gent de Vic de Sòc, es podria fer una trobada amb la gent de l'Alt Urgell, una diada Andorra-Alt Urgell. Dissabte vinent, a Prada de Conflent, la Societat Andorrana de Ciències hi celebra la seva setzèna Diada d'Andorra, amb el tema *Andorra i els seus veïns del sud*. Serà una bona ocasió per escollir de viva veu les impressions de gent de les comarques veïnes del Principat, i també per conèixer-nos una mica més tots plegats. Hi anirà gent dels Pallars, de Cerdanya, de l'Alt Urgell, i també hi trobarem andorrans. El programa compta 23 ponències, a càrrec de persones enteses en diferents àmbits, com l'economia, la indústria, el turisme, però també hi ha representants de les administracions, tant dels ajuntaments i consells comarcals per part catalana, com dels comuns i de l'Estat per part andorrana. Tot i la densitat prevista, tot i la xafogor present al liceu Renouvier, tot i la mandra de la migdiada no prevista en el programa, de ben segur que les intervencions ens aportaran força aspectes desconeguts, perquè per més proximitat que hi hagi, cada comarca és un món particular, tot i ser de muntanya i existir alguna interrelació, encara que molt tímida.

Amb Andorra les relacions amb els veïns del sud s'han donat sempre. Històricament, hi ha hagut intercanvis comercials, que són els bàsics i més antics, des del bestiar fins al contraban. També hi ha les relacions socials, no menys importants que les laborals, com per exemple la influència positiva de treball per a la Seu d'Urgell. Tot això haurà de ser present a Prada, i ens servirà, a partir de l'exposició de cada indret, per fer-nos una idea de conjunt de quina és la realitat d'aquest territori piri-nenc i de quin futur es pot preveure. Un futur on les relacions institucionals, per la mateixa dinàmica de la societat i de les dependències econòmiques i de territori, suposen uns lligams cada vegada més estrets i nítids.

Jordi Pasques

La seca, la meca i ...

20 d'agost del 2003

UNIVERSITAT D'ESTIU

La SAC demana implicació a les institucions per impulsar el Pirineu

La diada a Prada tracta avui les relacions amb els veïns del sud

El president de la SAC, Antoni Pol, durant una intervenció en la diada de l'any passat.

SAUER PUECH

F. J. S. / X. M.
Andorra la Vella

SUMARI

NACIONAL

La relació amb els veïns del sud centra la Diada d'Andorra a Prada de Conflent 7

23 d'agost del 2003

"L'exigència als veïns per veure que poden fer per tu condueix als retrets, i això porta a prescindir del veí. Anar tots junts ens beneficiarà, i per conscienciar-nos que aquesta posició és la correcta són molt importants les institucions." Així s'expressava el president de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Antoni Pol, en referència a la temàtica de la setena Diada andorrana a la Universitat d'Estiu de Prada de Conflent, que es desenvolupa amb el títol *Andorra i els veïns del sud*.

En opinió de Pol, per al Principat "són molt importants les relacions amb els seus veïns. S'ha de mirar de fer una radiografia de l'estat actual i que podem fer per millorar-la. Penso que és un tema d'actualitat, perquè el procés d'internacionalització viscut per Andorra ha fet que potser aquest àmbit quedi descuidat, i per això hauria de ser reconsiderat per les institucions a què correspongui".

En el marc de la diada, estructurada com és habitual en dues jornades, de matí i tarda, intervinen diverses personalitats, entre les quals destaquen diversos consells majors i alcaldes de poblacions del pirineu català. Antoni Garrallà, Jaume Ramonó, Lydia Magallon, Jordi Ausàs o Ventura Roca seran alguns dels representants polítics que participaran en la trobada, en la qual també hi haurà historiadors, escriptors, empresaris, comerciants i àmbits en diverses àrees. La jornada, que començarà a dos quarts de nou del matí i conclourà pels volts de les sis de la tarda, està patrocinada pel ministeri de Cultura i Andbanc.

El president de la SAC va

Les frases

"La jornada no té com a objectiu marcar línies polítiques, sinó generar reflexió i opinió sobre temes"

Antoni Pol, president de la Societat Andorrana de Ciències

"No tenim la força d'un estat de la UE, però podem ser-ne motor dins les nostres possibilitats"

El programa: matí i tarda

► **Benigne Marquis**

El mossèn i anover parlarà d'El Bisbat d'Urgell i els antics comtats pirinencs

► **Arnaued Gallart**

Andorra i la vinyana de l'Alt Pirineu es al títol de la ponència de l'escolta de la Seu d'Urgell.

► **Ventura Roca**

L'actual alcalde d'Oliana oferirà la conferència L'Alt Urgell i Andorra.

► **Carles Tornalba**

El consell parlarà de La Comunitat de Treball dels Pirineus i Andorra.

► **Joan Ganivet**

L'escolta de la Seu serà abordada El rol dels Pirineus en l'Europa unida

► **Pere Roquet**

Passat, present i futur d'una relació anirà a càrrec de l'enginyer i conseller del ministeri d'Extensors.

► **Jaume Ramonó**

El consell encampada parlarà d'Encamp i els seus veïns del sud.

► **Jordi Ausàs**

L'Alt Pirineu identitat i desenvolupament, per l'alcalde de la Seu.

posar en relleu que "Andorra pot ser el dinamitzador del Pirineu, perquè som un Estat i tenim al mateix temps el poder regional i estatal. Per tant, hem d'intentar invertir aquesta força que tenim, no per donar lliçons a ningú ni dir-l'los el que han de fer, sinó per fer de motor, dins de les nostres possibilitats".

Pol va continuar l'exposició assenyalant que "per sort o per desgràcia, no tenim la força d'un Estat de la Unió Europea, però això es resol amb els propers acords que es prenguin, que ens permetran ser un Estat compatible amb els que pertanyen a la Unió i poder rellançar així el Pi-

rineu des de molts àmbits". El president de la SAC també va oferir una perspectiva personal de la situació actual d'una part de la serralada. Pol considera que "al centre ho tenim més difícil. La prova n'és que pel que fa a inversions, carreteres i comunicacions, tant per part de França com d'Espanya no hi ha grans projectes previstos en els cinquanta anys vinentes". Malgrat aquestes consideracions, també va voler matissar que "la jornada no pretén indicar a ningú el que ha de fer, perquè no té com a objectiu marcar línies polítiques, sinó generar reflexió i opinió sobre diversos temes".

23 d'agost del 2003

Segons els alturgellencs i ceretans presents en la Diada andorrana a Prada

El reconeixement com a Estat frena les relacions amb el sud

Els comuns volen assumir el paper d'interlocutors de les comarques properes

Vista general dels participants a la Diada d'Andorra, ahir a la Universitat d'Estiu de Prada de Conflent.

FERNANDO GALINDO

Representants polítics de l'Alt Urgell i la Cerdanya coincideixen ahir en la Diada andorrana a Prada de Conflent que el reconeixement del Principat com a Estat sobirà ha degradat en part les bones relacions entre territoris i els ha distanciat. Des de la part andorrana, els consells en mostren disposats a assumir el paper d'interlocutors directes i entre iguals, per millorar la cooperació. D'altra banda, polítics i empresaris dissenyen un futur pessimista en alertar que el "bluf econòmic" que viu el país pot anar en detriment de la formació dels joves, molts dels quals només "desitgen acabar l'educació obligatòria per començar a guanyar diners".

PÀGINES 3 I 4

DIARI ANDORRA
6

OPINIÓ

DIUMENGE
24 D'AGOST DEL 2003

Editorial

Paradoxa institucional

Els veïns del sud, entesos com els més immediats els de les comarques catalanes frontereres, han portat a la Universitat d'Estiu de Prada de Conflent una visió, en to de queixa, paradoxal: Diuen que el reconeixement d'Andorra com a Estat sobirà, des del 1993, ha suposat l'empitjorament de les bones relacions que sempre havien existit i que en bona mesura continuen. Tot canvi, polític, social o en la vida privada de les persones, comporta avantatges i inconvenients. La incorporació del Principat als organismes internacionals com a Estat independent -ahir ho reconeixia en aquest mateix Diari el consell dels Estats Units, Bill P. Francisco- atorga a aquest petit país la mateixa capacitat de vot i decisió a l'ONU que qualsevol primera potència internacional. És una cosa que els andorrans hem volgut, en promoure i acceptar una Constitució que ara ha completat deu anys. També per als veïns del sud ha representat algun avenc, com ara que la llengua que compartim sigui oficial en un Estat i, per extensió, a totes les organitzacions supranacionals on Andorra és present. Hem

d'entendre, doncs, que el greu entrebanc és que qualsevol mena de relació transfronterera ha de passar pels ministres d'Exteriors, el de Prat de la Creu i el més llunyà del palau de Santa Cruz, a Madrid -tret de petites competències delegades en el govern de l'altre Principat-. I a resta ha de ser amb caràcter oficials. Un altre exemple: l'Estat andorrà no pot formar part d'una organització de regions com la Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP), tampoc no hi són França ni Espanya. Les parròquies han d'assumir aquest paper, els consells ja s'hi han mostrat disposats i, de fet, ja hi participen. No es pot exigir dels andorrans que siguin motor de la zona, per falta de recursos, ni acusar-los de "por d'Espanya i França". Compartim l'objectiu de cooperació interfrontera. Però la clau és a Brussel·les, en una Europa unida capaç d'integrar els microestats, deixant-los viabilitat vital en l'alé de les seves peculiaritats, i institucionalitzar millor la presència de pobles i territoris que formen part d'estats però amb identitat diferenciada i una certa autonomia política reconeguda.

24 d'agost del 2003

SETZENA DIADA ANDORRANA A PRADA DE CONFLENT

Andorra ha de ser el motor dels Pirineus, però la seva transformació institucional ha comportat que les relacions amb els veïns del sud s'hagin deteriorat força. Són les dues idees que van centrar ahir la setzena diada andorrana celebrada a Prada de Conflent.

Els veïns del sud troben un fre a les bones relacions el reconeixement com a Estat

■ Els ponents insisteixen en la necessitat d'una regió conjunta, de la qual el Principat hauria de ser el motor ■

F. J. S. / T. S.
Prada de Conflent

Els veïns del sud lamenten que la consolidació institucional d'Andorra i el reconeixement per la comunitat internacional com a Estat de dret democràtic hagin contribuït a un deteriorament de les relacions. Aquesta idea va ser expressada ahir en el marc de la setzena Diada andorrana de la Universitat d'Estiu de Prada de Conflent. No obstant això, els diversos representants polítics i tècnics de les comarques meridionals també van coincidir a assenyalar que Andorra hauria de ser el motor i el dinamitzador del Pirineu, sense oblidar que, ni el Principat ni els territoris de la serralada, se'n sortiran tots sols en els projectes que engegain si no hi ha una col·laboració estreta.

Aquest va ser el fil conductor de bona part de les intervencions dels ponents catalans i de la conferència escrita pel cònsol menor d'Andorra la Vella, Carles Torralba. El segon responsable polític de la corporació de la capital va afirmar que "Andorra, en la seva condició d'Estat associat a regions que se situen dins el marc comunitari, encara no ha resolt el problema jurídic plantejat per la signatura d'un consorci que donaria una validesa per esdevenir l'ens de gestió de referència del Pirineu".

De la seva banda, el president del consell comarcal de l'Alt Urgell, alcalde d'Ollana, Ventura Roca, va posar en relleu que la relació entre l'Alt Urgell i el Principat "ha canviat amb el temps. Andorra ha fet una transformació econòmica; això ha portat que el país hagi esdevingut un Estat, però no ha estat positiu, perquè ens ha distanciat i ha restat fluïdesa al contacte". Roca considera que "actualment, Andorra té un distanciament molt gran de la comarca de l'Alt Urgell, i el fet principal és que Andorra és un Estat i l'Alt Urgell, una comarca". En termes molt similars es va expressar Joan Planella, tinent d'alcalde de Puigcerdà per la formació nacionalista Esquerra Republicana. "Andorra ha d'assumir el seu paper com a promotora, però també ha de perdre la por d'Espanya i França".

"El que va ser primer alcalde de la Seu d'Urgell després de la instauració de la democràcia a

L'alcalde d'Ollana, Ventura Roca (segon per l'esquerra) i l'escaicde de la Seu, Amadeu Gallart (al mig).

FRANCOIS CALVO

Les frases

"Andorra ha d'assumir el paper de promotora de la zona, però també ha de perdre la por d'Espanya i França"

Joan Planella
Tinent d'alcalde de Puigcerdà

"Que Andorra hagi esdevingut un Estat no és positiu, perquè ens ha distanciat i ha restat fluïdesa al diàleg"

Ventura Roca
Alcalde d'Ollana

"Els pirinencs necessitem una nova organització territorial, descentralitzada, per poder progressar tots plegats"

Amadeu Gallart
Escaicde de la Seu d'Urgell

Els comuns volen ser els interlocutors

La cònsol d'Escaldes-Engordany, Lydia Magallón, també va al·ludir a les relacions amb els veïns del sud i va recordar que "els comuns som els interlocutors dels ajuntaments i dels consells comarcals, i no el Govern d'Andorra, que ja té els seus interlocutors en els ministeris dels estats espanyol i francès". En aquest sentit, la màxima responsable de la corporació escaldenca considera que "si moltes coses s'expliquen a la persona no adequada, no prosperen, i flavors es perden energia i el-liusió". Segons Magallón, "com que som molt petits, tothom pensa: 'anem a veure al

La cònsol d'Escaldes, Lydia Magallón, afirma que "moltes de les coses es demanen a les persones no adequades"

Govern". Pel que fa al més gran potencial econòmic dels comuns en comparació de la majoria dels municipis alturgel·lencs, Lydia Magallón va destacar que "com que els dos territoris tenen els mateixos recursos, els alcaldes es pensen que l'interlocutor valdés és el cap de Govern, i no és així", motiu pel qual "els projectes sempre queden en un calaix". Al llarg de la seva intervenció va insistir que "el que hem de fer, els presidents dels consells comarcals i els cònsols, és mantenir una trobada, fer un projecte comú, i després anar a veure els caps de govern tots plegats".

Espanya. Amadeu Gallart, va parlar de voluntat política de les institucions i va suggerir un perfeccionament institucional de les comarques del Pirineu, que inclouria la constitució d'una regió per a l'Alt Pirineu". Segons Gallart, "Catalunya està governada per un partit nacionalista que, curiosament, no s'ha plantejat una nova organització territorial del país, però els pirinencs necessitem una nova organització territorial, descentralitzada, per poder progressar. D'aquesta manera també podríem tenir millors relacions amb Andorra".

L'actual primer regidor del consistori, Jordi Ausàs, va proposar un "veritable pla de modernització que garanteixi la igualtat d'oportunitats als habitants de l'Alt Pirineu". Sis són els pilars

que, per a Ausàs, haurien de sostenir aquest projecte: una regió o regió per a la comarca, la creació d'un institut per al desenvolupament -aprovada recentment-, garantir la igualtat en l'accés a la formació i l'ensenyament superiors, un desplegament més ampli de les noves tecnologies arreu del territori, infraestructures modernes i un veritable desenvolupament sostenible.

24 d'agost del 2003

SETZENA DIADA ANDORRANA A PRADA DE CONFLENT

El perill de posar els ous al mateix paner

Polítics i empresaris alerten que el "bluf econòmic" que viu Andorra juga en contra de la formació dels joves

F. J. Sánchez / T. Solanelles
Prada de Conflent

Les relacions econòmiques entre el Principat i les comarques veïnes, especialment l'Alt Urgell, va ser un dels aspectes en que més s'analitzà els punts. Polítics, empresaris i intel·lectuals que van participar en la Diada andorranesa d'ahir a Prada van alertar del perill que pot tenir "posar tots els ous al mateix paner", amb relació a la importància cabdal que la societat dona a les qüestions monetàries.

És l'empresari, sobretot els autòrgenes, van posar de manifest les grans dificultats que tenen per trobar personal per als seus negocis, en part pel que suposa el *post d'atracció* d'Andorra, on els sous són més elevats. Però tant la consellera d'Escaldes, Lydia Magallón, com l'alcalde de la Seu, Jordi Ausàs, van conculcar a alertar que "el bluf econòmic" que es viu actualment al Principat pot anar en detriment de la formació dels joves.

El gerent de la cooperativa llietora Cadú, Josep Traveset, va constatar la dificultat de trobar personal qualificat. I, com altres ponents, va assegurar que molts dels treballadors potencials s'estenen més recórrer al mercat laboral andorrà, del qual, segons l'escriptor i tècnic de cultura del Consell Comarcal de l'Alt Urgell, Lluís Domènigo, "s'arrepentia massa la Seu". Domènigo considera que "l'arbre no ens deixa veure el bosc". Una expressió que va quedar reafirmada per una altra que va emprar l'escriptor i empresari Jordi Pasques, que va advertir del problema que pot suposar "pensar tots els punts d'un mateix ganxo": que el ganxo caigui". Pasques es referia a la dependència econòmica de la capital andorranesa del Principat. Magallón, amb miradores, també va avisar de "l'obstinació andorranesa" pels aspectes estrictament lligats als diners.

La consellera escaldesa, mestra de professió, va fer una de les velegacions més compartides i que allora va fer encendre no els llumens. Així, va explicar que l'escolarització al Principat és obligatori fins als 16 anys però que molts joves esporten amb camalletes acabar aquesta etapa per "poder anar a despatxar en un tauler o anar a fer política i ser per aconseguir diners amb relativa facilitat. Per a Magallón, "aqueix bluf econòmic comporta que molts joves tinguin una preocupació mínima". La consellera va avisar que "quan aquest moment aléid passat, no sabem on posar tot aquest personal i se'ns planteja un problema seriós. Tindrem joves sense ofertes ni benefici". Ausàs, també docent de professió -havia estat a l'escola andorranesa d'Escaldes-, va compartir

El director d'Andbac, Miquel Noguer; l'alcalde de la Seu, Jordi Ausàs, i la consellera d'Escaldes, Lydia Magallón.

El 2004 s'iniciarà una jornada sobre cultura pirinenca

La Diada andorranesa, dedicada a analitzar la relació entre el Principat i les comarques veïnes de Catalunya, tindrà un fill l'any que ve. L'octubre del 2004, a Andorra, se celebrarà la primera jornada sobre cultura pirinenca. L'acord es va tancar ahir. La Societat Andorranesa de Ciències (SAC) serà la impulsora de la trobada, conjuntament amb institucions, d'entrada, de l'Alt Urgell. El president de la SAC, Antoni Pol, va manifestar ahir la voluntat d'implantar altres comarques en aquestes jornades que, per començar, serien bianuals. La segona edició tindrà lloc a la Seu d'Urgell.

Pol, a l'hora de valorar el desenvolupament de la diada que la SAC va organitzar ahir en el marc de l'Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, es va mostrar "content perquè han sorgit reflexions importants i molt clares" i va recordar que hi ha relacions que es poden millorar. En aquest sentit, va destacar la coincidència general en el fet que "en l'àmbit cultural i institucional" els contactes entre les dues bandes de la frontera del riu Riuier "són molt precaris i molt lluny del que podrien ser. Tothom ho ha justificat i tothom s'ha ofert a mirar que això milloiri d'ara endavant". Per aquest motiu, les jornades culturals pirinenques (no tenen nom oficial encara) es veuen com a necessàries.

Antoni Pol fa una valoració molt positiva del debat sorgit amb els veïns del sud

Absències

T. S.

El consoli, a Prada per correu electrònic

Hi eren tots... els que hi eren. Però en una cosa no hi va haver en la Diada d'Andorra van ser andorranos. Com a mínim, hi van faltar els consols. Quatre dels cinc que hi havien estat convidats no van assistir a la cita. Lydia Magallón (acostumada a ser una desvota omni-present) era l'única representant Així, la resta va fer arribar per correu electrònic, el que havien estat les seves ponències: cap cosa de l'altre món, tret de les reflexions del consoli meravellosos d'Andorra la Vella, Carles Torralba, que va causar banya per malaltia. Els organitzadors van excusar Garralda, Ramon i Pujal. Però com afirma la dita, el qui no hi és no hi és comptat.

el paner de Magallón. "La veu del salari del moment i no en pensa en el futur".

Precisament, molts dels que van intercanviar van reclamar l'establiment d'una ma d'obra qualificada. En aquest sentit, el syndicat general de planificació estratègica d'Andbac, Miquel Noguer, va assegurar que la qualificació del personal ha de ser un dels eixos que han de contribuir al desenvolupament del Pirineu, conjuntament amb "la diferenciació del sector econòmic" i "la millora de les comunicacions". Aquest darrer punt va ser un altre dels arguments plantejats per tots els ponents. L'alcalde de la Seu es va ser un dels més fermes defensors. Ausàs va deixar clar que cal avançar, tant en les comunicacions reals (carreteres, ferrocarril...) com en les virtuals. "En les telecomunicacions, si que no ens podem venir amb la política de l'agrimeta que som lluny". Igualment va definir com a qüestions "clau" la reobertura de l'aeroport de la Seu i la via ferria entre Barcelona, Puigcerdà i l'Osana amb un ramal per a la capital andorranesa i fins a Andorra. Magallón va reivindicar una línia de tren "seguint el camí de ferradors".

24 d'agost del 2003

DIADA ANDORRANA A PRADA

Veïnatge sense límits ni fronteres

La SAC reclama que la revisió dels acords amb la UE permeti no haver de penalitzar les relacions interregionals

T. Solanelles / F. J. Sánchez
Diada de Conflent / Andorra la Vella

La revisió dels acords que Andorra ha signat amb la Unió Europea (UE) haurem de permetre abolir les penalitzacions econòmiques (aranzels, taxes...) que s'imposen en la relació amb els territoris veïns. Aquest és un dels eixos fonamentals que farà millorar els punts de trobada entre el Principat i les comarques i departaments fronterers, segons el president de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Antoni Pol. L'entitat organitzadora de la Diada andorrana de Prada, que va acollir de manera rotatòria una vintena de persones dissabte, valora molt positivament el desenvolupament de la jornada i les conclusions que se'n poden extreure.

Pol veu amb bons ulls que els veïns del sud (tema d'actualitat en la diada) siguin favorables a buscar els mecanismes que permetin crear una regió pirinenca amb pes específic. Alhora va destacar el fet que "com al gran gran" que les comarques catalanes consideren Andorra, s'atorgui al Principat la possibilitat de liderar el projecte, de constituir-se com a motor del desenvolupament de la zona, sobretot des del punt de vista econòmic. El president de la SAC també va agrair el fet que cap dels ponents catalans no acuses de "prepotents" els andorrans, "com moltes vegades se'ns diu". Antoni Pol, però, va reconèixer que la plena consolidació i reconeixement d'Andorra com a Estat ha provocat "un tall" amb els seus veïns més immediats.

L'arquitecte i màxim responsable de l'entitat va explicar, després de fer un ràpid respte de totes les intervencions, que "les relacions en els àmbits social i econòmic es produeixen sense cap mena de problema, però es poden millorar clarament. Si podem eliminar els efectes de frontera, com ha estat dit, seria possible. Aquest factor penalitzador econòmicament els territoris amb els quals estem lligats físicament".

Antoni Pol es va mostrar molt esperançat que la revisió dels acords amb la UE obri un nou marc de relació. La nova relació a la qual s'arriba "ha de poder evitar que ens penalitzin les relacions amb els veïns. Potser és una solució a la qual es pot arribar per via de conveni, no cal anar a la Unió Europea". El president de la SAC es va fer seu, com a exemple, un plantejament exposat per la cònsol d'Escaldes. L'Idja Magallón va explicar les unes de les seves intervencions que, després d'un any de negociacions, finalment es va poder obrir un fet incòmode de cadàvers d'abast nacional. La cònsol va recordar que any encre-

El president de la Societat Andorrana de Ciències, Antoni Pol, en primer terme. FERNANDO GALDEO

Estudiants del lectorat de català, a la jornada. F. GALDEO

Estudiants del lectorat de català, a la jornada

Alguns estudiants del lectorat de català que el Govern subvenciona a la Universitat d'Andorra de Prada van ser dissabte a Prada. I, a més a més, hi van col·laborar. Com és el cas d'una noia d'Arca que, com es veu en la imatge, va llegir un dels textos. Com que molts dels ponents

no van assistir físicament a la Diada andorrana, tot i que van fer arribar un text, diversos voluntaris van llegir els escrits. La jove estudiant teca va posar la veu, concretament, per el document que va fer arribar el cònsol de la Massana, Antoni Garralla.

Pol assegura que "al Govern no li haurien de fer por certes decisions transatlàntiques sense passar pels estats"

Si alguna volta ser incòmode, havia de recórrer a Barcelona pagant una important suma de diners, com a conseqüència d'impostos a taxes. Ara, per exemple, als ciutadans de la Seta, que podrien pensar en aquest servei que tenen a una vintena de quilòmetres, els passava el mateix.

Pol va recordar que en molts projectes, "si hi participa Andor-

ra no es poden rebre subvencions europees i, per tant, ens hem d'apartar de Catalunya, Espanya i França. Una de les prioritats ha de ser que no es perillatzi i que es creï el marc necessari que faci això possible". El president de l'entitat organitzadora de la Diada andorrana, igual com ha van recordar altres ponents va explicar que cal preservar la

identitat andorrana i "sabent que Andorra és qui és" cal destacar constància que "malgrat no ser ciutadans europeus som ciutadans d'Europa". I que si els Quinte permeten arribar a determinats acords serà, també, "en benefici de ciutadans de la Unió Europea que viuen a tocar del nostre territori".

Pol, insistint en el "tall" produït pel reconeixement estatal andorrà va afirmar que "Andorra, en ser un Estat de dret, per obligació, ha hagut de donar prioritat a les relacions interna-

Apunts

La universitat del Prineu
L'academà de la Seu d'Urgell, Jordi Auzàs, va destacar el pla que té la Universitat d'Andorra al Principat i va dir que hauria de ser la de tot el Prineu on hi ha un edifici de estudis superiors.

Assistència, premiada
Els estudiants de la Universitat d'Andorra que van participar dissabte en la diada poden transformar l'assistència en 0,8 crèdits lectius.

Les ponències, en un llibre
Com sol ser habitual, les ponències escrites dels participants s'editaran en format llibre. Serà abans d'acabar l'any i amb el suport d'Andorra.

225 tones de formatge
El representant de la societat lletera Cadé va explicar que el 2002 van vendre a Andorra 225 tones de producte, un 2% de la facturació de la ferra alburgalesca.

Més de 2.000 forasters
El responsable de planificació d'Andorra, Miquel Noguer, va dir que a Andorra hi ha més de 2.000 treballadors forasters, i la pràctica totalitat dels quals provenen de l'Alt Urgell.

Superfície de muntanya
Segons l'informe de la Seu Joan Ganxet, a la Unió Europea les zones de muntanya ocupen un 30% de la superfície i el 10% del total de vida d'un 5% de la població.

24.654 andorrans
L'any 2002 el 2001 augmenta des per instal·lació de la Seu Arreda, Calat, constaten que el país tenia 96.334 habitants, 24.654 dels quals eren andorrans.

La població dels Pallars
Segons Dolores Entor, el Pallars Jussà ha perdut la meitat de la població als darrers cinquanta anys i el Sobirà, les tres quartes parts.

L'àmbit comunal és el marc propi
I aquí hi ha molt de treball.

En aquest aspecte també li va fer costat la cònsol escaldesa, L'Idja Magallón. No obstant això, segons Pol, "al Govern no li hauria de fer por -aquest fet- el reclamar obertament els representants, ceretans i predrer certes relacions transatlàntiques sense passar pels estats. Tenir relacions, si no de dret, sí de fet. Perquè agafar el telefon i anar a una reunió com a convidat no consisteix a gènia".

25 d'agost del 2003

Tribuna

Oscar Ribes Reig

Cooperació transfronterera

Ens assabentem per aquest Diari que, en la darrera Universitat d'Estiu que tingué lloc a Prada de Conflent, alguns dels participants palestaven el seu disgust davant el distanciament, apreciat després de la Constitució andorrana, en les relacions entre el Principat i les comarques de l'Alt Urgell.

Personalment, no vull creure en l'affirmació. En tot cas no pot ésser imputable a l'assoliment per part d'Andorra de l'Estat de dret i la consegüent institucionalització formal de relacions diplomàtiques entre estats sobirans. Les relacions formals d'Andorra amb les contrades veïnes, transitant per Madrid o París, no han canviat. Sempre han estat així. El que probablement canvia es la política en l'àmbit de qui governa en un costat o l'altre, i també la mentalitat de la societat civil tradicional, fortament agitada pels fluxos migratoris en un costat més que en l'altre que incideixen, en ambdós costats, en la identitat històrica porienca.

En dir que no vull creure en el refredament relacional no vull pas dir que no sigui una realitat. És que ho afirmem segur que tenen fonaments suficients per declarar-ho. Si es així, es un fet negatiu per al desenvolupament d'ambdues contrades geogràfiques.

Encara es en el record de la meua generació quan la Seu d'Urgell practicament era la "ciutat" d'Andorra. Per comptar unes sabates o portar la roba a la tintoreria calia a viatjar a la Seu. Posteriorment foren la gent de la Seu els clients pioners del renaixement econòmic del Coprinçipat. Seria deplorable que ara, per qualsevulla causa, es refredessin les relacions històriques, no solament en l'àmbit institucional, sino fins i tot en el civil.

I seria lamentable perquè en el context del món d'au-

ambdós àmbits estan condemnats a cooperar per bastir un esdevenidor prosper i estable. Les economies d'una i altra contrada són interdependents i complementàries. La Seu d'Urgell i les dues Cerdanyes tenen l'espai físic que li manca a Andorra. Andorra gaudeix d'importants infraestructures turístiques i l'atractiu de la seva "singularitat" com a Estat sobirà. Valors que, posats en comú, certament donarien una nova dimensió de futur als tres territoris: Andorra, la Seu i, per extensió, les dues Cerdanyes.

En escriure aquestes "reflexions" em convia que suscitarà polèmica en un i altre costat. D'això es tracta. Per a uns serà una idea generosa, per a altres, imprudent. Però, les coses són com són i la realitat veï que aquesta cooperació sigui necessària. És el salt entre la voluntat i la necessitat, la distància entre el desig (o la seva contrapartida, el rebuig) i l'exigència derivada de la tonu-

doria dels fets.
Però per centrar el debat i per evitar susceptibilitats caldria fonamentar el diàleg necessari entre les parts en els interessos comuns de l'economia, els beneficis derivats de la posició geogràfica, els aspectes nascuts de la contigüitat espacial, d'allò que podem denominar la geografia de proximitat. Vull dir que aquesta comunitat d'interessos ha de fonamentar-se en el compromís explícit de respecte a la sobirania de les nacions implicades. " Sans toucher à la souveraineté d'aucune des nations qui pourrnt faire partie d'une telle association " (Aristide Briand, discurs davant l'assemblea de la Societat de Nacions del 5 de desembre del 1929).

Briand, president del consell de ministres francès i president d'honor del Moviment Paneuropeu, en presentar davant l'assemblea de la Societat de Nacions el seu projecte d'unió per a Europa, incidia sobre un

model de relacions entre pobles i nacions que, per fer-ho curt, tenia les característiques següents: néixer d'una idea generosa (encara que fos jutjada com a imprudent per alguns dels seus contemporanis), tractar nacions i idees prou debatudes i pensades, si més no sentimentalment i intel·lectualment, però orientades cap al debat únicament dels interessos comuns, de les realitats econòmiques i territorials; proposar la necessitat de consolidar un diàleg obert amb contactes fluids entre els pobles pròxims geogràficament i, sense oblidar la ideologia, fer-la "intocada" més que no intocable. Aquests serien, penso jo, els punts de partida per a un projecte de cooperació transfronterera.

Els anàlisis econòmiques s'han de fer a escala correcta. El segle XXI ens obliga a modificar l'escala de la visió que hem utilitzat en els últims anys. Els processos de globalització, de mundialització, l'erosió del poder estatal davant els proces-

sos d'integració europea i d'emergència de les regions, la importància més gran de l'espai a mesurar que es fa més invisible pels processos econòmics, la transcendència de les aliances econòmiques, l'exigència de coordinar processos d'ordenació territorial, la necessitat d'entendre la idea de sostenibilitat, etcètera, justifiquen, al meu entendre, un esforç planificat de cooperació. Tots els indicadors mostren que Andorra haurà d'afrontar el repte de reestructurar el seu model econòmic que, incompreensiblement, ve ajornant des de fa deu anys. Seria el moment propici, o previ, per encetar el diàleg necessari per definir el marc en el qual hauria de desenvolupar-se la necessària cooperació.

L'èxit dels governants del segle XXI —però també dels empresaris— dependrà, sens dubte, de la capacitat que tinguen d'encetar les escales d'actuació del govern o de l'acció empresarial. Es a dir, per a uns i les institucions i la correcta ordenació dels processos que hi passen i que beneficien la comunitat, per als altres (els empresaris), la construcció de relacions estretes, d'unió de forces i de la capacitat d'influir per assolir objectius comuns.

En escriure aquest article d'opinió ha estat el meu desig oferir una discussió sobre una nova geografia plural i cooperativa que hauria de superar les resistències no fonamentades, per pensar nous camins de futur per als nostres territoris. Crec, sincerament, que la millor estratègia per revalorar l'espai propi de cadascuna de les nostres comunitats és superar els entrebancs a la circulació d'informació i de coneixement entre sectors econòmics i institucions de tot tipus, reforçant les relacions de bon veïnatge entre l'Alt Urgell, les dues Cerdanyes i Andorra.

25 de setembre del 2003

Sentit comú a Prada

L'Amadeu Gallart, exalcalde de la Seu d'Urgell, el primer de la democràcia postfranquista, va dir en un moment de la seva intervenció a Prada que a Andorra existia el sentit comú, per refermar la idea de la necessitat de promoure bones relacions entre el Principat i les comarques catalanes veïnes. També la majoria dels altres ponents vinguts de l'Alt Urgell, la Cerdanya o els Pallars van incidir en aquest punt, i destacaren l'esquerdà que s'ha produït en les relacions entre les administracions municipals i comarcals i el govern andorrà des que Andorra campa pel món com un Estat reconegut a l'ONU. El protocol, la línia que marca les relacions, imposa unes distàncies i uns camps de joc molt acotats, gairebé sempre mirant l'alta política, això vol dir ministeris de Madrid i París, i deixant relegada a una mena de son les reaccions domèstiques, a vegades molt més importants. Que Andorra s'ha d'entendre amb els territoris més propers és d'una claredat inexcusable, així com també d'una obligatorietat històrica. Sempre hi ha hagut relacions de tot tipus, majorment amb l'Alt Urgell i després el Pallars i la Cerdanya, intercanvis comercials, culturals i socials que han servit a Andorra per formar aquest present d'extraordinària vitalitat comparat amb les altres terres de la serralada del Pirineu. I es des d'aquesta singularitat d'on emanen les necessitats físiques i potser també espirituals d'Andorra: el medi ambient, les infraestructures de transport terrestre i aeri, les primeres matèries, la mà d'obra més fidel i adequada, el coixí d'una mateixa llengua i una cultura... aspectes determinants en el futur de les comarques pirinenques catalanes i per lligam i simpatia del Principat d'Andorra. Per això, a Prada, ressonaren els altaveus dels veïns del sud, convidats a dir-hi la seva. I a fe que hi van participar amb ganes i il·lusió. Per la part andorrana, la cosa va ser ben diferent. En el camp institucional, tret de la Lydia Magallón com a cònsol d'Escaldes-Engordany, sempre viva i involucrada, la resta de càrrecs convidats, cònsols, no hi van treure el cap. El sentit comú, pel que es veu, a vegades és difícil de representar.

Jordi Pasques

26 d'agost del 2003

La seca, la meca i ...

L'any de la picor

Cànica

L'onada de calor d'aquest estiu, a banda de la corrua de desgràcies, incendis i morts, ens ha ressuscitat també una bonica paraula que, darrerament, estava desada al calaix dels mals endreços. La *cànica*, que és nom d'estrella, també coneguda com a *Alpha canis majoris* o Sirius. La tenim aquí al costat, a només nou anys llum de no re. És el gosset del caçador Orió, l'estrella més brillant del nostre firmament, la que surt i es pon amb el Sol durant l'època de la calor més forta, i que, paradoxalment, es veu molt millor al pic de l'hivern. Visca l'astronomia recreativa.

Exigència

Aquesta setmana passada, per part de les autoritats en la matèria, s'ha començant a plantejar la possibilitat que els nous treballadors que s'estableixin al país hagin de demostrar, en un termini raonable, una certa competència en l'idioma català.

Al·leluia. Vist que sembla impossible, per alguna estranya raó fisiològica, que molta gent acabi parlant-lo, si acabessin entenen-lo ja seria un gran que, i potser no caldria fer uns malabarismes absurds a l'hora de demanar un tallat i aconseguir que no et portin uns ous ferrats amb xistorra i, de propina, una ració de morros.

Veïns

Càlida Diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada.

Menú del dia: les relacions amb els veïns del sud. Al llarg de les ponències van anar quedant més o menys establerts alguns principis bàsics. Primer, aquestes relacions històricament han estat molt estretes i han deixat un pòsit inesborrable. Segon, aquestes relacions ara han canviat de signe, per qüestions de potència econòmica i oportunitat estratègica i privilegis de l'estatilitat. Tercer, l'encaix i la sintonia entre dues realitats polítiques i administratives tan diferents és cosa complicada i exigirà per part de tothom una gran flexibilitat i un carregament de bons sentiments. Com deia el poeta, (gairebé) tot està per fer i tot és possible.

Albert Villaró

27 d'agost del 2003

La seca, la meca i ...

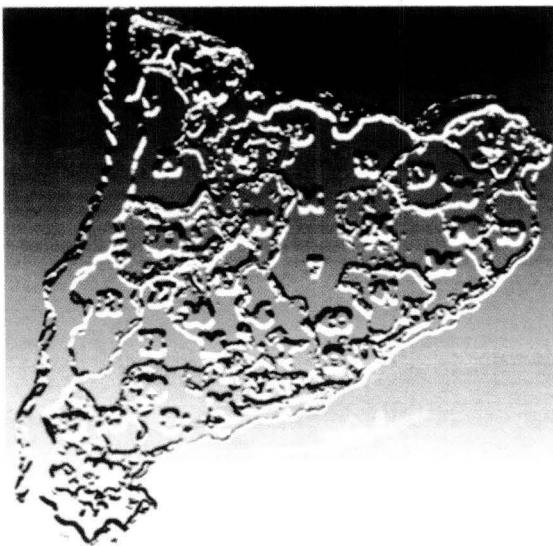
Tribuna

Joan Ganayet

Catalunya, país de frontera

Totbon sap que Catalunya no és una illa. Catalunya ha estat, es i serà cruïlla, terra de pas. Confesso que m'inquieten els mapes que la presenten com una illa, exclouent les continuïtats territorials cap al nord, cap a l'oest i cap al sud. I, precisament, de la seva condició de cruïllada n'ha de buscar obtenir el màxim partit possible. Des de la perspectiva d'inserció geogràfica podria definir-se Catalunya com un territori articulat en tres franques: una franja occidental, d'uns 80 quilòmetres d'amplitud, fronterera amb Aragó i la Comunitat Valenciana; una franja septentrional, d'aproximadament les mateixes dimensions, fronterera amb França i Andorra; i una tercera franja, la litoral, de característiques metropolitanes, que comprèn les aglomeracions urbanes de Tarragona-Reus, Barcelona i Girona. No és necessari recordar que més del 80 per cent de la població catalana viu en aquest terç del territori banyat pel Mediterrani.

Les dues terceres parts del Principat, caracteritzades com les franques occidental i septentrional no són ni tenen vocació de ser el *rempart*. A Catalunya no hi ha país posterior, no hi ha *rempart*. Qualsevol afirmació en aquest sentit, per ben intencionada que sigui, és ofensiva. Ben al contrari, les dues franques interiors, a més d'aportar la necessària profunditat al país, tenen un paper d'extrema importància: articulen Catalunya amb els seus veïns immediats. Així, considero una prioritat estratègica intensificar en els propers anys les relacions econòmiques, socials i culturals amb el migdia de França, amb Aragó i amb la Comunitat Valenciana. No només amb les ciutats estel·lars irradiadores de serveis com ara Tolosa o Montpeller, sinó també amb les protagonistes del teixit

intersticial com ara Foix, Albi, Carcassona o Perpinyà; no només amb Saragossa o Osca, sinó també amb Alcañiz, Morzo, Jaca o Sabiñanigo; no només amb València, sinó també amb Castelló, Benicarló, Vila-real o Vinaros.

Per avançar en la construcció europea, tant necessària és la formulació i el desenvolupament dels grans principis fundacionals de cooperació entre estats com la consolidació de les bases de l'edifici, que no són altres que l'estreta relació entre ciutadans i empreses a l'un i l'altre costat de les fronteres polítiques que separen estats i regions. Per tal que aquesta segona condició sigui possible es necessiten com a mínim tres factors al meu

entendre: la voluntat de les persones, la complementarietat de les economies i l'existència d'infraestructures de connexió àgils i modernes. Des d'aquest punt de vista l'autovia Lleida-Osca, la continuïtat cap a Aragó de l'Eix Pirinenc, la carretera Reus-Gandesa-Alcañiz i l'AVE Madrid-Lleida-Barcelona-França i Barcelona-Castelló-València són alguns elements imprescindibles per assegurar una relació fluida.

Catalunya, amb sis milions d'habitants i 30.000 quilòmetres quadrats de superfície, juga en la segona divisió europea. La primera divisió continental està protagonitzada per gegants de les dimensions d'Ile-de-France o el Gran

Londres, i per regions com ara Llobardia o Baviera, que ens doblen quant a població i tripliquen en PIB, entre altres. Crec sincerament que a Catalunya li correspon un molt digne paper si, a més de discursos i declaracions polítiques, sap unir el treball seriós, sense pausa, de modernitzar la societat amb la intensificació de les relacions econòmiques, socials i culturals amb els veïns més propers. Si oferim el nostre concurs sincer al benestar dels altres, si sabem crear interessants sinergies, si som útils per al seu propi desenvolupament als nostres veïns francesos, andorrans, aragonesos i valencians, guanyarem en credibilitat i eficàcia. Serem, sense cap mena de dubte, més rics i més valorats.

30 d'agost del 2003

16a PARTICIPACIÓ A LA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

La SAC porta a Prada les relacions d'Andorra amb les regions limítrofes

o A la Diada hi assistiran les cinc parròquies que toquen amb Espanya

ESTER PONS
FISCALDES FISCODIÀRY

La Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que té lloc a Prada de Conflent, se centrarà aquest any en les relacions d'Andorra amb les regions limítrofes espanyoles, per això el tema s'ha titulat *Andorra i els seus veïns del sud*.

Antoni Pol, president de la Societat Andorrana de Ciències (SAC) i coordinador de la Diada, va explicar ahir que sempre hi ha hagut i hi haurà interdependència entre Andorra i les comarques catalanes properes al Principat. «Andorra ara és el motor econòmic de tota aquesta zona del Pirineu, però anteriorment altres ciutats feien aquest paper i eren els andorrans els que anaven a la ciutat quan es desplaçaven a la Seu», va destacar Pol. Les ponències que protagonitzaran la jornada a la UCE tenen com a objectiu «fer agafar consciència de qui som, d'allò que

Pol i Naudi, amb un directiu d'Andbanc, ahir.

compartim amb els nostres veïns i que ens en diferència», va dir.

La SAC no deixa de banda, però, les relacions amb França i per això planeja dedicar una diada als veïns del nord, d'aquí dos o tres anys.

EL CONTINGUT El dia 23 d'agost tindrà lloc la Diada i des de dos quarts de deu del matí es portaran a terme un total de 23 serrades, la majoria de les quals aniran a càrrec dels alcaldes de poblacions andorranes i catalanes que estan en contacte. Per això hi participaran els consells de les cinc parròquies que fan frontera amb Espanya.

Les relacions entre les regions se centraran en quatre elements bàsics, que són la política, la cultura, l'economia i el vessant social. Pel que fa a la política, Pol va voler remarcar que se centraran en les relacions institucionals i no en les ideologies o els partits polítics.

D'altra banda, les persones interessades a assistir als diferents cursos que s'impartiran a la UCE del 15 al 24 d'agost tenen temps de demanar una beca al Ministeri d'Educació, Joventut i Esports fins al 15 d'agost. De moment, ja s'han tramitat dues sol·licituds. ■

28 de juny del 2003

19 d'agost del 2003

La reivindicació constant de l'Alt Pirineu

L'alcalde de la Seu d'Urgell i diputat d'ERC reclama una circumscripció electoral pròpia per a l'Alt Pirineu que agrupi sis

comarques que actualment estan sota les demarcacions de Lleida i Girona. Cal la reivindicació continua per aconseguir un reconeixement de l'Alt Pirineu que no acaba d'arribar.

21 d'agost del 2003

Trobada amb els amics del sud a Prada de Conflent

Bona iniciativa, la de dedicar aquest any la jornada andorrana a Prada als amics del sud, o sigui, a tot el Pirineu de la zona

de Catalunya. Sembla que l'assistència hi serà important. Serà interessant comprovar la visió de cada representant de les diferents comarques i si existeix realment una idea unitària del Pirineu.

Prada celebra avui la Diada d'Andorra

SOCIETAT Pàgina 8

La Universitat d'Estiu de Prada celebra avui la Diada d'Andorra

23 d'agost del 2003

EL PERIÒDIC
ESCALDES ENGORDANY

La Societat Andorrana de Ciències (SAC) porta avui a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), a Prada de Conflent, el tema de les relacions frontereres d'Andorra amb els veïns dels Pirineus catalans. Les conferències serviran per celebrar la 16a Diada d'Andorra a la UCE i portaran fins a Prada cares conegudes de la política com Antoni Garrallà i Lydia Magallon. També hi participaran persones que pels seus negocis han mantingut relacions sempre amb les dues parts. L'objectiu de la SAC és demostrar que les relacions entre regions limitrofes sempre han estat presents tot i que no amb el mateix grau d'interdependència. ■

23 d'agost del 2003

24 d'agost del 2003

Tema del dia

▶▶ 3

○ **Les comarques dels Pirineus parlen d'Andorra.** La 16a jornada d'Andorra a la UCE va servir perquè els veïns del sud reclamessin a Andorra que assumeixi el lideratge i encapçalï propostes de cooperació.

CONCLUSIONS DEL DIA D'ANDORRA A LA UNIVERSITAT DE PRADA

Les relacions amb el sud s'estanquen

Alcaldes catalans opinen que la consolidació com a Estat d'Andorra minva activitats

El rector amb els participants a la jornada, a l'ar.

Magallon considera que la col·laboració amb les comarques s'ha de fer a través dels comuns

24 d'agost del 2003

24 d'agost del 2003

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Els veïns del sud afirmen que la relació amb Andorra s'ha estancat

○ Assseguren que la consolidació com a Estat del Principat ha deteriorat els vincles

○ Magallon creu que els interlocutors dels pobles pirinencs han de ser els comuns

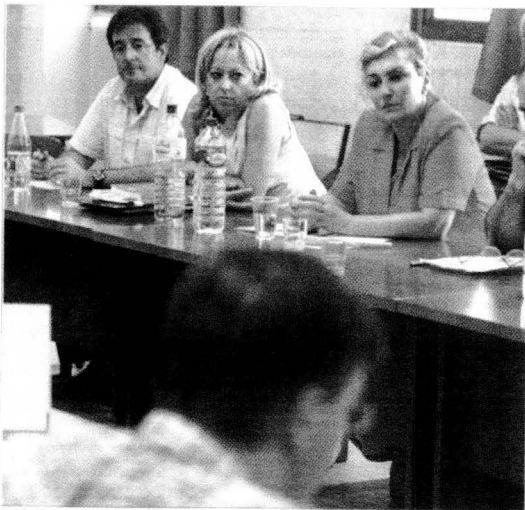
ESTER PONS / MARTA FERNÁNDEZ

La jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu ha servit per treure a la llum una reivindicació dels pobles de l'Alt Pirineu que envolten Andorra i es que tots ells reclamen que Andorra exercisca de germà gran de la zona. Aquesta demanda amaga una queixa, i és que les comarques del Pallars, l'Alt Urgell i la Cerdanya assequen que el procés constitucionalitzador d'Andorra i la seva consolidació com a Estat ha deteriorat les relacions de veïnatge.

La intervenció en la jornada del vicepresident de la Diputació de Girona i tinent d'alcalde de Puigverd, Joan Planella, va ser la més contundent ja que va dir explícitament que Andorra hauria de prendre la iniciativa a l'hora de promoure la col·laboració econòmica social i cultural. I va afegir que moltes vegades no ho fa, però per que la seva relació com a Estat amb una simple capital de comarca pugui perjudicar-la davant l'Estat espanyol o causar conflictes diplomàtics. Aquesta situació, segons Planella, fa que Puigverd vegi Andorra sovint com un competidor en turisme i no com una oportunitat de desenvolupament.

Tot i que les comarques limitrofes amb Andorra la veuen com un motor econòmic que proporciona ingressos i feina - Ventura Roca, president del Consell Comarcal de l'Alt Urgell, va dir - «la Andorra funciona, la resta també», també són conscients que el Principat necessita els veïns per continuar sent líder. «A Andorra també hi cal l'Alt Urgell, ja que la seva capacitat territorial és limitada i no pot acollir determinades infraestructures, com ara l'aeroport, que nosaltres sí que podem acollir», va indicar Roca.

PUNTS DE TROCADOR / Si el creixement d'Andorra ha suposat un distanciament amb els veïns del sud -segons la seva opinió-, perquè s'ha fet difícil

▶▶ Jordi Anas, Dolors Entor i Lydia Magallon a la Universitat Catalana d'Estiu, ahir.

la relació Estats-comarca - la solució apunta cap a la creació d'una veguèria de l'Alt Pirineu com a unitat de descentralització administrativa de la Generalitat que servira com a interlocutor amb el Govern. Aquesta visió la van defensar l'alcalde de la Seu d'Urgell, Jordi Anas, i l'econò-

mista i exalcalde de la Seu d'Andreu Gallart, i l'escrit que va proposar Carles Torralba, consell menor d'Andorra la Vella, també li va donar suport.

En canvi, Lydia Magallon, consell major d'Escaldes-Engordany, va apuntar que la millora de les rela-

cions amb els veïns del sud havia de comportar un canvi de mentalitat, ja que les comarques pirinenques han de pensar amb els comuns com a interlocutors, ja que són els seus iguals, i no amb el Govern, i a partir d'aquí presentar projectes conjunts a instàncies majors.

afegits

▶ **Sant Julià**
Activitat comercial amb un benefici mutu

La conferència sobre Sant Julià de Llozva va versar sobre les relacions comarcals entre la parroquia i els pobles veïns i que han beneficiat al llarg dels segles ambdues parts. Per això la xerrada va assenyalar que el futur de la parroquia està lligat al dels intercanvis de cooperació i del manteniment de l'història amb els veïns del sud.

▶ **Encamp**
Veïns més enlla de Catalunya

La xerrada de la parroquia d'Encamp va remarcar que els horitzons veïnals -cada cop s'exemplen més- i com a exemple va servir el fet que la parroquia hagi completat ja els deu anys d'agermanament amb Moscar Per això cal tenir en compte que la frontera del sud és cada cop més avall, però que Encamp deu molt, també, als veïns catalans.

▶ **La Massana**
Potenciar els nexes amb el Pallars

Dos grans projectes podrien centrar el futur de les relacions entre la Massana i els seus veïns del Pallars: una estació de neu de muntanya la Massana Alta i un altre que seria el del parc natural de les valls del Camp de d'Urgell, que de moment encara no té compte amb l'embarcació massanesca. També interessa un pas transverral oficial al Cabús.

CONTRACRÒNICA

¿I l'opinió de qui té la paella pel mànec?

ESTER PONS

A la jornada d'Andorra a la Universitat Catalana d'Estiu li ha faltat aquest any, un element primordial: la veu d'Andorra. El tema que la Societat Andorrana de Ciències va posar sobre la taula proposava una fòrum de debat entre les institucions andorranes i les catalanes de les comarques pirinenques intuint que les relacions havien arribat a un punt mort. Doncs tant el caire que van prendre les ponències com la presència i sobretot l'absència d'alguns convidats van demostrar que la hipòtesi era certa.

Els representants d'organismes urgellencs, de la Cerdanya i del Pallars van assistir puntualment a la cita i van dir, sense pals a la llengua, que reconeixen i necessiten el lideratge d'Andorra al Pirineu, però també van criticar la manca d'interès que tenia a assistir-hi.

Una bona prova, que va fer certes aquestes afirmacions, va ser l'absència de bona part dels pobles andorranos convidats. Segui per via inversa: per posar interès, els consells de la Massana, Sant Julià i Encamp arto com l'únic representant del Govern convidat, van fer campanya de la jornada.

▶ **Escaldes-Engordany**
Unió amb la Cerdanya per tren

La consell Lydia Magallon, va tornar a defensar ahir la idea d'unir la parroquia escaaldanes amb la Cerdanya a través d'una línia ferroviària que serviria també per obrir un accés amb tren al país. Les línies busques del pla d'urbanisme que encara no ha estat presentat, ja giraven al voltant d'aquesta connexió.

Editorials

Entendre el Pirineu

La jornada d'Andorra a la Universitat de Prada s'ha produït en un moment de màxima actualitat per al Pirineu, especialment amb els nostres amics del sud. Només cal llegir la gran quantitat d'articles i comentaris, declaracions i entrevistes de diferents polítics, amb un tema únic que no és altre que el Pirineu com a concepte unitari dins de la varietat. Les propostes avui presentades contribuiran a crear nous camins d'entesa i discussió. Andorra, per les seves característiques pròpies de país, té molt clar el paper del Pirineu. Més encara la relació que ha d'existir en una banda fronterera i l'altra i la necessitat d'unir comunicacions, per fer projectes globals en comú. No es tracta de buscar protagonismes, sinó de saber capitalitzar tot el que ja existeix, per potenciar un futur en que el Pirineu ha d'ocupar una part important del territori. Aquesta idea, expressada fa molts anys i que alguns comencen a descobrir ara, necessita molt d'equip i pocs personalismes. Exactament una cosa molt diferent de molts dels moviments que estan sorgint. Ja ens agrada aquesta vocació pirinenca dels nouvinguts. Els invitem a formar part del moviment i els aconsellem que fins que no tinguin un contacte més sòlid estudiïn i no donin lliçons.

Cal entendre el Pirineu com un tot diferenciat per diferents comarques i països amb idearis comuns

24 d'agost del 2003

Serra assenyalava les dificultats per a l'arribada del tren

o Assegura, però, que la col·laboració d'Andorra serà total

M. F. ANEORRIA LA VELLA

Alguna de les ponències de la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada, va tornar a posar sobre la taula les comunicacions d'Andorra amb els països veïns a través de la línia fèrria. El ministre d'Ordenament Territorial, Jordi Serra, es mostra favorable a aquest projecte, però també veu difícil la seva possible materialització.

El ministre recorda, com una de les principals dificultats, l'elevat

cost d'una línia fèrria en un terreny d'alta muntanya, fet que complicaria la continuació de la via a Andorra. El titular de la cartera d'ordenament del territori assenyalava que «el pressupost és el que és i també hem de fer altres coses».

PROBLEMES ABANS D'ANDORRA / El ministre d'Ordenament Territorial també assegura que abans d'arribar a territori andorrà els impulsors de la línia hauran de superar uns quants esculls, a banda de l'econòmic. Pel que fa a aquest darrer aspecte destaca que el govern andorrà estaria «encantadíssim» si Europa ajudés l'Alt Urgell o l'Ariège a portar el tren fins a An-

dorra, ja que és conscient que una part de la riquesa que pogués generar aquesta línia: «ens repercutiria».

«Nosaltres farem el possible, tant diplomàticament com políticament i col·laborarem en el que sigui necessari» assenyalava el ministre.

Una altre dels temes que, a més, cal valorar abans de tirar endavant el projecte és saber si aquesta línia seria o no rendible.

Tant el tinent d'alcalde de Puigcerdà, Joan Planella, com la cònsol major d'Escaldes, Lydia Magallon, van reivindicar dissabte a Prada la connexió fèrria d'Andorra i la Catalunya. ■

28 d'agost del 2003

Editorials

Andorra i el Pirineu

Era d'esperar. La jornada d'Andorra a la Universitat de Prada ha provocat un seguit de saludables accions i reaccions. Ahir parlàvem de la devoció pirinenca de nousvinguts. Avui remarcuem que qui millor pot parlar del problema és la mateixa gent del Pirineu, com dissabte van saber fer. Dit això, caldrà diferenciar el sentiment col·lectiu que hi va haver en dos vessants. Si s'estanquen les relacions entre Andorra i el Pirineu català, no creiem que sigui tant per la consolidació de l'Estat al Principat, com per manca de voluntat per crear noves formes d'actuació. Sense Andorra no es faria -o seria més difícil- un aeroport internacional, milers de fronterers tindrien un altre tipus de feina i potser el turisme seria menys important. El mateix concepte del Pirineu seria menys conegut sense una politja de transmissió com és tenir veu en nivells internacionals. Però sí que és important que comuns i ajuntaments estableixin aquest altre pont de comunicació en l'àmbit de l'administració local. Andorra no pot ser un consell comarcal -alguns s'ho pensen- però tampoc el gran que miri amb prepotència el més petit. Si la cooperació s'ha estancat cal veure'n els motius i analitzar postures. Segur que detectarem el mal i farem la diagnosi.

[Que Andorra sigui un Estat no impedeix establir relacions amb les comarques i assumir un protagonisme]

25 d'agost del 2003

L'eix pirinenc

Aquests dies i en diferents llocs ben diversos s'ha parlat i molt de l'eix pirinenc. Es tracta d'un vell problema que sempre és tema d'actualitat però que fa molts anys que ha caigut en l'oblit. L'eix transversal a Catalunya pretenia solucionar el problema i ho va aconseguir en part. Almenys el Prepirineu gaudeix d'una via de comunicació important. Però el projecte s'hauria d'haver previst de manera que abastés l'Alt Pirineu, cosa que no s'ha assolit. Es pot solucionar amb ramals secundaris dels quals sempre es manifesta la necessitat, però aquí s'acaben les coses. Si és cert que hi haurà una jurisdicció electoral al Pirineu, potser amb el temps aquesta qüestió se solucionarà. Ara per ara l'eix és un somni no impossible, però sí oblidat. I ja no parlem de la necessitat d'allargar-lo per establir una ruta transversal de mar a mar, com resulta de tot imprescindible. Per la banda nord les coses són iguals o pitjors. Els accessos pressupostats es realitzaran d'aquí a uns anys, quan la urgència ja és actual. Enmig d'una empresa i l'altra ens trobem els andorrans com si estiguéssim en una illa envoltada de comunicacions insuficients per totes les parts. I en aquesta qüestió la força no es troba en el fet de ser nació, sinó en la complicitat dels polítics veïns.

[L'eix pirinenc és una d'aquestes empreses de les quals sempre es parla però que estan oblidades]

[Copiet del dia a empresa veïna, un veïnenc. En altres llocs hi trobareu opinions personals]

26 d'agost del 2003

La tribuna

UN PASSET MÉS A PRADA

Crec que el millor va ser establir un debat que s'encaminés cap a vies concretes i realistes de cooperació entre andorrans i altpirinencs

AMADEU
Gallart*

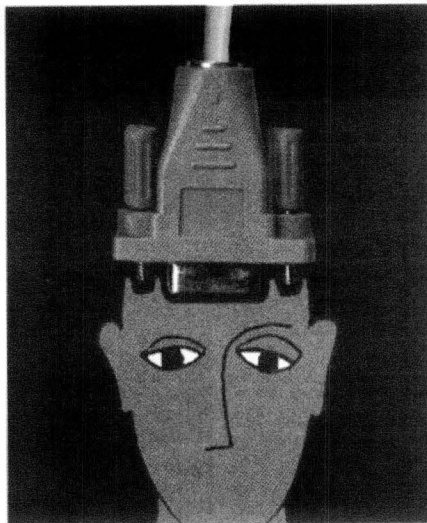
Dissabte passat, i sota els auspicis de la Societat Andorrana de Ciències, se'ns convocava a debatre les relacions entre Andorra i els seus veïns del sud. Des del meu punt de vista, crec que el debat, molt interessant, ens conduïa cap a tres o quatre grans blocs d'opinió.

El primer seria el dels altpirinencs convençuts, els que creuen que a través d'una organització administrativa altpirinenca poden trobar-se les solucions més indicades per als problemes de les sis comarques (Alt Urgell, Cerdanya, l'Aran, els Pallars i l'Alta Ribagorça) i també un bon suport institucional per a les millors i més operatives relacions amb Andorra. Aquí crec que es podria situar la posició de l'alcalde de la Seu, **Jordi Ausàs**.

EL SEGON implicaria els altpirinencs escèptics, és a dir, els que preferien les relacions individualitzades dels ajuntaments i dels consells comarcals del Pirineu amb les autoritats andorranes i que confien més en unes actuacions puntuals per a cada problema abans que establir una relació més globalitzada, de vengueria, com la que he exposat abans. Per personalitzar aquesta postura esmentaria la del tinent d'alcalde de Puigcerdà, **Joan Planella**.

Un tercer bloc d'opinió seria el del derivat de la intervenció de **Lydia Magallon**, consell major d'Escaldes, que, sense entrar en el tema de la necessitat d'un desmoltipament institucional altpirínic, creia més oportuna la relació directa entre les administracions locals d'ambdós costats de la frontera, i en aquest sentit esmentava exemples de cooperacions tingudes amb l'Ajuntament de la Seu.

Un quart bloc d'opinió, aquest sense dels seus directes a la reunió, era el que defensaven la po-

tenciació dels treballs de la Comunitat de Treball dels Pirineus. L'escrit més definit en aquest sentit era el de **Joan Ganivet** i també en feia una citació ben significada al seu **Carles Torralba**, consell menor d'Andorra la Vella. Si bé per part dels presents es va remarcar que calia buscar línies més concretes d'actuació, tampoc es va considerar aquesta opinió com a

Crec que el debat, molt interessant, ens conduïa cap a tres o quatre blocs d'opinió

incompatible amb cap de les altres. Només cal tenir en compte la posició emblemàtica del **Joan Ganivet** com a defensor històric de la vegueria de l'Alt Pirineu.

Personalment penso que aquestes van ser les línies axials del debat amb les aportacions més curives a una sèrie concreta, com les de **Sergi Marqués** i **Joan Gravet** o del **Miquel Noguer** i la **Dolors Entor**, i les ame-

nes intervencions d'escriptors altpirinencs com **l'Albert Villaró**, **l'Isidre Domenjo** i el **Jordi Pasquès**, i la del president del Consell Comarcal de l'Alt Urgell, **Ventura Roca**, que a partir d'una visió historicista es queixava del poc interès actual que alguns sectors institucionals d'Andorra mostraven cap als veïns del sud.

CREC que el millor de la reunió, que amb tant d'encert van organitzar persones com **l'Antoni Pol** o la **M. Angels Mach**, va ser establir un debat que superés les bases retòriques, sempre inevitables en aquestes qüestions, i que el debat vingués anar encaminat a vies concretes i realistes de cooperació entre andorrans i altpirinencs, cap a quin era el millor tipus de relació en què es pogués anar encaixant tota la problemàtica que anava sorgint en les diferents interveus assòciats a pas set potser hi arribarem. ■

*Economista.

ENTREVISTA

«Si fas humor, opines i ets crític, perillen algunes salutacions»

Albert Villarro

ESPECIALISTA — EN HISTÒRIA I ARQUEOLOGIA
TREBALLA — COM A ARAUÈA I AJUNTAMENT DE LA SEU
EDICIONA — AFFIQUES D'OPINIÓ
NOVEL·LES
ÉS COORDINADOR — DEL VOLUM LA CATEDRA
MUSIC — DE CATEDRA

ROSER PORTA
 DE LA UCE

Mentre Luis Racomero compra el diari al passatge de la Seu, just avall apareix Albert Villarro. Ha volgut quedar a la una per poder conversar algun amb tu. No se'n va a veure, però no deixa de ser casualitat. Un passatge i dos receptors de cop. Villarro comença a dir-nos a Barcelona la litúrgia d'amar amunt i avall, que es com anomena la promoció que ha organitzat la Magrana per a la novel·la *El País*. Dit que aquest xou es divertit, és com la primera comunicació.

—A la solapa de la novel·la ja no es defineix com a contrabandista de discos. Ja posat senzill?
 —Ja presentat és més real que les dels altres llibres, suposo que a mesura que em vaig fent gran em vaig deixant estar de riure i veure i vull arribar a allò essencial.

—Es presenta com «un home de frontera, és a dir, escèptic i descregut. Una mica oró».
 —A veure qui no n'és, d'oró! Aquí dalt del país dels arcs i qui no n'és se'n torna. Són mecanismes de defensa. En un entorn social de vegades hostil és una manera de posar distància.

—D'on surt *Obaga*?
 —D'un falset de veu al Segre. Però ha arribat molt, s'ha d'editar, de reventar. He tingut la sort que a l'editorial la Magrana treballen la manera anglosaxona: et poses una persona que discuteix el text amb tu i t'el fa afinar.

—He sentit que és una novel·la de contrabandistes.
 —No surten, però en els només ara Magrana pensa que és una novel·la sobre les eleccions personals, sobre la llibertat. És la història d'un noi ja gran d'uns 40 anys, que està aixecat a una sèrie de cralles. És un ramader residual, viu en un lloc de frontera i la seva tranquil·litat s'altera per una revulsió del riure, d'arriss.

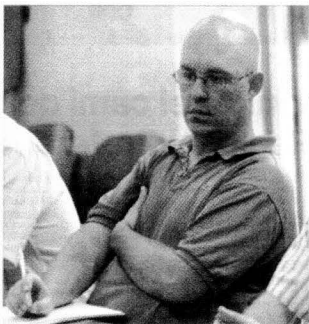
—Posem-li gènere: Sergi Pàmies, en una crítica a *El País* que el devaluava pels riures, deia que és una novel·la d'aventures.
 —I també parlava de thriller. No és ben bé una novel·la negra en sentit estricte, però tampoc d'aventures clàssica. No la sé definir. Si no és una novel·la negra, és una novel·la grènua. També hi ha elements psicològics, comèdia i satira.

—Per què es titula *Obaga*?
 —Es un riure que ha anat guanyant adeptes amb el temps. Primer es titulava *L'home francès*.

—A Barcelona sabran qui ho diu?
 —A l'editorial saben una persona ho sabia. Però hi ha el llibre de l'Atxaga que es diu *Chubasqui* i es va vendre com xurros. Reconeix que un llibre amb tres vaques a la portada i un títol incompreensible potser no arriba mai, però.

—A Barcelona el veuen com un escriptor exòtic?
 —Sí, em penso que sí. Suposo que és inevitable i no sé fins a quin punt hi ha de jugar amb això. No pugui aparèixer allà com una rareza. El riure pertènec no em va. A vegades tennis un complex de penitència que no ha de ser. A més, el món literari barcelonès i els seus marros em cauen molt lleus i no m'interessen.

—Parlem de Don Francisco de Zamora i del llibre que li va encargar *Extorsió* després de la conferència del prems *Carlemany*.
 —Vaig aprofundir la investigació a Madrid sobre aquest alt funcionari

•• L'escritor Albert Villarro.

—LA IMATGE
 «Reconec que un llibre amb vaques a la portada i un títol incompreensible no arriba»

—LA VISIÓ
 «Suposo que és inevitable que a Barcelona em vegin com un escriptor exòtic»

—L'EVOLUCIÓ
 «fm vaig fent gran i em vaig deixant estar de riure i veure, vull arribar a allò essencial»

real del segle XVIII. Tenia un sistema de condiments i d'espes que ja ara s'ha anat i ara queda. L'atxament demostri. En tenia a tot arreu, a la gent, a Andorra, a Sor...

—J que volia controlar?
 —El revolucionari francès i l'entreda de propaganda. Va enviar questionaris a tots els pobles, deia que volia fer una història de Catalunya, però en realitat prenia el poder al país i a la gent. Zamaia tenia un mapa d'Andorra amb tot preparat per a una invasió. El llibre inclourà el diari de viatges de l'Alf Urgell i Andorra, i una introducció sobre Zamora, amb dades rigorosament inel...

—Què és el més curiós que ha trobat?
 —La parla dels preparatius de la invasió espanyola a Andorra del 1794, que van ser bastant notables. També

hi ha coses divertides, com ara una carta del rector de Castellnou de Cardener, que era episcopat de Zamora, que emvia un andorrà a comprar francesos a Aix les Termes. Era un moment polític apassionant. Hi ha matèria. Hi ha ribotons de riure que propicien la indignació d'un general francès, que fins i tot amenaça el Consell General amb una mença. Un general francès que era molt curiós, era metge magisterial i a més, era un llibertí, tenia llibres crítics sobre el maneg del fur. A vegades les notes a peu de pàgina tenen més suc que el text.

—Va fer un inventari del patrimoni cultural. Com valora la política cultural al Pirinès?
 —El problema és que no s'estableixen prescripcions, no hi poca planificació i tot hom tira per la seva banda.

—Què significa una promoció a Prada titulada Cabres armats i d'ones avat?
 —És una antinàquia per premsat. Abans es deia que les dones feren un bon matrimoni si baixaven de cotxa en canó les cabres, com més antigat s'envolaven, millor. És molt masculista i políticament incorrecte, però només es un riure.

—No troba que hi ha molta obsessió amb la correcció política?
 —Sí, hi ha molta i no pot ser bo.

—Cada cop hi ha menys humor i menys llibertat d'expressió?
 —Sí, s'ha de lluitar per mantenir-ho. La gent és molt còmoda. Per riure i del riure. Has de significar has d'opinar, has de ser crític, i aleshores perillen salutacions, putes meques quedes bones paraules d'humor a la ràdio. Ara seria senzillament impensable fer una publicació com el *be negre* d'abans de la guerra, amb el Segarra, el Ferrer... Impossible, falta la massa crítica. Però sempre hi ha illes. Nésculler protestes, ja ho veuram. Per damunt de tot, hi ha la llibertat superpremsa de la gent. ■

14 de setembre del 2003

També el nord

El nord també conta, malgrat que aquests dies al nostre país s'hagi parlat tant dels nostres amics del sud. Si volem un creixement equilibrat i un desenvolupament racional no podem oblidar les nostres vinculacions amb França. La iniciativa d'establir contactes amb uns deuria ser complementada fent el mateix amb els altres. Sobretot si tenim present que el sud de França —és a dir els nostres veïns— necessiten una forta empenya pel seu propi desenvolupament. La lentitud imposada pel Govern francès en les comunicacions transpirenètiques, tant ferroviàries com ruteres, ha de millorar. Perquè així sigui s'ha de fer la pressió necessària. Si acceptem l'estat actual i el ritme que es porta, els resultats ens poden portar a una pèrdua de competitivitat relativa, per uns i altres, respecte als centres de distribució de serveis portuaris i aeroportuaris de tot el sud de França. Cal tenir molt present el problema de si volem realment desenvolupar l'eix que arriba fins a Montpeller, que surt de València i passa per Barcelona, i que té com a centres d'interès Andorra i Tolosa. Aquesta superfície té un potencial molt gran. Si hem donat un pas important en una vessant de la frontera, ara toca fer el mateix de l'altra costat.

[En la darrera setmana s'ha parlat de cooperació amb els nostres veïns del sud, però el nord també conta]

L'opinió dels autors s'expressa només als autors. Els articles reflecteixen opinions personals.

Torn de paraula

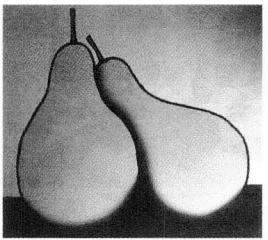
DE PUIGCERDÀ A VIELLA

¿Què és millor per a Andorra, estar envoltada de comarques desvertebrades, o d'una regió ben comunicada i vertebrada que creï uns dinàmiques econòmiques aprofitades per tots?

AMADEU Gallart*

Dions passat va tenir lloc a la Pobla de Segur una interessantíssima reunió organitzada per l'Institut de Desenvolupament de l'Alt Pirineu Aran. Venc a l'entorn la reivindicació de l'Alt Pirineu, aquesta veïlla idea d'una carretera però digna que atragués els altres pobles: Figueras, Olot, Ripoll, Puigcerdà, la Seu d'Urgell, Sant Lluç de la Plaga fins a Jaca. La reunió va tenir molt èxit, amb una gran presència dels corresponents alcaldes, regidors, presidents i consellers comarcal de l'Alt Pirineu i els respectius representants dels grups parlamentaris.

DE MOMENT se de l'opinió que l'Institut de l'Alt Pirineu ha començat, amb bon peu, i agraït, pel darrer dels col·loquis polítics pendents dels moments, una excel·lent representació del món local dels partits polítics i de l'administració de la Generalitat. S'han fet uns primers resultats positius, emmarcats en les sis comarques de l'Alt Pirineu Aran, Alta Ribagorça, Pallars Jussà i Sobirà, Alt Urgell i la Cerdanya amb el que així represente la cooperació i de servei a la reunió

regió alpinèrica. Es van marcar uns límits d'actuació francament correctes, de treball en comú, de equipament del pla territorial parvicel·lular de l'Alt Pirineu, de col·laboració amb les Terres de l'Ebre, d'interès de comens.

Tornant a la reunió de la Pobla cal remarcar que es va definir una unitat reivindicativa per fer possible realitzacions a l'Alt Pirineu i especialment la difícil però necessària millora del port del Camió i la creació dels túnels de Toses de Sobirà. Com a títol de la despesa li toca sobretot a l'Administració

Andorra no ha de tenir complexos per involucrar-se en temàtiques alpinèriques

central, es va parlar la formació d'una comissió que dedicaria els seus esforços a promoure el ministre de torn, en aquest cas el conseller Sr. **ANEXO CASADO**. La missió no es farà però l'Alt Pirineu s'ha val.

Els representants de l'Alt Urgell van fer present en referència la importància de l'Andorra en aquestes temes, quan parlem de l'Eix en sen-

bla evident que es basis no només per als alpinèrics sinó també per als andorranos. Avui que parlem del desenvolupament sostenible, és a dir, que el país no sigui la gana de demà, una visió global de la marca Alt Pirineu-Pirineu Catalana no interessa solament a les sis comarques sinó també a l'Estat andorrà i que és millor per a Andorra, estar envoltada de comarques desvertebrades, cures de proximitat, o d'una regió ben comunicada i vertebrada que creï uns dinàmiques econòmiques aprofitades per tots?

Començar a Parla el títol d'alcaldes de l'Ajuntament de Puigcerdà, **Juan Planella**, Andorra no ha de tenir complexos jo alegris que ni de superioritat ni d'indiferència: per involucrar-se en temàtiques alpinèriques. Tampoc n'han de tenir els alpinèrics en considerar una regió administrativa es completa col·laboració amb els andorranos. Com a exemple, si es fan l'Alt Pirineu, adequat a les nostres necessitats la fluitesa de comunicació entre Andorra i les comarques de l'Alt Pirineu no traura clients dels uns per als altres sinó que consolidaria globalment la nostra oferta.

En final temps per als pretesos, fa uns dies, però el del de l'economista catalano-espanyolès i no francès ens obliga a creure en el futur d'una regió alpinèrica ben administrada i, per que no dirho, necessària del compliment de el lideratge de la iniciativa andorrana. ■

*Economista.

L'ull distret

LIDERATGE ANDORRÀ DEL PIRINEU

Una de les conclusions que es van poder treure de la Diada Andorranca a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada d'enguany, de dedicada a les relacions d'Andorra amb les comarques pirinenques veïnes, és la percepció de la gent del nostre entorn de l'escaixa implicació del nostre país en la cooperació transpirenètica. El denominador comú va ser, amb matisos, la reclamació per part del Pirineu català que Andorra exerceixi com a germà gran de tota la zona, un paper que li correspondria fer amb naturalitat: essent com és, i de molt, el punt econòmic i demogràfic més emergent del Pirineu central. Algunes veus, com la de **Juan Planella**, tinent d'alcaldes de Puigcerdà, van demanar més implicació del nostre Govern amb els municipis i els consells comarcal limitrofs, i d'altres, com la de l'alcaldes de la Seu, **Jordi Aunós**, es van

la cooperació amb el veïnat no és incompatible amb les relacions interestatals

decantar perquè les relacions siguin preferentment del Govern amb una futura vegegria de l'Alt Pirineu. I tampoc van faltar algunes veus, en aquest cas andorranes —com la de la cònsol major d'Escaldes-Engordany, **Lydia Magallon**—, que van suggerir que les relacions fossin, no governamentals, sinó a escala local: entre comuns i municipis. Sigui com sigui, la constatació que cal extimar per les relacions de veïnatge amb unes iniciatives més fermes pel costat andorrà va ser generalitzada. Caldrà —deje que Andorra, des de tots els fronts— Govern, comuns i iniciativa privada —es les càrrecs de les àmplies possibilitats de lideratge que li són ofertes per l'entorn territorial, als últims temps desdenyades per un cert orgull d'Estat i que de cap manera no són incompatibles amb les relacions interestatals. En aquest sentit, és significatiu l'esperança del fet: conegut les últimes setmanes, que Pas de la Casa-Grau-Rong hagi adquirit accions de l'Euro-civ catalana de Bos-Tauil. Vet aquí una missió de l'empresa privada que sense complexos se situa en la via d'exercir el lideratge. ■

*Escriptor.

28 d'agost del 2003

21 d'octubre del 2003

24 de setembre del 2003

La tribuna

L'OPCIÓ FERROVIÀRIA

Cal posar l'accent en la potenciació del transport públic col·lectiu, única esperança i única alternativa al col·lapse que ens ve al damunt

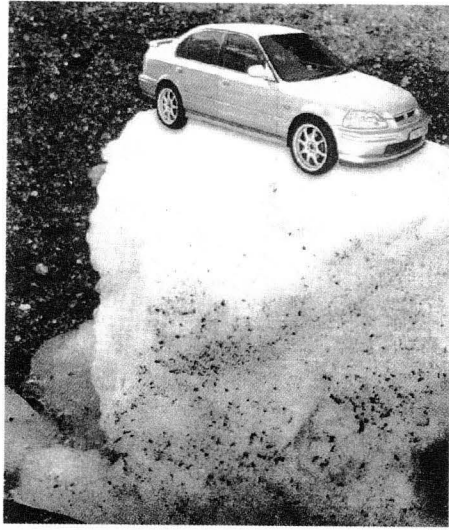

ISIDRE
Domenjó*

A la Diada d'Andorra dins de la Universitat Catalana d'Estiu, l'agost passat a Prada de Conflent, la cònsol d'Escaldes Engordany, **Lydia Magallon**, va fer una emotiva defensa del tren com a mitjà de transport a partir dels seus records d'infantesa i d'adolescència. Ja va advertir, d'entrada, que la seva ponència no s'ajustaria als cànons establerts en aquesta mena d'intervencions acadèmiques, sinó que la portaria a un terreny molt més humà; més íntim, fins i tot. Va reivindicar el ferrocarril des de la convicció que és l'única infraestructura de futur capaç de resoldre els problemes de mobilitat que ara angioxen Andorra i els qui s'hi desplacen per feina o per lleure. Confesso que em vaig sentir plenament identificat amb el seu plantejament i amb la manera de defensar-lo davant la complicitat de l'escollit auditori.

EN ELS ÚLTIMS temps, el tren ha recuperat prestigi gràcies a la construcció de les vies d'alta velocitat. D'alguna manera, el poder polític i la societat civil hem redescobert les virtuts del tren com a mitjà de locomoció competitiu en preus i en rapidesa amb l'avió, a més dels avantatges que comporta des del punt de vista de l'ecologia i el desenvolupament sostenible. El tren de gran velocitat, efectivament, ha omplert pàgines de premsa i informatius de ràdio i televisió, tot i que sovint ha estat per parlar de la successió d'inconvenients abans i després de l'obertura de la línia Madrid-Saragossa-Lleida. En qualsevol cas, el tren torna a ser una peça clau en les infraestructures europees.

No hem de perdre de vista, però, algunes dades per a l'anàlisi. Ho recordava fa pocs dies **Joan Saura** —probablement el candidat a la presidència de la Generalitat que viu més de prop la realitat social

NCE

del país—: amb l'AVE viatjaran cada any, a tot estirar, quatre milions de persones, mentre que el conjunt de trens regionals i de rodalia ja superen els 250 milions de viatgers. *¿*Quines són les inversions en un costat i en l'altre? És evident que el cost del tren de gran velocitat és força elevat perquè la infraestructura es construeix de nou en nou. Però no és menys cert que el

la reivindicació de la prolongació del tren de Puigcerdà fins a la Seu i Andorra. El mateix pla d'urbanisme d'Escaldes-Engordany preveu l'enllaç ferroviari directe, a través d'un túnel, amb la Cerdanya. Fins i tot el govern de la Generalitat proposa que sigui el tren de la Pobla el que arribi fins a la Seu i Andorra i, més recentment, ha parlat d'un tren lleuger per unir l'aeroport amb la frontera, on connectaria amb el metro aeri. *¿*Són castells de cartes, tot plegat? No del tot. El que és evident és que, si volem avançar-nos al futur, hem de preveure infraestructures de comunicacions que no l'hipotequin. I per això cal posar l'accent en la potenciació del transport públic col·lectiu, única esperança i única alternativa viable al col·lapse circulatori total que ens ve al damunt, no només a l'interior d'Andorra, sinó també a la via que comunica el Principat amb la Seu d'Urgell. *¿*Metro aeri? Naturalment. *¿*Què si no? *¿*

Si volem avançar-nos al futur, cal preveure infraestructures que no l'hipotequin

que es destina al manteniment i la millora de la xarxa de trens convencionals es troba molt per sota de les necessitats reals de les vies, les màquines i les estacions. A Catalunya en tenim exemples tan clars com ara les línies de Lleida a la Pobla i de Barcelona a Puigcerdà, sempre tan maltractades pels diversos governs que hi ha hagut a Madrid.

Ara sembla que torna a agafar cos

*Escriptor.

A Prada es parlarà de relacions econòmiques

▶ La Diada andorrana en la 35a edició de la Universitat catalana d'estiu de Prada de Conflent tractarà les relacions amb els veïns del sud (Catalunya) en els àmbits econòmic i social, així com polític (en l'àmbit institucional) i cultural, segons anuncia Antoni Pol, president del

SAC, qui va afegir que d'aquí a dues o tres edicions la jornada es dedicarà al veïns del nord. L'acte de presentació es realitzà a Andbanc, entitat bancària que, juntament amb els ministeris d'Educació i el de Cultura patrocinen la Diada a Prada, que tindrà lloc el dia 23 d'agost i es comptarà amb la participació dels alcaldes i comus de les zones que limiten.

03 de juliol del 2003

Fernando Gallego

Dissabte, Diada andorrana a la Universitat de Prada

▶ La Societat Andorrana de Ciències (SAC) celebrarà dissabte vinent i per setzè any consecutiu la Diada andorrana en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que té lloc a Prada de Conflent. Enguany el tema central de la jornada serà les relacions entre Andorra i els veïns del sud. Una vintena de ponents seran els encarregats de tractar els diferents aspectes d'aquesta qüestió.

Fernando Gallego

Com cada any, el programa es distribuirà en dues sessions, una al matí i l'altra a la tarda, seguides dels acostumats debats.

21 d'agost del 2003

notícies del país

Prada de Conflent: El reconeixement com a Estat frena les relacions amb el sud

► Representants polítics de l'Alt Urgell i la Cerdanya coincidien dissabte en la Diada andorrana –que com cada any organitza la SAC– a la Universitat Catalana de Prada de Conflent que el reconeixement del Principat com a Estat sobirà ha degradat en part les bones relacions entre territoris i els ha distanciat. Des de la part andorrana, els consells es mostraven disposats a assumir el paper d'interlocutors directes i entre iguals, per millorar la cooperació.

D'altra banda, polítics i empresaris dissenyaven un futur pessimista en alertar que el "bluf econòmic" que viu el país pot anar en detriment de la formació dels joves, molts dels quals només "desitgen acabar l'educació obligatòria per començar a guanyar diners".

Antoni Poi, president de la

Fernando Galindo

Societat Andorrana de Ciències, feia una valoració molt positiva del debat sorgit amb els veïns del sud, i anunciava que a l'octubre de l'any vinent, i comptant amb la col·laboració

d'altres comarques veïnes, s'iniciarà la primera jornada sobre cultura pirinenca, mentre que la segona trobada, al 2006, està previst que se celebri a la Seu d'Urgell.

Informacions

vida social

Prada de Confent va ser l'escenari, un any més, de la diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu

* Les dues idees que van iniciar el debat van ser que Andorra ha de ser el motor del Pirineu, però la seva transformació institucional ha comportat que les relacions amb els veïns del sud s'hagin deteriorat

força. Van ser-hi presents representants polítics de l'Abr Ungrell i la Cerdanya, així com els consells andorrans. Polítics i empresaris van avisar que el "blatocordàmic" es contraproduent per als joves.

31 d'agost del 2003

«De Praga a Prada: els dos primers estudiants van arribar dimecres»

16 d'agost del 2003

■ **Després de 23 hores de viatge amb autocar, es trobaren en un àrea de servei de l'autopista a 15 km de Perpinyà. Feren autostop fins a Prada.**

IVA: Jo vaig viure tres mesos a Barcelona. hi vaig anar un estiu per fer de cuinero i em va interessar molt la llengua i la cultura catalanes.

JAN: A la Universitat de Praga hi ha uns estudiants de català molt

dinàmics, amb actes, jornades i excursions. Aquest any setanta persones es van inscriure a aquests cursos, el doble que a Romàniques.

■ **Arriben cansats de carretjar les motxilles durant dos dies, carregats de llibres sobre la història i la identitat catalana en català i en txec, però amb molta il·lusió.**

IVA: Tenim molta sort perquè a la nostra fa-

IVA POBZIMKOVÁ I JAN HRUZA
 ESTUDIANTS DE FILIACIÓ SOCIAL A LA UNIVERSITAT DE PRAGA
 Jan de trenta anys i Iva de Praga i Iva en el seu curs a Prada.

«El comunisme no ens permetia viatjar a l'estranger, vam créixer pensant que mai no podríem conèixer el món lliure»

cultat hi ha un professor mallorquí, subvencionat pel Govern Andorrà que ha fet molta

promoció de la UCE. JAN: El mes passat vaig anar de viatge a la Lapònia de Suècia,

on no hi ha ríngui i em vaig trobar uns catalans que es van posar molt contents quan van veure que jo estudiava la vostra llengua i em van parlar molt bé de la UCE.

■ **Volen aprofitar el temps sobretot per als cursos de globalització i economia. És lògic, el seu país que era comunista fa poc, el maig ingressarà a la UE.**

JAN: Ara la vida a Txèquia ha canviat molt, tenim nics, classe mitjana i pobres, els que no tenen feina. Abans tothom era igual, tots tenien assegurada la feina. Habitatge i educació.

■ **A ells, ben vinguts a aquest "món lliure" que es diu UCE.**

Coordinació: Geneta Masachs
 Redacció: Júlia Torrens, Marta Serra
 Assessorament lingüístic: Lluís Jorés
 Maquetació: Anna Martorell i Ignasi Arribas
 Assessorament informàtic: Francesc Miralles
 Amb el suport de: Mèdicosorrotza

Impressió: Dreu (Girona)
 Pàgina web: www.ucesti.com
 Adreça electrònica: com@ucesti.com

Prada, 1. Carr. Pinneus
 17000 Prada
 Tel. 0035 46982430 46982110

Jornades

Diferents jornades científiques i professionals. Andorra—que presenta el llibre de la 15a Diada Andorrana—, cooperativisme, agricultura, museus, sardana, economia.

A partir de les 9.

23 d'agost del 2003

JORNADES CIENTÍFIQUES. XVI Jornada Andorrana

Andorra i els veïns del sud

Una diada organitzada per la Societat Andorrana de Ciències

Jose Ismael-Marta Serra i Prada

Aquesta és la setena edició de la Jornada Andorrana a la UCE. Unes diades que s'han caracteritzat per tenir un pes considerable en la història recent d'Andorra. Fins i tot, certes decisions polítiques i econòmiques han estat al centre dels debats.

Durant el matí hi va assistir el rector Joan-domenec Ros i Aragones, que va remarcar "la importància de l'eix vertebrador que constitueixen els Pirineus". Durant tot el dia, de 9.30h a 13h i de 15h a 18h, es van discutir tots els aspectes del veinatge entre Andorra i les comarques del Principat de Catalunya. Andorra, per les seves característiques

Sessió de la XVI Jornada Andorrana.

físiques i històriques, sempre ha hagut de cuidar les relacions amb la resta dels Pirineus, la Cerdanya, l'Alt Urgell, el Pallars etc. No tan sols els representants polítics van participar en aquestes jornades, sinó també, i

JORNADA ANDORRANA

Els Pirineus són i han de ser un eix vertebrador

sobretot, un bon nombre d'empresaris i alcaldes de diversos municipis. Una representació que mostra quines són les preoccu-

pacions actuals d'aquest petit estat: turisme, construcció etc., però també cultura i història. Una diada que podria donar els seus fruits, i que l'any vinent potser es podria centrar en els veïns del nord.

24 d'agost del 2003

[English](#) | [Mapa Web](#)

Informació sobre Andorra, de persona a persona
Vols escriure notícies a AndorraWEB?

| [Què és Andorra?](#) | [Què és AndorraWEB?](#) |

ENLLAÇOS

[go to English](#) [English](#) [English](#) [English version](#)

[Cercador](#)

[Cafè \(mailing list\)](#)

[Novetats](#)

[Portada](#)

[Arxius Portades](#)

Cercador

Paraula clau:

[Cerca](#)

[Llistat temes](#)

[Afegir Web](#)

Cafè (llista de diàleg)

E-mail:

[Subscriure'm](#)

[Enviar-hi missatge](#)

[Arxius Cafè](#)

Estat de la neu

[Veure](#)

[Opinar](#)

[Resums](#)

La Botiga

AndorraQuiz

[Afegir Pregunta](#)

Concurs

[Concursos anteriors](#)

Informació

[Mapa Web](#)

[Què és](#)

[AndorraWEB?](#)

[Com contribuir?](#)

[Enllaça't-hi](#)

[Equip de direcció](#)

Portades anteriors:

[veure-les totes](#)

[Deu anys de Constitució](#)

[Ruta del Ferro pirinenca](#)

Andorra i els seus veïns del Sud

Contribució de Societat Andorrana de Ciències

La 16ª Diada Andorrana, a la Universitat Catalana d'Estiu de **Prada de Conflent**, prevista pel dissabte **23 d'agost** d'enguany, ens convida a tots a repensar-nos, però no aïlladament sinó, amb els nostre veïns immediats. I enguany, els del sud.

Recolzant-nos, associant-nos els uns amb els altres per via del turisme, de la natura, de l'esquí, de les comunicacions, de la formació, del treball, de la sanitat, de l'aprofitament dels recursos naturals, de la cultura, de l'estrenyiment de les relacions socials, de l'afavoriment dels intercanvis econòmics i de les inversions, de la complementarietat en les infraestructures i els equipaments, del respecte i de l'admiració i coneixement respectius, del medi ambient ... esbossarem camins de futur.

Ens cal a tots fer un esforç important i decidit per a fomentar, estrènyer i consolidar vies de diàleg, cooperació i de relació en aquest marc tant immediat que és Andorra, l'Alt Urgell, les Cerdanyes, l'Arieja, els Pallars i tots els seus pobles perquè, més enllà de ser veïns, som socis i no competidors, som companys de viatge forçats a fer el mateix trajecte.

Podeu veure el programa complet www.ucestiu.com

Antoni Pol Solé

President de la SAC

andorraweb@andorraweb.com

http://andorraweb.com/aw/index_ca.php

© AndorraWEB, 1998-2003

<http://www.ucestiu.com/xxxvuce/programa7.htm>

JORNADES CIENTÍFIQUES I PROFESSIONALS

XVI Diada Andorrana

**XVIII Jornades sobre
Cooperativisme**

**XVIII Jornada
d'Agricultura**

**II Jornada de Cobla i
Sardana**

**V Jornada “Cap un espai
econòmic i social per
damunt de la frontera
dels estats”**

**Jornada La Mar de
Museus a la UCE**

XVI Diada Andorrana Andorra i els seus veïns del sud

Organitza: Societat Andorrana de Ciències

Patrocina: Ministeri de Turisme i Cultura, Ministeri d'Educació, Joventut i
Esports, Andbanc Grup Agrícola Reig
dia 23 d'agost

Per a més informació:
Societat Andorrana de Ciències
Aygda. P. Benlloch, 30, 3r
Andorra la Vella
Telèfon 829729
Fax 852383
e-mail: sac@andorra.ad

de 2/4 de 10 del matí a 1 del migdia

- **Presentació**
- **Cadí Societat Cooperativa**
a càrrec de Carles Moliné, director gerent Cooperativa Lleterà
- **El Consell Cultural de les Vall d'Àneu, vint anys al servei de la cultura**
a càrrec de Ferran Rella, professor de secundària i president del Consell Cultural de les Valls d'Àneu

- **Divergència i convergència turística entre el Pirineu català i Andorra**
a càrrec de Josep Maria Troguet, hotelier-restaurador i membre de la junta de l'Associació de Turisme Rural de l'Alt Urgell (TRAU)
- **Cabres amunt i dones avall**
a càrrec d'Albert Villaró, historiador i escriptor
- **El Bisbat d'Urgell i els antics comtats pirinencs**
a càrrec de Benigne Marquès, mossèn i arxiver capitular d'Urgell
- **Salutació del rector**
- **Relació entre el Pallars i Andorra**
a càrrec de M. Dolors Entor, llicenciada en dret i empleada de banca
- **Andorra i la vegueria de l'Alt Pirineu**
a càrrec d'Amadeu Gallart, economista i exalcalde de la Seu d'Urgell
- **Pallars i Andorra, a prop i lluny**
a càrrec de Víctor Òrrit, funcionari d'agricultura i exalcalde de Tremp
- **La comunitat de treball dels Pirineus i Andorra**
a càrrec de Carles Torralba, representant d'Andorra en la CTP i cònsol menor d'Andorra la Vella
- **L'Alt Urgell i Andorra**
a càrrec de Ventura Roca, dinamitzador cultural, President del Consell Comarcal de l'Alt Urgell i alcalde d'Oliana
- **L'eix Puigcerdà – Andorra**
a càrrec de Joan Carretero, metge i alcalde de Puigcerdà
- **Debat**

de 3 a 6 de la tarda

- **Andorra, 'l'empresa' de l'Alt Urgell**
a càrrec d'Isidre Domenjó, escriptor i tècnic de cultura del Consell Comarcal de l'Alt Urgell
- **Visions enfrontades, destins comuns**
a càrrec de Jordi Pasques, escriptor i empresari divers
- **Passat, present i futur d'una relació**
a càrrec de Pere Roquet, enginyer forestal i conseller delegat per les relacions locals pirinenques del Ministeri d'Afers Exteriors
- **Les economies andorrana i la dels seus veïns del sud: característiques i evolució, paral·lelismes i diferències**
a càrrec de Miquel Noguer, llicenciat en ciències empresarials i sotsdirector general de finances i planificació estratègica d'Andbank
- **Sant Julià de Lòria, frontissa i no frontera**
a càrrec de Joan Pujal, constructor i cònsol major de Sant Julià de Lòria
- **Sort i Andorra**
a càrrec d'Agustí López, geòleg i alcalde de Sort
- **El paper dels Pirineus en l'Europa unida**
a càrrec de Joan Ganyet i Solé, arquitecte i exalcalde de la Seu d'Urgell
- **La Massana en les seves relacions amb el Pallars**
a càrrec d'Antoni Garrallà, hotelier i cònsol major de La Massana
- **Encamp i els seus veïns del sud**
a càrrec de Jaume Ramond, tècnic en electrònica i cònsol major d'Encamp
- **Del camí de ferradura al camí de ferro avançant amb els trens**
a càrrec de Lydia Magallón, mestra i cònsol d'Escaldes-Engordany
- **La Cerdanya i Andorra**
a càrrec de Joan Pous, pastisser i alcalde de Bellver i President del Consell Comarcal de la Cerdanya
- **L'Alt Pirineu: identitat i desenvolupament**
a càrrec de Jordi Ausàs, mestre i alcalde de la Seu d'Urgell
- **Cloenda**

16a DIADA ANDORRANA A LA UCE

Andorra i els seus veïns del sud

La 16a Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, prevista per al dissabte 23 d'agost d'enguany, ens convida a tots a repensar-nos, però no aïlladament, sinó amb els nostres veïns immediats. I en aquest cas, els del sud, perquè ens guardem

la relació amb els del nord per d'aquí a dos anys, igualment important, atès que l'estructura de la diada no permet encabir-hi les dues en un sol dia. Amb els pobles i gent veïns d'Andorra hi ha, de ben segur, més factors que ens uneixen que no pas que ens

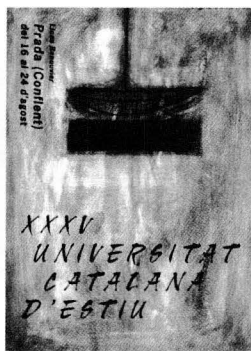
separen. I això succeïa en el passat i succeïx avui encara més, quan l'evolució constant de les formes de vida, de les idees i de l'economia va cap a una globalització, que no és cap altra cosa que l'evolució mateixa a partir del factor d'interrelació de tot en lloc del seu aïllament.

Ahir i avui les comunitats de persones i territoris que ocupen aquestes latituds constituïm una ínfima part de la gent i del territori que ocupen el planeta. Aquest pot fer sense nosaltres, però nosaltres ens ajudem mútuament i ens necessitem, tot junts, per representar quelcom dins del planeta, encara que sigui ínfim. Sols no som res.

Les picabaralles, algunes d'ancestrals com no podia ser altrament, provinents de disputes rivals que es deuen perdre en la nit del temps, o no, no ens han de fer oblidar l'objectiu que tots plegats, treballant concertadament en allò que puguem, serem capaços d'aconseguir molt més que no separadament.

Ajudant-nos, associant-nos els uns amb els altres per via del turisme, de la natura, de l'esquí, de les comunicacions, de la formació, del treball, de la sanitat, de l'aprofitament dels recursos naturals, de la cultura, de l'estrenyiment de les relacions socials, de l'afavoriment dels intercanvis econòmics i de les inversions, de la complementarietat en les infraestructures i els equipaments, del respecte i l'admiració i el coneixement respectius, del medi ambient... esbossarem camins de futur.

El lideratge, de qui sigui, no ens ha de fer por si complex la seva missió, que és obrir camí. I això no implica que s'hagi de renunciar a drets antics o nous respecte als veïns, però sí a fer que la reclamació

d'aquests drets no impedeixi col·laborar i treballar per aconseguir fites de desenvolupament noves per a tots i que només es podran aconseguir conjuntament.

Ens cal a tots fer un esforç important i decidit per fomentar, estrenyer i consolidar vies de diàleg, cooperació i de relació en aquest marc tan immediat que és Andorra, l'Alt Urgell, les Cerdanyes, l'Ariège, els Pallars, i tots els seus pobles, perquè, més enllà de ser veïns, som socis i no competidors, som companys de viatge forçats a fer el mateix trajecte.

Antoni Pol i Solé
Representant de la Sac a la UCE

ACTIVITATS

16a DIADA ANDORRANA A LA UCE

Andorra i els seus veïns del sud

Patrocinen:

Govern d'Andorra
Ministeri de Cultura

andbanc
Grup Agrícola Bleg

Inauguració de la XXXV edició de la Universitat Catalana d'Estiu, al gimnàs del liceu Renouvier el 16 d'agost del 2003, sota el rètol creat per l'artista Enric Riera. El primer acte va ser la conferència "El nou Barça", a càrrec del president del club, Joan Laporta, acompanyat pel president de la Fundació UCE, Miquel Porter i Moix; el rector de la XXXV UCE, Joandomènec Ros; el vicepresident de la UCE, Xavier Barral, l'alcalde de Prada de Conflent, Joan-Francesc Denis, i altres membres de l'equip rector

La 16a Diada andorrana a la XXXV Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent, ha confirmat la necessitat de tenir cura de les relacions entre *Andorra i els seus veïns del sud*, tant pel que fa a l'àmbit comercial i econòmic com en l'institucional i cultural, en pertànyer físicament a un mateix i petit territori. Les relacions han existit en el passat, hi són en el present i també hi seran en el futur. Si es té consciència de les possibilitats i la lucidesa en la seva conducció tothom hi sortirà guanyant.

En l'aspecte cultural, la Societat Andorrana de Ciències s'ha compromès a organitzar, l'octubre del 2004 a Andorra la Vella, les primeres Jornades de cultura pirinenca en l'àmbit català, amb consens dels amics de l'Alt Urgell per aprofundir i millorar en el nostre coneixement mutu.

Imatges dels moments diversos del desenvolupament de la 16a Diada andorrana a la UCE, durant el matí i la tarda

Estudiants a la UCE

Aquest estiu vaig estar a la Universitat Catalana d'Estiu per primera vegada. Vaig anar-hi gràcies a l'ajut per a la inscripció concedit per la Societat Andorrana de Ciències i el Govern d'Andorra.

L'estada a la UCE em va agradar molt. El català ja l'estudiava abans, però no sabia tantes coses de la cultura catalana i de la gent. A la UCE vaig fer els cursos d'història de Catalunya, sobre el jazz i Catalunya, i de dansa. La UCE va ser una cosa molt especial per a mi; no coneix cap altre lloc on podria passar una setmana tan intensiva. No penso únicament en els cursos, tallers i conferències, sinó també en la cultu-

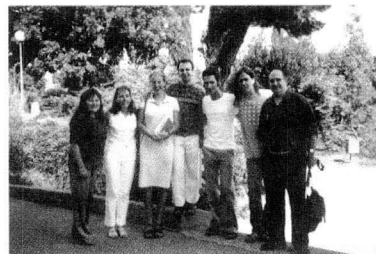
ra —concerts, cine i festes a la nit. Una última cosa molt important per a la UCE és la gent que hi va. Vaig troba-hi gent molt agradable i oberta, interessada no tan sols en la cultura catalana, sinó també hi vaig trobar molt interès per la meua, la txeca.

A Txèquia no podria aprendre tantes coses tan interessants en tan poc temps. No és que no se sàpiga que existeixen Catalunya, País Valencià, les Illes Balears o Andorra, però no se sap gaire de tot el moviment nacionalista, de la cultura o de la història. No és un país gaire a prop de Txèquia, però ara ja puc dir que té moltes simpaties (segurament entre els set txecs

que érem a la UCE). Gràcies a la UCE.

Lucie Galová
Estudiant txeca a la
Universitat Carolina de Praga

Ramona Solé, Elena Minguell, Lucie Galová, Jordi Bosch, Cerni Pol, Gerard Amorós i Lluís Morera, alguns dels estudiants que han rebut els ajuts de la SAC per a la UCE, al jardí del liceu.

Gloenda de l'edició del 2003 de la UCE, el 24 d'agost. D'esquerra a dreta, Isidre Gavin, president de la diputació de Lleida, Joan-Pau Alduy, alcalde de Perpinyà, Joan-Francesc Denis, alcalde de Prada de Conflent, Artur Mas, conseller en cap de la Generalitat de Catalunya, Joandomènec Ros, rector de la XXXV UCE, David Serrat, president de l'Institut Joan Lluís Vives, i Joan Becat, secretari de la Fundació UCE.

ESTUDIANTS a la UCE

Enguany, a la Universitat Catalana d'Estiu, el servei de restaurant s'ha pogut fer a la mateixa universitat. Ja s'han acabat les obres per treure tot l'amiant que hi havia. Una mesura de seguretat sanitària que a França ha tingut una aplicació rigorosa, tal com el cas requeria. Enguany a la universitat la *vedet* ha estat el catedràtic de geologia i antropologia de la Universitat Rovira i Virgili Eudald Carbonell. És el codirector del projecte Atapurca. Del 16 al 19 d'agost va impartir les classes a Prada amb un èxit remarcable. Enguany hi faltaven les disciplines següents: filosofia, moviments separatistes d'arreu del món i l'expressió corporal. En canvi hi ha hagut quatre disciplines que aborden la globalització a bastament, exhaustivament, des d'un punt de vista econòmic, polític, ecològic i antropològic. En canvi no s'ha abordat la correcció política ni el pensament feble benpensant, veritable plom per a la humanitat. Per primer cop hi havia un curs d'història militar catalana, impartit per historiadors, no per militars; tota una innovació. El curs tenia el títol oficial de *Significat de la guerra i l'exèrcit a llarg de la història catalana*, impartit del 20 al 24 d'agost. Hi ha hagut alguns canvis d'última hora de cursos, conferències, sia en els horaris, sia en les aules anunciats. També hi ha hagut alguns canvis en el professorat.

La presentació del programa polític de Pere Esteve, de l'associació Catalunya 2003, adherida a Esquerra Republicana de Catalunya, va omplir un 50% del gimnàs. Josep-Lluís Carod-Rovira va tenir un èxit esclatant, va omplir-lo, a més de ser el més aplaudit, el 20 d'agost. Pasqual Maragall va omplir un 55% i va decebre, no va arribar a connectar amb un públic bàsicament nacionalista català; a la sortida fou escridassat i li van dedicar vuit pancartes en contra. Tres dies abans de l'arribada d'en Maragall, va arribar a Prada un autocar amb funcionaris dels ajuntaments del Baix Llobregat, afectes al PSOE-PSC; era la claca d'en Maragall, tot ben organitzat.

Joan Saura d'Iniciativa per Catalunya-Verds, va omplir un 45%; ple de tecnicismes, resultà un plom el seu míting. L'Artur Mas, de CiU, tenia previst de fer la conferència el dissabte 23 d'agost, però per raons d'agenda es va retardar 24 hores. Diumenge a les dotze, en el mateix acte de cloenda, Artur Mas va pronunciar el míting, va omplir un 65% el gimnàs, a la sortida fou xiulat pels mateixos que ho havien fet a Maragall. Cada polític començava amb un retard de vint minuts la conferència perquè l'equip de periodistes els feia una roda de premsa, en comptes d'esperar-se a l'acabament del míting.

El dissabte dia 23 es va fer un homenatge als vint anys de Catalunya Ràdio. El dia 16 es va fer un homenatge al sexòleg Frederic Boix, exprofessor de la universitat, mort l'any passat. El dia 17 s'homenatjà Francesc de Borja Moll, lingüista eminent de les Illes. El dia 18 es commemoraren els cent anys de l'obra bàsica de Joaquim Ruyra, *Marines i boscatges*. El dia 19 es va fer l'homenatge al pintor Antoni Clavé.

La Diada d'Andorra va tenir lloc a la segona planta del bloc A, el darrer dissabte, dia 23. S'hi donaren cita els alcaldes de la Seu d'Urgell, d'Oliana i de Puigcerdà; autoritats andorranes diverses i els membres de la Societat Andorrana de Ciències. El tema recurrent és el necessari allargament de la línia fèrria de Puigcerdà fins a Calaf o la Poble de Segur, passant per Bellver de Cerdanya, Martinet, la Seu d'Urgell; a partir d'aquí s'ha de decidir si enllaçarà amb Calaf o amb la Poble de Segur. Per a Andorra és d'una importància cabdal, ja que a partir de la Seu d'Urgell se'n podria desprendre un brançal que pugés a Andorra. El projecte ferroviari no treu el de l'aeròdrom, el reforça; tot i que és un dispendi major el primer. El tren proporciona a Andorra l'entrada de molts més turistes que l'avió, un altre

tipus de turisme, val a dir. El servei de restaurant ha estat a l'altura. Les gatzares que en altres anys s'organitzaven de nit, enguany han brillat per la seva absència. Cada nit hi havia espectacle a la plaça de Prada i a les onze la projecció d'una pel·lícula en el cine del poble. En anys anteriors el cinema es projectava en una aula gran i a partir de les cinc de la tarda s'hi projectaven films sense parar fins a altes hores de la matinada. És de doldre que aquelles sessions contínues organitzades per Porter Moix no hagin tingut continuïtat. A les tardes hi havia massa temps sense haver-hi cap oferta. Enguany el nombre d'inscrits ha estat de 1.790. Com que la universitat no tenia prou llits, una part dels inscrits han hagut d'allitar-se en càmpings i hotels de la vila de Prada. La universitat lliura un diploma als alumnes que han assistit a totes els classes completes; és una novetat de fa pocs anys.

Lluís Morera i Pascual
Estudiant de la SAC a la UCE

Em dic Glòria Tcha-Tokey. Sóc benenisa i fa dos anys que visc a Andorra.

La llengua oficial d'aquest país és el català i penso que els estrangers han de parlar la llengua del país d'acolliment per a una bona integració.

Després de dos anys de català a l'escola (dos hores per setmana) vaig decidir anar a la Universitat Catalana d'Estiu, no només pels cursos de no catalanoparlants, sinó també per a una total immersió dins la llengua. El meu problema era l'oral. Entenia el català però no podia parlar-lo. L'estada a la Universitat m'ha permès de desbloquejar-me a nivell oral.

Durant aquests deu dies, he trobat molta gent que no parlava les llengües que parlo amb fluïdesa, i això m'ha ajudat, o m'ha obligat, a parlar català per comunicar-me amb els altres. Amb l'ús oral he après moltes coses i ara crec que puc tenir més o menys una conversa amb algunes persones.

A més, he conegut la història dels Països Catalans, que no sabia abans d'anar a la Universitat. He pogut visitar molts monuments antics de Prada; per exemple, els monestirs, museus, el Canigó, etc. Va ser molt divertit.

L'estada allà m'ha permès trobar persones de diferents cultures i diferents accents catalans, i va ser

interessant conèixer altres costums d'altres països. M'han agradat molt els mallorquins: les seves danses són molt boniques. L'ambient estava bé i m'ha agradat molt. Crec que hi tornaré l'any que ve.

Glòria

ESTUDIANTS

a la UCE

**UCE: una experiència de la realitat
dels països de llengua catalana**

Jan Hruza i Àngels Mach al pati del Liceu Renouvier.

Quan em vaig preparar per anar a la Universitat Catalana d'Estiu, en sabia una mica d'informació gràcies als contactes amb uns estudiants txecs de català que hi havien assistit en edicions prèvies. Però he de dir que no esperava una experiència tan viva i actual d'aspectes diferents de la vida i cultura als països de llengua catalana. El programa va ser molt ric. Com que hi havia molts cursos i el temps era limitat, no fou possible seguir més cursos de manera íntegra. Vaig escollir el curs *Història de Catalunya*. És un tema sobre el qual no se sap gaire, o gens, a Txèquia. També vaig assistir a unes classes d'altres cursos sobre diferents temes, des de fotografia fins a economia i les noves tecnologies. Després dels cursos, hi va haver altres parts importantíssimes per aprendre i viure més de llengua i la vida en els països de llengua catalana: tallers (muntanyisme, sardanes, etc), homenatges, reunions polítiques, concerts i música en català, presentacions de pel·lícules en català (i, al final, a les 2 de la matinada, començaven les festes dels joves, a la Universitat de Joves, que tots podíem sentir).

Tot això va donar als estudiants un dibuix plàstic de la situació actual de la vida i la cultura als països de llengua catalana. Em van interessar les visites del nou president del FC Barcelona, de diferents caps de partits polítics catalans (amb l'excepció del Partit Popular), els quals explicaven les seves visions de canvis

de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Però la UCE no va ser només la teoria, la paraula: vaig assistir a una excursió a Cerdanya i a una pujada al cim del Canigó. L'últim dissabte de la UCE hi va haver la Jornada andorrana, una sèrie de conferències sobre Andorra. Gràcies a aquest acte, vaig poder ampliar molt més, i des d'una perspectiva molt interessant, els meus coneixements que ja tenia sobre aquest Principat, gràcies al lectorat de català de Praga. També vaig poder conèixer personalment uns andorrans de la SAC (Societat Andorrana de Ciències).

Per concloure: assistint a la UCE vaig poder, no només aprendre els continguts dels cursos i millorar el meu coneixement de la llengua catalana, sinó també veure el que és important actualment en la vida als països de llengua catalana (en l'àmbit de la política, la cultura, etc.), i, una altra cosa: conèixer nous amics catalanoparlants.

Tot això va constituir una experiència única i inoblidable.

Jan Hruza

Estudiant de català del lectorat de català de la
Universitat Carolina de Praga
Praga (República txeca), 13 d'octubre del 2003

Gerard Amorós llegint una ponència.

La setmana del 17 al 24 d'agost, gràcies a la beca de la Societat Andorrana de Ciències, vaig anar a la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada del Conflent, i tot i que estava assabentat de l'existència de conferències i tallers, em va sorprendre el gran nombre i la diversitat dels cursos oferts. Hi havia un munt de col·loquis interessants, i fins i tot triar a

vegades era difícil. Trobo important que els temes per tractar fossin molt variats, ja que en una setmana vaig aprendre coses que no faria mai durant tot l'any en la carrera que estudio, com ara economia o història.

A part, els tallers també em van semblar de gran utilitat; vaig assistir-ne a un sobre primers auxilis i ara penso que és un curs que hauríem de realitzar tots, ja que la respiració boca-a-boca, el massatge cardiorespiratori o el trasllat d'un ferit amb lesió de columna són coses que si més gent conegués podrien arribar a salvar moltes vides.

Un altre tema que valoro positivament de la UCE van ser les activitats d'oci, com els concerts, les pel·lícules i les festes. L'actuació d'un grup diferent cada nit al poble assegurava la diversió, després la pel·lícula, i finalment la festa al recinte de la UCE i que no acabava fins molt tard. Tot això feia a vegades que les activitats programades i haver sortit la nit abans fos incompatible.

Finalment, m'agradaria destacar també la importància de la UCE, perquè gràcies a ella vaig conèixer molta gent d'arreu dels Països Catalans i que em van fer veure la seva situació respecte al català. Agraïxo a la SAC la concessió de la beca, ja que gràcies a ella he pogut gaudir d'una setmana inoblidable.

Gerard Amorós Figueres

Arribes, t'ensenyen com i on són les coses, i al principi vas una mica perdut, però amb tota la gent *repetidora* el segon dia ja ho coneixes tot. Et donen la teva targeta i vas a l'habitació, on et trobes amb els que seran els teus companys durant la setmana; t'instal·les i vas a sopar.

Així comença l'estada a Prada durant la Universitat Catalana d'Estiu. A partir d'aquí tu tries com passaràs les hores. Pots anar cada dia a classe, pots fer-te un súper horari de cursos i treure'n crèdits per a la uni. I dic súper perquè *flipes* amb tants cursos als quals pots assistir, molts i de molts camps diferents: científics, socials, econòmics, artístics..., tots; i normalment amb gent interessant que et fan replantejar moltes històries. També pots veure la trobada com una reunió per la Senyera i estar tot el dia posat en temes catalanistes; anar a cursos sobre els Països Catalans, estar amb els que mouen els fils i es mobilitzen per aquella causa: conèixer-los –i amb ells, un nou món, que si és nou per a tu et sorprèn– i d'alguna manera fer política. I una altra forma de fer Prada és vivint la *farra* que hi ha, perquè no sé si durant l'any n'hi ha gaire al poble, però de ben segur que no tanta com aquella setmana: pots anar cada dia de bars, cines i concerts, i fer festa fins a altes hores al liceu i a les habitacions, i després aixecar-te tan tard que no arribes als cursos –abans del migdia– però sí als tallers... La bona opció, crec jo: tocar-ho tot una mica i saber què és,

Cerni Pol llegint una ponència.

i a partir d'aquí fer el que cadascú cregui. Però el que queda clar és que a la UCE no et pots avorrir, ben al contrari, ja que no et queda temps.

Cerni Pol Rossa

ESTUDIANTS a la UCE

XXXV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU A PRADA DE CONFLENT

Ramona Solé llegint una ponència

La vila de Prada, on residiren Pau Casals i Pompeu Fabra, és a l'estiu el centre cultural de la Catalunya Nord. En efecte, és aquí on té lloc la Universitat Catalana d'Estiu, que des de l'any 1968 reuneix tots els defensors de la nostra cultura en el conjunt dels Països Catalans.

Una de les claus de l'èxit d'aquesta universitat, que gaudeix d'un alt nivell acadèmic, és també la convivència entre professors, estudiants i col·laboradors. Això fa que sigui viva i dinàmica; els assistents, després de sopar, es troben espontàniament en tertúlies que s'allarguen fins a la matinada.

La universitat ofereix una varietat de cursos per poder satisfer les inquietuds dels alumnes en quasi totes les àrees del saber, perquè són temes d'actualitat que a tots, amb més o menys grau, ens toquen de prop en la nostra vida quotidiana. Per exemple, en l'àrea jurídica es va tractar el tema de les *Noves formes de violència en les societats postindustrials: la violència psíquica i en especial el "mobbing"*; en l'àrea d'economia es va parlar dels *Efectes polítics i econòmics de la globalització* i també va tenir molt bona acollida el curs dedicat al món de les finances i als mercats borsaris, sense oblidar les àrees d'humanitats, ciències de la natura, i tecnologia.

Per altra banda s'organitzen tallers, jornades científiques i professionals, homenatges, concerts, visites culturals, cinema, forums oberts...

Aquest any hi ha hagut un nombre important d'estudiants vinguts d'Andorra, cosa que ha estat possible gràcies a la Societat Andorrana de Ciències i al ministeri de Cultura.

Dins de les jornades científiques i professionals de la UCE, Andorra hi té la seva diada, que enguany va complir setze anys i ho va fer amb el tema *Andorra i els veïns del sud*. Per part de les comarques limítrofes catalanes, des de la Cerdanya fins al Pallars Sobirà, hi assistiren el president del Consell Comarcal de l'Alt Urgell, en Ventura Roca; l'alcalde de la Seu d'Urgell, en Jordi Ausàs; el segon alcalde de Puigcerdà així com diversos membres de la societat empresarial, cultural i política d'aquestes terres.

Per la part andorrana va ser molt interessant la presència de la cònsol major de la parròquia d'Escaldes-Engordany, na Lydia Magallón, i òbviament, els membres que formen el teixit cultural i empresarial del Principat.

Des de temps immemorables els llaços d'unió amb els nostres veïns han estat molt diversos.

Un punt que s'ha tractat és la manca de comunicació entre els governants andorrans i els homòlegs del sud, per tal de poder assolir els objectius de les dues parts.

Andorra reclama infraestructures viàries, comunicacions fàcils, el turisme ha d'arribar amb fluïdesa al país.

L'enunciat d'aquesta jornada amaga molta complexitat, de manera que la relació mútua de veïnatge resulta més necessària que mai per poder competir en l'Europa ampliada.

Ramona Solé i Vilella
Elena Minguell i Vilana

LA NOSTRA PARTICIPACIÓ ALS CURSOS

Elena Minguell

En arribar a la vila de Prada, vam tenir l'ocasió d'anar a un concert a Sant Miquel de Cuixà, *Los Pirineus, El Comte Arnau*, de Felip Pedrell, gaudint d'un entorn màgic com és el romànic.

Aquest any a la UCE em vaig iniciar en el taller tai tai xuan, a càrrec d'Anna Casassas, amb silenci, tranquil·litat, una manera de viure, de ser conscient de tu mateix, una harmonia amb tot.

A mig mati vaig assistir al curs *Occitània i Catalunya: de la Renaixença als nostres dies*, a càrrec de Jaume Figueres, un professor que viu amb molta passió aquests temes i que els sap transmetre.

Per acabar el mati, enllaçant una classe amb una altra, *Els trobadors catalans*, a càrrec d'Antoni Rossell, un professor que cada any és a Prada i que dedica part de les seves vacances a la UCE. Va ser molt interessant conèixer alguns trets dels trobadors catalans. En aquest curs es presentà una obra poètica i musical relacionada amb la lírica occitana i trobadoresca.

No hi podia faltar un curs de *Llengua catalana a Internet*, a càrrec de Gabriel Babiloni, professor de la Universitat de les Illes Balears, vam analitzar quines eines i recursos d'Internet s'ofereix a l'usuari de la llengua catalana, i, sobretot als professionals, ensenyants, investigadors, assessors, etc.; el mecanisme de recerca d'informació sobre la llengua, com diccionaris en línia, materials d'aprenentatge de català, recursos per dinamitzar la llengua catalana...

La UCE és una altra manera de passar les vacances amb un enriquiment personal.

Ramona Solé i Vilella

Aquest any va ser la meua segona estada a la UCE. L'esperava amb il·lusió i no em va defraudar, aquesta universitat té quelcom que enganxa, potser és com dèiem al principi la Ramona i jo: la convivència entre els assistents, tornar a saludar molta gent de qui l'any passat ens en acomiadàvem.

Enguany les tardes les vaig reservar per fer turisme per la zona; podríem dir que érem un petit grup que fèiem visites culturals. També vaig tenir el goig de fer el cim del Canigó.

Quan s'arriba a la UCE hi ha tants cursos per seguir que de vegades es fa difícil triar. Jo estava indecisa, entre l'àrea jurídica o l'econòmica, per fi vaig decidir assistir a l'àrea econòmica.

Un curs de quinze hores anomenat *Efectes polítics i econòmics de la globalització*, en què es va abordar el fenomen de la globalització des d'una perspectiva tant econòmica com política i es van presentar les principals anàlisis teòriques que han tractat les conseqüències de la globalització. Pel que fa als efectes econòmics de la globalització, el curs es va centrar sobretot en els efectes sobre les desigualtats territorials i sobre les desigualtats socials en renda. Pel que fa als efectes polítics de la globalització el curs va abordar la relació que hi ha entre la globalització i la supervivència de les identitats nacionals. Aquest curs va ser impartit per Joan Tugores, rector de la UB, Ricard Ramon (JAB), Òscar Mascariilla (UB), Eduard Berenguer (UB) i Daniele Coveri (Universitat de Lincoln).

També vaig assistir al curs *Introducció a les finances i a la borsa*. Es van donar a conèixer conceptes bàsics per familiaritzar-nos amb la terminologia que ens trobem en el món professional i en la informació diària sobre l'actualitat econòmica, el funcionament de la borsa i la mecànica d'inversió, ja sigui a través dels bancs, les caixes o els *brokers* especialitzats. Aquest curs ha estat a càrrec de Xavier Sales (EADA i UIC),

Fabrizio Mieres (Borsa de Barcelona i UB) i Anna Sitja (UB).

Per concloure, us diré que aquesta Universitat Catalana d'Estiu vetlla per les inquietuds dels catalanoparlans i per les de tots aquells que tenen interès per conèixer la nostra llengua i la nostra cultura.

Elena Minguell i Vilana

PRADA DE CONFLENT, OASI CATALÀ

Jordi Bosch.

Sóc un noi català de 25 anys resident a Andorra; català i independentista, cal especificar-ho, tot i que no hauria de caldre. Un bon dia, una amiga em va comentar que anava a la UCE, i vaig pensar que seria una manera diferent i enriquidora d'invertir-hi les meves vacances. I dit i fet, vaig contactar amb la SAC i poc temps després em trobava a Prada de Conflent.

La UCE és com un oasi català en mig del desert afrancesat per la via de la imposició que és la Catalunya Nord. Un lloc on es pot proclamar l'anel·l d'independència sense por de les represàlies, un espai on pots ésser tu mateix. Per resumir, un lloc, això sí, no pas l'únic, on no et pots avergonyir de ser català i sentir-te'n.

Canviant de tema, el fet de conèixer amb gent majoritàriament jove i amb el mateix pensament que tu fa que la comunicació sigui fluida i sense traves, i que l'enriquiment personal sigui més gran del que es podria esperar d'una estada d'estudis a l'estranger. Vaig conèixer gent molt diferent, però amb tothom regnava l'esperit de la comunicació.

Amb la facilitat de comunicació vull fer un èmfasi especial. No crec que en aquests moments sigui fàcil de trobar un espai on, siguis d'on siguis, et sentis tan acom-

panyat i entès en un tema tan important com la nostra llengua.

Amb tot, haig de fer esment dels cursos a què vaig assistir:

- Els primers dies vaig assistir al curs *El procés d'hominització: vells interrogants, noves respostes*. Impartit per Eudald Carbonell, Robert Sala, Andreu Ollé i Carles Lorenzo.

- Els darrers dies vaig assistir al curs *Introducció als mercats financers i a la borsa*. Impartit per Xavier Sales, Fabrizio Mieres, Damià Querol i Anna Sitja.

El perquè d'aquesta tria es deu al fet de mirar de compaginar el vessant cultural amb el vessant pràctica dels cursos.

A les tardes, tot i que algun dia vaig assistir als tallers, unes altres vaig dedicar-les a fer turisme per la zona, fins ara desconeguda per mi.

Acabant, diria que l'estada a Prada de Conflent va ésser molt positiva, tant en el terreny personal com en el cultural. I animaria a tothom que visqués l'experiència.

Jordi Bosch i Rodríguez

"(...) enguany també i espero que en un futur, n'hauem de seguir parlant, d'aquest eix vertebrador que són els Pirineus i que hem tingut oblidats (...)"

Joandomènec Ros i Aragonès
Rector de la XXXV Universitat Catalana d'Estiu

"(...) les relacions entre la Seu i Andorra (...) van molt més enllà d'un simple bon veïnatge (...) entre les dues s'ha teixit una malla d'interessos comuns que van més enllà de les fronteres administratives (...)"

Albert Villaró i Boix
Historiador i escriptor

"(...) la mare de totes les temàtiques relacionades (...) la hipòtesi de la necessària formalització d'una regió o vegueria per a l'Alt Pirineu i la hipòtesi que des de l'Estat andorrà es vulgui prioritzar la relació amb "els veïns del sud"- formalitzant-la als més alts nivells, àrees o departaments de l'Administració dedicats a la relació amb la regió de l'Alt Pirineu-"

Amadeu Gallart i Sort
Economista i exalcalde de l'Ajuntament de La Seu d'Urgell

"(...) l'únic estat pirinenc, de comú acord amb els seus veïns, hauria de liderar i esdevenir portaveu dels Pirineus al Consell d'Europa, a la Comunitat de Treball dels Pirineus i a qualsevol organisme on hi hagi plataformes per reivindicar la personalitat perduda (...)"

Víctor Orrit i Ambrosio
Funcionari d'Agricultura i exalcalde de l'Ajuntament de Tremp

"La comarca de l'Alt Urgell necessita Andorra, però a Andorra també li cal l'Alt Urgell (...)"

Ventura Roca i Martí
President del Consell Comarcal de l'Alt Urgell i alcalde de l'Ajuntament d'Oliana

"L'eix Puigcerdà-Andorra. (...) Andorra ha d'exercir el paper de germana gran i, per tant hauria de ser capdavantera a l'hora de promoure iniciatives de col·laboració econòmica, social i/o cultural (...) Andorra ha de ser generosa amb les capitals de comarca del seu entorn, ha d'assumir un paper transestatat que encara no ha assumit de manera clara i contundent, sense complexos i sense por".

Joan Planella i Casasayas
Advocat, vicepresident de la Diputació de Girona i tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Puigcerdà

"La Universitat d'Andorra també ha d'ésser la Universitat del Pirineu".

Jordi Ausàs i Coll
Mestre i alcalde de l'Ajuntament de La Seu d'Urgell

andbanc
Grup Agricol Reig